TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ

ve

MARKSİZM

Sait Almış
Mehmet İnanç Turan

Sait Almış – Mehmet İnanç Turan

Sait Almış'ın *Sevdama ve Kavgama* adlı şiir kitabı 2011 yılında, *Çocukluğumun Renkleri* adlı şiir kitabı 2013 yılında Etki Yayınevi tarafından yayımlandı.

Yazarların birlikte yayımladıkları çalışmaları vardır. *Özgür Bir Dünya İçin Direnen Kasabalılar* (Etki, 2009), *12 Eylül Karanlığında Ölüme Ateş Yakanlar* (Kalkedon, 2010), Lenin'e Dönüş (Ütopya, 2014).

İsveç Yazarlar Birliği üyesi Mehmet İnanç Turan'ın diğer kitapları şunlardır: *Nâzım'ı Anlamak* (Pêrî, 1998),*Hayat Aşk ve Kadın* (Etki, 2000),*Yıkıntının Tarihi ve Teorisi* (Etki, 2001; 2.Baskı, Özgür Üniversite Kitaplığı, 2011), *İnsan Olması Engellenmiş İnsan* (Etki, 2001), *Edebiyatla Örülmüş Aşk Mektupları* (Etki, 2003), *Nâzım'ı Nâzımca Anlamak* (Etki, 2004), *Shakespeare ile Tanışmak İster misiniz?* (Etki, 2006), *Shakespeare ile Tarihe Yolculuk* (Etki, 2006), *Küreselleşme* (Etki, 2006), *Aykırıhayat* (Etki, 2007), *Düşünmenin Felsefi Yolu* (Etki, 2007), *Siz de Filozofsunuz* (Etki, 2007, Doğanay Saygılı ile birlikte), *Bin Bir Aforizma* (Etki, 2008), *Yaşanmamış Sosyalizm* (Yordam, 2009), *Felsefenin Ateşi* (Kalkedon, 2009), *Marksizmin Doğuşu* (Kalkedon, 2010), *Tarihin Silinmez Mürekkepli Aşkları* (Kalkedon, 2010), *Felsefi Aşk* (Etki, 2011), *Felsefeyi Aşmış Marksizm* (Kalkedon, 2011), *Aşkın ve Sevginin Felsefesi* (Etki, 2012), *Ütopik Sosyalizmi Aşmış Marksizm* (Ütopya, 2013), *Mustafa Suphi'nin Partisi (Etki, 2013).Büyümüş Marksizm (Ütopya, 2013)*

inancmehmet@hotmail.com

saitalmis@yahoo.com

İÇİNDEKİLER

- ÖNSÖZ

- TKP VE TÜRK BURJUVA DEVRİMİ

  - Radikal Burjuva Devrimleri
  - Uzlaşmacı Burjuva Devrimleri
  - Komünistlerin Burjuva Devrimlerine Bakışı
  - Komünistler Türk Burjuva Devrimine Nasıl Bakmalı?
  - TKP ve Türk Burjuva Devriminin Nitelikleri
  - TKP'ye Göre Türk Burjuva Devrimi Radikal ve Devrimcidir
  - TKP'ye Göre Türk Burjuva Devrimi Sola Dönük Bir Devrimdir
  - TKP'ye Göre Türk Burjuva Devrimi Halkçıdır
  - TKP'ye Göre Türk Burjuvazisinin Devrimciliği ve Kapitalizm
  - TKP Cumhuriyetperver Bir Partidir
  - Cumhuriyetperverlik TKP'yi Felaketin Eşiğine Getirmiştir
  - Kemalist Cumhuriyetin Tasfiyesi ve TKP
  - Sonuç

- TKP VE YURTSEVERLİK

  - Yurtseverlik Nedir?
  - TKP Yurtsever Bir Partidir
  - TKP Küçük Burjuva Milliyetçi Bir Partidir
  - TKP'nin Küçük Burjuva Milliyetçiliğinin Tescili: Türk Bayrağı Tavrı
  - Emperyalizm - Yurtseverlik ve TKP
  - TKP Ulusal Demokratik Devrimci Bir Partidir
  - TKP ve Yurtsever Cephe
  - Sol Cephe'nin Amacı
  - TKP Enternasyonalist Bir Parti Değildir
  - Sonuç

- TKP VE ULUSAL SORUN

  - Ulusların Kendi Geleceklerini Belirleme Hakkı Ne Demektir?
  - TKP'ye Göre Ulusların Geleceklerini Belirleme Hakkı Taktik Bir İlkedir
  - TKP'ye Göre Marksistlerin Ulusal Soruna Yaklaşımı Faydacı Olmalıdır
  - TKP'ye Göre Ulusların Kaderlerini Belirleme Hakkı Sömürgecilik Dönemine Aittir
  - TKP'ye Göre Kürt Ulusu Ezilen Ulus Değildir
  - TKP Lenin'in Ulusal Sorun Tezlerini Kabul Etmiyor
  - TKP'ye Göre Kürt Ulusal Hareketi Emperyalizmin Güdümündedir
  - TKP Kürt Ulusunun Kendi Geleceğini Belirleme Hakkını Yok Sayıyor
  - TKP'nin Formülü: Tek Vatan, Tek Halk, Tek Devlet
  - TKP ve Resmi Dil
  - TKP'ye Göre Kürt Sorunu Türkiye Sorunu Olmuştur
  - Kürt Sorununun Gerici Çözümü ve TKP
  - Ayrılma Hakkı Halkların Mücadelesini Böler mi?
  - Ayrılma Hakkı Ezilen Ulusu Emperyalizmin Kucağına İter mi?

- Merkezi Devlet ve TKP
- Demokratik Özerklik İstemi Bölücülük müdür?
- Sonuç

- TKP'NİN SOSYALİZM ANLAYIŞI

- Sosyalizm ve Komünizm
- TKP'ye Göre Sosyalizm
- Sosyalist Toplumda Meta Üretimi ve Değer Yasası Olacak mı?
- TKP'ye Göre Sosyalizmde Meta Üretimi Vardır
- Sosyalist Toplum Devletli Bir Toplum mudur?
- TKP'ye Göre Sosyalizm Devletli Toplumdur
- Kapitalizmden Sosyalizme Devrimci Geçiş Dönemi
- TKP'ye Göre Sosyalizm Geçiş Toplumudur
- Tek Ülkede Sosyalist Toplum Kurulabilir mi?
- TKP Tek Ülkede Sosyalizmin Mümkün Olduğunu Savunuyor
- Sonuç

TKP VE STALİNİZM

- Stalin'in Kişiliği
- Stalin'in Kişilik Kültü ve TKP
- Stalin Lenin'i Neden Putlaştırdı?
- Stalin'i Cahil Köylüler mi Tanrılaştırdı?
- Stalin Kişiliğinin Yüceltilmesine Karşı mıydı?
- Stalin'i Kim Tanrılaştırdı?
- Stalin'in Lenin'le Kavgası ve TKP
- Stalin'in Partiye Egemen Olma Kavgası ve TKP
- Stalin Terörü ve TKP
- Bolşevik Kırımının Sorumlusu Kim?
- Stalin'in Terör Yöntemleri ve TKP
- Stalin'in Anti-Faşist Halk Cephesi Taktiği ve TKP
- Stalin-Hitler Paktı ve TKP
- Sonuç: TKP Stalinci Bir Partidir.

SOVYET SOSYALİZMİNİN ÇÖZÜLÜŞÜ VE TKP

- Çözülüşün "İlk Günahı" Kimin?
- Çözülüşte Hruşçov'un Rolü ve TKP
- Çözülüşün Brejnev Dönemi ve TKP
- Ara Sonuç
- Gorbaçov Dönemi ve TKP
- Sonuç

GENEL SONUÇ

KAYNAKÇA

ÖNSÖZ

Elinizdeki kitap Türkiye Komünist Partisi (TKP) üzerine yapılmış bir araştırma-inceleme çalışmasıdır. Böyle olunca ortaya hemen bir soru çıkmaktadır: Hangi TKP? Okuyucuyu aydınlatmak için öncelikle bu soruya yanıt vermemiz gerekir. Çünkü TKP ismini kullanan değişik partiler vardır.

Birinci TKP, Mustafa Suphi'nin önderliğinde 1920'de Bakü'de kurulmuştur. 1987'de Türkiye İşçi Partisi (TİP) ile TKP birleşmeye karar vermişlerdir. Bu iki partinin birleşmesinden Türkiye Birleşik Komünist partisi (TBKP) ortaya çıkmıştır. 1989–1990 döneminde TBKP bir likidasyon süreci yaşamış ve 1991'de Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Daha sonra TBKP kadrolarından bir kısmı Sosyalist Birlik Partisi'ni kurmuşlardır.

Birinci TKP'ye **"Mustafa Suphi'nin TKP'si**" diyebiliriz. Veya **"tarihsel TKP", "eski TKP"** diyebiliriz.

Ayrıca bu partinin bugün devam ettiğini kabul eden ve kendini TKP olarak adlandıran bir siyasi grubun olduğunu da eklemeliyiz.

***

1979 yılında Mustafa Suphi'nin Partisi olan TKP'den *İşçinin Sesi* muhalefeti ayrılmış ve R.Yürükoğlu (Nihat Akseymen) öncülüğünde örgütlenmeye başlamışlardır. Bu hareket 1985'te ilk kongresini yaparak "Türkiye Komünist Partisi-İşçinin Sesi" adını almıştır.

Demek ki, ikinci TKP 1985'te ortaya çıkmıştır. İkinci TKP'ye kendilerinin isimlendirmesine uygun olarak **"TKP-İşçinin Sesi"** diyoruz.

***

1978'de Türkiye İşçi Partisi'nden (TİP'den) *"Sosyalist İktidar*" adlı bir muhalefet grubu ayrıldı. Bu grup 12 Eylül 1980 sonrasında *Gelenek* hareketini oluşturmuştur. 1992'de Sosyalist Türkiye Partisi (STP) olarak parti kimliği edinmişlerdir. 1993'de bu partinin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmasından sonra Sosyalist İktidar Partisi (SİP) olarak yeni bir parti kimliğine kavuşmuşlardır.

11 Kasım 2001'de toplanan Sosyalist İktidar Partisi (SİP) Olağanüstü Kongresi'nde parti adını değiştirerek Türkiye Komünist Partisi (TKP) ismini almıştır.

O halde üçüncü TKP'yi **"TKP-Gelenek"** olarak ya da **"Yeni TKP"** olarak adlandırabiliriz.

Son olarak Şubat 2012'de "Türkiye Komünist Partisi (TKP)-1920" kurulmuştur. Mustafa Suphi'nin partisi (TKP) geleneğinden gelen, *Ürün* dergisini çıkaran grubun kurduğu "**TKP–1920"** dördüncü TKP olarak adlandırılabilir.

***

Bu kitap üçüncü TKP yani *Gelenek* hareketinden gelen TKP üzerinedir.

Yukarıdaki isimlendirmeleri sadece okuyucunun bilgilenmesi için yaptık. Hiçbir TKP'ye ayrıcalık tanıma gibi bir niyetimiz yoktur. TKP adı tarihsel bir değere sahiptir ve hiç kimsenin ipoteği altında değildir. İsteyen her komünist eğilim kendine TKP adını verebilir.

Önemli olan şudur: TKP adını almış bir siyasi eğilim, komünist partisine uygun bir teoriye-politikaya-pratiğe sahip midir? Bizi ilgilendiren nokta burasıdır. Üçüncü TKP'yi (TKP-Gelenek Hareketini) biz bu anlayışla inceleme ve araştırma altına aldık. Marksizmin ölçütlerini kullanarak bu partinin teori ve pratiğini değerlendireceğiz.

Kitabın içinde incelediğimiz TKP'nin *Gelenek* hareketinden gelen TKP olduğunu her seferinde belirtmeye gerek duymadık. Onları kendilerini adlandırdıkları gibi adlandırmaya özen gösterdik.

***

Türkiye devrimci hareketi kötü bir polemik geleneğine sahiptir. Bu kötü gelenekten uzak durmaya çalıştık. Niyetimiz bağcıyı dövmek değil, üzüm yemektir. İstiyoruz ki, komünist harekette yoldaşça, dostça bir tartışma yapılsın. Bu tartışmalardan hepimiz öğrenelim. Ayrı olduğumuz veya birlikte olduğumuz noktaları belirginleştirelim. Türkiye sosyalist hareketinin ideolojik seviyesinin yükselmesine hizmet eden bir tartışma yapalım. Bundan komünist hareket kazançlı çıkar.

Yoldaşça tartışma, eylemde birliği engellemez. Biz birbirimizin sınıf düşmanı değiliz. Lenin'in ideolojik-politik konulardaki eleştirel duyarlılığı bize örnek olsun. İdeolojik mücadele Türkiye solunu olgunlaştırır. Yanlışlarımız üzerine yeniden düşünmemizi sağlar. Bu kitabın amacı da budur. Tartışanlar, araştıranlar öğrenir. Öğretici tartışmalara vesile olması dileği ile…

TKP VE TÜRK BURJUVA DEVRİMİ

TKP'nin siyasetinde Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet değerlendirmeleri önemli bir anlam taşır. TKP belgelerinde Türkiye üzerine çözümlemeler hep Kurtuluş Savaşı ve sonucunda kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin değerlendirilmesi üzerine oturur. Bu nedenle biz de, TKP Program ve belgelerinden hareketle TKP'nin bu konudaki görüşlerini biraz ayrıntılı ele almayı uygun bulduk.

Bilindiği gibi Ulusal Kurtuluş Savaşı, emperyalistlerin sömürgeleştirme politikasına karşı çıkan Türk burjuvazisinin önderliğinde başarılmış ve sonucunda egemen burjuva devleti olan Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur.

Öncelikle, genel olarak burjuva devrimlerini ve Türk burjuva devrimini Marksist görüş açısından ele alacağız. Daha sonra da TKP'nin bu konudaki görüşlerini irdeleyeceğiz.

Radikal Burjuva Devrimleri

Avrupa'da ortaçağ karanlığını yırtan, monarşik hanedanlar ve kiliselerin egemenliğine son veren iki devrim vardır. 1648 İngiltere ve 1789 Fransa devrimleri. Marx bu devrimleri ulusal sınırlar içinde iktidar değişimi ile sınırlı olmayan, çağ açan Avrupa devrimleri olarak görür.

"*1648 ve 1789 Devrimleri, **İngiliz ve Fransız devrimleri değillerdi**; bunlar **Avrupa tarzında devrimlerdi.** Bunlar toplumun belirli bir sınıfının eski siyasal düzen karşısındaki zaferi değillerdi; bunlar yeni Avrupa toplumu için **siyasal düzen ilanlarıydılar**. (...) Bu devrimler, içinde yer aldıkları dünya kesiminin, İngiltere'nin ve Fransa'nın gereksinmelerinden çok, o günkü **dünyanın gereksinmelerini** ifade ediyorlardı."*[1]

İngiltere ve Fransa'da burjuvazinin öncülüğünde gelişen bu iki devrim; yeni bir çağ açtıkları, toplumsal gelişimi feodalizmden kapitalizme, bir üst aşamaya sıçrattıkları için dünyanın o günkü ihtiyacına yanıt vermişlerdir.

Bu iki devrimde burjuvazi devrimin öncüsüdür. Bu devrimlerin kitlesel tabanını oluşturan proleterler ve kentli küçük burjuvaların çıkarları, burjuvazinin çıkarları ile ortaklaşmış durumdaydı. Çünkü proletarya ve küçük burjuvazi henüz bağımsız sınıf ya da sınıfsal katman haline gelmemişlerdi. Burjuvazi feodalizme karşı tüm toplumun çıkarlarını temsil ediyordu.

*"Her iki devrimde de, hareketin **gerçek öncüsünü oluşturan sınıf burjuvaziydi**. Proletarya ve kentlilerin burjuvaziye dahil olmayan katmanları ya henüz burjuvazininkinden ayrı çıkarlara sahip değillerdi, ya da henüz bağımsız olarak gelişmiş sınıflar ya da sınıfların alt-bölümlerini oluşturmuyorlardı."*[2]

Özetle İngiltere ve Fransa burjuva devrimleri;

1- Bu devrimler, toplumu tarihsel olarak bir ileri aşamaya taşıdıkları için, **tarihsel ve toplumsal olarak ileri devrimlerdir.**

---

[1]) K.Marx - F.Engels, *Seçme Yapıtlar Cilt I,* Kenan Somer, Sol Yayınları, 1979, s.170.
[2]) K.Marx - F.Engels, *Seçme Yapıtlar Cilt I,*s.171.

2- Feodalite karşısında tüm sınıfların çıkarlarını temsil ettiğinden **demokratik devrimlerdir.** Geniş halk yığınları devrime katılmıştır. Köylülerin, zanaatkârların kendi talepleriyle devrime katılması bu burjuva devrimlerine demokratik nitelik vermiştir. "Aşağıdan" halk desteği ile yapılmış devrimlerdir.

3- Feodal üretim ilişkilerini feodaliteyle işbirliği yapmadan tasfiye ettikleri için **radikal devrimlerdir.**

4**-** Bu devrimlere öncülük eden burjuvazi, feodal siyasal gerici kurumları tasfiye ettiği için siyasal olarak **radikal devrimcidir.**

5- Feodal despotik devlet yapısını parçalayan ve yerine burjuva devlet aygıtını yerleştiren devrimlerdir. Burjuva demokrasisisin temellerini atmışlardır.

Lenin bu devrimleri klasik Burjuva Demokratik Devrimler olarak isimlendirmiştir.

***

Lenin geçen yüzyılın başlarında, kapitalizmin ulaştığı emperyalist aşamanın özelliklerini çözümlemiştir. Bu çözümlemeler içinde emperyalizm döneminde henüz burjuva devrimini yapamamış ülkelerdeki burjuva ulusal hareketler de vardır. Lenin dünya ülkelerini burjuva ulusal hareketler açısından üç farklı kategoride sınıflandırır:

"Birincisi, Birleşik Devletler ve Batı Avrupa'nın gelişmiş kapitalist ülkeleri. Bu ülkelerde, ***ilerici burjuva ulusal hareketler çoktan sona ermiştir****.(...)*

İkincisi, Doğu Avrupa: Avusturya, Balkanlar ve özellikle Rusya. Burada burjuva demokratik ulusal hareketleri geliştiren ve ulusal savaşımı yoğunlaştıran, özellikle 19. yüzyıl olmuştur. (...)

Üçüncüsü, ***Çin, İran ve Türkiye gibi yarı-sömürge ülkeler ve tüm sömürgeler*** *ki bunlar bir milyarlık bir nüfusu barındırmaktadır. Bu ülkelerde burjuva demokratik hareketler* ***ya henüz başlamıştır, ya da bu hareketlerin aşacakları daha uzun bir yol vardır.****"*[3]

Lenin'in bu sınıflamasında yer alan ilk grup ileri kapitalist ülkeler 1848 devrimleri öncesi devrimini yapan ülkelerdir. Avrupa'da gerçekleşen ilk burjuva devrimlerinde başı çeken İngiliz ve Fransız burjuvazisi **ilerici ve radikal devrimcidir**. Feodal gericiliği tasfiye etmiş, burjuva demokrat bir düzen kurmuşlardır.

Üçüncü kategoride yer alan ülkeler ise radikal burjuva devrimler çağını kaçırmış, devrimleri emperyalist aşamaya kalmış ülkelerdir.

Bazıları bu ülkeler için artık ulusal kurtuluş devrimlerini olanaksız görüyordu. Onlara göre emperyalizme karşı ulusal kurtuluş savaşı verilemezdi. Lenin bu görüşe karşı çıktı. Bu ülkeler için ulusal kurtuluş savaşının olanaklı, hatta kaçınılmaz olduğunu söyledi:

"Emperyalist devletlere karşı ulusal savaşlar, yalnızca olası ve olanaklı değildir, ama aynı zamanda kaçınılmaz bir şeydir, ilericidir."[4]

[3]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* çev. Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, 2007, s.142–143.
[4]) Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, çev. Yurdakul Fincancı, Sol Yayınları, 1993, s.227.

Lenin'in o tarihte yarı-sömürge olarak adlandırdığı Türkiye'de, Kurtuluş Savaşı onun bu sözlerinden çok kısa bir süre sonra burjuvazi öncülüğünde gerçekleşti.

Uzlaşmacı Burjuva Devrimleri

İngiltere ve Fransa devrimlerinden sonra gelişen burjuva devrimleri radikal değil, uzlaşmacı devrimlerdir. Bu devrimler feodal gericilikle uzlaşarak iktidara geldi. Almanya, Rusya ve Türkiye burjuva devrimleri bunun tipik örnekleridir.

1848 Avrupa devrimlerinde, burjuvazinin feodalizmle uzlaştığı görüldü. Bu gerçeğin en tipik örneği Almanya-Prusya Mart 1848 devriminde yaşandı. İngiltere ve Fransa burjuva devrimleri yukarıda sözünü ettiğimiz gibi toplumun tüm katmanlarının çıkarlarını temsil ediyordu. Daha doğrusu burjuvazi dışındaki sınıf ve katmanlar henüz oluşmaya başladığından ve kendi sınıfsal çıkarlarının farkında olmadıklarından burjuvazi ile birlikte davrandılar. Proletarya henüz burjuvazinin karşısına bir tehlike olarak çıkmamıştı.

Almanya-Prusya burjuvazisinin gelişimi yavaş oluyordu, geç kalıyordu. Bu süreç içinde diğer sınıf ve katmanlar da toplumsal yerlerini alıyordu. Burjuvazi ile proletarya ve diğer sınıfsal katmanlar arasındaki çelişkiler belirginleştiğinden, Alman burjuvazisi tüm toplumu temsil yeteneğinden yoksun kalıyordu.

*"Alman burjuvazisi o denli **tembelce, korkakça ve yavaşça gelişmişti** ki, feodalizm ve mutlakıyeti tehdit eder duruma geldiği anda, kendisinin de **proletarya** ile çıkarları ve düşünceleri proletaryanınkine yakın tüm kentli kesimler tarafından **tehdit edilmekte** olduğunu gördü. Ve yalnızca arkasında bir sınıfın değil, önünde de tüm Avrupa'nın düşmanca tertiplenmiş olduğunu gördü. Prusya burjuvazisi, 1789 Fransız burjuvazisi gibi, eski toplumun, monarşinin ve soyluluğun temsilcileri karşısında **modern toplumun tümünü temsil eden sınıf değildi."***[5]

Radikal burjuva devrimleri ile uzlaşmacı burjuva devrimlerini ayıran tarihsel sınır 1848 Avrupa devrimleridir. Uzlaşmacı devrimler 19.yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkmıştır. En önemli özelliklerinden biri, burjuvazinin feodal hâkim sınıfları yıkmak yerine, onlarla ittifaka girmesi olmuştur. Halk yığınları devrimin aktif gücü olamamış, anti-feodal demokratik istemleri bastırılmıştır. Uzlaşmacı burjuva devrimleri bu nedenle demokratik nitelikten yoksun kalmıştır. Klasik burjuva devrimleri yığınlara dayalı ve demokratik iken; uzlaşmacı devrimler yığınsız ve anti-demokratiktir. Uzlaşmacı devrimlerde, proletaryadan duyduğu korku burjuvazinin devrimci nefesini bitirmiştir.

1871 Paris Komünü, burjuvaziyi öldürecek gücün proletaryada olduğunu gösterdi. 1789-1871 döneminde feodal devletler yerine ulusal kapitalist devletler ortaya çıktı. Bir bakıma bu çağ burjuva ulusal hareketler çağıydı. 1848'de gerici yüzünü gösteren burjuvazi, 1871'den sonra tam anlamıyla gericilik çağına girdi.

Uzlaşmacı devrimlerin özelliklerini sıralarsak:

---

[5]) K.Marx - F.Engels, *Seçme Yapıtlar Cilt I,* s.172.

1- Uzlaşmacı burjuva devrimleri de diğer sosyal devrimler gibi tarihsel ve toplumsal ilerlemeyi temsil ederler. Üretici güçlerin gelişmesi önünde engel oluşturan toplumsal yapının yerine, bir üst aşamayı temsil eden toplum biçimine geçişi sağladıkları için **tarihsel ve toplumsal olarak ileri devrimlerdir.**

2- Uzlaşmacı burjuva devrimleri siyasi olarak gericiliğe ödün verir, iktidarlarını halka dayanarak değil, gericilikle anlaşarak sürdürmeye çalışırlar. Bu nedenle radikal değil; **uzlaşmacı, reformist devrimlerdir.**

3- Gericiliğe verilen ödünler nedeniyle, burjuva aydınlanma fikirleri tam olarak hayata geçirilemez. Bu nedenle uzlaşmacı burjuva devrimler, toplumsal ve ekonomik olarak **çarpık** ve **güdük devrimlerdir.**

4- Uzlaşmacı burjuva devrimleri halkın (proletarya ve küçük burjuva katmanların) çıkarlarını temsil etmediği, halk yerine gericilikle işbirliği yaptığı için **demokratik devrim** değildir. Bu devrimler sonucunda ortaya çıkan burjuva demokrasisi kurumları tam değildir. Toprak ve ulusal sorunların çözümü yoluna gidilmez. Ulusal baskı ve haksızlıkları devam ettirir.

5- Uzlaşmacı devrimlere öncülük eden burjuvazi **devrimci değil**, **reformist burjuvazidir.**

Yukarıda yaptığımız saptamaların bir genelleme olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir; her devrimin kendine has özellikleri vardır.

Komünistlerin Burjuva Devrimlerine Bakışı

Komünistler burjuva devrimlerini feodal gericiliğe karşı tarihsel olarak ilerici atılımlar olarak görürler. Bu devrimler sayesinde toplumlar insanlık tarihinde bir ileri aşamaya, feodalizmden kapitalizme geçmiştir. Kapitalizm insanlığı sınıfsız topluma yaklaştırdığı ve hazırladığı anlamda, feodal topluma göre ileri bir toplum biçimidir. Ama sosyalizm yönünden bakıldığında tarihsel olarak geri bir toplumsal yapılanmadır. Komünistler için kapitalizmin ve onu gerçekleştiren burjuva devrimlerinin tarihteki yerleri budur.

Bu saptama İngiltere ve Fransa'da gelişen radikal burjuva devrimler açısından tartışmasız kabul görür. Komünistler arasında görüş ayrılıklarına ve değişik yorumlara yol açan burjuva devrimler, geç kalmış uzlaşmacı burjuva devrimlerdir.

Bu devrimleri tartışmalı hale getiren, burjuvazinin devrimci karakterini yitirdiği, tüm toplumu temsil yeteneğini kaybettiği, uzlaşmacı olduğu dönemin devrimleri olmasıdır.

Türk burjuva devrimi bu türden devrim olduğundan ve yeryüzünde hâlâ emperyalist işgal ve ilhaklara karşı süren ulusal hareketler var olduğundan dolayı; geç kalmış, uzlaşmacı burjuva devrimlerini Marksist açıdan yerli yerine oturtmakta yarar vardır.

***

Komünistlerin savaşı sınıfsaldır. Amaçları sınıfların ortadan kaldırılmasıdır. Bu amacı gerçekleştirecek, toplumu sınıfsız topluma götürecek sınıf proletarya olduğu için; siyaset ve politikalarını proletarya üzerine kurmuşlardır.

Burjuva devrimlerini radikal olarak gerçekleştiremeyen ya da tamamlayamayan ülkelerde, demokratik haklar, toprak ve ulusal haklar gibi sorunlar burjuvaziden proletaryaya miras kalmış sorunlardır. Burjuvazi devrimci barutunu tükettiğinden, gericileştiğinden, burjuva demokratik sorunlar (toprak, ulusal sorun, din sorunu vs.) çözümü proleter devrime kalmıştır. Burjuva demokratik devrimden kalan bu sorunlar sosyalist devrimin çözeceği sorunlardır.

Nitekim Lenin, Ekim devrimini değerlendirdiği 18 Ekim 1921'de *Pravda*'da çıkan yazısında, burjuva demokratik görevlerin Ekim devriminden sonra çözüldüğünü, yapılan burjuva demokratik reformların sosyalist devrimin bir yan ürünü olduğunu belirtir.

Ancak bu görüş burjuva demokratik sorunların çözümünü sosyalist devrim sonrasına ertelemek anlamı taşımaz. Söz konusu burjuva demokratik sorunları sosyalist devrim dışında çözmeye kalkışan, burjuva karakterde hareketler de vardır. Komünistler bu hareketler karşısında duyarsız kalamaz. Burjuva karakterdeki bu ulusal hareketlere belirli koşullar altında destek verirler. Lenin söz konusu burjuva ulusal hareketlerin proletaryanın sınıf düşmanını zayıflattığı ve toplumların özgürlüğüne hizmet ettiği müddetçe desteklenmesi gerektiğini söyler.

"Eğer sosyalizme ihanet etmek istemiyorsak, ***başlıca düşmanımız olan büyük devletlerin burjuvazisine karşı her türlü ayaklanmayı desteklemeliyiz****, yeter ki, bu ayaklanma, gerici sınıfın bir hareketi olmasın."*[6]

Lenin'in bu desteği koşulsuz ve sürekli değildir. Aslında Lenin'in ilk tercihi ne kadar cılız olursa olsun, o ülkelerde varsa öncelikle proleter hareketin desteklenmesidir. Lenin'in burjuva ulusal hareketleri desteklemek için tek koşulu bu hareketlerin devrimci olması ve komünistlerin bağımsız örgütlenme ve propaganda çalışmalarına engel olmamalarıdır.

"Biz, sömürge ülkelerin burjuva kurtuluş hareketlerini, ancak ***bu hareketler gerçekten devrimci oldukları takdirde****, bu hareketlerin temsilcilerinin* ***o ülkelerdeki köylülüğü ve sömürülen geniş kitleleri, devrimci bir ruhla örgütlendirmemize engel olmadıkları takdirde*** *desteklemeliyiz ve destekleyeceğiz. Eğer bu koşullar yerine getirilmezse, bu ülkelerde* ***reformcu burjuvaziye karşı*** *(ki bunlara II. Enternasyonal kahramanları da dahildir)* ***savaşım veririz****."*[7]

Lenin hiçbir zaman burjuva ulusal hareketlere güvenmedi. Sömürge ülkelerin burjuvazisinin bir yandan işçilerle köylülerle birlik olup emperyalistlere karşı savaşırken, diğer yandan emperyalistlerle anlaşıp ulusal devrimci hareketi boğabileceği konusunda uyardı.

"Sömüren ülkelerin burjuvazisi ile sömürgelerin burjuvazisi arasında bir ölçüde yakınlaşma olmuştur, öyle ki, sık sık ve belki de çoğu durumda, ***ezilen ülkelerin burjuvazisi bir yandan ulusal hareketleri desteklerken, aynı zamanda emperyalist burjuvazi ile anlaşma halindedir****, yani emperyalist burjuvazi ile birlikte devrimci hareketlere karşı ve* ***devrimci sınıflara*** *karşı savaşım vermektedir."*[8]

---

[6]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.163.
[7]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, s.210.
[8]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.210.

20.Yüzyılın en büyük Marksisti olan Lenin, burjuvazinin devrimci barutunu 1848'lerde yitirdiğini çok iyi biliyordu. Marks'ın bu burjuvazi için söylediği; "tutuculara kıyasla devrimci ve devrimcilere kıyasla tutucu,"olduğu; "bizzat zaten eski topluma ait olduğundan, halka ihanet etmeye ve eski toplumun saraylı temsilcileriyle uzlaşmaya ta baştan eğilimli" olduğunu çok iyi özümsemişti.

Marksistler uzlaşmacı devrimlerin olumlu ve olumsuz karakterlerini birlikte ele alır. Bir yandan kapitalizmin uzlaşmacı tarzda da olsa geliştirilmesini feodalizme karşı tarihsel bir ilerleme sayar. Diğer yandan bu devrimlerin demokratik olmayışını, halkın demokratik istemlerini bastırmasını eleştirir. Uzlaşmacı devrimlerin reformist burjuva önderliğini, dolayısı ile burjuva ideolojisini yüceltmez.

Marx-Engels-Lenin, 1866'da Almanya'da uzlaşmacı (yukarıdan inme) bir devrim gerçekleştiren, genel oy hakkını kabul ettiren, feodalizmle uzlaşarak kapitalizmi geliştiren Bismarck'ın tarihsel bir ilerleme sağladığını kabul etmişlerdir. Ama Bismarck tarihsel olarak ileri bir görev başardı diye ona komünist destek sunmamışlardır. Bismarck'ı yücelten, onu "ilericilik" adına destekleyenlere karşı savaş bayrağını açmışlardır.

Uzlaşmacı devrimlere karşı komünistlerin tutumu budur.

Komünistler Türk Burjuva Devrimine Nasıl Bakmalı?

Osmanlı İmparatorluğu 19.yüzyılın sonunda artık emperyalizm tarafından sömürgeleştirilmeye çalışılan yarı-sömürge bir ülkeydi.1838'de emperyalistlerle yapılan ticaret antlaşmalarıyla başlayan yarı-sömürgeleştirilme süreci (Osmanlı İmparatorluğunun kendi gümrük kontrolünü yitirmesi) yüzyılın sonunda Osmanlı devletini bütünüyle emperyalistlerin yarı sömürgesi haline getirmişti.

Osmanlı devleti politik bağımsızlığını korumakla birlikte, devletin temel işlevlerinden bazılarını (en önemlilerinden biri olan ulusal paranın yönetimini) emperyalistlere bırakmıştı. Emperyalistlerin Osmanlı topraklarını açık işgali sömürgeleştirme sürecinin son halkasıydı.

Türk burjuvazisinin partisi olan *İttihat ve Terakki* 1913 programında emperyalist ülkelere tanınan imtiyazların (örneğin kapitülasyonların) kaldırılmasını istiyordu. Niçin? Türk burjuvazisinin kendi pazarına sahip çıkabilmesi için!

Osmanlı burjuvazisi sadece Türk burjuvalardan oluşmuyordu: Ermeni ve Rum burjuvaların önemli bir etkinliği vardı. *İttihat ve Terakki* hareketi, Ermeni ve Rum burjuvaları gibi yabancı burjuvaları da kendi pazarından kovmak istiyordu.

Türk burjuvazisi kapitülasyonlara (emperyalist devletlere tanınan ekonomik, hukuki ayrıcalıklara) karşı olduğu gibi kendi pazarında at oynatan Ermeni, Rum burjuvalarına da karşıydı. Türk burjuvazisi iç pazarını hem yabancı (emperyalist) devletlerin, hem de Rum ve Ermeni burjuvazisinin egemenliğinden kurtarmak istiyordu.

Kurtuluş Savaşı, Türk burjuvazisinin sadece kendi iç pazarını emperyalist işgalden kurtarma savaşı değildi. Aynı zamanda Ermeni ve Rum burjuvazisini bu pazardan kovma savaşıydı. Nitekim Kurtuluş Savaşı sonrası Türk burjuvazisi bu hedeflerini gerçekleştirdi, kendi

pazarında egemenliğini kurdu. Kemalist hareket gökten yeni bir burjuvazi indirmedi. Sermaye birikimi az olan, cılız-güçsüz bu Türk burjuvazisine kan vererek onu canlandırdı. Şüphesiz ki, Türk burjuvazisi kendi pazarının efendisi olduktan hemen sonra emperyalistlerle ekonomik çıkar temelinde anlaştı. Türk burjuvazisi artık istediği paya kavuşmuştu.

İşte, Kemalist hareketin önderlik ettiği Ulusal Kurtuluş Savaşı, emperyalistlerin sömürgeci işgal eylemine karşı bir savaştır; ama aynı zamanda kendi iç pazarında at oynatan yabancı Ermeni-Rum burjuvazisine karşı bir savaştır. Ulusal pazarını korumak isteyen Türk burjuvazisi, emperyalistlerin bu pazarı fiilen ele geçirmesini istememiş, kendi yurdunu (pazarını) savunmak için ulusal mücadeleyi başlatmıştır. Kürt egemenlerini, toprak ağalarını yedeğine alarak yapmıştır bunu. Sömürgeleştirilen Osmanlı İmparatorluğundan bir kopuş gerçekleştirerek politik bağımsızlığı olan, egemen Türk burjuva devletini kurmuştur. Türkiye Cumhuriyeti devleti feodalizmle devrimci biçimde hesaplaşarak değil; uzlaşarak kapitalist yola girmiştir.

1919-1923 yılları arasında Türk burjuvazisi "halksız" politik devrimini gerçekleştirmiş; iktidarı almıştır. Burjuva toplumsal devrim (kapitalizmin geliştirilmesi) daha sonraki yıllarda "yukarıdan inmeci" biçimde tamamlanmıştır. Şüphesiz ki, birçok burjuva demokratik görevin (Kürt sorununun, toprak sorununun, demokrasi sorununun, vb.) üzerinden atlayarak!

1919-1923 politik devrimini önceleyen ilk Türk burjuva devriminin 1908 Jön Türk burjuva devrimi olduğunu unutmamamız gerekir. 1908 devriminde Türk burjuvazisi yarı yolda kalmış, 1919-1923 döneminde geriye kalan yolu tamamlamış ve iktidara oturmuştur.

***

Türk burjuva devrimi aşağıdan yukarıya doğru gelişen, halkın yığınsal demokratik talepleri sonucu kazanılmış bir devrim değildir. Aksine halksız bir devrimdir. Yukarıdan aşağıya doğru örgütlenen, kapitalist sistemi yerleştirmeyi amaçlayan bir burjuva devrimidir. Üstyapı kurumlarında kapitalist üretim tarzını geliştirecek değişiklikler (ticaret, sözleşme, miras, aile hukuku, şeriata karşı önlemler) devlet eliyle hayata geçirilmeye çalışılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğunun yıkıntıları üzerine kurulan burjuva devlet, Türkiye toplumunu kapitalizmin gelişmesine uygun hale getirmek için aktif rol oynamıştır. Dinin burjuva devletin kontrolü altına alınması (Türkiye tipi laiklik) bu amaçla bağlantılıdır. Osmanlı İmparatorluğunda şeriat, kapitalizmin gelişimini yavaşlatan bir unsurdur. Kemalizm, dini egemenliği altına alarak bu engeli ortadan kaldırmak istemiştir.

Feodal Osmanlı toplumundan tarihsel kopuş devrimiyle kapitalizmi geliştirme yolu, Türk burjuva devrimin tipik özelliğidir. Emperyalist işgale karşı savaşım bu temel amaca bağlanmıştır. Kemalist hareket Türkiye burjuva devletini kurmayı, emperyalist işgale karşı kavga etmeden başaramazdı.

Kısacası, Kemalist burjuva devrimi, kapitalizmin geliştirilmesinin koşullarını hazırlayan bir devrimdir. Şüphesiz ki, devrimci biçimde **feodalizmi yok ederek değil, feodalizmle uzlaşarak!** Bu nedenle burjuva devrimin görevlerini yarıda bırakmış, **güdük bir devrimdir**.

***

Ulusal kurtuluş devrimi bir burjuva devrimidir. Ancak **burjuva demokratik devrimi** değildir. Toplumu demokratikleştirmemiş, Kürt halkını ve komünistleri ezerek anti-demokratik bir burjuva devleti kurmuştur. Halkı devrim sürecinden dıştalamış oluşu, burjuva devletin anti-demokratik niteliğiyle bağlantılıdır. Dolayısıyla bu devrimin sonucunda bir burjuva demokrasisi ortaya çıkmamıştır. Kemalistler despotik bir yönetim kurmuşlardır.

Tek bir ulusun (Türk ulusunun) egemenliğinin sağlanması, en başta Kürt ulusunun ulusal haklarının çiğnenmesiyle gerçekleştirildiği için **Türk burjuva devrimi, demokratik devrim nitelemesini hak etmez.** Toprak sorunu da köylünün çıkarına uygun biçimde çözülmemiştir; feodal toprak ağaları ile yapılan ittifak bunu önlemiştir.

Kemalist hareket, Ermeni-Rum burjuva kesimlerinin Osmanlıdaki ekonomik egemenliğine son verirken Kürt ulusunu kullanmıştır. Ulusal pazarın denetimini eline aldıktan sonra da Kürt ulusunu ezmeye yönelmiştir.

Türk Burjuva Devrimi, komünistlerin serbestçe örgütlenmelerine izin vermemiş, anti-demokratik yüzünü bu noktada da göstermiştir. Türkiye Komünist Partisi'nin (Mustafa Suphi'nin Partisi'nin) önder kadrosunu bir komplo ile ortadan kaldırmıştır.

***

Kemalizmin hem Osmanlı devletinin içinde hem de emperyalist işgale karşı yürüttüğü savaş, Türk burjuva devletini ortaya çıkarmıştır. Her iki kesime karşı yürütülen kavganın amacı, Türk ulusal pazarını politik bağımsızlık altında bir devlet güvencesine kavuşturmaktadır.

Temel soru şudur: Kemalizm anti-emperyalist bir hareket midir? Emperyalist işgale karşı yürüttüğü ulusal pazarı kurtarma mücadelesine bakarak, Kemalizmi anti-emperyalizmle eşitlemek büyük bir yanılgıdır. Emperyalizm=kapitalizm anlamına gelir. Bilimsel anlamıyla anti-emperyalizm=anti-kapitalizmdir. Çünkü emperyalizm kapitalizmin tekelci aşamasıdır.

Kemalizm anti-kapitalist değildir. Bu nedenle anti-emperyalist sayılamaz. Aksine kapitalizmin gelişmesinin temellerini atan Kemalist harekettir. Kemalizmin amacı emperyalist sistemden kurtulmak değil, kapitalizmi geliştirerek emperyalist sisteme eklemlenmektir. Kemalizmin emperyalist işgale karşı çıkışı bir yurt-pazar savunmasıdır. Pazarını kurtardıktan sonra emperyalizmle işbirliği yapması bu hareketin anti-emperyalist bir öze sahip olmadığının kanıtıdır.

Kemalizm, Türk burjuva devriminin ideolojisidir. Türk burjuvazisinin milliyetçi, şoven bir ideolojisidir. Türk ulusunu yücelten, diğer ulusları küçük gören söylemlere sahiptir. Kendi ulusal sınırları içindeki farklı ulusa (Kürtlere) karşı Türkleştirme politikası uygulamıştır. Ayrıca diğer ulusal azınlıklara karşı düşmanca politika gütmüş, onlara baskı yapmıştır.

Kemalizm demokratik olmayan karakterinden dolayı **gericidir.** Sadece feodal Osmanlı toplumuna karşı kapitalizmin yolunu açtığı için tarihsel bir ilerlemeye hizmet ettiği söylenebilir. Kapitalizmin feodalizm karşısında tarihi açıdan ilerici niteliğini kabul etmek, kapitalizmi savunmak anlamına gelmez. Dolayısıyla kapitalizmi kuran Kemalistleri savunmak anlamına gelmez. Rusya'da bu yanılgıya düşenler Narodnikler olmuştur. Lenin onları eleştirmiştir.

"Kapitalizmin tarihi açıdan ilerici niteliğini kabul etmenin, kapitalizmi savunmak anlamına geleceğini göstermek için her çabayı harcayan-Narodniklerdir."[9]

TKP ve Türk Burjuva Devriminin Nitelikleri

Şimdi gelelim TKP'nin Kurtuluş Savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti çözümlemelerine. Bu konu TKP belgelerinde çok yer kaplamasına karşın kolay anlaşılır bir açıklıkta yazılmamıştır. Birçok noktaya hiç değinilmemiştir. Birçok karşıt fikir ise aynı anda savunulabilmiştir. Bu durumu TKP teorisyenlerinin kafalarının hâlâ karışık olmasına bağlayabiliriz. İnsanlarının kafasındaki düşünceler tam oturmamışsa, yazılanlar da çok açık anlatımlı olmuyor.

Öncelikle TKP program ve belgelerinin Kurtuluş Savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili tezlerini uzun metinlerden ayıklayıp sıralayalım istedik. Sonra da bu iddiaları ele alıp inceleyeceğiz. TKP'nin Türk burjuva devrimi ile ilgili görüşleri şöyle:

1) Türk burjuva devrimi **anti-emperyalist** karaktere sahiptir.

2) Burjuvazi öncülüğünde gerçekleşen Türk burjuva devrimi, **radikal ve devrimcidir**.

3) Kurtuluş Savaşı sonucunda kurulan yeni düzen, yani **Cumhuriyet kuruluşunda halkçı ve devrimciydi.**

4) Kurtuluş Savaşı sürecinde ve Cumhuriyetin ilk döneminde devrimci olan Türk burjuvazisi, iktidarını sağlamlaştırdığında gericileşti. **Gericileşmesinin nedeni kapitalizmi seçmesiydi.**

5) Kapitalizm, Türkiye Cumhuriyeti'nin halkçı, devrimci niteliklerini kemirip, silikleştirmeye çalıştığına göre; komünistler de **Cumhuriyetin kuruluşuna sahip çıkmalı** ve savunmalıdır. Kemalistlerin kurduğu **cumhuriyeti selamlamalıdır.**

Şimdi TKP'nin savunduğu bu görüşleri kendi belgelerine dayanarak ele alalım.

TKP'ye Göre Türk Burjuva Devrimi Radikal ve Devrimcidir

TKP Merkez Komitesi'nin hazırladığı *90. Yıl Tezleri*'nden aldığımız aşağıdaki paragrafta şöyle deniyor:

"Her burjuva devrimine içkin olan geçici ilerici karakter bir yana, ***Türkiye'nin kuruluşuna devrimci ve radikal bir nitelik kazandıran****, büyük ölçüde, emperyalizmin ülke ve toplumun üstüne koskoca bir çizik atma kararına duyulan tepki ve Sovyetler Birliği ile ittifak zorunluluğudur. Kuruluş sürecinde bu nitelikler hızla silikleşmiştir."*[10]

TKP'ye göre Türk burjuva devrimi, emperyalist işgale karşı başlamış olması ve Sovyet devletinin desteğini almak zorunda olması nedeniyle **devrimci ve radikal** bir karakterdedir.

---

[9])Lenin, *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, çev.* Seyhan Erdoğdu, Sol Yayınları,1975*, s. 516.*

[10]) TKP Yayınları*, TKP Merkez Komitesi, 90.Yıl Tezleri,* http://www. tkp. org.tr. Kasım 2010, s.3.

Aslında TKP'nin Türk burjuva devrimi için ileri sürdüğü bu iki özellik devrimin radikal ve devrimci olmasıyla değil, anti-emperyalist olup olmadığı ile ilgidir.

TKP, Türk burjuva devrimini radikal-devrimci karakterde görmesini iki nedene dayandırıyor: Birincisi emperyalist işgale karşı olması, ikincisi de Sovyet Devleti ile ittifak yapması. Birinci gerekçenin emperyalizm döneminde kesin bir gösterge olmadığını, emperyalizme karşı savaşan sömürge ülkenin burjuvazisine karşı temkinli yaklaşılması gerektiğini Lenin'den aktarmıştık.

Gerçekten de Türk burjuvazisi Lenin'in öngörüsünü doğrulamış, emperyalist işgalcilerle uzlaşarak kendi egemen devletini kurma hakkını elde etmiştir. Sevr'den Lozan'a uzanan ulusal kurtuluş süreci emperyalistlerle uzlaşı ile sonuçlanmıştır. Lozan, burjuvazi tarafından gösterilmek istendiği gibi Türk burjuva devriminin zaferi değil, uzlaşı belgesidir. Ayrıca Lozan konferansı dönemi, Sovyetler Birliği'ne karşı emperyalistlerle işbirliği yapıldığı dönemdir. Lozan Konferansı'nda Türk burjuvazisi Sovyet heyetine karşı emperyalistlerle birlikte davranmıştır. Lozan Konferansı, Kemalizmin "anti-emperyalist", "anti-kapitalist" söylemlerinin vardığı son duraktır.

İkinci gerekçeye gelince; Ekim sosyalist devriminin emperyalizm dönemindeki ulusal kurtuluş savaşlarına moral ve maddi destek sağladığı tarihsel bir gerçektir. Ekim Devrimi ile birlikte sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki ulusal devrimci hareketlerin emperyalizme karşı başarı şansı yükselmiştir. Ekim Devrimi ulusal devrimci hareketlere sağlam bir ittifak olma olanağı sunmuştur.

Türk burjuva devriminin başını çeken Kemalistler bu olanağı emperyalizme karşı olmak anlamında değerlendirmemiş, sadece emperyalistlerle uzlaşı çabalarında bir koz olarak kullanmışlardır. Kemalistler hiçbir zaman kapitalist-emperyalist sistemin dışına çıkmayı düşünmediler. Ekim Devrimi'nin yarattığı iklimden ve genç Sovyet Devleti'nin varlığından sadece yararlandılar. Komintern (Komünist Enternasyonal), Kemalistlerin bu kimliğine karşı ilkeli bir tutum geliştiremedi.

Sonuç olarak, Kemalist burjuva devrimi emperyalist işgale karşı olsa da; kapitalist-emperyalist sistem içinde kalma yanlısı olduğu için **anti-emperyalist değildir**.

***

Türk Burjuva devrimi 1876 ve 1908 de Meşrutiyet ile biten iki atılımdan sonra, Kurtuluş Savaşı ile devam etmiştir. Daha önce belirttiğimiz gibi, 1908 devrimi Osmanlı topraklarında başlamış ilk burjuva devrimidir. 1919-1923 devrimi bu devrimin devamıdır. Türk burjuva devrimi geç burjuva devrimlerin tüm özelliklerini üzerinde taşır.

a) Emperyalistlerle ve feodal gericilikle anlaşmış, toprak devrimi yapıp feodaliteyi köktenci bir şekilde tasfiye etmemiştir. **Uzlaşmacıdır.**

b) Halka ve örgütlerine demokratik hak ve özgürlükler tanımamıştır. **Anti-demokratiktir**.

c) Kürt ulusal sorununu çözme yoluna gitmemiştir. Aksine Kürtleri, Türkleştirmeye çalışmış ve Kürtler üzerinde katliamlar yapmıştır. **Şovenisttir.**

d) Komünistlere karşı açık savaşıma girmiştir. **Anti-komünisttir.**

Kemalist Türk burjuvazisi siyasi olarak birincisi halkın devrimci örgütlerine saldırdığı için; ikincisi başta Kürt ulusu olmak üzere diğer ulusal azınlıkların ulusal haklarına karşı çıktığı için; üçüncüsü halkın ortak istemlerini temsil etmediği için **demokrat değil, gerici bir burjuvazidir**.

Bir konuya açıklık getirmekte yarar var. Türk burjuva devrimi feodalizme karşı kapitalizme geçişi, tarihsel olarak ileri bir aşamaya geçişi temsil ettiği için sosyal bir devrimdir. 1919-1923 devriminde Kemalistler halkı dışlayarak politik devrimlerini yapmışlar ve iktidara oturmuşlardır. Daha sonraki yıllarda da tepeden inmeci biçimde kapitalizmi geliştirmişlerdir. Ancak Türk burjuva devrimi bu tarihsel rolünü radikal devrimci bir tarzda değil, gericilikle uzlaşarak reformist tarzda yerine getirmeyi seçtiği için **radikal devrimci değil, uzlaşmacı, reformist** bir burjuva devrimidir.

***

TKP, Türk burjuva devrimini radikal devrimci olarak öyle idealize ediyor ki, uzlaşmacı Türk Burjuva devrimi ile radikal Fransız burjuva demokratik devrimini, hatta Bolşevik devrimi aynı safa koyan değerlendirmeler yapılabiliyor. TKP öncelikle Türk burjuva devrimini, yeni bir çağ açan Ekim devrimi gibi radikal bir devrim olarak göstermeye çalışıyor.

"1920'li yıllar, büyük altüst oluşların yaşandığı özel bir devrimci dönemdi. O kadar özeldi ki, emperyalizm 1990'lardan bu yana o dönemin sonuçlarını ortadan kaldırmakla meşgul! ***1917 Ekim Devrimi, Sovyetler Birliği, bu döneme doğmuş, bu döneme rengini çalmıştır. Anadolu'daki Milli Mücadele de bu dönemin önemli gelişmelerinden biridir*** *ve bu dönem açısından oynadığı rol üzerinden de değerlendirilebilir.*

Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet'in ilanı, her şey bir yana ve son tahlilde, bu kritik dönemde ***devrim cephesinin saflarındadır****."*[11]

TKP hızını alamamış, Lenin'i de bu görüşe ortak etmeye çalışmıştır:

"1789 Burjuva Devrimi'nin önemini, bir başka sınıfın, işçi sınıfının devriminin önderlerinden Lenin her fırsatta hatırlatmış, hatta Bolşevizmi, Fransız Devrimi'nin zirvesini temsil eden jakoben mirasın sürdürücüsü olarak göstermiştir."[12]

Türk burjuva devriminin anlatıldığı bir yazıda, Lenin'in Fransız Burjuva Devrimi'ni övmesinin hatırlatılmasının amacı nedir? TKP Türk burjuva devrimini "radikal devrimci", Kemalist burjuvaziyi de "radikal devrimci" gösterebilmek için Lenin'den destek almak istiyor. TKP'nin amacını şu satırlar daha açık gösteriyor:

"Lenin'in aklına, 20. yüzyıldaki Fransa'ya bakarak Fransız Devrimi'ni yargılamak ya da yok saymak hiç gelmemiştir. (...) Lenin ve diğer Marksistler, emperyalist Fransa'ya giden yolu açtı diye ***Fransız burjuva devrimini tukaka ilan etmemişlerdi****. Çünkü onlar aklı başında devrimcilerdi!"*[13]

---

[11]) Kemal Okuyan, *Haftaya Bakış,* Sol Portal, 27 Ekim 2013.
[12]) Kemal Okuyan, *Haftaya Bakış,* Sol Portal, 27 Ekim 2013.
[13]) Kemal Okuyan, *Haftaya Bakış,* Sol Portal, 27 Ekim 2013.

TKP demek istiyor ki, Lenin aklı başında devrimciydi, bir burjuva devrimini önce devrimci, sonra karşı-devrimci saflarda göstermedi. Ama Türk burjuva devrimine radikal bir devrim demeyen; uzlaşmacı, anti-demokratik, şovenist diyen Türkiye solcusunun aklı başında değildir(!)

Teoride kurnazlık iyi bir yöntem değildir; teorisyen kafasını eninde sonunda gerçeğe çarpar. Ne yazık ki, TKP bu yola sapıyor.

Evet, Lenin, Fransız burjuva devriminin tarihsel önemini belirtmiş, bu burjuva devriminin Jakoben mirasına sahip çıkmıştır. Peki, Kemalist burjuva devrimi Jakoben bir devrim midir?

Kesinlikle hayır!

Jakobenizm burjuva anlamıyla radikal bir devrimciliktir. Jakoben burjuva önderlik, demokratik devrimin taleplerini kullanarak halkı aşağıdan yukarıya devrim için (burjuva hegemonyası altında) seferber edebilen güçtür. Jakobenler 1789 devrimine önderlik eden burjuvazinin en devrimci-radikal kesimidir!

Kemalistler ise halktan kopuk, halkı anti-feodal ve burjuva demokratik istemler doğrultusunda hareket ettirmeyen, hatta engelleyen bir önderliktir. Kemalist önderlik Jakoben, radikal devrimci değildir. Dolayısıyla Kemalist burjuva devrimi de Jakoben bir burjuva devrimi değildir.

Fransız burjuva devrimiyle Türk burjuva devrimi hiçbir koşulda eşitlenemez. TKP bu iki devrimi eşitlemeye çalışıyor. Niçin? Kemalizmi olumlayabilmek için!

Bu iki devrim kısaca şöyle kıyaslanabilir:

- Fransız burjuva devrimi demokratiktir, Türk burjuva devrimi anti-demokratiktir.
- Fransız burjuva devrimi feodalizmi tasfiye etmiştir, Türk burjuva devrimi feodalizmle uzlaşmıştır.
- Fransız burjuva devriminin önderliği Jakobendir, Türk burjuva devriminin önderliği anti-Jakobendir.
- Fransız burjuva devrimi, burjuvazinin ilerici olduğu çağa aittir; Türk burjuva devrimi burjuvazinin gericileştiği çağa aittir.

TKP bütün burjuva devrimlerinin aynı kefeye konulabileceğini sanarak yanılmaktadır. Burjuvazinin ilerici olduğu tarihsel dönemle, gericileştiği dönem arasında hiçbir ayrım yapmamaktadır. TKP, Türk burjuva devriminin evrensel bir kategori olmadığını anlamamaktadır.

Kemalist önderlik Jakoben önderlikle değil, yukardan inmeci devrim yapan Napolyon Bonapart'la veya Bismarck'la kıyaslanabilir. Kemalistler, Napolyon'a-Bismarck'a benzer. Marx-Engels-Lenin ise bu tip önderliğe komünist destek sunmaz, övmez. Kısacası TKP'nin yaptığı gibi yapmaz. TKP bir de şöyle diyor:

"Tarihte devrim cephesine ait olan bir olay ya da hareketi, daha sonra karşıdevrimci diye ilan etmek herhalde bir tek Türkiye solcusunun aklına gelebilirdi."[14]

Önce hemen belirtelim; devrimci Marksistler Türk burjuva devrimini karşı-devrimci görmezler. Öyle görseler, "burjuva devrimi" demezlerdi. TKP ile aramızdaki fark bu burjuva devriminin "radikalliği" ve "anti-emperyalistliği" konusundadır.

TKP'nin radikal devrimci, demokratik Fransız burjuva devrimiyle, uzlaşmacı Türk burjuva devrimini aynılaştırıp devrimci Marksistleri eleştirmesinin bilinçli bir saptırma olduğunu düşünüyoruz.

İlginç olan nokta şudur: TKP belgelerinde Türk burjuva devriminin uzlaşmacı, reformist nitelikte olduğu da yazılıdır.

"Yeni egemen güçler, eski mülkiyet ilişkilerini ve toplumsal yapıyı ***devrimci bir tarzda değiştirmekten kaçınmışlardır****."*[15]

Bu arada TKP'nin karşıt düşünceleri bir arada savunabildiğinin bir örneğini daha görmüş olduk. TKP sanki her eleştiriye yanıt oluşturabilmek için, uyumlu uyumsuz tüm görüşleri harmanlamıştır. Bir yerde Türkiye'nin kuruluşu devrimci ve radikal karakterdedir diyor. Başka bir yerde ise Türk burjuva devriminin toplumsal yapıyı devrimci bir tarzda değiştirmekten kaçındığı yani reformist, uzlaşmacı olduğu söyleniyor.

Her iki tez de TKP'nin resmi belgelerinde yer alan kararlardır. TKP kendi içinde çelişen kararlar alabilen bir partidir.

TKP'ye Göre Türk Burjuva Devrimi Sola Dönük Bir Devrimdir

TKP MK'nın *2008 yılında Türkiye Cumhuriyeti Felaketin Eşiğinde* adlı siyasi raporuna göre Türk burjuva devrimi "yüzünü sola dönen" niteliklere sahiptir.

"Türkiye'de gecikmiş burjuva devrimi, emperyalist işgal koşullarında ve 1917 Ekim Devrimi'nin yarattığı özgün atmosferde ***tarihsel açıdan yüzünü sola dönen değerlerle*** *hareket etmek durumunda kalmıştır.* ***Ulusal egemenlik, bağımsızlık, aydınlanmacılık, devletçilik, cumhuriyetçilik gibi değerler,*** *daha önceki burjuva devrimlere içkin özellikler olduğu kadar, 20.yüzyılın başlarında olanca ağırlığını hissettiren* ***emperyalizm karşısında konumlanma gereksiniminin de ürünüdür.****"*[16]

Dünya komünist hareketine " Sovyet Marksizminden" miras bırakılmış yanlış bir algılama (dogma) var: Emperyalist işgale karşı yapılan mücadele ile anti-emperyalizmi eşitlemek! Oysa bu iki mücadele her koşulda çakışmaz. Emperyalist ilhaka, işgale karşı yapılan savaşın öncüsü burjuvazi de olabilir, komünist işçi hareketi de olabilir. Emperyalist işgale karşı çıkmak için anti-kapitalist olmak gerekmez. Ama anti-emperyalist savaş verebilmek için anti-kapitalist olmak gerekir.

---

[14]) Kemal Okuyan, *Haftaya Bakış,* Sol Portal, 27 Ekim 2013.
[15]) TKP Yayınları, *2008 Yılında Türkiye Cumhuriyeti Felaketin Eşiğinde*, http://www. tkp. org.tr, 2008, s.4.
[16]) TKP Yayınları, *2008 Yılında Türkiye Cumhuriyeti Felaketin Eşiğinde*, http://www. tkp. org.tr, 2008, s.9.

Sözgelimi ABD, Afganistan'ı işgal ettiği dönemde radikal İslamcıları karşılarında buldu. Radikal İslam, ABD emperyalizminin işgaline karşı bir savaş yürüttü. Radikal İslam emperyalist işgale karşı çıkan bir güçtü, fakat hiç de anti-emperyalist bir güç değildi. Kapitalizme karşı savaşım vermek gibi bir amaçları yoktu.

Demek ki; emperyalist işgale karşı çıkan her hareketi anti-emperyalist ilan etmek doğru değildir. Kemalist hareket emperyalist işgale karşı çıkmıştır; ama anti-emperyalist bir hareket değildir.

Öncelikle Türk burjuva devriminin emperyalist kapitalist sisteme karşı olmadığını, kelimenin Marksist anlamıyla anti-emperyalist, anti-kapitalist bir karakterde olmadığını söylemek gerekiyor. Yani kapitalizme karşı olmadan anti-emperyalist olunamayacağı gerçeğini anımsarsak, Türk burjuva devrimi anti-emperyalist bir devrim değildir. Türk burjuva devriminin bu konudaki ilerici yanı; yarı-sömürge haline getirilmiş, emperyalistlerin paylaşım alanı olmuş Osmanlı devletinin toprakları üzerindeki emperyalist işgale karşı başlatılmış olmasıdır. Feodal Osmanlı toplumuna karşı kapitalizmi temsil etmesidir. Emperyalist işgale kendi ulusal pazarına kendisi egemen olmak için karşı koymakla, anti-emperyalist olmak özdeş değildir. Kemalist hareket emperyalist işgale karşıdır; ama emperyalist sisteme karşı değildir. Nitekim bağımsız ulusal pazarına kavuşur kavuşmaz emperyalizmle uzlaşmıştır.

Türk burjuvazisinin emperyalist işgale karşı mücadelesi devrimci değil, uzlaşmacı tarzda olmuştur. Kemalist burjuvazi emperyalizmle savaşmayı değil; uzlaşmayı, "politik-diplomatik dengeler üstünden yol almayı" seçmiştir. TKP bizim söylediklerimizi doğrulayarak şöyle demektedir:

"Türkiye'nin zayıf burjuva güçlerinin işgale karşı Birinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde giriştikleri silahlı mücadele ***emperyalistlerle kapsamlı bir hesaplaşmayı değil, onlara Anadolu'daki yeni iktidarı kabul ettirmeyi hedefliyordu.****"*[17]

"İşin gerçeği **Türkiye'de "bağımsızlık savaşı", daha iyi koşullarda bağlanma savaşıdır**."[18]

" Kurtuluş savaşı, **İngilizleri ikna savaşıdır."**[19]

Demek ki, Türk burjuvazisi özünde emperyalist kapitalizme değil, emperyalist işgale karşıydı. Burjuvazi kendi egemen devletini, ulusal pazarını kurmanın peşindeydi.

TKP'nin bir çelişkisi daha ortaya çıkıyor. Anti-kapitalist olma olasılığı sıfır olan, Sovyet düzenine hiçbir yakınlık duymayan, sadece Sovyet Devleti ile emperyalistler arasındaki dengelerden yararlanan Türk burjuva devrimi, "yüzünü sola dönen değerlerle" hareket edemez. TKP bu noktada uzlaşmaz bir çelişkinin içine düşmüştür.

TKP'ye Göre Türk Burjuva Devrimi Halkçıdır

TKP teorisyenlerinin sola açık gördüğü, savunduğu bir diğer nitelik ise **halkçılıktır.** TKP Kemalizmin halkçılık ilkesini, sınıfsal kökeninden koparak şöyle savunuyor:

---

[17]) TKP Yayınları*, 8. Kongre Raporu*, http://www. tkp. org.tr, 28 Aralık 2006, s.4–5.
[18]) Kemal Okuyan, *Türkiye Solunun Yurtseverlik Sorunu*, Yazılama Yayınevi, 2013, s.73.
[19]) Kemal Okuyan, *Türkiye Solunun Yurtseverlik Sorunu,* s.77.

"Ulusal kurtuluş Savaşı bu emperyalist kararın reddedilmesidir.

Reddeden kadroların ve bu ret üzerinden şekillenen siyasi hareketin, Osmanlı egemen çevrelerinin içinden çıktığı doğrudur. Dağıtılan Osmanlı ordusu ve bürokrasisinin bir kesimi, bir yeniden yapılanma arayışına girmiş, yeni aydınlarla, yerel güçlerle buluşmuş ve bu buluşmaya da Osmanlı-Türk tarihinde ender rastlanan ***halkçı bir karakter kazandırılmıştır."***[20]

Ne romantik bir tarih yorumu değil mi? Ülkesi emperyalistlerce yağma edilen bir devletin ordusu ve bürokrasisi içinden vatansever, anti-emperyalist bir kısım kadrolar çıkıyor, yeni aydınlar ve yerel güçlerle buluşuyor ve bir siyasi hareket doğuyor. Bu hareket devrime "halkçı" bir karakter kazandırıyor.

TKP teorisyenlerinin sormak hiç aklına gelmiyor: Bu bürokrat kadrolar hangi sınıf adına harekete geçiyor, yeni denilen aydınlar hangi sınıfın aydınları, buluştuğu yerel güçler hangi sınıfa dahil, hangi sınıfsal temelde yerel bir güç haline gelmişler? Sonuç olarak oluşan siyasi hareket hangi sınıfı temsil ediyor?

Halkın istemlerine yanıt vermeyen, demokratik öz taşımayan, halkın kitlesel olarak katılmadığı bir devrim halkçı karakterde olamaz. Türk burjuva devrimi halkın aktif rol almadığı, demokratik özü olmayan, gecikmiş, uzlaşmacı bir burjuva devrimidir. Üstelik burjuva görevlerini bile tam tamamlayamamıştır.

Fransız burjuva devrimi halkın aktif katıldığı, istemlerini dile getirdiği bir devrimdir; ama Türk burjuva devrimi bunu gerçekleştiremediği için halkçı karakterde değildir. Çünkü Fransız devrimi burjuvazinin çıkarları ile halk yığınlarının çıkarlarının ortaklaştığı bir dönemde oluşan demokratik, radikal bir burjuva devrimidir. Türk burjuva devrimi ise burjuvazinin gericileştiği, çıkarlarının işçi sınıfı ve küçük burjuva katmanlarla çeliştiği bir dönemde gerçekleşen, demokratik karakterde olmayan bir burjuva devrimidir.

TKP'ye Göre Türk Burjuvazisinin Devrimciliği ve Kapitalizm

TKP belgelerine baktığımızda Türk burjuva devriminin ilericiliğine, devrimciliğine, anti-emperyalizmine, halkçılığına bir sınır koyduklarını görürüz. TKP teorisyenlerine göre Kemalistler Kurtuluş Savaşı sürecinde devrimci ve halkçıydı. "Sola dönük değerlere sahipti", savaş bitip iktidara gelince uzlaşmacı ve reformist oldu.

"Türkiye burjuva devrimi ***açık işgale karşı silaha sarıldığı evre*** *dışında reformist ve uzlaşmacı olmuştur."* [21]

Kemalist burjuva hareketin gericileşmeye başladığı "tarih sınırına" başka belgelerde de rastlayabiliriz. TKP 9. Kongre Siyasi Raporu'na göre Türk burjuvazisi iktidarı aldığı andan itibaren gericileşiyor.

[20]) TKP Yayınları, *2008 Yılında Türkiye Cumhuriyeti Felaketin Eşiğinde*, http://www. tkp. org.tr, 2008, s.2.
[21]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* Yazılama Yayınevi, 2009, s.139.

***"Burjuvazinin iktidarı aldığı andan itibaren gericileştiği** gerçeği cumhuriyetin kazanımlarının sermaye egemenliğinde emekçiler açısından tümüyle değer yitirmesi anlamına gelmez."*[22]

TKP'ye göre Türk burjuvazisi ve onun Kemalist kadroları, Kurtuluş Savaşı sürecinde devrimci ve halkçıydı. Ne zamanki Kurtuluş savaşı bitti, Cumhuriyet kuruldu, Türk burjuvazisi iktidara geldi, gericileşti. Peki, neden ve nasıl gericileşti?

***

TKP, Türk burjuvazisinin ve devriminin gericileşmesini kapitalizme bağlar. TKP teorisyenlerine göre Türk burjuva devrimini gericileştiren kapitalizmdir.

*"**Kapitalizm, yeni düzeni halkçı özelliklerinden hızla arındırmış**, baskıcı bir karaktere büründürmüştür."*[23]

Nasıl bir Marksist çözümlemedir anlamak mümkün değil? Söz konusu olan Türk Burjuva devrimi, burjuvazinin öncülüğünde olan bir devrimdir. Devrimi yapan burjuvazinin iktidara geldiğinde kendi sosyo-ekonomik sistemini yani kapitalizmi kuracağı belli değil midir? TKP bu gerçeği de biliyor. Burjuvazinin Kurtuluş Savaşının başından itibaren yolunun belli olduğunu söylüyor.

"*Yeni Türkiye, **daha kurtuluş mücadelelerini verirken**, yolunu **kapitalizm** olarak belirlemişti."*[24]

Bu da TKP'nin yaman çelişkilerinden biridir. Kurtuluş savaşının başından itibaren yolunu kapitalizm olarak belirleyen Kemalist burjuvaziye "yüzünü sola dönmüş", "radikal devrimci", "halkçı" payesini vermenin mantığı ne olabilir ki?

TKP teorisyenlerinin kafası bu konularda çok karışık. Bir yandan Kurtuluş Savaşı'na önderlik eden Kemalist kadroların tercihinin **başından itibaren** kapitalizm olduğunu savunuyorlar. Öte yandan Türk burjuvazisinin **iktidarı aldıktan sonra** gericileştiğini söylüyorlar. Diğer yandan Türkiye Cumhuriyeti'nin "yüzü sola dönük", halkçı temelde kurulduğunu iddia ediyorlar. Bu temelin de kapitalizm tarafından bozulduğunu belirtiyorlar.

Hangisi doğru? TKP'ye göre ikisi de doğru. Kemalistler halkçı, bağımsızlıkçı, devrimci ideallerle yola çıkıyorlar, ama tercihleri kapitalizm olunca bu "temiz hayaller" kirleniyor. Kapitalizm, "ideal amaçlar" uğrunda kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ni hemen kemirmeye başlıyor. Cumhuriyet bu nedenle kusurlu hale geliyor.

***

Peki, kapitalizmi kuran kadrolar kim? Ulusal Kurtuluş savaşına önderlik yapan kadrolar değil mi? Her iki dönemde de önderlik aynı değil mi? Burjuva Kemalist önderlik değil mi? Kapitalizmi, kurtuluş mücadelesinin başında isteyen ve sonra da kuran aynı Kemalist kadrolar değil mi?

---

[22]) TKP Yayınları, *TKP 9. Kongre Siyasi Raporu*, *Kapitalizmin Krizi Derinleşirken TKP'nin Görevleri*, http://www. tkp. org.tr, 2009, s.5.
[23])TKP Yayınları, *TKP programı*, , s.10.
[24]) TKP Yayınları, *2008 Yılında Türkiye Cumhuriyeti Felaketin Eşiğinde*, http://www. tkp. org.tr, 2008, s.3.

Özcesi TKP teorisyenlerinin kafasında, idealist amaçlarla yola çıkan Kemalist kadroların önderliğini yaptığı Kurtuluş Savaşı var. Ayrıca ideal bir Cumhuriyet fikri var. Kafalarında ideal bir Cumhuriyet fikri olduğu için TKP teorisyenleri açmazdan kurtulamıyor.

Kemalist burjuvazinin tercihinin kapitalizm olduğu başından belli, anti-emperyalist olma olasılığı sıfır, sınıfsal karakteri nedeniyle başka bir tercih de zaten söz konusu değil. Bunları kim söylüyor? Kendisiyle çelişen TKP. Okuyalım:

*"**Dünya kapitalizmine entegre olma yönünde bir içgüdüyle** hareket eden burjuvazinin kararlı anti-emperyalist bir çizgiye sahip olma olasılığı zaten **sıfırdı.** Kurtuluş Savaşı'nın ve Cumhuriyet'in diğer **kusurları** da bununla ilgilidir."*[25]

Eğer böyleyse, Kemalist hareketin doğuştan anti-emperyalist olma olasılığı yoksa, Türk burjuva devrimini sola dönük, halkçı, devrimci ilan etmenin mantığı nedir? TKP, Kurtuluş Savaşına ve Kemalist Cumhuriyet'e saygıda kusur etmemek gerektiğini düşünüyor. Ve bu saygıları nedeniyle burjuva Cumhuriyet'e hak etmediği, sahip olmadığı değerler yüklüyor.

Öte yandan Türkiye Cumhuriyeti'nin sınıfsal karakteri de ortada duruyor. Bu çelişkili düşünce yapılarına uygun bir formülasyon buluyorlar. TKP'nin bulduğu çelişik formül şöyle: Kemalist kadrolar idealist bir şekilde Kurtuluş Savaşı'na önderlik yaptılar ve ideal bir Cumhuriyet kurdular. Ama sınıfsal içgüdüleri nedeniyle kapitalizme yöneldiler. Kapitalizmi seçtiklerinde gericileştiler. TKP'nin şu görüşü bunu gösteriyor:

*"**Kapitalist Türkiye, ulusal kurtuluş savaşı ve cumhuriyet devriminin, bağımsızlık, laikik gibi temel kazanımlarının altının oyulması demektir**."*[26]

TKP teorisyenlerinin düşünce akışı şimdi daha belirgin hale gelmiş oluyor. İdealist Kemalist burjuvaziyi ve ideal Cumhuriyet'i kirleten, altını oyan kapitalizmdir(!) Kemalistlerin tüm kötülüklerin anası kapitalizmi seçmeleri ise sınıfsal içgüdüleri gereğidir(!)

***

Peki, ne zaman oyulmaya başlıyor Cumhuriyet'in altı? Bu konuda çok net açıklamalar yok. Bazı yerlerde iktidarı aldığı andan itibaren, bazı belgelerde kapitalizmi seçtiği İzmir İktisat Kongre'sinden itibaren diye yazıyorlar. Tarih önemli değil. Önemli olan TKP'nin aynı anda birbirine uymayan iki fikri birlikte savunabildiğidir. TKP'nin çelişik mantığına göre, burjuvazi daha kurtuluş savaşı verirken yolunu "içgüdüsel" bir şekilde kapitalizm olarak belirliyor. Sonra da kapitalizmin tuzağına düşerek gericileşiyor. Aristo mantığına bile sığmayan bu değerlendirme, TKP'nin eklektik mantığını gösteriyor.

Burjuvazinin öncülüğünde gerçekleşen bir devrimin kapitalizmden başka bir yere ulaşması mümkünmüş gibi, günahı kapitalizme yüklemelerini, gizli Kemalizm hayranlığından başka bir düşünce ile açıklamak mümkün değildir. Amacı belli olan Kurtuluş Savaşını kutsayıp kapitalizmi kötülemelerinin bir tek nedeni olabilir; sol Kemalizm takıntısı!

Daha önce de belirttiğimiz gibi Kurtuluş Savaşı sömürge haline getirilmek istenen Anadolu topraklarının emperyalist işgalden kurtarılması için başlatılan bir yurt savunmasıdır. Türk

[25]) TKP Siyasi Komitesi, *Yol Ayrımında,* Sol Portal, 29 Ekim 2008.
[26]) TKP Yayınları, *2008 Yılında Türkiye Cumhuriyeti Felaketin Eşiğinde*, http://www. tkp. org.tr, 2008, s.4.

burjuvazisinin kendi egemen devletini kurma mücadelesidir. Feodal Osmanlı toplumuna karşı burjuva düzeni kurma anlamında tarihsel olarak ilerici bir harekettir. Bu saptama nesnel bir saptamadır. Kemalizmi (burjuvaziyi, kapitalizmi) savunmayı gerektirmez. TKP teorisyenlerinin Kurtuluş Savaşına yüklediği devrimci, radikal, halkçı, solcu gibi değerler zorlamadır. "Sol Kemalizmin" komünist hareket içindeki etkisinin devam ettiğini göstermekten başka hiçbir anlam taşımaz.

TKP Cumhuriyetperver Bir Partidir

TKP Siyasi Komitesi 2008'de Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 85. yılında, "Yol Ayrımında" başlıklı bir bildiri yayımladı. Yukarıda tartıştığımız görüşlerin hepsi bu bildiride mevcut. TKP teorisyenlerinin burjuva Cumhuriyetini savunma teorisinin pratikte onları nasıl bir politik çizgiye savurduğunu görmek için bu bildiriyi ayrıca ele almayı uygun gördük. Bu bildiri, TKP'nin Cumhuriyet'in kuruluşunu selamladığı bir bildiridir. İşçi sınıfının partisi olduğunu iddia eden bir komünist partisinin, demokratik olmayan bir burjuva Cumhuriyet'in kuruluşunu kutlaması ve burjuva devleti selamlaması görüldük bir şey olmasa gerek!

"TKP, Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunu, ***bağımsızlık ve egemenlik*** *için mücadelede pekişen* ***yurtsever kimliği*** *ile selamlamaktadır."*[27]

Burjuva cumhuriyet, Osmanlı düzenine göre tarihsel bir ilerlemeyi ifade eder. Ancak bu tarihsel gerçeklik komünistlere burjuva devletini ve egemenliğini selamlama zorunluluğu vermez. Daha kuruluş sürecinde halka ve örgütlerine saldıran, onları saf dışı bırakan bir burjuva Cumhuriyetini selamlamak komünist bir tutum değildir.

Burjuva cumhuriyet = Burjuva diktatörlüğü demektir. Bir komünist parti yıkmak istediği burjuva diktasını selamlayamaz. Ayrıca burjuva cumhuriyetin ekonomik yapısı kapitalizmdir. Bugün burjuva cumhuriyetini selamlamak, kapitalizmi selamlamak anlamına gelir.

Peki, TKP kapitalizmi kuran bir cumhuriyeti hangi gerekçe ile selamlamaktadır?

TKP'ye göre Türkiye Cumhuriyeti başlangıçta halk iradesine dayanma iddiasına sahiptir.

"Türkiye Cumhuriyeti, 85 yıl önce bağımsızlık, egemenlik, laiklik ve ***halk iradesine dayanma*** *iddiasıyla yola çıktı."*[28]

TKP bu yanlış görüşü kendi kendine çürütecek başka bir anlayışa daha sahiptir. TKP'ye göre Türk burjuvazisi, Cumhuriyetin yola çıkışta barındırdığı bu niteliklerine sahip çıkamadı. Zaten sınıfsal karakteri nedeniyle çıkması da mümkün değildi.

"*Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşuna önderlik eden kadroların sınıfsal karakteri ve ideolojik tercihleri nedeniyle, iddialarını ve dolayısıyla* ***cumhuriyet fikrini geliştirmek*** *bir yana,* ***koruyabilecek iç dinamiklere*** *sahip değildi."*[29]

Marksizm açısından çok sorunlu ve tuhaf bir çözümlemeyle karşı karşıyayız. TKP'ye göre Türk burjuvazisi, Kemalist kadrolar Kurtuluş Savaşı'na başından itibaren öncülük yapıyor.

---

[27]) TKP Siyasi Komitesi, *Yol Ayrımında,* Sol Haber Portalı, 29 Ekim 2008.
[28]) TKP Siyasi Komitesi, *Yol Ayrımında,* Sol Haber Portalı, 29 Ekim 2008.
[29]) TKP Siyasi Komitesi, *Yol Ayrımında,* Sol Haber Portalı, 29 Ekim 2008.

Kurdukları burjuva devleti; "bağımsızlık-egemenlik-laiklik halk iradesine dayanma" iddiasına sahip. Ancak bu kadrolar sınıfsal karakteri ve ideolojik tercihleri nedeniyle; bağımsızlık, egemenlik, laiklik ve halk iradesine dayanma iddialarını koruyacak, geliştirecek iç dinamiklere sahip değiller. Kendi içinde çelişen iki farklı görüş!

Peki, burjuvazinin sınıfsal karakteri bunu yapmaya uygun değilse, TKP neden bu iddiayı selamlıyor? TKP, Kemalist burjuvaziye sahip olmadığı nitelikler atfediyor ve devrimci romantizm duyguları ile onları selamlıyor.

Ayrıca diyelim ki, Türkiye Cumhuriyeti TKP'nin söylediği gibi yola çıkışında devrimci, halkçı bir ideale sahipti, daha sonra "kapitalizm tarafından yıllar boyunca kemirildi" ve gericileşti, baskıcı oldu. İşçi sınıfı partisi günümüzde bu kapitalist burjuva Cumhuriyetini hangi amaçla selamlar? Yanıt bellidir: Küçük burjuva yığınlarla ulusalcı zeminde bağlantı kurmak için!

TKP bu zemini yakalayabilmek için **cumhuriyet fikrini idealize** ediyor. TKP liderlerinin kafasında ideal bir cumhuriyet fikri var. Onlara göre cumhuriyet ideal bir yönetim şekli, ancak kapitalizm bu fikre karşıt bir sistem. **TKP cumhuriyet fikri ile kapitalizmi bir arada düşünemiyor.**

Marksizme azıcık ilgi duymuş herkes bilir ki, cumhuriyet sadece bir devlet biçimidir. Önemli olan devletin biçimi değil, sınıfsal karakteridir.

***

TKP cumhuriyet fikrini öyle idealize etmiş ki, bu konuya Marks'ı alet etmekten bile kaçınmamıştır. TKP'ye göre Marx Cumhuriyetçiydi. Burada söylenmek istenen; Marx, ABD'nin iki burjuva partisinden birinin, Cumhuriyetçi Parti'nin taraftarıydı. Nerden çıkarıyorlar bunu? Marks'ın Abraham Lincoln'a mektup yazarak, yeniden başkan seçilmesini tebrik etmesinden. TKP diyor ki:

"*Cumhuriyetçi Parti'nin 1860'lardaki mücadelesine "yerin dibine girsin" denilebilir mi? Marx dememiş. Daha sonra neler olacağını öngörmediğinden değil. Tarihin mantığına inandığı için! Eşsiz bir aydın, sıkı bir ihtilalci olduğu için!"*

*"**Marx Cumhuriyetçiydi!***

*Marx'ın ABD'deki **Cumhuriyetçilerin destekçisi** olduğunu bilir misiniz?"* [30]

Bu durumun TKP'nin Cumhuriyeti savunması ile ne ilgisi var demeyin. İlgiyi TKP kuruyor:

"29 Ekim 1923'ten bize ne diyen solculara hatırlatılır!"[31]

Marx 1863-1864'de Amerika'da neyi destekledi? Amerika'nın Kuzey eyaletlerinin, Güney eyaletlerine karşı yürüttüğü köleci savaşı. Kuzey eyaletleri köleliğin kaldırılmasından yanaydı, Güney ise köleciliği sürdürmek istiyordu. Mark köleliği kaldırmak isteyen Amerika halkını destekledi. Avrupa işçi sınıfı, Güneydeki köle sahiplerinin ayaklanmasının, özel mülkiyetin emeğe karşı başlatacağı büyük saldırının habercisi olduğunu görerek, Kuzeydeki

[30]) Kemal Okuyan, *Marx Cumhuriyetçiydi*, Sol Portal, 29 Ekim 2013.
[31]) Kemal Okuyan, *Marx Cumhuriyetçiydi*, Sol Portal, 29 Ekim 2013.

Amerikan halkının yanında durdu. Marx'ın desteklediği parola ; "Köleciliğe Ölüm!" parolasıydı.
Amerikan anti-köleci savaşının taraftarı olmak dünya işçi sınıfının çıkarınaydı. Marx bunu dile getirdi. Ama TKP'nin söylediği gibi bir Cumhuriyetçi olarak değil, bir komünist olarak! Marx burjuva Cumhuriyetçisi gibi değil, komünist olarak tutum aldı.

Cumhuriyetperverlik TKP'yi Felaketin Eşiğine Getirmiştir

TKP nin Cumhuriyetçi söylemi gün geçtikçe saçma noktalara doğru ilerlemektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin hiçbir zaman sahip olmadığı devrimcilik, halkçılık gibi niteliklerinin olduğu fikri hayali bir düşüncedir. TKP teorisyenleri bu hayallerinin gerçek olmadığını gördükçe, bu hayallerinden vazgeçeceklerine bahaneler üretmektedirler.

İlk bahaneleri bildiğimiz gibi daha yolun başından itibaren kapitalizmin, Cumhuriyet'e musallat olması ve onu kemirmesidir:

"Türkiye'nin cumhuriyet devriminin, aydınlanmacılığının yarıda kalmasıyla, ***rotanın baştan itibaren kapitalizme çevrilişi*** *birbirinden ayrılmaz"* [32]

Sanki kapitalizm ve cumhuriyet kavramları birbiriyle uzlaşmaz, taban tabana zıt kavramlarmış gibi bir algı var TKP teorisyenlerinin kafasında. Cumhuriyete mazlum, kapitalizme zalim rolleri vermek Marksist bir çözümleme değildir. "Bağımsızlık" denilirken kastedilen, burjuvazinin sömürge olmayan egemen devlet istemiydi. Laiklik, hukuk devleti vs. de kapitalist burjuva düzenin gerekleridir. O halde kapitalizm niye bu burjuva değerlerin altının oyulması anlamına gelsin? Böylesine saçma bir çözümleme ile yola çıkıldığında, varılacak yer de teorik olarak saçma olacaktır.

***

TKP burjuvazinin cumhuriyet fikrini iç ve dış koşulların zorlaması sonucu benimsediğini, bugün bu kavramdan kurtulmak istediğini ileri sürüyor. Cumhuriyet yönetimi ve fikri Türk burjuvazisinin çıkarlarına ters düşüyormuş; ama dengeler nedeniyle burjuvazi bunu göze almış(!) Şimdi de gözden çıkarmak istiyorlarmış (!) TKP bunu şu sözlerle ifade ediyor:

"Türkiye burjuvazisi*, 85 yıl önce iç ve dış koşulların denk düştüğü bir sırada* ***göze aldığı,*** *kendi çıkarlarına uyarladığı büyük 'Cumhuriyet hamlesi'nden bugün* ***tamamen kurtulmak*** *için gün saymaktadır."*[33]

Akıl alacak bir iddia değil. TKP diyor ki: Türk burjuvazisi 85 yıl önce zorunlu olarak cumhuriyet fikrine "evet" dedi. Aslında cumhuriyet fikri, burjuva sınıfı ve kapitalizm ile çelişir. Kapitalistler temiz ideallerle kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ni kendi çıkarlarına göre uyarlamışlar, yıllarca da kemirmişlerdir. Şimdi de Cumhuriyet'ten tamamen kurtulmak istiyorlar.

Daha önce işaret ettiğimiz gibi TKP, kapitalizm ile cumhuriyet fikrini birbirinin anti-tezi olarak algılıyor. Kapitalizm ile devleti yönetme biçimi olan cumhuriyetin bağdaşabileceğini görmüyor. Türkiye burjuvazisinin "cumhuriyetten kurtulmak" istediği görüşü, toptancı bir

[32]) TKP Yayınları, *2008 Yılında Türkiye Cumhuriyeti Felaketin Eşiğinde*, http://www. tkp. org.tr, 2008, s.4.
[33]) TKP Yayınları, *Yol Ayrımında,* Sol Haber Portalı, 29 Ekim 2008.

değerlendirmedir. Burjuvazi içindeki çelişmeleri dikkate almayan yanlış bir değerlendirmedir. Bugün Avrupa kapitalizmine bağlı burjuva kesiminin cumhuriyeti ortadan kaldırma gibi bir niyeti yoktur. Bu iddia olsa olsa Türkiye burjuvazisinin İslami kesimi için söz konusu olabilir.

Kemalist Cumhuriyetin Tasfiyesi ve TKP

TKP son on yıldır yaşanan Türkiye Cumhuriyeti devletinin yeniden yapılandırılması sürecini yanlış yorumluyor. Bu süreç uluslararası sermayenin değişen dünya koşullarının ortaya çıkardığı yeni gereksinimleri karşılamak için yerli ortaklarıyla birlikte sürdürdüğü bir süreçtir. TKP devletin yeniden yapılandırılması sürecini, Türkiye Cumhuriyeti'nin tasfiyesi olarak adlandırıyor.

*"Bugün Türkiye Cumhuriyeti **tasfiye** edilmektedir. (...)*

*Türkiye emperyalistlerin planları doğrultusunda **gevşek, aşiretleşmiş, militarist bir İslam ülkesi** olma yolundadır. Kendi bencil sınıf çıkarlarından başka kaygısı olmayan **egemen sermaye sınıfı, uluslararası tekellerin bir uzantısı olarak bu yolculuğun motor gücüdür**."*[34]

Bir Marksist, bir komünist nasıl böyle bir çözümleme yapabilir? Öncelikle, uluslararası sermaye, emperyalistler neden Türkiye'deki kapitalist toplum yapısını yıkıp feodal bir toplum biçimi olan aşiret toplumuna dönmek istesin? Emperyalizm, Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) ile aşiret toplumlarını, şeyhlikleri yıkıp o ülkeleri kapitalist dünya pazarına katmak için bunca kan dökerken, bu iddia çok komik değil mi?

TKP tarihsel materyalizmin temel yasalarını hiçe sayarak, sermayenin kendi kapitalist toplum yapısını, feodal toplum yapısı olan aşiret toplumuna çevirebileceğini iddia ediyor. Marksist teoriyi hiçe sayarak oluşturdukları bu "cumhuriyetçi" politika ile yapmak istedikleri, Cumhuriyet döneminin getirdiği modern yaşam tarzını yitirmek istemeyen küçük burjuva yığınları kazanmaktır. TKP'nin o yığınlara mesajı, Kemalist görüşten farklı değildir:

*"Önümüzdeki dönemde ya emekçiler cumhuriyeti eşitlikçi bir felsefeyle ayağa kaldırıp, gerçekten **bağımsız, egemen ve aydınlık** bir ülke yaratacak ya da **Türkiye hızla aşiretleşecek**."*[35]

Görüldüğü gibi "aşiretleşme" korkusunun karşısına konan alternatif değerler bile burjuva değerlerin çok ötesine geçemiyor. Sosyalizmin hedefleri olan sınıfsız, sömürüsüz, özgür toplumdan söz edilmiyor. TKP'nin çağrısındaki vurgu sosyalizme değil, Kemalist Cumhuriyet'in tasfiyesinin durdurulması yönündedir. Bu politika ile TKP kendini kurulu düzen (burjuva Cumhuriyeti) savunusuna mahkûm etmiş oluyor.

***

Nitekim "sermayenin bunca saldırısına" ve "tasfiyelerine" karşın TKP, 2009 Şubat'ında Türkiye Cumhuriyetini hâlâ emperyalist gericiliğe karşı bir direnç noktası olarak görmeye devam ediyordu:

---

[34]) TKP Yayınları, *Yol Ayrımında,* Sol Haber Portalı, 29 Ekim 2008.
[35]) TKP Yayınları, *Yol Ayrımında,* Sol Portal, 29 Ekim 2008.

*"Günümüz dünyasının parçalayıcı/bölücü ve gericileştirici dinamikleri karşısında, Türkiye Cumhuriyeti'nin hâlâ **nesnel bir direnç** oluşturduğu açıktır. Sosyalizm, Türkiye'de **ancak bu dirençten** güç alarak gerçek devrimci bir alternatif haline gelebilir."*[36]

2009 yılında TKP, Türkiye Cumhuriyeti'ni emperyalist gericiliğe karşı bir nesnel direnç noktası olarak görüyor. Ve sosyalizmin bu dirençten yani burjuva, ceberut Türkiye Cumhuriyet'in sözde anti-emperyalist direncinden güç alacağını savunuyor. Bir komünist partisi düşünün ki, sosyalizm mücadelesini işçi sınıfının sınıf mücadelesine değil de, devirmesi gereken burjuva Cumhuriyet'in nesnel direncine bağlasın (!) TKP bu anlayış doğrultusunda Cumhuriyet bayramını kutluyor.

*"TKP bu yol ayrımında, ülkenin tüm ilerici, yurtsever, devrimci birikimini, tasfiyeci güçlere karşı koymaya, bu süreci durdurmaya çağırmaktadır. Bu çağrıya kulak verenlerin **Cumhuriyet Bayramı kutlu olsun!**"*[37]

TKP, Türk burjuva devrimine bitmeyen bir aşkla bağlı olduğundan gözü hâlâ kör. Gericiliği ayyuka çıkmış, işçi sınıfına ve Kürt ulusuna karşı en kanlı saldırılara başvurmaktan hiçbir zaman kaçınmamış burjuva Cumhuriyet'i ve Kemalist kadroları savunabiliyor. Sanki sermaye zorda kaldığında, her on yılda bir emekçilerin haklarını gasp etmek, örgütlerini dağıtmak için Kemalist kadroları kullanmamış gibi. Sanki İslamcı kadroların karşısında Fransız devriminin aydınlanmacı, Jakoben burjuvazisi var gibi teoriler kuruyorlar.

***

TKP Kasım 2010'da, 90.Yıl Tezlerinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bittiğini ilan etti.

"Türkiye Cumhuriyeti bitmiştir."[38]

Ağustos 2011 yılında yapılan TKP 10.Kongresi tasfiyenin tamamlandığını, İkinci Cumhuriyet döneminin başladığını ilan etti.

"2011 seçimleri tasfiyenin büyük ölçüde tamamlanışını ve İkinci Cumhuriyet'in her alanda inşasını ilan etmiştir."[39]

Ortada bir tasfiye olduğu doğrudur. Tasfiye olan Kemalist burjuva egemen devlet anlayışı ve Kemalist kadrolardır. Tasfiyenin amacı Türkiye Cumhuriyeti devletini Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) çerçevesinde, emperyalistlerin çıkarları doğrultusunda daha kullanışlı hale getirmektir. Bu amaca engel olan ya da engel oluşturacağı düşünülen millici anlayış ve kadrolar tasfiye edilmektedir. Özcesi ABD emperyalizmi çıkarları doğrultusunda yıllardır Sovyetler Birliğine ve Türkiye halklarına karşı kullandığı Kemalistlerden ve Kemalizmden vazgeçmiştir. Tıpkı Ortadoğu'daki maşaları olan diktatörlerden vazgeçtiği gibi!

Kemalist Cumhuriyetin resmi ideolojisi Kemalizm idi. Bugün resmi ideoloji, İslam ve Türkçülük ile birleştirilerek yeniden inşa edilmeye çalışılıyor. Komünistlerin her iki resmi ideolojiye de karşı olması gerekiyor. Kaldı ki, bugün İslamcı burjuvazi ile Batı yanlısı

---

36) TKP Yayınları, *TKP 9. Kongre Siyasi Raporu, Kapitalizmin Krizi Derinleşirken TKP'nin Görevleri,* http://www. tkp. org.tr, 2009, s.6.
37) TKP Yayınları, *Yol Ayrımında,* Sol Portal, 29.10. 2008.
38) TKP Yayınları, *TKP Merkez Komitesi, 90.Yıl Tezleri,* , http://www. tkp. org.tr. Kasım 2010, s.13.
39) TKP Yayınları, *TKP 10. Kongre Raporu*, ,http://www. tkp. org.tr. 2011, s.2.

burjuvazi arasında bir çelişki vardır. Hatta İslamcı burjuvazi de kendi içinde bölünmüştür. Komünistlerin hiçbir burjuva kesimine yaslanmadan, sosyalizmi hedef olarak göstermesi gerekiyor.

***

TKP'nin Cumhuriyet tezi onu söz konusu tasfiye karşısında taraf haline getirmiştir. Her ne kadar taraf olmadıklarını söyleseler de politik olarak taraf konumuna gelmişlerdir. "Cumhuriyet'in değerlerine sahip çıkma" politikasının anlamı budur.

TKP Ulusal Kurtuluş Savaşı'na öncülük eden Kemalizmin mirasçısı olduğunu açıkça ifade etmektedir. Kemalist hareketi halkçı ve anti-emperyalist göstererek bu fikri savunmaktadır.

"Kurtuluş Savaşı'yla dalga geçmeyeceğiz, geçirtmeyeceğiz. Kim ne derse desin, ***anti-emperyalist ve halkçı karakter barındıran*** *Kurtuluş Savaşı'nın meşruiyetinin üstüne basmaya devam edeceğiz. Bağımsızlığı bir erdem olarak kitlelere taşıyan tarihsel eylemin* ***mirasçısı sayacağız kendimizi****."*[40]

Görüldüğü üzere, artık sahip çıkılan hayali, masum cumhuriyet fikri olmaktan çıkmış, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir dönemi (Birinci Cumhuriyet) haline gelmiştir. Birinci Cumhuriyet, Kemalist burjuva egemen devlet dönemidir. Böylece TKP, Kemalist burjuva iktidarı savunmuş oluyor.

TKP için ortaya çıkan yeni sorun şudur: Sermaye, Cumhuriyeti yıllarca kemirerek tasfiye ettiğine ve "aşiret toplumu" kurmak istediğine göre; TKP'nin siyaseti "aşiretleşmeye" karşı burjuva değerlerin savunulmasına indirgenme tehlikesi altındadır. TKP Kemalist Cumhuriyet ile kendini o denli özdeşleştirmiştir ki, İkinci Cumhuriyet'i kapitalizmi zayıf düşürmekle suçlar hale gelmiştir.

*"****İkinci Cumhuriyet, Türkiye kapitalizmini****, Birinci Cumhuriyet altında belki de hiç olmadığı derecede* ***zayıf düşürmüştür****."*[41]

Bu sözler, TKP'nin Kemalist Cumhuriyet'in tarafında olduğunu belgelemiş oluyor. TKP Kemalist Cumhuriyeti savunmak amacıyla, "İkinci Cumhuriyet kapitalizmi zayıf düşürmüştür" diye hayıflanıyor.

Kemalizmin tasfiyesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yeniden yapılandırılması ile kapitalizmin zayıf düştüğü iddiası, komünist bakış açısından anlamsızdır. TKP'ye göre, Türkiye kapitalist düzeni ve devleti, dinci gericiliğin yönetimine geçtiği için zayıf düşmüş oluyor.

Türkiye kapitalizmi bugün zayıf düşmüyor, aksine güçleniyor. Dinsel gericiliğin kapitalizmi geriletmek gibi bir amacı yok. Dinsel gericilikle güçlü bir kapitalizm kolaylıkla bağdaşır. Dinsel gericilik kendi burjuvazisini çoktan yarattı ve onu güçlendiriyor. Dolayısıyla kapitalizmi güçlendirmiş oluyor.

TKP Kemalist kapitalist düzeni, aydınlamacı, bağımsızlıkçı bir düzen olarak tasavvur etmeye devam ettiği için, düzenin gericileşmesini yanlış yorumluyor. TKP devlet yönetimine ve toplumsal düzene dinci gericiliğin egemen olmasını, kapitalizmin zayıflaması ve aşiret

[40]) Aydemir Güler, *Bir Türkiyelileşememe Öyküsü, s.*223.
[41]) Aydemir Güler, *Bir Türkiyelileşememe Öyküsü*, s.223.

toplumuna (feodalizme) dönüş olarak yorumluyor. Böyle bir yorumun tarihsel materyalizmde yeri yoktur. Hiçbir toplum biçimi daha önceki toplum biçimlerine dönüşmez. Kapitalist üretim tarzından feodal üretim tarzına dönüş imkânsızdır. Üretim biçimlerinin adımları ileriye doğrudur.

Sonuç

TKP'ye göre Kemalist devrim yüzünü sola dönen değerlerle hareket etmek zorunda kalmış bir devrimdir. Bu devrim halkçı bir karakter taşımaktadır. Aynı zamanda bu devrim anti-emperyalist karakter içermektedir.

TKP, Türk burjuva devrimine ait olmadığı bu değerleri yükleyerek sahip çıkıyor.
Bu şekilde burjuva Cumhuriyet'i sahiplenmesi, sınıf mücadelesinde yanlış politikalar üretmesine neden oluyor. Bu politikalar TKP'yi sosyalist iktidar hedefinden uzaklaştırıyor.

TKP VE YURTSEVERLİK

TKP'nin ulusal değerlere sahip çıkan, Cumhuriyetperver parti oluşunu tamamlayan bir başka özelliği yurtsever bir parti olmasıdır. TKP'yi bu üçayağı ile birlikte değerlendirdiğimizde, onu sınıfsal açıdan daha doğru bir yere yerleştirebiliriz.

Yurtseverlik Nedir?

Yurtseverlik duygusu mülkiyet duygusunun yansımasıdır. Yaşadığı toprak parçasını mülk edinen insanların yurtlarını sevmesi aslında mülklerini sevmelerine dayanır. Yani söz konusu duygu özünde mülk severliktir. Marx bu gerçeği bir cümle ile şöyle anlatır:

"Yurtseverlik mülkiyet duygusunun ideal biçimidir."[42]

Kapitalizm ile birlikte yurt ve ulus kavramları burjuva ideolojisinde önemli yer kaplar. Mülkiyeti elinde tutan burjuvazi, ulus olarak insanları ve yurt olarak sınırları çizilmiş toprakları kendi pazarı olarak sahiplenir. Burjuvazinin yurt bencilliği ile ulus devlet bencilliği çakışır. Ulusal devletin çıkış döneminde burjuvazi, milliyetçi ve yurtsever konum alır. Feodal sınırların bencilliğine karşı, evrensel devlet sisteminin bencilliğini savunur.

*"**Milliyetçiliğin bencilliği**, feodal sınırların bencilliğine karşıt olarak, **evrensel devlet sisteminin doğal bencilliğidir**"* [43]

Bu anlamda vatan, burjuvazinin vatanıdır. Yurtseverlik de burjuvazinin kendi pazarını (vatanını) sevmesi, koruması anlamında burjuva bir kavramdır. Mülksüzlerin yani proletaryanın vatanı yoktur. Marx ve Engels bu düşünceyi *Komünist Manifesto*'da dile getirmişlerdir.

*"Komünistler, ayrıca, vatan ve milliyeti kaldırmayı istemekle de suçlanıyorlar. **İşçilerin vatanı yoktur**. Onlardan sahip olmadıkları bir şeyi alamayız."* [44]

İşçi sınıfının vatanı neden yoktur? İşçi sınıfı kapitalizm koşullarında niçin yurtsever olamaz?

İşçi sınıfı üretim araçlarının mülkiyetine sahip olmadığından dolayı yaşanan toprakları yurt olarak benimsemesi ve yurtsever olması nesnel olarak olanaksızdır. Ancak sınıf bilinci olmayan geniş yığınlar burjuvazinin egemen ideolojisinin etkisi altındadır. Burjuvazi ideolojik egemenliği ile onlara "yurtseverlik" duygusu aşılar. Aslında bu duygu işçi sınıfı için yabancılaşmış bir duygudur. Tüm dünya ulusları içinde var olan işçi sınıfının ortak, tek bir vatanı vardır. O da tüm yeryüzüdür.

Peki, ideolojisinde ulusal çıkarlar, yurtseverlik olan burjuvazinin yurtseverliği nasıl bir yurtseverliktir? Ulusçuluk (milliyetçilik), ulusalcılık(millicilik) ve yurtseverlik (vatanperverlik) kapitalizmin doğuş yıllarında oluşmuş burjuva kavramlardır. Bir ulusun

---

42) K. Marks, "*Lui Bonapart'ın On Sekizinci Brumiyer'i*", Aralık 1851 - Mart 1852, aktarma, Yusuf Zamir, Sosyalist Forum - Sosyalizm Okulu Sitesi, 03.01.2008.
43) K. Marx, F.Engels, *Kutsal Aile,* çev. Kenan Somer, Sol Yayınları, 1976, s.183.
44) K. Marx, F.Engels, *Komünist Manifesto ve Komünizmin İlkeleri*, çev.Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, 2002, , s. 138.

burjuvasının diğer ulusların burjuvalarına karşı kendi pazarını koruma amacına yönelik olarak geliştirilmiştir.

Dünya pazarının oluşması ve genişlemesi ile burjuvazi için yurtseverlik ve ulusalcılık kavramları giderek gereksizleşmiştir. Günümüz kapitalizminin vardığı uluslararası yayılma aşamasında, burjuvazinin kapitalizmin ilk aşamalarındaki yurtseverliğinden ve ulusçuluğundan söz etmek artık doğru olmaz. Ne var ki, burjuvazi ulusalcılığı ve yurtseverliği kitleleri uyutmak için ideolojik malzeme olarak kullanmaya devam eder.

***

Peki, günümüzde yurtseverlik ve ulusalcılık var mı? Varsa kim bu yurtsever ve ulusalcılar? Yurtseverlik kavramı mülkiyet ilişkilerinin yansıması olduğuna göre sorunun yanıtını orada aramak gerekir. Kapitalist üretim yapan küçük burjuva katmanlar günümüz dünyasında yurtseverlik duygusunu en derin hisseden yığınlardır. Proletaryanın enternasyonalizmine karşın, nesnel çıkarları gereği küçük burjuvazi ulusalcı ve yurtsever konumunu sürdürmek zorundadır ve sürdürmektedir.

Lenin küçük burjuvazinin yurtseverlik duygularını ekonomik koşullarına bağlar. 1919 yılında 8. Parti Kongresi'nde şunları söyler:

"*Küçük burjuva unsurlar eski toplumla yeni toplum arasında gidip gelirler. Ne eski toplumun, ne de yeni toplumun itici gücü olabilirler. (...)* ***Yurtseverlik tam da küçük mülk sahiplerinin ekonomik koşullarıyla bağlantılı bir duygudur."***[45]

Özetle yurtseverlik duygusu günümüzde küçük burjuva katmalara has bir duygudur. İşçi sınıfın ideolojisi ise enternasyonalizmdir.

TKP Yurtsever Bir Partidir

TKP'nin yurtseverlik kavramını sosyalist değerler içine sokma gayreti kuruluş tarihinden önce başlamıştır. Bu çabanın fikir babalığını TKP'nin ilk genel başkanı Aydemir Güler'in yaptığı görülüyor.

"İyi ki yurtseverliği pişirmek solun, sosyalizmin işidir." [46]

TKP yurtseverlik konusunun ideolojik bir konu olduğunu kabul ediyor:

"Dönersek; yurtseverlik ne ilkesel, ne teorik, ama düpedüz ideolojik bir kategoridir."[47]

Evet, yurtseverlik kavramı, ulusçuluk ve ulusalcılık kavramları ile birlikte burjuva ideolojisinin kavramlarıdır. TKP, yurtseverlik kavramını diğer iki kavramdan koparıp ona sosyalist bir içerik verilebileceğini savunuyor. Yurtseverlik kavramını yeniden sosyalist içerikle üretmek gerektiğini söylüyor.

---

[45]) Lenin*, Sovyet İktidarı ve Dünya Devrimi,* çev. Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2010, s.198.
[46]) Aydın Giritli (Aydemir Güler), *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik, Gelenek 64. Sayı*, Haziran 2001.
[47]) Aydın Giritli (Aydemir Güler), *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik*, *Gelenek 64. Sayı*, Haziran 2001.

"*Somut sorunlar etrafında verilen çok taraflı mücadelelerde komünist hareketin gözeteceği faktörlerden biri de,* ***ulusalcılığın dışında bir sosyalist/emekçi yurtseverliğinin inşa edilmesidir."***[48]

TKP çok tehlikeli sularda yüzmeye başlamıştır. TKP yurtseverlik kavramını, akrabası olan diğer burjuva kavramlardan koparıp, işçi sınıfı ideolojisi içine katmaya çalışırken diğer burjuva kavramların da birlikte gelmesinden korkuyor.

"Baştan bir vurgu: ***ulusal çıkarlar temasıyla bağlı*** *iki ayrı kavram* ***ulusalcılık ve yurtseverlik arasında, bu bağları nedeniyle bir akrabalık ilişkisi vardır."***[49]

Çok doğru bir saptama. Ulusalcılık ve yurtseverlik aynı amaca hizmet eden, burjuva ideolojisinin iki kavramıdır. Amaç ulusal çıkarlar, ulusal güvenlik adı altında burjuvazinin pazarını korumaktır. Peki yurtseverlik, ulusalcılık gibi burjuvaziye hizmet eden bir kavram ise bu kavramı kapitalist sistem içinde burjuvaziden alıp, işçi sınıfına mal etmenin imkânı ve gereği var mıdır?

Marksizme göre yoktur. Ama TKP'ye göre vardır. TKP bu zor ve tehlikeli çabaya neden girdiğini yukarıdaki sözlerinin devamında şöyle anlatıyor:

"*İşte bu yol ete kemiğe kavuştuğu, bir güç biriktirildiği ölçüde akraba kavramların arası açılmakla kalmayacaktır. "****Güçlenmek", taraftar toplamak, kitleleri kazanmak anlamına da gelir. Peki bu kitleler nereden gelecektir ki? Kuşkusuz, bugün burjuva ulusalcılığının hegemonyası altında devinen çevre, odak ve kitlelerdir söz konusu olan.*** *Yukarıda geçerken sözü edilen,* ***ulusalcılık alanında devinen samimi veya yurtsever unsurların kazanılması elbette kritik bir hedeftir.****"*[50]

TKP'nin yurtseverlik kavramını benimsemesinin altında yatan birinci neden bu şekilde ortaya çıkmış oluyor. TKP yurtseverliği savunarak küçük burjuvazinin bir kesimini işçi sınıfının yanına çekebileceğini savunuyor. Elbette orta katmanlarda yer alan geniş yığınları işçi sınıfının yanına çekmek temel amaçlardan biri olmalıdır. Ancak bu amaç ideolojik ödünler vererek ve işçi sınıfı ideolojisini burjuva kavramlarla bulandırarak gerçekleştirilemez.

Unutulmamalıdır ki işçi sınıfı ideolojisinden verilecek en küçük bir ödün, egemen ideoloji olan burjuva ideolojisini güçlendirmekten başka bir sonuç vermez. Sonuçta istenenin tam tersi olur; işçi sınıfına burjuva bilinç taşınmış olur. Lenin *Komün Dersleri* adlı konuşmasında Paris Komününün yenilgisini yurtseverlik ve sosyalizm fikirlerini bir araya getirilmek istenmesine bağlar.

"***Yurtseverlik*** *fikri, 18. yüzyılın Büyük devrimine çıkar.* ***Bu fikir Komün sosyalistlerinin kafasını egemenliği altına aldı.***

(...)

---

[48]) Aydemir Güler, *Yurtseverliği İnşa Etmek, Gelenek 78. Sayı,* Mayıs 2003.
[49]) Aydemir Güler, *Yurtseverliği İnşa Etmek, Gelenek 78. Sayı*, Mayıs 2003.
[50]) Aydemir Güler, *Yurtseverliği İnşa Etmek, Gelenek 78. Sayı,.* Mayıs 2003.

Bu iki ***çelişik amacın - yurtseverlik ve sosyalizm - bir araya gelmesi, Fransız sosyalistlerinin ölümcül yanılgısını oluşturdu.****"*[51]

Lenin'in de söylediği gibi, yurtseverlik ile sosyalizm iki çelişik kavramdır; kapitalizm koşullarında birleştirilemez. Lenin'in işçi sınıfının ideolojisinin bağımsızlığına verdiği önem bu yüzdendir. Burjuvazinin ideolojik ve ekonomik egemenliği altında olan küçük burjuva yığınları oradan koparmanın tek yolu işçi sınıfının mücadelesini yükseltmekten geçer. Bu kesimleri kazanmak için burjuva kavramların "sosyalistlerin zihnini egemenliği altına almasına" yol açmamak gerekir.

Aynı şekilde işçi sınıfının kapılarını "kitleselleşme" amacıyla küçük burjuvaziye açmak, partinin sınıf ekseninin kaymasından başka bir sonuç vermez. TKP bu iki yanlışı da yapar durumdadır. Kitleleri kazanmak adına, işçi sınıfı ideolojisinden taviz vermek oportünizmdir.

***

TKP 2004 yılında topladığı Konferans'ta "yurtseverlik" kavramını öne çıkarmaya karar verdi:

*"****Yurtseverlik*** *anti-emperyalist mücadelede* ***öne çıkarılması, biçim verilmesi ve yeniden üretilmesi gereken bir kimliktir****. TKP bu yeniden üretimin ana üssü haline gelecektir."*[52]

TKP bu Konferans raporunda ulusalcılık, ulusal egemenlik ve yurtseverlik kavramlarının burjuva kavramlar olduğunu kabul ediyor. İddiası bu kavramlara komünist içerik verilebileceği ve TKP'nin bunu yapabileceğidir.

*"****Egemenlik, yurtseverlik, ülke çıkarı ve ülke güvenliği*** *gibi kavramların Türkiye Cumhuriyeti'yle sonuçlananı dahil bütün burjuva devrimlerinde ve ulus-devlet inşa süreçlerinde ortaya çıkması ve yerleşmesi****, bu kavramların içeriğinin ancak burjuvaca ve bu sınıfın çıkarlarına göre doldurulabileceği anlamına gelmez. Bu kavramların*** *hepsinin* ***komünistçe anlamlandırılması****, ilişkilendirilmesi ve kullanılması* ***mümkündür****."*[53]

TKP kapitalizmle birlikte ortaya çıkan ulusçuluk, ulusalcılık, ulusal egemenlik, ulusal çıkarlar gibi burjuva kavramlara sosyalist bir içerik verilebileceğini savunuyor. İşe öncelikle kavramlardan işine gelenleri seçerek ve kavramların isimlendirilmesini değiştirerek başlıyor. TKP söz konusu burjuva kavramlardan ulusçuluk ve ulusalcılığı dışarıda tutuyor. Ulusal çıkarlar, ulusal güvenlik kavramlarını "ülke çıkarı" ve "ülke güvenliği" olarak, yurtseverlik kavramını "sosyalist yurtseverlik" olarak adlandırıp kabul ediyor. TKP diyor ki:

*"****Yurtseverlik işçi sınıfının*** *kendisi ile birlikte ülkesini savunmasıdır"*[54]

Peki, Lenin ne diyor:

"Yurtseverlik tam da küçük mülk sahiplerinin ekonomik koşullarıyla bağlantılı bir duygudur."[55]

---

[51]) Lenin, *Yenilgicilik ve Enternasyonalizm*, çev. Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2009, s.174.
[52]) TKP Yayınları, *TKP 2004 Konferans Raporu,* http://www. tkp. org.tr, 07.10.2004, s.12.
[53]) TKP Yayınları, *TKP 2004 Konferans Raporu*, http://www. tkp. org.tr, 07.10.2004, s.13.
[54]) Kemal Okuyan, *Türkiye Solunun Yurtseverlik Sorunu,* s. 123.
[55]) Lenin*, Sovyet İktidarı ve Dünya Devrimi,* çev. Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2010, s.198.

Bu iki görüşü karşılaştırmayı okuyucuya bırakıyoruz.

Bir komünist partisi düşünün ki, proletarya enternasyonalizmini değil, Marx'ın "ideal mülkiyet duygusu" dediği yurtseverliği öne çıkarmaya karar veriyor. İşçi sınıfının kendi ideolojisi yeterli gelmemiş gibi, burjuva ideolojisinin kavramlarından medet umuyor.

TKP bu kavramlara kapitalizm koşullarında sosyalist içerik verilebileceğini savunuyor.

*"Daha açık bir deyişle, komünistler, egemenliği**, yurtseverliği** ülke çıkarını ve güvenliğini, **bugün için işçi sınıfının çıkarları ve sosyalizm mücadelesinin önünün açılması**, yarın için ise sosyalist Türkiye bağlamında anlamlandırırlar ve kullanırlar."*[56]

Bu nokta çok önemlidir. TKP'nin savunduğu "sosyalist devrim sonrası bir ülkenin" çıkarları ve güvenliği değildir. Egemenlik işçi sınıfının egemenliği değil, yurtseverlik de sosyalist devrimini gerçekleştirmiş bir ülkenin sevgisi, savunusu değildir. Yukarıdaki alıntıdan bunu anlıyoruz. TKP söz konusu burjuva kavramları bugünkü kapitalizm koşullarında savunuyor.

Burjuvazinin sahip olduğu ve savunduğu "milli egemenlik", "vatanseverlik", "ulusal çıkarlar" ve "milli güvenlik" kavramlarının burjuvazinin düzeni içinde "komünistçe adlandırılması" nasıl mümkün olabilir?

Kavramlar öznel isteklerle oluşturulamaz; kavramlara içeriğini veren ortaya çıktıkları maddi-somut ortamdır. Söz konusu kavramların kaynağı kapitalizmdir. Kavramların özünün değişmesi için bu maddi ortamın değişmesi gerekir. Diyalektik materyalizmin kavramlara bakışı budur. TKP bu tutumuyla diyalektik materyalizmin kurallarını da çiğniyor. Bu kavramlar nasıl komünist kavramlar haline getirilebilir? TKP'nin işi gerçekten zor! Şimdi bu zor görevi nasıl yerine getirmeye çalıştıklarına bakalım.

TKP Küçük Burjuva Milliyetçisi Bir Partidir

TKP sosyalist çevrelerde "ulusalcı" bir parti olarak tanımlanır. TKP'nin bu imajı daha önceki bölümlerde tartıştığımız Kemalizm ve Cumhuriyet konusundaki milli değerlere ve sembollere sahip çıkan görüşlerinden kaynaklanır. TKP bu iddiaları şöyle yanıtlıyor:

"TKP'nin milliyetçilikle suçlanması dayanaksız bir karalamadır. TKP belgelerinde ve TKP'yi temsil eden yazılı veya sözlü açıklamalarda milliyetçiliği çağrıştıracak tek bir gölge gösterilemez.

*Milliyetçilik sapmasının çekirdeği sınıf uzlaşmacılığıdır. Oysa TKP **"ulusal yarar**" kavramını reddetmek ve **"ülke yararı**" kavramını geliştirmekle bu konudaki duyarlılığını göstermiştir. Milliyetçilik sapması bir ulusal topluluğu bir diğerine göre ayrıcalıklı görmeyi içermek zorundadır. Buna karşılık TKP kendisini bütün kökenlerden işçi sınıfının partisi olarak tanımlamaktadır."*[57]

Milliyetçiliğin kavramları olan "milli (ulusal) egemenlik", "milli (ulusal) yarar" ve "milli (ulusal) güvenlik" kavramlarını, "ülke yararı" ve "ülke güvenliği" olarak değiştirmek; bu kavramların içeriğini değiştirmez. Kelimelerin biçimini değiştirmekle içeriği değişmez.

---

[56]) TKP Yayınları, *TKP 2004 Konferans Raporu*, http://www. tkp. org.tr , 07.10. 2004, s.13.
[57]) TKP Yayınları, *TKP 10. Kongre Raporu,* http://www. tkp. org.tr, 01.08, 2011, s.4.

Bir değerin, bir kavramın milli yani ulusal olduğu söylendiğinde bunların ulusu oluşturan tüm sınıflara ait olduğu iddia edilmiş olur. Bunun adı milliyetçiliktir. Marksizmde işçi sınıfının ve burjuvazinin çıkarlarının ortak olması söz konusu değildir. Marksizme göre kapitalizmde ortak ulusal çıkarlar değil, sınıfsal çıkarlar söz konusudur.

Kapitalizm koşullarında "egemenlik" dediğimizde, burjuvazinin ülkeye hâkimiyeti yani "milli egemenliği"dir anlaşılan! "Ülke yararı" dendiğinde ülkeye egemen olan sınıfın yani burjuvazinin çıkarlarıdır esas olan! "Ülke güvenliğinden" söz ettiğinizde egemen sınıfların çıkarlarının, pazarlarının ve düzenlerinin güvenliğidir önde gelen!

Kavramları sınıfsal içeriğinden ayırıp öznel anlamlar yüklemek Marksist bir bakış açısı değildir. Sınıf pusulasını elden bırakmak, insanları ve örgütleri sınıf savaşından uzaklaştırır; milliyetçi ideolojiye hizmet eder hale getirir. "Ülke yararı ve güvenliğini düşünen", "yurtsever" bir parti, silahını aynı anda "dış ve iç düşmana" karşı çeviremez. Böyle bir parti sınıf partisi olamaz. Sınıf mücadelesinde işçi sınıfının ideolojik ve örgütsel olarak bağımsızlığını koruması mümkün olmaz.

Özet olarak diyebiliriz ki, kapitalizmde "ülke yararı" ya da "ülke çıkarı" ile "ulusal çıkar" özdeştir. Ülke çıkarı, ülkeyi yöneten sınıfın çıkarıdır. Ulusal çıkar da ulusa egemen burjuva sınıfın çıkarıdır. Kapitalist düzende her iki kavram da aynı içerikle doludur. Komünistler ülke çıkarını veya aynı anlama gelen ulusal çıkarı savunmazlar. Komintern 1920'de "Milliyetler ve Sömürge Sorununa İlişkin İlkeler" isimli kararında bunu belirtmiştir. Komünistlerin "ulusal çıkarı" değil, sömürülen sınıfların çıkarlarını savunması gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

"Burjuvazinin boyunduruğunun kırılması yolundaki proleter sınıf mücadelesinin bilinçli ifadesi olan Komünist Partisi (...) ezilen sınıfların, emekçilerin, sömürülenlerin çıkarlarının, ***egemen sınıfın çıkarları anlamına gelen, ulusun çıkarları*** *denen genel kavramdan açıkça ayırt edilmesini (...) ön plana çıkartmalıdırlar."*[58]

TKP " ülke yararı" diyerek aslında "ulusal çıkarı" savunmakla, Leninci görüşlerin egemen olduğu Komintern döneminin bu kararını çiğnemektedir.

TKP'nin Küçük Burjuva Milliyetçiliğinin Tescili: Türk Bayrağı Tavrı

TKP ülke yararı ve güvenliği kavramlarını savunarak burjuvazi ile halkın çıkarlarını aynı kaba koymuş oluyor. Böylece işçi sınıfının değil, ulusun partisi haline geliyor. TKP'nin küçük burjuva milliyetçi bir görüşte olduğu, bayrak konusundaki düşünce ve tavrı ile de tescillenmiştir.

TKP 12.09.2011 tarihinde, resmi İnternet sitesinde "TKP neden Türk bayrağı taşımıyor?" sorusuna şöyle yanıt veriyordu:

"Bizim mücadelemiz, faşistleri, ırkçıları, çetecileri, ABD uşaklarını bu bayrağı taşıyamaz hale getirmeye dönüktür. ***Eğer ay-yıldızlı bayrak bağımsızlığın ve egemenliğin sembolüyse,***

[58]) *III. Enternasyonal 1919-1943*, çev. Ümit Kıvanç, Belge Yayınları, 1979.

*bu ülkeyi bağımlı hale getirenlerin, bu ülkeyi **egemen bir ülke** olmaktan çıkaranların elinde ne aramaktadır?*

*İşte bu nedenlerle TKP, bir zorla itaat ve suçları gizleme aracı olarak kullanılan Türk bayrağını eylemlerde taşımamaktadır. Ancak bu durum **bayrağın ırkçı, çeteci, Amerikancı ve işbirlikçilerin eline terk edildiği** anlamına da gelmemektedir."*[59]

TKP, Türk bayrağı adını taşıyan ulusal bayrağı "bağımsızlığın ve egemenliğin sembolü" olarak görüyor. Aslında bu Kemalist burjuvazinin tanımıdır. Egemenlik kavramını sınıfsal içeriğinden soyutlamak, salt egemenlikten söz etmek, burjuvazinin "sınıfsız zümresiz kaynaşmış millet" yalanına alet olmaktır. Egemenlik dendiğinde bir komünistin sorması gereken ilk soru; kimin egemenliği, hangi sınıfın egemenliği olmalıdır. "Egemen ülke" egemenliğin sınıfsal kökenini gizleyen bir kavramdır. Evet, T.C egemen bir ülkedir ve devlettir, ama egemenlik kimindir? Şüphesiz ki burjuvazinin!

Kemalist burjuvazi, Türkiye Cumhuriyetini kendi egemenliğinde bir ülke ve devlet olarak kurmuştur. Türk bayrağı da bu kuruluşun sembolü olmuştur. T.C hiçbir zaman "halk egemenliğinde" bir devlet ve ülke olmamıştır.

***

Nitekim TKP verdiği sözü tuttu. Türk bayrağını burjuvazinin elinden aldı! 27 Haziran 2013 günü İzmir'de yapılan toplantıda elinde Türk bayrağı ile sahneye çıkan TKP, ulusal bayrağa şöyle sahip çıktı:

"*Türkiye solunun ay-yıldızlı bayrakla derdi, haklı sebeplere dayanıyordu. 12 Eylül faşizmi işkence için kullandı, Kürt sorununda bu bayrak ırkçı bir sopa haline getirilmek istendi. Dünyada bile, ne yazık ki gericiliğin, karanlığın sembolü olarak gösteriliyordu. Ancak bu bayrak faşizmin elinden alınacak demiştik. Bu **bayrak artık Türkiye devrimcilerinin, Türkiye halkının bayrağıdır."***[60]

Anlaşılan Haziran 2013 isyanında kalabalığın elindeki Türk bayrakları TKP'yi çok etkilemiş olmalı ki, milli bayrağı ele almanın zamanı geldiğine karar vermiş. Sanki devrim olmuş, halk iktidara gelmiş gibi burjuvazinin sınıf egemenliğinin sembolü olan bayrağı, faşizmin, işbirlikçilerin elinden alındığını iddia etmiştir. Ancak ne devrim olmuş, ne de halk iktidarı kurulmuştur. Egemenlik hâlâ burjuvazinindir. Ve egemenliğin sembolü olan Türk bayrağı da hâlâ Türk burjuvazisinin bayrağıdır.

Türkiye çok uluslu bir devlettir. Türk bayrağı ise sadece egemen Türk ulusunun milli bayrağıdır. O yüzden adı Türk bayrağı olarak konmuştur. Türk bayrağı Kürt ulusunu kapsamaz, tam aksine Kürtleri dışlamak için ve onlar üzerinde baskı aracı olarak kullanılır. TKP Türk bayrağını sahiplenmekle bayrağın bu şovenist işlevine de sahip çıkmış oluyor.

***

Türk bayrağını savunmanın başka bir ironik tarafı var. Kırmızı zemin üzerine beyaz hilal ve beş köşeli yıldız konarak yaratılan Türk bayrağı aslında 1842 yılında Abdülmecid zamanında kullanılmaya başlanmıştır; Osmanlı devleti tarafından 1844'de kabul edilmiştir. Bu bayrak

[59]) TKP Yayınları, *Sorularla TKP,* http://www. tkp. org.tr, 12.09.011.
[60]) Kemal Okuyan, *Boyun Eğmeyenler İzmir'de de Buluşuyor,* Sol Portal, 27.06.2013.

1936'da 2994 Sayılı Türk Bayrağı yasası ile Türkiye Cumhuriyeti devletinin ulusal bayrağı olarak onaylanmıştır.

Kurtuluş Savaşı'ndan önce Osmanlı devletinin kullandığı bayrakla, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra kullanılan Türk bayrağı aynı bayraktır. Yeni kurulan Türk devleti Osmanlı devletinin 1844'de kabul ettiği bayrağı alıp kullanmıştır. Özetle Türk bayrağı, Ulusal Kurtuluş Savaşı içinde yaratılmamıştır; Osmanlı devletine aittir.

TKP, 2 Ağustos 2006 tarihli *Sol Haber*'de Türk bayrağına sahip çıkan tutumlarını açıklamıştır. TKP bu tutumunu açığa vurmak ve savunmak için Haziran İsyanı'nı uygun bir zemin olarak görmüştür. TKP söz konusu yazıda sadece Türk Bayrağına değil, diğer milli sembollere de sahip çıktıklarını açıklıyor:

"Biz, bayrak meselesini kendimizce, yurtseverce ve komünistçe ele alır, çözeriz. Bunu yaparız çünkü bu ülkeye sahip çıkmak gibi bir iddiamız var, ***ülkeyle ve onun sembolleriyle*** *sorunlu olmayı kendimize yakıştırmayız."*[61]

Görüldüğü gibi TKP sadece Türk bayrağına değil, diğer milli sembollere de sahip çıkıyor. Bir ülkenin sembolleri deyince bayrakla birlikte milli marş akla gelir. Bu açıklamaya bakılırsa TKP'nin ırkçı Milli Marş'a da sahip çıkması gerekir. Bayrakla birlikte ırkçı İstiklâl Marşı'nı da burjuvazinin ve milliyetçilerin elinden alması gerekir! Bilindiği üzere, Mehmet Akif Ersoy'un yazdığı dinsel motifli Türk ırkını yücelten İstiklal Marşı 12 Mart 1921'de kabul edildi. Bu özelliği ile yeni Türk devleti için Türk bayağından daha fazla ulusal semboldür. TKP'nin bakış açısından İstiklal Marşı, Türk bayrağından çok daha önce savunulması gereken bir milli semboldür! TKP'nin milli sembolleri savunması tümüyle anti-Marksist bir tutumdur. TKP'yi milliyetçiliğe daha fazla yaklaştıran, proletarya enternasyonalizminden de o kadar uzaklaştıran bir tutumdur.

Emperyalizm - Yurtseverlik ve TKP

TKP devrim stratejini ve yurtseverlik anlayışını emperyalizm olgusuna dayandırır.

*"****Emperyalizm olgusu****, çağımızda devrimci bir strateji açısından merkezi öneme sahip olduğu gibi,* ***yurtsever bir konumlanışın*** *bu stratejinin vazgeçilmez unsuru haline gelmesini sağlayandır da."*[62]

Devrim stratejisi ve buna bağlı taktik görüşlerin belirlenmesinde, değiştirilmesi hedeflenen kurulu düzenin somut analizi belirleyici önemdedir. Bu konuda yapılacak doğru analizler, devrimin başarısının belirleyenlerindendir. Bu analizde yapılacak yanlışlılar ise devrimci hareketi sağa ya da sola savurur, sınıf işbirliğine dek götürür.

TKP'nin programındaki sosyalist devrim anlayışını pratikte ulusal demokratik devrim ve yurtseverlik gibi küçük burjuva anlayışlara sürükleyen temel etken, emperyalizm olgusunu değerlendirmedeki hatasıdır. Bu hatanın kökeninde TKP'nin emperyalizmi, Türkiye için tamamen bir "dış olgu" olarak görmesi yatıyor. TKP'ye göre emperyalizmin kapitalist ülkelere "içkin" olması hiçbir şey ifade etmiyor. Hatta bu saptamanız hainliğe bile yol açabiliyor. TKP diyor ki:

---

[61]) Kemal Okuyan, *Bayrağı Sorun Etmek,* Sol Haber, www. sol.org.tr, sayı.73, 2.08.2006.
[62]) Kemal Okuyan, *Türkiye Solunun Yurtseverlik Sınavı*, Yazılama Yayınevi, 2013, s.11.

*"Emperyalizm ABD saldırganlığından ibaret değildir; emperyalizmin **her kapitalist ülkeye, bu arada Türkiye'ye içkin** olduğunu söyleyerek aslında hiçbir şey dememiş olursunuz, emperyalist ülkelerle ittifakı anlayışla karşılarsanız **hain** duruma düşersiniz"*[63]

Ne yazık ki, TKP demagoji yapıyor. Türkiye'de emperyalizmin bir "iç olgu" olduğunu söylemek, emperyalistlerle – Türkiye burjuvazisini aynı hedef tahtasına koymak anlamına gelir. Emperyalizme karşı savaşla, ülke içindeki tekelci sermayeye karşı savaşı birleştirmek anlamına gelir. Dış burjuvazi ile iç burjuvaziyi birbirinden ayırmamak anlamına gelir. TKP, yurtseverlik anlayışına yer açmak için gerçeği çarpıtıyor. Oysa TKP, Kürt sorunu söz konusu olduğunda emperyalizmin iç olgu olduğunu kendisi kabul eder:

*"Ekonomisi, sermayesi, medyası ve askeriyle bölgenin **içsel bir unsuru halini alan emperyalizm** açısından bakıldığında ise **ezilen Türklük** vardır."*[64]

TKP burada emperyalizmi "iç olgu" olarak kabul ederken "hainlik" mi yapmaktadır? Bizce değil tabii! Biz buna TKP'nin bir başka iç çelişkisi deyip geçeriz, ama okuyucuya da düşünmeyi öneririz.

***

Türkiye emperyalizmle ortak, orta derecede gelişmiş kapitalist bir ülkedir. Kapitalist emperyalist piramitte, emperyalist ülkelerin hemen altında yer alır. Emperyalistleşme emelleri olan ülkeler arasındadır. Emperyalizm sermayesi, siyaseti, hukuku, kültürü ve medyası ile Türkiye'nin içindedir.

Emperyalizmi dışarıda aramak, sömürgecilik ilişkilerinin geçerli olduğu geçen yüzyıla ait bir ilişki biçimidir Türkiye için. Türkiye sermayesi ve siyaseti ile emperyalizme ortak bir ülkedir. Türkiye'de egemen olan burjuvazi Türkiye solunda çok tartışılan komprador burjuvazi ya da işbirlikçi burjuvazi değildir. Egemen Türkiye burjuvazisi, emperyalist sermayeye doğrudan ortak, bu anlamda uluslararası burjuvazinin bir parçasıdır.

Türkiye ile emperyalizm arasındaki ortaklık, iç içe geçmişlik doğru kavrandığında sosyalist devrim stratejisi de doğru çizilir. Sosyalist devrimin anti-kapitalist ve anti-emperyalist görevlerinin **bir ve aynı** olduğu anlaşılır. Sosyalist devrimden söz edip anti-emperyalizmi öne çıkarma gibi bir saçma devrim hedefi çizilmez. TKP bu yanlışı yapıyor.

TKP emperyalizmi dışarıdan sızan etken, egemen burjuvaziyi bu dış etkenle işbirliği yapan işbirlikçi ulusal ya da yerli burjuvazi olarak tanımlıyor. Bu tanımın getirdiği devrim anlayışı da anti-emperyalist hedefleri anti-kapitalist hedeflerden soyutlayıp öne alan ulusal demokratik devrim oluyor. Buradan da yurtseverlik anlayışına varıyor TKP.

*"Öte yandan aynı tarih, "bizim" egemenlerimize anlayış göstermek için değil, Türkiye'yi dönüştürme mücadelesinde **"emperyalizm olgusunu" bayağı merkezde bir yere çakmak** için de kullanılabilir. **Sermayeye karşı mücadelenin, emperyalizme karşı mücadelenin güncel gerekleriyle biçimlendirilebileceğinden** söz ediyorum.*

---

[63]) Kemal Okuyan, *Türkiye Solunun Yurtseverlik Sınavı,* s.11.
[64]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek*, s.28.

Yurtseverlik tam da buraya denk düşüyor.

*Tekrar olacak, modern Türkiye'nin tarihi emperyalist projelerin tarihidir aynı zamanda. Sosyalist mücadele açısından **yurtseverlik**, bu nedenle bir tercih değil, **zorunluluktur**."*[65]

"Bayağı merkezde bir yere çakılan" emperyalizm olgusu TKP'yi **"**sermayeye karşı mücadeleyi (anti-kapitalist mücadeleyi) anti-emperyalist mücadele ile biçimlendirmeye" götürüyor. "Emperyalizme karşı mücadelenin güncel gerekleriyle biçimlenmiş" devrim stratejisi de TKP'yi bağımsızlıkçı saflara itiyor, yurtsever kimlik sahibi yapıyor.

Feodalizmden kapitalizme geçiş döneminde "anavatan" savunusu burjuvaziyi ulusal devletçi yapar. Türkiye'deki tekelci kapitalizm koşullarında yurtseverlik, burjuva anavatanı savunmak demektir. Emperyalizmin, uluslararası sermayenin dünyaya egemen olduğu bu dönemde Lenin'in haykırışı komünistlerin kulaklarını daha fazla çınlatmalıdır:

*"**Burjuva anavatan** köle ile köle sahibi arasında bir bağ yaratmaktadır. Gerçekte yalnızca **burjuva anavatanların yok edilmesi** bütün ülkelerin işçilerinin (...) medeniyetin nimetlerinden yararlanma fırsatı verebilir."*

*Bütün ülkelerin burjuva sınıflarının... **yurtseverliğine karşı**, yaşasın işçilerin uluslararası kardeşliği! Yaşasın oportünizmden uzak proleter enternasyonal!"*[66]

Belli ki TKP, Lenin'in çığlığını duymak istemiyor.

TKP Ulusal Demokratik Devrimci Bir Partidir

TKP'nin küçük burjuva milliyetçi görüşleri, anti-emperyalist mücadele konusundaki yanlış görüşünden kaynaklanır. TKP emperyalist saldırganlığın doğrudan anti-kapitalist sömürüye bağlanamayacağına inanır:

*"**Emperyalist saldırganlığın** Türkiye'de ve dünyada ortaya çıkardığı yeni sorun ve gerilimler ile bu saldırganlığın farklı kesimlerde yarattığı hoşnutsuzluk ve tepkiler emek-sermaye çelişkisinden ayrı ele alınmasalar bile, **doğrudan kapitalist sömürüye bağlanamazlar."***[67]

TKP diyor ki; emperyalist saldırganlığın kapitalist sömürüyle doğrudan bağlantısı yoktur. Ama emek-sermaye çelişkisinden yani kapitalizmin temel çelişkisinden ayrı ele alınamaz. Anlamak zor. Hem kapitalizmden ayrı ele alınamayan, hem doğrudan kapitalizme bağlanamayan bir emperyalist saldırganlık(!) TKP'nin bahsettiği bu saldırganlık olsa olsa kapitalizm öncesi sömürgecilik olabilir, emperyalist kapitalizm değil. Emperyalistlerin diğer ülkelere saldırıları, pazar paylaşım savaşları, doğrudan tekelci sermayenin sömürüsü için değil midir?

Emperyalizm nedir? Tekelci kapitalizm değil mi? Lenin *Emperyalizm* kitabında bunu açıkça ifade etmedi mi? Emperyalizm sadece bir politika değildir; kapitalist tekelleşmiş bir üretim tarzıdır. Bu nedenle anti-emperyalizm de salt bir politika değildir, anti-kapitalizmdir.

---

[65]) Kemal Okuyan, *Türkiye Solunun Yurtseverlik Sınavı,* s.68.
[66]) Lenin, Yenilgicilik ve Enternasyonalizm, çev. Ferit Burak Aydar, Agora kitaplığı, 2009, s.22-23.
[67]) TKP Yayınları, *TKP 8. Kongre Raporu*, http://www. tkp. org.tr, 28.12.2006, s.3.

Emperyalist saldırganlığı doğrudan kapitalizme bağlamayan TKP böylece anti-emperyalist mücadeleyi anti-kapitalist mücadeleden ayırmış olur. TKP emperyalizmi bir "dış olgu" olarak görür. O yüzden anti-emperyalist mücadele ile anti-kapitalist mücadeleyi **aynı mücadele** olarak değil, **ortaklaştırılması gereken iki ayrı mücadele** olarak ele alır:

*"Oysa bugün yalnız Türkiye'de değil dünyanın her yerinde komünist bir strateji, tek tek ülkelerin özgün koşullarına uygun bir biçimde kapitalizme karşı mücadele ile emperyalizme karşı mücadeleyi **ortaklaştırmak** demektir."* [68]

TKP günümüzde emperyalizmin bir **"iç olgu"** olduğunun farkında değil. Emperyalizmi bir "dış tehdit" olarak algılıyor. Hâlbuki emperyalizm Türkiye gibi kapitalist ülkelerde sermayesiyle, siyasetiyle, hukuku ile ülkelerin hücrelerine kadar nüfuz etmiş durumdadır. Emperyalist sermayeyi yerli sermayeden, yerli egemenleri emperyalist ortaklarından ayırmak mümkün değildir. O yüzden anti-emperyalist mücadele ile anti-kapitalist mücadele bir ve aynı mücadeledir ve bu mücadelenin adı sosyalizm mücadelesidir.

***

TKP emperyalizme karşı mücadeleyi sosyalizm mücadelesinden ayrı düşünmekle kalmaz, bir adım daha atarak anti-emperyalist mücadeleyi öne çıkarır:

*"Emperyalist kapitalist sistemin içinde bulunduğumuz evresinde artan saldırganlığı, emperyalist piramidin tepesinde bulunmayan **ulus devletlerin manevra alanlarının ve karar alma yeteneklerinin giderek sınırlanması, anti-emperyalist mücadeleyi her zaman olduğundan daha önemli hale getirmiştir.** Türkiye sosyalist devriminin içinden geçeceği kritik kanallardan biri olan **anti-emperyalizm ve yurtseverlik** bugünkü dünya, bölge ve ülke koşullarında **öne çıkmaktadır.**"*[69]

TKP, kapitalist sistem içinde yer alan emperyalist ülkelerle diğer kapitalist ülkeler arasındaki çelişki ve çıkar kavgalarının anti-emperyalist mücadeleyi daha önemli kıldığını iddia etmektedir. Bu belirlemenin siyasi yansıması emperyalizme bağımlı ülkelerin burjuvazilerinin emperyalizme karşı ulusal bağımsızlık mücadelesi verilebileceğini savunmaya varır. Bu iddia MDD'yi (Milli Demokratik Devrimi) ya da "üçüncü dünyacılığı" çağrıştıran bir iddiadır.

TKP günümüz emperyalist-kapitalist sistemin yapısını doğru değerlendirmediğinden, anti-emperyalist mücadele ile sosyalist (anti-kapitalist) mücadelenin her zaman değil **bazen** örtüşebileceğini iddia ediyor. Günümüzde anti-emperyalist mücadeleyi sosyalist mücadeleden ayrı tutup, öne alıyor.

*"Anti-emperyalist mücadele ile sınıf mücadelesinin **bir ve aynı şey** olmadığını hatırlatmaya gerek yok. **Yurtsever ve sosyalist kimliklerin** eşitlenmesi mümkün değildir; bu kimlikler zaman ve mekana göre karşı karşıya gelebildikleri gibi kitlelerin algısında yani ideolojiler dünyasında büyük bir **örtüşme** yaşayabilmişlerdir. Bizim tezimiz bugün örtüşmenin nesnel temellerinin son derece güçlü olduğu yönündedir. Ancak bu saptama sol açısından **yurtseverlik kimliğinin kimi dikenler barındırdığını** göz ardı etmek anlamına gelmiyor."*[70]

---

[68]) TKP Yayınları, *TKP 8. Kongre Raporu*, http://www. tkp. org.tr, 28.12.2006, s.3.
[69]) TKP Yayınları, *TKP 2004 Konferans Raporu* http://www. tkp. org.tr, 07.10. 2004, s.13.
[70]) *Yurtsever Cephenin Önünü Açmak*, *Gelenek,* 87.sayı, Temmuz 2006.

Anti-emperyalist mücadele, üzeri örtülmüş bir sınıf mücadelesidir. Bu savaşı proletarya yürütüyorsa açık sınıf mücadelesidir. Anti-emperyalist kavga iktidar mücadelesini içinde taşır. İktidar için kavga bir sınıf mücadelesidir. TKP, anti-emperyalizmle sınıf mücadelesini ayırmakla yanlış yapıyor. Bu yanlışın kökeni, emperyalizm ile kapitalizmi birbirinden koparmasıdır.

Bugünkü emperyalist-kapitalist sistem içinde her zaman olduğu gibi hegemonya mücadelesi olduğu bir gerçektir. Bu hegemonya mücadelesinin, dünya pazarlarındaki sömürünün kaymak tabakasını elde etmek uğruna olduğu da bir gerçektir. Ancak günümüzde başka bir gerçek daha vardır: Emperyalist kapitalist sistem piramidinde, üstten alta dizilen ülke sermayelerinin ve yönetimlerinin bağımlılık ilişkileri sömürgecilik döneminde olduğu gibi acentecilik, işbirlikçilik şeklinde değil **sermayelerin ortaklığı** şeklindedir. Doğaldır ki bu ortaklık büyük sermayenin yani emperyalist ülkelerin sermayelerinin lehinedir. Ancak bu durum "bağımlı" ülkelerin sermayeleri ve yönetimlerinin eskisi gibi bu ilişkide hiç söz sahibi olmadığı anlamına gelmez. Uluslararası sermaye ihracının, sermayenin uluslararasılaşmasının günümüzde vardığı noktada, uluslararası sermaye grupları arasında çatışmalı bir ortaklık ilişkisi vardır.

TKP bu ilişki biçimini yanlış yorumladığından proleter devrimin içine halkçılık, yurtseverlik, eşitlikçilik gibi burjuva idealleri yerleştiriyor:

*"**Türkiye sosyalist devriminin** öngörülen **anti-emperyalist ağırlığı** azalmayacaktır, **ama anti-emperyalizmin ve yurtseverliğin halkçılık gibi, devrimcilik gibi, eşitlikçilik** gibi ideolojik ve programatik konumlanışlarla iç içe geçmesi bir zorunluluk olacaktır."*[71]

TKP'nin öne çıkardığı devrim hedefleri anti-emperyalizm, yurtseverlik olunca, devrimin karakteri de ister istemez ulusal ve demokratik karakter kazanıyor. Partinin ideolojik ve örgütsel yapılanması da devrim hedefine uygun olarak ulusalcı ve yurtsever karaktere bürünmek zorunda kalıyor. Böylece TKP parti programında ortaya koyduğu "sosyalist devrim" hedefini bulanık hale getirmiş oluyor. TKP kendi programına göre teoride sosyalist devrimi savunuyor; güncel politikada ise ulusal demokratik bir devrimi! TKP oportünizm yapıyor. Güncel politikada ulusal demokratik devrimi savunduğunu açıkça söylemiyor. Ne var ki, TKP'nin ulusalcı çizgisi bu devrim anlayışına varıyor. İşte, Yurtsever Cephe örgütlenmesi TKP'nin bu devrim anlayışından kaynaklanmıştır.

TKP ve Yurtsever Cephe

TKP'nin orta katmanları yanına çekmek için "yurtseverlik" kavramında verdiği ideolojik ödünün örgütsel yansıması Yurtsever Cephe örgütlenmesi olmuştur. TKP yurtseverlik kavramına sahip çıkmalarını ve Yurtsever Cephe örgütlenmesini şöyle gerekçelendiriyor:

"*Yeri gelmişken, devrimci kalkışmaya imza atan işçi sınıfı ve diğer emekçi kitleleri harekete geçiren enerji **kaynağının anti-kapitalizm olmasının** aşağı yukarı imkânsız olduğunu söylemeliyim."*

(...)

[71]) TKP Yayınları, *TKP Merkez Komite 90.Yıl Tezleri,* http://www. tkp. org.tr, s.22.

*"**Komünist hareketin toplumsallaşmasında da sosyalist devrimin kendisinde de yurtseverlik temasının kritik rol oynayacağı öngörülmelidir."**[72]*

TKP'ye göre işçi sınıfının sosyalist devrime kalkışmasının anti-kapitalist hedeflerle gerçekleşmesi imkânsızdır. Bu yüzden burjuva ideolojisinin kavramı olan "yurtseverlik" ödünç alınmalı, bu ideoloji ile orta sınıfların bir kısmı devrimci saflara çekilmelidir.

Peki, sosyalist ideolojiyle değil de, yurtseverlik gibi burjuva ideolojisinden uyarlama bir ideolojiyle gerçekleştirilen devrim ve kuracağı düzen nasıl sosyalist olacak? TKP'ye göre işçi sınıfı devrimden sonra iktidara geldiğinde, anti-kapitalist, sosyalist bilinçle donanacaktır.

*"İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin, toplumsal ilişkilerin gerçek yüzünü bilinçle kavramaları, ezilen, sömürülen ve yönetilen bir sınıf konumu açısından boş beklentidir. **Kapitalizmin neden yıkılması gerektiğinin bilinci, iktidarı ele geçirmiş işçi sınıfının kendisini ve toplumun tamamını eğitmesinin konusu olacaktır.**"*[73]

Ne kadar çarpık bir bakış açısı: İşçi sınıfı kapitalizmin neden yıkılması gerektiğini ancak yıktığı zaman anlayabilecek! Yani sosyalist devrimden sonra anlayacak! O halde devrime kalkışması için başka bir gerekçe gerekir. TKP bu gerekçeyi bulmuş: Anti-emperyalizm ve yurtseverlik.

TKP'nin bu bakış açısıyla aslında sosyalist devrimi savunmaması gerekir. İleri sürülen gerekçeler sosyalist devrimden önce, bir demokratik devrim aşamasını araya sokmaktadır. Daha önce belirttiğimiz gibi TKP, pratikte ortaya çıkan bu "demokratik devrim" anlayışını açıklamaktan kaçınmaktadır. TKP kendi programında yazan "sosyalist devrim" perspektifiyle çelişen bir politika izlemektedir.

Peki, Türkiye için doğru olan görüş nedir? İki aşamalı devrim mi? Şüphesiz ki, hayır! Türkiye'nin önündeki devrim sosyalist devrim olmak zorundadır. Türkiye orta derecede gelişmiş kapitalist bir ülkedir. Devrilmesi gereken sınıf emperyalizmle ortaklık yapan tekelci burjuvazidir. Tekelci burjuvaziye yönelmiş bir devrim, anti-kapitalist karakterdedir. Devrim bunun için sosyalist devrimdir. Sosyalist devrime yanaşma biçimi, "geçiş talepleri" yoluyla olur. TKP'nin yaptığı gibi "ulusalcılığı", "yurtseverliği" savunarak değil!

***

Emekçi kitleler ancak anti-emperyalizm temasıyla ve yurtseverlik bilinciyle harekete geçirilebileceğine göre, TKP bu yönde örgütlenmeyi öne almak zorundadır. Nitekim Şubat 2005'de TKP Merkez Komitesi bu yönde bir karar alır. Aralık 2006'da yapılan 8. Kongre bu kararı onaylar. TKP Merkez Komitesinin 2010'da yayımladığı 90.Yıl Tezlerinde, Yurtsever Cephe'nin kapsamı çizilmeye çalışılır. "Cepheleşme Önümüzdeki Dönemin Temel İhtiyacıdır" başlıklı tez bu kapsamı şöyle açıklar:

*"Bu metin, Türkiye Komünist Partisi'nin önümüzdeki dönemi yalnızca TKP'nin örgütsel ve siyasal hattından hareketle ele alıp, bu hat üzerinde müdahaleler yapmayacağının ilanıdır. Geleceği ortak kaygı, ilke ve hedeflerle hareket eden ama **farklı örgütsel ve siyasal konumlanışları temsil eden parti ve örgütlerle** birlikte örme irade ve arayışı bu kararlılığın ürünüdür. TKP, bu arayışı karşılık bulsun bulmasın, örgütsel ve siyasal hattından daha geniş*

[72]) Aydın Giritli (Aydemir Güler), *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik, Gelenek 64.Sayı,* Haziran 2001.
[73]) Aydın Giritli(Aydemir Güler), *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik, Gelenek 64.Sayı,* Haziran 2001.

bir toplumsal mücadele kanalının oluşması için uygun zemin ve araçların yaratılmasını sağlayacaktır."[74]

Bu çağrıda TKP'nin önerdiği cephe örgütlenmesinin kapsamı ve sınırları belirsizdir. Çağrının muhatapları belli değildir.

TKP'nin Yurtsever Cephe örgütlenmesini sosyalistlerin birleşik örgütlenmesi olarak kurgulamadığını anlıyoruz. TKP "sosyalist olmayan yurtseverlerin" peşinde, ama bunlar şimdi yoklar. Mücadelenin daha ileri aşamalarında ortaya çıkacaklar.

*"Sonuç olarak bizim işimiz taraf tutmak değil cephe açmaktır. Cephemizin gücü oranında verili **burjuva tarafların** da değişim geçirmesi olanaklıdır. Öyle ki, belki de bugün kimilerinin nafile arayıp durduğu, **"sosyalist olmayan yurtseverler**", mücadelenin bir ileri evresinde açığa çıkacaklardır. Ya da bir diğer deyişle, bu tür bir yurtseverliğin sahneye çıkması, ya da daha klasik bir deyimle**, orta sınıfların bölünmesi** "bizim" ürünümüz olacaktır."*[75]

Değişim geçirecek "burjuva taraflar" kim? Bunlar "yurtsever burjuvalar" mı? Buradan TKP rahatlıkla bir "ulusal yurtsever burjuvazi" üretebilir. Neyse ki, henüz bu üretimi yapmamaktadır. Ama bu üretim olasılığının ilk işaretini vermiştir. Gözünü diktiği burjuva partisi, CHP'dir. TKP, CHP'yi bu cepheye katabileceğini umuyor. "Yurtsever burjuva tarafları" bu cepheye katmak ise iki kat daha fazla hayaldir.

TKP Yurtsever Cephe örgütlenmesi için orta katmanları hedefliyor. Orta katmanlar özünde küçük burjuvazidir. Ama onlar ne "yurtseverlik bilincine" sahip, ne de burjuva cepheden kopmuş değiller. Sınıf mücadelesinin bir aşamasında bu kopuş gerçekleşecek ve "sosyalist olmayan bu yurtseverlerle" Yurtsever Cephe kurulacak. TKP'nin bu anlayışı, Yurtsever Cephe çağrısının şimdilik hayali olduğunun itirafı oluyor.

Nitekim TKP'nin Yurtsever Cephe taktiği hayali bir taktik olarak kalmıştır. Pratikte karşılık bulmamıştır. TKP son yıllarda Yurtsever Cephe'den çok, gençler ve aydınlar arasında partiye sempatizan halkalar oluşturma çalışmalarına ağırlık vermiş görünüyor.

Lenin, Paris Komünü deneyiminin çıkardığı en önemli derslerden birinin "yurtsever yanılsamaların" ve "burjuvazinin ortak ulusal amaçlar yalanının" yıkılması olduğunu belirtir.

*"Komün, Avrupa'daki sosyalist hareketi sarsmış, iç savaşın gücünü ortaya koymuş, **yurtsever yanılsamaları dağıtmış** ve burjuvazinin ortak **ulusal amaçlarına** duyulan naif inancı yok etmişti. Komün Avrupa proletaryasına **sosyalist devrimin** görevlerini somut olarak ortaya koymayı öğretmişti."*[76]

Lenin yüz yıl önce yaptığı konuşmada "Komün Deneyimi'nin" yurtseverlik illüzyonunu ve ulusun ortak çıkarları yalanını yıktığını tespit ediyor. TKP ise bu illüzyonu yeni baştan işçi sınıfı saflarına sokmaya çalışıyor.

***

[74]) TKP Yayınları, *TKP Merkez Komite 90.Yıl Tezleri*, http://www. tkp. org.tr s.24.
[75]) Aydemir Güler, *Yurtseverliği İnşa Etmek*, *Gelenek 78. Sayı*. Mayıs 2003.
[76]) Lenin, *Yenilgicilik ve Enternasyonalizm*, çev. Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2009, s.176.

TKP'nin Burjuva Cumhuriyet'in 90. kuruluş yıldönümü olan 29 Ekim 2013 günü yaptığı mitingde konuşan Kemal Okuyan, yeni bir cephenin, "Sol Cephe"nin müjdesini verdi:

"Yakında emekçi halkı kucaklayan cephemiz geliyor. Solcuların Sol Cephe'si geliyor. Mücadele bayrağını ileri taşıyacak yeni bir cumhuriyet kavgasını örgütleyecek cephemiz geliyor. Dolayısıyla yarından itibaren Türkiye'nin her yerinde ***sermayenin Cumhuriyet düşmanlığına karşı egemen, bağımsız, özgür, kardeşliğin ve barışın sembolü olacak bir Cumhuriyet için*** *kolları sıvıyoruz hep beraber."*[77]

Görüldüğü gibi başarısız olan Yurtsever Cephe deneyiminden farklı bir gelişme yok. Yine aynı ideal cumhuriyet anlayışı savunuluyor. "Sermayenin Cumhuriyet düşmanlığı" sözleriyle Kemalist Cumhuriyet'e özlem yeniden dile getiriliyor.

"Madem Cumhuriyet'i ayağa kaldıracağız, o halde ***halkın cumhuriyeti*** *yapacağız. O zaman yıkılmayacağız.* ***Aydınlanma, bağımsızlık ve egemenlik*** *bayrağını dimdik tutacağız."*[78]

Kısa süren Sosyalist Cumhuriyet söylemi bitmiş, yerini "Halk Cumhuriyeti" söylemi almış gibi görünüyor. Halk Cumhuriyeti'nin hedefleri olarak aydınlanma, bağımsızlık ve egemenlik gibi sosyalist karakter taşımayan, küçük burjuva demokrat özellikler sıralanıyor. Demek ki, son olarak gündeme getirilen Sol Cephe, içerik olarak Yurtsever Cephe ile aynı paraleldedir.

Bir komünist partinin kentli küçük burjuva yığınlarla bağlaşıklık yapması elbette mümkün ve gereklidir. Ancak bu bağlaşıklık için öncülük yapacak sınıf partisinin ortaya koyacağı hedefler önemlidir. Küçük burjuva yığınları kazanmak için sosyalizm hedefinin yerine; aydınlanma, egemenlik, bağımsızlık gibi bir hedef konamaz. Böylesi bir ittifak ve cephe anlayışı TKP'nin bilincinden silemediği aşamalı devrim teorisinin eseri olabilir. Üstelik teoride (parti programında) sosyalist devrimi savunmasına rağmen!

Sol Cephenin Amacı

15 Aralık 2013'de TKP, Sol Cephe'nin kurulduğunu açıkladı. Kamuoyuna ve basına bir deklarasyon yayımladı. Sol Cephe'nin amacını bu deklarasyondan öğrenebiliriz.

TKP, Sol Cephe'nin amacının kitlesel bir halk hareketi yaratmak olduğunu belirtiyor. Sol Cephe'nin "bağımsızlık – aydınlanma – özgürlük – eşitlik" doğrultusunda mücadele edeceğini söylüyor. Sol Cephe'nin bir savunma cephesi değil, ödünsüz karşıtlık üzerine kurulu bir cephe olduğunu vurguluyor. Ayrıca bu cephenin örgütsel katılım temelinde değil, bireysel katılım temelinde örgütlendiğinin altını çiziyor. Sol Cephe'nin ilkelerini sıralıyor:

- Gericiliğe karşı aydınlanma,
- Emperyalizme karşı yurtseverlik,
- AKP'ye karşı özgürlük,
- Sömürüye karşı eşitlik.

Sol Cephe'nin 17 Aralık'ta yayımladığı bildirgeden okuyalım:

---

[77]) Kemal Okuyan, *Emekçi Halkın Cephesi Geliyor,* Sol Portal, 29 Ekim 2013.
[78]) Kemal Okuyan, *Emekçi Halkın Cephesi Geliyor,* Sol Portal, 29 Ekim 2013.

*"Gericiliğe karşı aydınlanma, emperyalizme karşı yurtseverlik, **sömürüye karşı eşitlik**, AKP faşizmine karşı özgürlük Sol Cephe'nin vazgeçilmez ilkeleri olacaktır."*[79]

Sol Cephe'nin ilkeleri arasında en dikkat çekici ilke, "sömürüye karşı eşitlik" ilkesidir. Sömürüye karşı eşitlik, anti-kapitalist bir ilkedir. Kapitalizm ortadan kalkmadan, sömürü ortadan kalkmaz ve toplumda eşitlik sağlanamaz. Bu anlamda sosyalist bir ilkedir. Sosyalistler iktidara gelmeden (proletarya diktası kurulmadan) bu ilke hayata geçemez, uygulanamaz.

Sol Cephe hedef olarak sadece AKP hükümetini (İslamcı burjuvaziyi) göstermektedir. Oysa bu ilkenin yaşama geçmesi için, BÜTÜN BURJUVAZİYİ hedef tahtasına koymak gerekir. Batıcı-Laik burjuvazi de sömürü yapmaktadır. Sol Cephe burada kendi içinde çelişkiye düşer. Ortacılığın bir çeşit oportünizm olduğunu söylemeye gerek yok!

Sol Cephe'nin teorik içsel çelişkisini görmek için şu soruyu sormamız yeterlidir: Sol Cephe sosyalist bir iktidarı kurmanın cephesi midir?

TKP'nin Sol Cephesi bu soruyu açık olarak yanıtlamaz. Sol Cephe bildirgesinin hiçbir yerinde sosyalist iktidarın hedeflendiği söylenmez. Söylenen şudur:

"Reddettiğimiz AKP'dir.

Reddettiğimiz emperyalist boyunduruk, kölece sömürü ve dinci karanlıktır.

*Sol Cephe, bu reddiyenin birikimiyle yola çıkmıştır. Hedefimiz, halkın büyük çoğunluğunun özlemi olan, özgürlüğün, adaletin, eşitliğin, aydınlığın, direnişin Türkiye'sini**, yeni bir Cumhuriyet'i** kurmaktır."*[80]

Dikkat edilirse, Sol Cephe YENİ BİR CUMHURİYET kurmak istemektedir. Yeni cumhuriyet ne demek? Yeni cumhuriyet burjuva demokratik bir cumhuriyet de olabilir, sosyalist cumhuriyet de! TKP'nin Sol Cephesi niçin Yeni Cumhuriyet yerine Sosyalist Cumhuriyet yazamamaktadır. Sömürüyü ortadan kaldıracak bir iktidarın sosyalist bir iktidar olması gerektiği açık iken, Sol Cephe niçin bundan kaçmaktadır?

Bunun nedeni, AKP karşıtı ulusalcı küçük burjuvaziyi ürkütme korkusudur. TKP'nin Sol Cephesi aslında ulusalcı orta sınıfları (en başta da küçük burjuvaziyi) TKP etrafında toplamak için kurulmuştur. Sol Cephe'nin ismi Sol'dur; ama Türkiye solunun ana ağırlığını içinde taşımamaktadır.

TKP'nin Sol Cephesinin gözünü diktiği kitle ulusalcı-laik güçlerdir. Özellikle de CHP tabanıdır. TKP; CHP tabanını ürkütmemek için SOSYALİST CUMHURİYET fikrini gizlemektedir. TKP'nin Sol Cephesi, böylece ilkesizlik yapmaktadır. Siyasette ilkesizlik burjuva partilerinin işidir. Bir komünist partisi kitleleri kandırarak politika yapmaz. Lenin'in dediği gibi en doğru politika ilkeli politikadır. TKP'nin Sol Cephesi ilkesizliği seçmiştir.

***

[79]) *Türkiye'nin Bir Sol Cephesi Var*, Sol Portal, 17 Aralık 2013.
[80]) *Türkiye'nin Bir Sol Cephesi Var*, Sol Portal, 17 Aralık 2013.

Sömürüyü ortadan kaldırmak isteyen bir Sol Cephe, bütün burjuva partilerine karşı savaş açmalıdır. CHP bir burjuva partisi değil midir? Evet, reformist-liberal burjuvazinin partisidir. CHP, Batıcı-Laik burjuvazinin sözcüsüdür CHP. O halde Sol Cephe CHP karşıtı olmalıdır. Peki, TKP'nin Sol Cephesi CHP'ye karşı savaşacak mıdır?

Bu kritik sorunun yanıtını TKP, Sol Cephe'nin kuruluş toplantısında verdi. Sol Cephe'nin işinin CHP karşıtlığı olmadığını (sadece AKP karşıtlığı olduğunu) açıkça söyledi. Sol Cephe içinde CHP'yi eleştirmeyi yasakladı. Daha önemlisi Sol Cephe'ye gönül verenlerin büyük kısmının CHP'ye baktığını belirtti. Bu nedenle Sol Cephe içinde CHP'yi eleştirmeyi yanlış buldu. TKP'nin bu konudaki görüşleri şöyle:

"Bugün burada Türkiye'deki ana muhalefet ile ilgili tartışmaları anlamadım. ***Burada çok fazla CHP üyesi kimse var. Bizim işimiz CHP'nin ya da başka bir siyasi partinin çizgisini tartışmak değil.*** *Bunu yapmak için aydınsak aydın kimliğimiz, sendikacıysak sendikacı kimliğimiz var. Sol Cephe bunu yapmak için kurulmadı."*

*"**Bugün Sol Cephe'ye gönül verenlerin büyük bir kısmı CHP'ye bakıyor**."*

"CHP üyelerini kendi parti hukuklarını çiğnemek Sol Cephe'nin işi olamaz, bir başka siyasi partinin de öyle."[81]

Demek ki, Sol Cephe, CHP'ye karşı mücadele etmeyecek. Batıcı-Laik burjuvaziyi hedef olarak göstermeyecek, aksine CHP ile aşağıdan-yukardan dirsek temasında bulunacaktır. Peki, o zaman, Sol Cephe'nin KAPİTALİST SÖMÜRÜYE KARŞI EMEKÇİLERİN ÖRGÜTÜ olduğu söylenebilir mi? TKP'nin Sol Cephesi kendi içinde çelişki yaratarak bunu da söylemektedir. Sol Cephe'nin kuruluş bildirgesinde deniyor ki:

*"**Kapitalist sömürüye karşı emekçilerin örgütü olarak Sol Cephe**, yobazlara, ülkemizi satanlara ve satın almaya kalkanlara, sömürücü güçlere ödün vermez."*[82]

TKP ilkesiz biçimde davranmaktadır. Sol Cephe hem bir burjuva partisi olan CHP karşıtı olmayacaktır; hem de kapitalist sömürüye karşı emekçilerin örgütü olacaktır. Kendi içinde uyuşmayan bu iki politika, TKP'ye yeni bir iç çelişki yüklemektedir. Ortacılık, hemen hemen her konuda TKP'nin beyin hücrelerine yerleşmiştir.

***

TKP'nin Sol Cephesi "solcu laflardan" temizlenirse geriye kalan asıl öz, Sol Cephe'nin bir demokratik burjuva cumhuriyeti istediğidir. Sol Cephe, proleter bir cumhuriyeti hedeflemediğine göre, geriye kalan demokratik burjuva cumhuriyetidir. TKP'nin Sol Cephesi bunu açıkça söyleyememenin sıkıntısını çekiyor. Sol Cephe'nin amacı, AKP'nin hükümetten düşürüldüğü demokratik bir burjuva cumhuriyetini ulusalcı güçlerle birlikte kurmaktır. TKP bunun için Sol Cephe'nin CHP karşıtı olmasını istememektedir. Bu yüzden Kemalizme yeşil ışık yakmaktadır. Bu nedenle yurtseverliği öne çıkarıp ulusalcı-laik küçük burjuvaziyi Sol Cephe içinde toplamaya çalışmaktadır. Sol Cephe'yi kuran imzacıların ilk duyurularında bu

[81]) Kemal Okuyan, *Sol Cephe'nin Kuruluş Toplantısındaki Konuşması,* Sol Portal, 15.12.2013.
[82]) *Türkiye'nin Bir Sol Cephesi Var*, Sol Portal, 17 Aralık 2013.

anlayış net biçimde sırıtmaktadır. Gerçekte Sol Cephe'nin proleter temelden yoksun olduğu şu sözlerden bellidir:

"Biz aşağıda imzası bulunanlar, diktatörlüğe son vermek, ülkemizi aydınlığa taşımak için herkesi göreve çağırıyoruz. Yukarıdaki ilkeleri benimseyen aydınlar ve siyasetçiler olarak, ***kimin hangi siyasi partide bulunduğuna, hangi ideolojik görüşü taşıdığına bakmaksızın bir araya geleceğiz.****"*[83]

Sol Cephe için ideolojik görüş önemli değildir. İdeolojik görüşe önem vermeyen bir örgütün, kapitalist sömürüye karşı emekçilerin örgütü olduğunu söylemesi saçma değil mi? Kaldı ki, TKP'nin Sol Cephesi istese de istemese de savunduğu ilkelerle bir ideolojiyi temsil etmektedir. Tersini söylemesinin nedeni küçük burjuvaziyi ürkütme korkusudur.

Sol Cephe gerçekte bir demokrasi cephesi bile sayılamaz. Sol Cephe'nin kuruluş bildirgesinde, Türkiye'nin en önemli demokratik sorunu olan Kürt sorunu bir kelimeyle bile anılmamıştır. Nedeni çok açık: Kürt düşmanı ulusalcı güçleri tedirgin etmemek için!

TKP'nin Sol Cephesi ölü doğmuştur. Kaderi Yurtsever Cephe gibi olacaktır. Yeri gelmişken son bir noktanın altını çizelim. TKP'nin savunduğu Sol Cephe anlayışıyla aşağıdaki sözlerin karşılaştırılmasını okuyucuya bırakıyoruz.

"Bizim siyasi hareketimiz, tarihi boyunca komünistlerin iktidardan vazgeçmelerine, aşamacılığa ve ***cephe taktiklerine eleştirel baktı****, kendi hattını ise hep bu çizginin dışında ördü. Bu açıdan* ***Halk Cephesi taktiğine sınırsız bir kredi açma durumumuz yoktur."***[84]

Sol Cephe de TKP'ye aittir. Aktardığımız sözler de! Birbirini dıştalayan iki anlayışı TKP savunabilmektedir. Bu nedenle TKP siyasetine "ortacı siyaset" diyoruz.

TKP Enternasyonalist Bir Parti Değildir

Komünist enternasyonalizm, *Komünist Manifesto*'nun şiarı olan "Bütün ülkelerin işçileri birleşin!" sloganında dile gelen işçi sınıfının uluslararası birliğidir. Proletaryanın dünya devrimi için kurduğu ortak mücadele birliğidir. En kısa tanımıyla "Dünya Komünist Partisidir."

Yurtsever ve ulusal değerlere sahip çıkan, ülke çıkarları ve ülke güvenliğinden söz eden bir partinin böyle bir amaç ve örgütsel birlik fikrine sahip olması yani komünist enternasyonalist olması mümkün değildir. Şimdi TKP'nin burjuvaziden ödünç almaya çalıştığı bu kavramların komünist enternasyonalist anlayışla ne kadar bağdaştığına bakalım.

Lenin'e göre komünist enternasyonalist düşüncede ülke çıkarlarının, ülke güvenliğinin yeri yoktur. Enternasyonalist komünistlerin birincil görevi dünya devrimini gerçekleştirmektir.

"Ben meseleye 'kendi' ***ülkemin bakış açısından*** *değil (zira bu, burjuvazinin elinde oyuncaktan başka bir şey olmadığını fark edemeyen sefil, aptal bir* ***küçük burjuva milliyetçisinin*** *argümanıdır),* ***proleter dünya devriminin*** *hazırlanması, propagandası ve hızlandırılmasındaki* payım *açısından yaklaşmalıyım.*

---

[83]) *Bize Bir Sol cephe Gerek,* Sol Portal, 14 Kasım 2013.
[84]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.103.

İşte enternasyonalizm bu demektir ve bir enternasyonalistin, bir devrimci işçinin, gerçek bir sosyalistin görevi budur. "[85]

Görüldüğü gibi Lenin'e göre uluslararası sorunlarda "kendi" ülkesinin bakış açısından bakmak yani ülke çıkarlarını savunmak küçük burjuva milliyetçiliğidir. TKP'nin ülke çıkarlarını, ülke güvenliğini gözeten görüşleri enternasyonalist bakış açısıyla uyuşmaz.

Proleter devrimciler sorunlara dünya komünist devrimi açısından bakar. Emperyalist bir savaşta kendi ülkesinin çıkarına göre değil, dünya işçi sınıfının (dünya devriminin) çıkarına göre tutum alır. Yurtsever olmaz; dünyasever olur; enternasyonalist olur.

"*Sosyalizm uluslara karşı şiddete karşıdır, bu nedenle **ülkem işgal edildiğinde** kendimi savunurum" diyen bir Fransız, Alman ya da İtalyan, sosyalizme ve enternasyonalizme **ihanet** etmektedir, çünkü böyle biri yalnızca **kendi "ülke"sini** görür."*[86]

Marksist bir devrimcinin "ülke çıkarı", "ülke güvenliği" gibi bir kaygısı olamaz. Bu kaygıları taşıyan bir komünist, "ülkesine" yapılan bir emperyalist saldırı sırasında "ülke çıkarları" uğruna, "ülkesinin burjuvazisi" ile aynı saflarda savaşmak zorunda kalır. Oysa yapması gereken şey, saldırgan emperyalizme karşı savaştığı kadar, kendi burjuvazisi ile savaşmaktır.

Bir sömürge ülkede yaşamıyoruz. "Ülkemiz" tekelci sermayenin egemen olduğu bir ülkedir. Egemen burjuvazinin başka sermaye devletleri ile çıkar mücadeleleri karşısında "ülke çıkarlarından", "ülke güvenliğinden" söz etmenin varacağı yer, uluslararası işçi sınıfı mücadelesinin yanı değil, "kendi" burjuvazisinin yanıdır.

***

TKP'nin Komünist enternasyonalizme karşıt düşüncelerinden diğeri de yurtseverliktir. Yukarıda anlattığımız gibi TKP burjuva bir kavram olan yurtseverlik kavramına sahip çıkıyor. Yurtseverliğe komünist bir içerik kazandırılabileceğini savunuyor. Halbuki Marksist öğretiye göre işçiler vatan sınırları tanımaz. Bu sınırları sevmek değil, yıkıp sınırsız bir dünya yaratmaktır amacı. Marksın dediği gibi ulusu ve vatanı yoktur onların:

"İşçinin ulusu ne Fransız, ne İngiliz, ne de Alman'dır, çalışmadır, ücret köleliğidir, kişinin kendini satmasıdır. *Hükümeti ne Fransız, ne İngiliz, ne de Alman'dır, kapitaldir. Onun esas atmosferi ne Fransız, ne İngiliz, ne de Alman'dır, fabrika havasıdır. Ona ait olan toprak ne Fransız, ne İngiliz, ne de Alman toprağıdır, yeryüzünün birkaç santim altıdır"*[87]

Lenin işçi sınıfının enternasyonalist birliğinin gereğini öz bir cümleyle anlatır:

"***Sosyalist hareket anavatanın sınırları dahilinde zafere ulaşamaz****"*[88]

Lenin'e göre Sosyalizm tek bir ülkede zafere ulaşamaz. Sosyalizm dünya çapında kurulacak bir sistemdir. Sosyalizm mücadelesi yurt sınırları ile sınırlı değildir. O yüzden yurtseverlik

---

[85]) Lenin, *Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky*, çev. Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2011, s.80.
[86]) Lenin, *Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky*, çev. Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2011, s.79.
[87]) Marx, aktaran: M. Löwy, "*Sosyalist Bir Perspektiften Milliyetçilik ve Enternasyonalizm*", çev.Erdoğan Özer, Birikim, Sayı: 25, Mayıs 1991, s. 51.
[88]) Lenin, *Yenilgicilik ve Enternasyonalizm*, çev. Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2009, s.183.

kavramı ile komünist enternasyonalizm düşüncesi bağdaşmaz. Kapitalizm koşullarında yurtsever olan bir parti, komünist olamayacağı gibi, komünist enternasyonalist de olamaz.

***

İşçilerin uluslararası birlik ilkesi, Paris Komünü'nden Bolşevik Devrime kadar işçi sınıfının şiarı oldu. Bu ilkeyi teorik olarak revize eden ve pratik olarak birlikte örgütlenmeyi yani Komünist Enternasyonali yok eden Stalin oldu.

Stalin'in "Dünya Komünist Devrimi" diye bir amacı yoktu. Stalin'in Lenin'in adlandırdığı gibi "Büyük Rus Şovenisti" olarak tek amacı kendi ülkesini ve iktidarını korumaktı. Komintern'in partileri teorik ve pratik olarak bu amaca hizmet edecek şekilde yapılandırıldı. Özellikle Komintern'in yedinci kongresinden sonra komünist partiler devrim için mücadele etmeyi bıraktılar, burjuvazi ile bir arada yaşama, işbirliği yapma politikasına sürüklendiler. Dünya devrimi fikrinden vazgeçildikten sonra bu devrimin örgütü olan Komintern'e gerek kalmadığı için Komünist Enternasyonal dağıtıldı.

Stalin ölümünden yaklaşık 5 ay önce (14 Ekim 1952'de) dünya komünist partilerine kötü bir "vasiyet" bıraktı. Bu "vasiyete" göre artık burjuvazi ulusların bağımsızlığını, ulusların haklarını, yurtseverliği, kısacası ulusçuluğu savunmuyordu. Şimdi komünistler bunları savunmalıydı; yani ulusalcı, yurtsever olmalıydı. Stalin dedi ki:

"*Eskiden burjuvazi ulusun başı sayılırdı, ulusun haklarını ve bağımsızlığını savunurdu, bunları 'her şeyin üstünde' sayardı. Bugün artık* ***'ulusal ilke'den iz kalmamıştır.***
(...)
Ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik bayrağı *geminin bordasından denize atılmıştır. Eğer siz, komünist ve demokratik partiler temsilcileri,* ***yurtsever olmak istiyorsanız****, ulusun yönetici gücü olmak istiyorsanız,* ***bu bayrağı başınızın üstünde yükseltmek*** *ve onu ilerilere taşımak hiç kuşku yok ki* ***size düşer****. O bayrağı sizden başkası yükseltemez."*[89]

Stalin'in bu "vasiyeti" komünist partiler tarafından teori haline getirildi. Enternasyonalist düşüncenin yerini ulusalcılık aldı. Komünist partiler diğer ülkelerin işçileri ile birleşerek işçilerin sınıfsal çıkarlarını savunmak yerine, kendi burjuvazileri ile birleşerek "ulusal birliği" ve "ulusal çıkarları" savundular.

***

Eleştirdiğimiz TKP adım adım Stalin'in vasiyetini yerine getirmektedir. TKP, Komünist Enternasyonal'in önemini anlamamıştır. TKP, Stalin'in Komünist Enternasyonali dağıtmasını doğru buluyor.

"***Komintern'in dağıtılması (1943), yerinde bir karardı****. Aslında geç bile kalınmıştı. Çünkü 1919'daki kuruluş gerekçesi, 4-5 yıl içinde ortadan kalkmıştı."*[90]

TKP'ye kalsa Komintern daha Lenin yaşarken dağıtılmalıydı. Çünkü:

[89]) Stalin, *Son Yazılar 1950-1953*, çev. M. Gaziturhan, Sol Yayınları, 1976, s.190-191.
[90]) Kemal Okuyan*, Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-Tezler*, Yazılama Yayınları, 2009, s.135.

"Kapitalizme son darbeyi vurmak için kurulduğundan, mevzi savaşı için uygun düşmeyen bir 'merkeziyetçi' yapıdaydı."[91]

TKP demek istiyor ki; Komintern, kapitalizmi tümden yok etmek için yani dünya devrimi için kurulmuştu. Ama Bolşevik devrim Avrupa ve Dünya devrimine dönüşemediğine göre, işçi sınıfının merkezi örgütlenmesine gerek kalmamıştır. Artık "mevzi" yani yerel mücadeleler gündeme geldiği için bu merkezi yapı dağıtılmalıydı.

Bu tez, dünya komünist devrimini anlamayan bir tezdir. Bu tez, dünya devriminden vazgeçen Stalin'in ve devamcılarının tezidir. Alman devrimi yenilse, Bolşevik devrim yalnız kalsa bile, Lenin hiçbir zaman dünya devrimi fikrinden vazgeçmemiştir. Devrim tek tek ülkelerde başlar. Ne var ki, bu devrimlerin birbirine bağlanması için uluslararası örgütlenmeye her zaman gerek olacaktır.

Burjuvazi ekonomik, siyasal ve askersel olarak dünya çapında merkezi örgütlenmeye sahip iken, dünya işçi sınıfını sadece "mevzi" savaşlara ve ulusal örgütlere mahkûm etmek, onu yenilgiye mahkûm etmekten başka bir anlam taşımaz. Ayrıca dünya devrimi, sosyalizm demektir; dünya devrimi olmadan sosyalizm kurulamaz. TKP bunu anlamadığı için Enternasyonalist değildir.

Sonuç:

TKP Enternasyonalist olmadığı için yurtsever bir partidir. Ya da tersinden söylenebilir: Yurtsever olduğu için enternasyonalist değildir. Ulusal değerlere sahip çıkmak, yurtseverlik gibi burjuva düşünceler ile enternasyonalizm birbirini iten iki zıt kutuptur. Enternasyonalist olmayan komünist olamaz. TKP gibi!

[91]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-Tezler*, Yazılama Yayınları, 2009, s.135.

TKP VE ULUSAL SORUN

Ulusal sorun, Türkiye özelinde Kürt sorunu, TKP'nin sorunlu teorik ve politik alanlarından birini oluşturuyor. TKP'nin Cumhuriyetçi, küçük burjuva milliyetçi politikaları bu konuda da egemenliğini sürdürüyor. Varacağımız noktayı şimdiden söyleyelim: TKP, Türk ulusuna ve Cumhuriyeti'ne verdiği önem ve değeri, Kürt ulusuna çok görüyor. Halbuki egemen ulusun Komünist Partisi olarak tam aksi bir tutum sergilemesi beklenirdi.

TKP, Kürt ulusunun ulusal haklarını (ayrı devlet kurma hakkını) yok sayarak, kendini Kürt ulusal mücadelesinin dışında tutmuş oluyor. Bu tercih sonuçta Kürt ulusal hareketi ile TKP arasında bir kopukluğa neden oluyor.

TKP'nin Kürt ulusal sorunu konusundaki görüş ve tutumunun yanlışlığını anlatabilmemiz için, önce ulusal sorunda komünistlerin yaklaşımını ele almamız gerekiyor.

Ulusların Kendi Geleceklerini Belirleme Hakkı Ne Demektir?

Lenin "ulusların kendi geleceklerini kendilerinin belirlemesini içeren anlayışı" Marksist bir içeriğe kavuşturarak "Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı" ilkesi olarak formüle etmiştir. Ulusların kaderlerini kendilerinin belirleme hakkı, en öz anlamıyla **siyasal olarak ayrı devlet kurma hakkı** demektir.

*"Demek ki, eğer biz, ulusların kendi kaderlerini tayin etmesi kavramının anlamını, (...) ulusal hareketlerin tarihsel ve iktisadi koşullarını inceleyerek öğrenmek istiyorsak, varacağımız sonuç kaçınılmaz olarak, ulusların kendi kaderlerini tayin etmesinin o ulusların yabancı ulusal bütünlerden **siyasal bakımdan ayrılma ve bağımsız bir ulusal devlet oluşturmaları anlamına geldiği sonucudur**."*[92]

Burada savunulan ayrılma eylemi değil, ayrılma hakkıdır.

*"Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, ancak siyasal anlamda bağımsızlık hakkını, ezen ulustan siyasal bakımdan **serbestçe ayrılma hakkını içerir**. Özgül olarak, bu siyasal demokrasi istemi, ayrılacak olan ulusun ayrılması lehinde ve bu konuda bir refarandum lehinde ajitasyon yapmada tam özgürlüğü içerir. Demek ki, **bu istem, ayrılma isteminin eşdeğeri değildir.**"*[93]

Lenin ulusların ayrılma hakkını savunmanın, ulusların bir arada yaşamalarını zorlaştırmayacağını, tam tersine özgür temelde birlikteliklerini pekiştireceğine inanır. Boşanma özgürlüğünü örnek olarak gösterir:

*"Boşanma serbestliğini savunan bir kimseyi aile bağlarını yıkmak istemekle suçlamak ne kadar ikiyüzlüce bir davranışsa, ulusların kendi kaderlerini tayin etme özgürlüğünü savunanları da, **ayrılmayı istemekle suçlamak**, o ölçüde ahmakça ve ikiyüzlü bir davranıştır."*[94]

---

[92]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* çev. Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, 2007, s.53.
[93]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, s.137.
[94]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.81.

TKP'ye Göre Ulusların Geleceklerini Belirleme Hakkı Taktik Bir İlkedir

TKP ulusların kendi kaderini belirleme hakkı ilkesinin zamanının geçtiğini söylüyor:

*"Dolayısıyla ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına ilişkin önceki rezervler ile **bu ilkenin ömrünü doldurduğu** yolundaki saptama, arasında maddi bir bağ vardır."*[95]

TKP ulusların kaderlerini kendilerinin belirleme ilkesinin ömrünü tamamladığı görüşünü Sovyetler Birliği'nin çözülmesine bağlar. Onlara göre Sovyetler Birliği'nin çözülüşü ile birlikte bu ilke geçersiz hale gelmiştir, komünist parti programlarından çıkarılmalıdır.

*"Geçmişte dünya devrim sürecinin bir parçası olan ve anti-emperyalist karakter taşıyan ulusal kurtuluş hareketleri, **reel sosyalizmin çözülüşü ile birlikte** ve çözülüşten sonra bu niteliklerini yitirmişlerdir. Bu durum ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı **taktiğinin** de sosyalist devrim sürecine hizmet edemez hale gelmesiyle sonuçlanmış, söz konusu **taktik** bir **program ilkesi olmaktan çıkarılmıştır**."*[96]

TKP 'ye göre Sovyet sosyalizm deneyimi başarısız olup yıkılınca, ulusal başkaldırılar anti-emperyalist niteliklerini yitirmişler, emperyalizmin güdümüne girmişlerdir. Bu nedenle ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkı ilkesi sosyalistler için anlamını yitirmiştir. Bu görüşü ileriki bölümlerde geniş olarak ele alacağız.

Yukarıda alıntıladığımız sözlerde dikkatimizi çeken önemli bir saptama var. TKP öncelikle ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkı ilkesini devrimci, genel bir ilke değil; taktik, şartlara göre değişebilecek bir ilke olduğunu söylüyor.

*"Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı sosyalist hareketin geliştirdiği bir **taktiktir** ve bu anlamda bir **taktik ilkedir**."*[97]

Oysa bu hak, ezen-ezilen ulus ilişkisinin yarattığı vazgeçilemez kalıcı bir ilkedir. Yukarıda tanımladığımız gibi Leninci bir ilkedir. Lenin bu ilkeyi sosyalist devrimin çıkarları için "taktik" bir görüş olarak değil, halkların ulusal demokratik haklarını savunduğu için benimsemiştir.

TKP, Lenin'in ulusal sorun dahil, burjuva demokratik sorunlara proleter devrimi merkeze alarak yaklaşmasını yararcı bir yaklaşım olarak görüyor. Lenin'in görüşlerini bu çizgiye doğru bükmeye çalışıyor. Halbuki Lenin'e göre durum tam tersidir. Bu ilkeyi yok sayanlar pragmatisttir.

***

Rosa Luxemburg ulusların kaderlerini belirleme hakkı ilkesini Polonya sorununda yok sayar. Bu ilkenin komünist parti programlarından çıkarılmasını savunur. Lenin o yüzden ona "pratik Rosa Luxemburg" diye seslenir.

"*Hiçbir Rus Marksisti, Polonya sosyal-demokratları Polonya'nın ayrılmasına karşıdırlar diye onları suçlamayı aklından geçirmemiştir. Polonyalı sosyal-demokratlar, ancak, Rosa*

[95]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* Yazılama Yayınevi, 2009, s.11.
[96]) TKP Yayınları, *Türkiye Komünist Partisi Aday Üye Eğitim Kitabı,* s.72.
[97]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* Yazılama Yayınevi, 2009, s.29.

Luxemburg gibi, ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkının Rus Marksistlerinin ***programında tanınması gereğini yadsımaya kalkıştıkları zaman yanılgıya düşerler****."*[98]

Lenin "bizim Rosa'yı" bu konuda acımasızca eleştirmekten çekinmemiştir. Lenin sosyalizm için mücadele eden komünistlerin ulusal sorunla karşılaştıklarında üzerlerine düşen görevin çerçevesini çok net çizmiştir.

*"****Bütün uluslar için tam hak eşitliği; ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı; bütün ülkelerin işçilerinin birleşmesi*** *– Marksizmin ulusal programının, bütün dünyanın deneyiminin ve Rusya'nın deneyiminin işçilere öğrettiği işte budur."*[99]

Bu görevlerden birini yok saymanının, birini diğerinin anti-tezi yapmanın karşısında durmuştur Lenin. Ulusların kaderlerini belirleme hakkını her ne nedenle olursa olsun, (isterse Polonyalı Marksistler gibi sosyalist devrim için olsun) yadsıyan herkese karşı çıkmıştır. Onlara Enternasyonalin Londra Kongre'sinde aldığı kararı hatırlatmıştır:

"Enternasyonalin kararı, bu görüşün en öz, en temel öğelerini içermektedir; bir yandan bütün ulusların kendi kaderlerini tayin etmede tam haklarının ***doğrudan doğruya, kuşkuya yer vermeyecek*** *biçimde tanınması; öte yandan aynı kesinlikle işçilere sınıf savaşımlarında uluslararası birlik için çağrı."*[100]

Lenin ulusların kaderlerini tayin hakkına "taktik" olarak yaklaşsaydı; Rosa'yı ve Polonyalı sosyalistleri bu denli sert eleştirir miydi? Bu hakkın "doğrudan doğruya", "kuşkuya yer vermeyecek" şekilde tanınmasını ister miydi? Lenin'in Rosa Luxemburg'a söylediği şu sözler bu ilkenin ne kadar önemli, temel bir ilke olduğunu göstermiyor mu?

"Ama eğer, Rosa Luxemburg, Rusya'nın sınıf bilinçli işçileri önünde, Enternasyonalin bu kadar ***önemli bir ilke sorunu*** *üzerindeki kararını, bu kararı eleştirip tahlil etmeye tenezzül etmeden, ayaklar altında çiğneyebileceğini sanıyorsa çok yanılmaktadır."*[101]

Ne yazık ki, TKP de aynı yanlış içerisindedir.

TKP'ye Göre Marksistlerin Ulusal Soruna Yaklaşımı Faydacı Olmalıdır

Lenin tüm dikkatini ve gayretini proleter devrime odaklamış bir devrimcidir. Lenin'in burjuvazinin çözmesi gerektiği, ancak gericileştiği için çözemediği burjuva demokratik haklara ve bu arada ulusal demokratik haklara yaklaşımı proletaryanın devrimci çıkarları doğrultusundadır.

Lenin'in bu ilkesel tutumuna pragmatist (faydacı) açıdan bakmak, Lenin'i anlamamaktır. Lenin ezilen ulusların ulusal demokratik haklara sahip olmasını; gerici feodal bağlardan kurtulmasını, işçi sınıfının uzun erimli hedefleri açısından zorunlu görüyordu. Ezilen uluslar gericilikten, ulusal baskılardan özgürleştikçe, işçi sınıfının sınıf savaşının öne çıkacağını ileri sürüyordu. Lenin'in burjuva demokratik haklara bu bakış tarzı pragmatist değil, gerçekçi ve devrimci bir ilkesel yaklaşımdır.

---

[98]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* çev. Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, 2007, s.90.
[99]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.117.
[100]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.93.
[101]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, s.92.

Ulusların geleceklerini kendilerinin belirleme hakkı ilkesini taktik bir ilke saymak, Lenin'in görüşlerine aykırıdır. Lenin'i pragmatist olarak görmektir. Nitekim Lenin'i öyle gösterenler var. TKP bu gruba dahildir.

"Sosyalistler ulusal soruna, sosyalist devrim sürecinin çıkarları adına, ***yararcı*** *bir biçimde yaklaşırlar."*[102]

TKP, komünistlerin ulusların geleceklerini kendilerinin belirleme hakkı ilkesini savunmalarının gerekçesini sadece sosyalist devrime sunacağı olanaklara bağlaması haksızlıktır. Marksizmi dar, çıkarcı bir çizgiye çekmektir. Tabii ki demokratik sorunlar için verilen mücadele ve bu sorunların çözümü sosyalist devrim mücadelesini olanaklar sunar. Ancak komünistler demokratik haklar mücadelesine sadece bu nedenle değer vermezler. Ezilen ulusların ulusal demokratik haklara kavuşması komünistler için baskıya ve ulusal zulme karşı çıkma hakkıdır. TKP'nin ulusal demokratik haklara aşağıdaki bakış tarzı bu anlamda sekter bir bakış tarzıdır.

"*Oysa Marksizm ulusal soruna çözüm aramaz; ulusal sorunun açığa çıkartacağı* ***devrimci dinamiklere gözünü diker.*** *"*[103]

Komünistler, TKP'nin söylediğinin tam tersine ulusal soruna çözüm ararlar. Komünistler ulusların geleceklerini kendilerinin belirlemesi ilkesini; bu sorundan yararlanmak için değil, ulusların demokratik hakkına saygı duydukları için savunurlar. Bu ilke TKP'nin söylediği gibi yararcı bakış açısının "köşeli ve net tarifi" değildir.

"Demokratik sorunları burjuvazinin çözümsüz ve yarı-çözülmüş halleriyle bırakması kaçınılmazdır ve sosyalist hareket, bu eşitsiz gelişmeler birikiminden devrimci imkânlar çıkartmak durumundadır. ***Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı*** *ilkesi bu çıkarsamanın* ***köşeli ve net tarifi*** *olmuştur."*[104]

***

Lenin'in ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını evrensel bir ilke olarak savunmasının en önemli nedeni, proletarya enternasyonalizmidir. Dünya devriminin çıkarlarını düşünmesidir. Ulusların demokratik temelde, gönüllü birleşmelerini, kaynaşmalarını kolaylaştırmak için bu hakkı savunmak zorunluydu. Ezen ve ezilen ulusun işçilerinin "kardeşleşmesi" için bu hakkı tanımak gerekiyordu. Şovenist ulusal önyargılara karşı, bütün ülkelerin işçilerinin birliğini gönüllü olarak yaratmak bu hakkı savunmaktan geçiyordu. Başkasını ezen bir ulusun kendisi de özgür olamazdı. Farklı ulusların işçileri arasındaki sınıf dayanışmasını başka türlü sağlamak mümkün değildi.

Lenin diyor ki:

"Bu hakkı tanımak, savunmak ve bu hak üzerinden direnmek demek, ulusların eşitliğinde direnmek demektir, ***zorlayıcı*** *bağları tanımayı reddetmek demektir, hangi ulus olursa olsun*

---

[102]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *20. Yüzyılda Ulusal Sorun ve Milliyetçilik*, *Gelenek, 17.sayı*, Mayıs 1988.
[103]) Aydın Giritli (Aydemir Güler), *Sovyet Deneyi ve Ulusal Sorun*, *Gelenek, sayı 49*, Mayıs 1995.
[104]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* s.53.

herhangi bir ulusun devlette ayrıcalıkları olmasına karşı durmak demektir, ***değişik ulusların proletaryası arasında tam bir sınıf ruhu yaratmak demektir.***

Zorlayıcı, feodal ve militarist bağların yerine gönüllü bağları koymak, değişik ulusların proletaryası arasındaki ***sınıf dayanışmasını*** *güçlendirir."*[105]

Komünistler için aslolan insanın özgürlüğüdür. Komünistler, insanların özgür yaşayacağı sınıfsız toplum için savaşırlar. Ancak o günlere ulaşma yolunda atılacak her adım, insanların yaşam koşullarını kolaylaştıran, onlara ekonomik ve demokratik haklar tanıyan her mücadele komünistler için değerlidir. Bu hak ve özgürlükler sadece gelecekteki özgür günlerin yolunu açtıkları için değil, insanların bugünkü yaşamları için de değerlidir. Örneğin ezilen bir ulusun kendi anadilini konuşamaması, ezen ulusun burjuvazisi tarafından yapılan bir işkencedir. Komünistler hiçbir yarar beklemeksizin bu baskıya karşı çıkarlar.

Bu nedenle ulusal demokratik hak ve özgürlükler mücadelesini sadece sosyalist devrimin yolunu açması yönüyle değerlendirmek eksik bir yaklaşımdır. Komünistler ezilen, hakları gasp edilen ulusların haklarını savunmaya, salt sosyalist devrim açısından yaklaşmaz. Bu ulusal toplulukların en doğal, en demokratik hakları olduğu için savunurlar. Tıpkı işçilerin ekonomik demokratik haklarını salt devrim için değil, onların gündelik yaşamlarını kolaylaştırmak için savundukları gibi.

***

Bu konuda son olarak şu söylenebilir; ulusların kaderlerini kendilerinin belirleme hakkı, uluslar ve ulusal baskılar var oldukça geçerli olacak temel bir Marksist ilkedir. Bu ilkenin zamanı ancak ulusal eşitsizlikler ve giderek uluslar ortadan kalktığında geçecektir.

TKP ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkı ilkesinin zamanın geçtiğini söylüyor. Onlara göre bu ilke zaten taktik ve yararcı bir ilkeydi. Sovyet sosyalizmi deneyiminin çözülmesinden sonra bu taktik ve yararcı ilke ömrünü doldurmuştur! TKP bu bahaneleri öne sürerek ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkı ilkesini yadsıyor. Doğal olarak Marksizmi yadsımış oluyor.

Ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkının zamanının geçtiğini söylemek, gelecekte kurulacak olan çokuluslu sosyalist devletlerdeki ulusların ayrılma haklarına şimdiden ambargo koymak anlamına da gelir. Sosyalist devrimden sonra, sosyalizme geçiş döneminde bir arada olma kararını veren halklar ayrılma haklarını saklı tutmayacaklar mı? Komünistler ulusal sınırların kalkmasından, dünya sosyalist birliğinden yana olmalarına karşın; bir halk ayrılma iradesi gösterirse, ayrılma hakkına saygı göstermek zorundadır.

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, sosyalist devrimden sonra birlikte kalmaya karar vermiş halklar için de geçerliliğini korumaya devam eder. Nitekim Lenin Sovyetler Birliğini oluşturan ulusların ayrılma hakkını her zaman saklı tutmuştur.

TKP'ye Göre Ulusların Kaderlerini Belirleme Hakkı Sömürgecilik Dönemine Aittir

[105]) Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s.148.

TKP'ye göre sömürgecilik sistemi yıkılmıştır. Yeryüzünde bir iki istisna dışında sömürge ve yarı-sömürge ülke kalmamıştır.

"Bugün, dünyamızı tarayacak olursak, ***sömürge sisteminin*** *bir-iki istisna ile* ***yıkıldığını*** *söylememiz gerekir."*[106]

TKP bu saptamayı ulusların kaderlerini belirleme haklarına karşı çıkmak için kullanıyor. Amaçları herkesin kabul edeceği bir gerçekten hareketle bu ilkeyi yadsımaktır. Bu amaç için akıl yürütmelerinin ikinci aşaması, ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkı ilkesinin sadece sömürgecilik döneminde geçerli olduğunu söylemektir. Bu görüşü TKP şöyle dile getiriyor.

"Lenin'in tezleri ***sömürgeler üzerine*** *kuruludur. Bu bir an olsun unutulmamalıdır. Lenin'in ulusal kurtuluş mücadeleleri, hatta genel olarak ulusal sorun üzerine olan tezleri, Birinci Savaş'ın üstüne denk gelmiştir."*[107]

Ulusların geleceklerini kendilerinin belirleme hakkı ilkesi sadece sömürge, yarı-sömürge ülkeler için geçerli değildir. Nerde ulusal hakları gasp edilmiş bir ulus varsa onlar için bu ilke geçerlidir. Sömürgecilik kalkınca ulusal baskılar ortadan kalkmış olmaz. TKP teorisyenleri Lenin'in en az sömürge ve yarı-sömürge uluslar kadar, ulusal hakları bir şekilde gasp edilmiş ulusların hakları konusunda da duyarlı olduğunu unutuyorlar.

Lenin ilhak edilmiş, yani zorla başka bir devletin sınırları içinde tutulan, ulusal baskı altındaki uluslar için de kendi kaderlerini kendilerinin belirleme hakkını ısrarla savunur. Lenin, ilhak kavramından "belli bir toprak parçasına, o topraklar üzerinde yaşayan halkın iradesini çiğneyerek" el koyulmasını anlar.

"İlhaklara karşı olmak, ulusların kaderlerini tayin etme hakkından yana olmak demektir. ***Herhangi bir ulusun belli bir devlet sınırları içinde zorla tutulmasına karşı olmak****,* ***ulusların kaderlerini tayin ilkesinden yana olmakla birdir****."*[108]

TKP teorisyenlerinin yerküreye dönüp bir daha bakmaları gerekiyor. Sömürgecilik sistemi sona erdi, ama dünyada tüm uluslar ulusal özgürlüklerine kavuştu mu? Zorla başka bir devletin sınırları içine hapsedilmiş (ilhak edilmiş), ulusal baskı ve zulüm altında olan, hakları gasp edilen uluslar yok mu günümüzde? Emperyalizmin işgali altındaki ulusal hakları için mücadele eden ulusların kendi kaderlerini belirleme hakları olmayacak mı? Günümüzde emperyalizmin herhangi bir ulusal toprağı ilhak etme olasılığı ortadan kalktı mı?

TKP ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını inkâr etmekle bu soruları olumsuz yanıtlamış oluyor. Dolayısıyla emperyalistlerin artık ilhak politikasından vazgeçtiğine kefil olmuş oluyor.

Emperyalizm, emperyalist işgaller ve kapitalizmin doğasından gelen ulusal baskılar var oldukça; ulusal sorunlar devam edecek ve ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkı ilkesi geçerliliğini koruyacaktır. Çünkü:

---

[106]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Yirminci Yüzyılda Ulusal Sorun ve Milliyetçilik, Gelenek*, *sayı 17,* Mayıs 1988.
[107]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Yirminci Yüzyılda Ulusal Sorun ve Milliyetçilik*, *Gelenek,* 17.sayı, *Mayıs 1988.*
[108]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.159.

"*Emperyalist çağda Avrupa'da bile ulusal savaşlar çıkmasına olanaksız gözüyle bakılamaz."*[109]

Son bir ek, ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkı, sosyalist devrimden sonra bile geçerli olacağına göre, bu hakkın sadece sömürgecilik dönemine ait olduğu görüşü abes değil mi?

TKP'ye Göre Kürt Ulusu Ezilen Ulus Değildir

TKP'nin Kürt ulusal hareketini gereksizleştirmek için geliştirdiği bir tez de ezilen ulus kavramı üzerinedir. TKP ulusal baskı ve tahakkümü anlatan "ezen-ezilen ulus kavramlarının" günümüzde anlamını yitirdiğini iddia ediyor:

"Solun kavram katalogundaki bu çiftin ikisi birden günümüz koşullarının altında ***ezilmiş*** *bulunuyor."*[110]

TKP önce kavramların anlamıyla oynuyor, sonra da onları eskimiş ilan ediyor. TKP'ye göre Kürtlere karşı ezen ulus olan Türklük, aynı zamanda emperyalizm karşısında ezilen bir Türklüktür.

"Tabir ***eskimiş*** *ve açıklama gücünü yitirmiştir. Karşımızda Kürt sorunu açısından bakıldığında* ***ezen****, artık dışsal bir sömürgeci veya işgal gücü değil; ekonomisi*, *sermayesi, medyası ve askeriyle bölgenin* ***içsel bir unsuru halini alan emperyalizm*** *açısından bakıldığında ise* ***ezilen Türklük*** *vardır. Bu kavram çiftinin açıklayıcılığı zayıflamıştır."*[111]

Konuya girmeden önce hemen belirtelim ki; TKP bütün tahlillerinde emperyalizmi "bir dış olgu" olarak değerlendirirken, Kürt sorunu söz konusu olunca emperyalizmi bir çırpıda "iç olgu" haline getiriyor. TKP teoride bu denli faydacıdır. Teorik saptamalarını işine geldiği gibi değiştirmekte mahirdir.

TKP ulusal haklar sorunu ile emperyalist bağımlılık ilişkilerini aynı kefeye koyarak kavram kargaşası yaratıyor. Ulusal sorun kavramı ulusal hakların gaspını, ulusal baskı ve zulmü anlatır. Ulusal haklar nedir? En başta egemen devlet kurma hakkıdır. Dilinin eşitliğidir. Anadilini ve kültürünü özgürce kullanma ve geliştirme özgürlüğüdür. Bir başka ulusun, devletin sınırları içinde zorla tutulmamasıdır. Özetle ulusal özelliklerini serbestçe yaşamak için gerekli toplumsal ve siyasal haklara sahip olmasıdır. Bu hakların olmadığı her yerde ulusal sorun vardır, ezilen bir ulus vardır.

Egemen bir ulus devletin, emperyalist devletlerle ilişkisi ise devletlerarası bir ilişkidir. Elbette ki eşit bir ilişki değildir. Emperyalist devletin ekonomik ve siyasal çıkarlarının belirlediği bir ilişkidir. Emperyalist yeni bağımlılık ilişkileri ulusal egemenlik haklarını yok saymaz. Ulusal sorun ilişkisinden en önemli farkı budur. O yüzden bağımlılık ilişkisinde ekonomik sömürüden, siyasal-askersel hegemonyadan söz edilebilir, ama kavramsal olarak ulusal hak sorunundan değil!

---

[109]) Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s.225.
[110]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* s.27.
[111]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek*, s.28.

Türkiye ABD emperyalizmine bağlı bir ülkedir; ama Türkler kendi anadillerini serbestçe kullanıyorlar. Bir devlete sahipler. Ulusal hakları var. Ya Kürtler? En basit ulusal demokratik haklarından yoksunlar. TKP'nin "ezilen Türklük" karikatürü bu yüzden yersizdir. TKP ezilen ulus-ezen ulus kavramlarını bu şekilde geçersizleştirdiğini sanıyorsa aldanıyor. Ayrıca ulusal hakları gasp edilmiş Kürt halkına milliyetçi bir gözle yapılmış aşağılama oluyor bu!

Ezen ulus-ezilen ulus kavramları Lenin tarafından ulusal sorunun iki tarafını tanımlamak için kullanılmıştır. Bu kavramlar ulusal sorunun yani ulusal baskı ve tahakkümün olduğu; ulusal egemenlik hakkını kullanamayan, dili ve kültürü özgür olmayan ulusların olduğu her yerde geçerli olmaya devam edecektir.

TKP Lenin'in Ulusal Sorun Tezlerini Kabul Etmiyor

TKP 2003 yılında Lenin'in formüle ettiği ulusların kaderlerini belirleme hakkı ilkesinden vazgeçtiklerini açıkladı:

*"2003 tarihli metin her zaman bağımlı bir değişken, bir **taktik** ilke olduğunun altını çizdiğimiz ulusların kendi kaderini tayin hakkından **büsbütün ve resmen ayrılışımızı** belgelemiştir."*[112]

TKP teorisyenleri, Lenin'i yadsımadan ulusların geleceklerini kendilerinin belirleme ilkesinden vazgeçemeyeceklerini biliyorlar. Lenin devrimden önce ve devrimden sonra ulusal sorun konusunda birçok yazılar yazdığı, bu konuda çok önemli tezler öne sürdüğü halde; onun yaptıklarını küçümsüyorlar:

*"Lenin'in **özgün ve geliştirici katkılarından** söz ettiğimiz alanlar arasında '**ulusların kendi kaderini tayin hakkının ' ayrıca yer almaması** okura şaşırtıcı gelir mi bilmiyoruz."*[113]

Elbette gelir. Çünkü, ulusal sorun konusundaki tezleri, Lenin'in Marksizme "özgün ve geliştirici katkılarının" başında gelen konudur. Lenin hem kapitalizm koşullarında ulusal soruna ilişkin tezler geliştirmiştir. Hem de sosyalist devrimden sonraki proletarya diktatörlüğü döneminde, ulusal sorunun varlığını saptamış, eski ezilen ulusların lehine "pozitif ayrımcılık" anlayışını geliştirmiştir. TKP teorisyenleri Lenin'in ulusal sorun tezlerini belli bir döneme hapsederek günümüzde geçerli olmadığını anlatmaya çalışıyorlar. Bunu da açık sözlülüklerine değil, ideolojik tercihlerine bağlı olduğunu söylüyorlar:

*"TKP'nin **ulusların kendi kaderini tayin hakkını bir kenara koymanın** gerekçeleri, bu hareketin karakteristik özelliklerinden biri olan açık sözlülüğüne ve sadeliği tercih etmesine indirgenemez."*[114]

TKP ulusal sorun konusunda Leninci tezleri kabul etmeyebilir. Ama bunu yaparken Lenin'in yaptıklarını küçümsemeye, ulusal sorun konusunda Marksizme kazandırdığı tezleri yok saymaya ve bunu Leninci kalarak yapmaya hakkı yoktur.

Lenin'in ulusal sorun konusunda geliştirdiği tezler günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Ezilen, hakları gasp edilen uluslar oldukça da geçerli olacaktır.

---

[112]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek*, s.10.
[113]) Metin Çulhaoğlu, aktaran Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* s.13.
[114]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* s. 11.

TKP'ye Göre Kürt Ulusal Hareketi Emperyalizmin Güdümündedir

TKP programı, Kürtlerin ulus olduğunu ve ulusal demokratik haklarının gasp edildiğini ifade eder. Türkiye Cumhuriyeti egemenlerinin feodalizmi tasfiye etmek yerine feodallerle uzlaştığını ve Kürt ulusunun demokratik haklarını gasp ettiğini yazar:

"Kürt emekçilerin payına ise ayrımcılığa tabi olmak, kimliklerinin reddedilmesi, ***ulusal demokratik haklarının gaspı*** *düşmüştür."*[115]

TKP programı böylelikle doğru bir şekilde, Cumhuriyet'in kuruluşunda Kürt ulusunun hak gaspına uğramış olduğunu saptamış oluyor. TKP'ye göre, Kemalistler Türklerin uluslaşması ve ulusal devlete sahip olması için savaşırken, Kürtlerin ulusal haklarını gasp etmiştir. Türk burjuvazisi bu ulusal gaspı Kürt feodalleri ile işbirliği yaparak gerçekleştirmiştir.

"Kemalist hareketin Kürt kimliğini tanıması, Kürt halk sınıflarıyla bir ittifaka girmesi anlamına gelirdi ve kapitalist anlamda bir toplumsal yapı dönüşümü kaçınılmaz olurdu. ***Kemalist hareket*** *tam tersini seçmiş* ***ve feodal ve aşiret sınıflarıyla ittifaka*** *yönelmiştir."*[116]

TKP bu tespiti yaptıktan sonra, o noktada duramaz. Kürtlerin tüm ulusal demokratik haklarının gasp edilmesi suçunun sadece Kemalistlere yüklenmesinden rahatsızlık duyar.

*"****Kürt dinamiği*** *bir tarihsel ilerleme olan* ***cumhuriyetin parçası olmamış****, tersine* ***karşısında yer almıştır.****(...) Kürt dinamiğinin bu konuma Türkiye egemen güçleri tarafından itildiğini söylemekle* ***yetinmek,*** *Kürtlerin* ***sosyal ve ideolojik yapı farklılığını*** *görmezden gelmek olur."*[117]

Tuhaf! TKP'ye göre Kürtlerin ulusal haklarının gasp edilmesinin suçlusu yine Kürtlerdir! Kürtler, Kemalist Cumhuriyetin bir parçası olmayı kabul etmemiş, hatta karşısında yer alarak, ulusal haklarını kaybetmişlerdir! Bu nedenle asıl suçlu Kürtlerdir! Kemalistler olsa olsa onlara el uzatmadıkları için suçlanabilir!

TKP'nin Cumhuriyetçi yanı, Kemalistlerin Kürt ulusunun ulusal haklarını gasp etme suçuna hafifletici nedenler aramasına neden olur. TKP'nin Kemalistleri aklayan akıl yürütmesi şöyle işliyor: Kürtlerin ulusal demokratik hakları gasp edilmiştir. Ancak bu olanlardan sadece Kemalistleri suçlu saymakla yetinmek yanlış olur. Bu karşı karşıya gelişte, hak gaspında Kemalistlerin hafifletici nedenleri vardır. Bu hafifletici nedenler; Kürtlerin ayrı bir ulus olması ve feodal yapıları (sosyolojik) ve ayrı ideolojileri (Kürt milliyetçiliği) olmasıdır.

TKP bu mantık yürütmenin sonucunda yargısını açıklar: "Kemalistler Kürt halkına el uzatmamış demek daha gerçekçi tarif olur."

Bir burjuva devriminin "başka halka, ulusal topluluğa el uzatması" ne demektir? Türk burjuva devrimi, Türklerin uluslaşmasını ve Türk burjuvazisinin egemen ulus devletini kurmasını hedefleyen bir devrimdir. Bu hedeflerine ancak diğer ulusları dışlayarak ya da asimile ederek varabilirdi. Ve öyle olmuştur. Türk burjuva devrimi Anadolu'da yaşayan başta Kürtler ve

---

[115]) TKP Yayınları, *Parti Programı,* s.10.
[116]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* s.30.
[117]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek*, s.31.

Ermeniler olmak üzere tüm ulusal toplulukları dışlamış, haklarını gasp etmiş ya da topraklarından sürmüştür. Kemalizm kendi sınıfsal konumuna uygun olanı yapmıştır.

Böylesi bir toplumsal yaşanmışlık içinde Türk burjuvazisini aklamaya girişmenin hiçbir gerekçesi ve Marksist yanı yoktur. Kürtlere, Ermenilere, Rumlara ve diğer ulusal topluluklara uygulanan ulusal baskı ve asimilasyoncu uygulamaları, "onlara el uzatılmadı" diye geçiştirmek subjektif bir değerlendirmedir. Bu öznel değerlendirmenin altında yatan neden ise Kemalizm hayranlığı ve Kemalistleri masum gösterme gayretidir.

TKP burada da durmaz. Kemalistleri aklama gayretini daha da ileri noktalara taşır. "El uzatılmayan" Kürtleri, emperyalizmle işbirliği yapmakla suçlar:

*"**El uzatılmayan Kürt dinamiği** ise bir ulusal kategori olarak objektif anlamıyla **emperyalizmle bir doğrultu ortaklığına** sahip olmuştur."*[118]

TKP, Kürt ulusal hareketine, Kemalist burjuvazi ile aynı suçlamayı yapıyor. Kemalistler de Kürt isyanlarını emperyalistlerin kışkırttığı ve desteklediği isyanlar olarak resmi tarihe geçirmediler mi? TKP, resmi tarihin bu konudaki yalanlarına ortak olmuş oluyor. Bir komünist partisi olarak öncelikle ezen egemen ulusun emperyalizmle işbirliğine dikkati çekeceğine, ezilen ulusu emperyalistlerle işbirliği yapmakla suçluyor.

TKP Kürt Ulusunun Kendi Geleceğini Belirleme Hakkını Yok Sayıyor

İlke olarak ulusların kaderlerini belirleme hakkını geçersiz sayan TKP'den Kürt ulusunun ulusal demokratik haklarını savunmasını beklememek gerekir. Zaten onlar da Kürt halkının ulusal demokratik haklarının gasp edildiğini söylemelerine karşın, ayrı devlet kurmak da dahil ulusal demokratik haklarını savunmuyorlar.

TKP'nin Kürt sorununa yaklaşımı, yurtseverlik ve cumhuriyetperverlik anlayışının bir uzantısıdır. TKP'ye göre aslında Kürt sorunu yoktur, Türkiye sorunu vardır. Kürtlerin ulusal demokratik haklarına kavuşması, Türkiye'nin kurtuluşuna yani sosyalist devrime bağlıdır. Çünkü kapitalizm koşullarında olacak bir çözüm emperyalistlerin güdümünde olacaktır. Bu yüzden Kürt halkı şimdilik ulusal haklarından ve mücadelesinden vazgeçmeli, Türk işçi sınıfı ile birlikte sosyalist devrim için mücadele etmelidir.

TKP'nin Kürt sorununda çözüm önerisi, Kürt halkının sosyalist Türkiye'nin eşit kurucu unsuru olmasıdır. TKP programında şöyle yazar:

"Türkler ve Kürtler sosyalist Türkiye'nin eşit kurucu unsurlarıdır."[119]

TKP, Kürt halkının bugünkü ulusal istemlerinin üzerini örterek, Kürt ulusunun tercihini kendisi belirliyor. Ezilen ulusun istemlerinin TKP için bir önemi yok. TKP, ezilen Kürt ulusunun geleceğini kendisinin belirlemesini istemiyor. Ezilen ulusun geleceğini de TKP belirliyor. Tam bir anomali! Peki, Kürtler sosyalizmi değil, sadece ulusal haklarını istiyorlarsa ne olacak? TKP bu sorunun üzerinden atlıyor.

---

[118]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* s.31.
[119]) TKP Yayınları, *Parti Programı,* s.21.

Kürt halkına teklif edilen bu eşitlik; ayrılma hakkı olmayan, dillerinin eşit bir dil olmasını gerektirmeyen bir eşitliktir. Bu noktayı ilerde ele alacağız.

***

TKP, Kürtlerin Türklerle evliliğini kutsuyor ve dünya durdukça sürmesini istiyor. Ulusların boşanmasına ve boşanma hakkına katı bir şekilde karşı çıkıyor. TKP teorisyenlerinin boşanma hakkından habersiz olması imkânsız. Boşanma hakkını savunmanın, boşanmayı savunmak anlamına gelmediğini de biliyorlar muhakkak. Buna rağmen Kürt ulusunun ayrılma hakkını tanımaktan kaçınmalarının sonucu, proletarya enternasyonalizmini inkâr etmiş oluyorlar. Lenin'in ezen ulusun komünistlerine yüklediği görevi hatırlamakta yarar var:

"Proletarya, ezilen ulusların belli bir devletin sınırları içinde zorla tutulmalarına karşı savaşmalıdır, bu da ulusların kaderlerini tayin edebilmeleri uğruna savaştır. ***Proletarya,*** *'kendi' ulusu tarafından ezilen sömürgeler ve uluslar için* ***siyasal ayrılma özgürlüğü istemelidir.*** *Yoksa,* ***proletarya enternasyonalizmi boş bir sözden başka bir şey olmazdı****, ezen uluslarla ezilen ulusların* ***işçileri arasında ne güven, ne de sınıf dayanışması mümkün olurdu."***[120]

Ezen ulusun komünistlerinin savunacağı iki uluslu tek devlet önerisi, Kürt ve Türk halkları için en iyi çözüm olabilir. Ne var ki, buna ancak ezilen ulus karar verebilir. Egemen ulusun komünistleri olarak Türk komünistlerine düşen görev, ezilen ulusun ayrı devlet kurma hakkını savunmaktır. Bu hakkı savunmadan, bu hakkı programına koymadan komünist olunamaz. TKP bu hakkı savunmuyor. Aslında bir komünist olarak onlardan beklenen, ezilen Kürt ulusunun ayrılma (boşanma) hakkını savunmaktır. Ama TKP ayrılma hakkını savunmanın abes olduğunu söylüyor:

"Ayrılma hakkının ***kullanılması değil, tanınması dahi****, abesleşmiştir."*[121]

Egemen ulusun komünistleri ayrılma hakkı yönünde, ezilen ulusun komünistleri ise birlikten yana propaganda yapmalıdır. Ne yazık ki, TKP tam tersini yapmaktadır. Rol karmaşası yaşamaktadır. Bu hakkı savunmamanın, programına almamanın bir tek sonucu olacaktır: Ezilen ulus ayrılma iradesi gösterdiğinde onun karşısında yer almak! TKP şimdiden o konumdadır. Bir burjuva gazetecinin "ayrılmayı da tartışmalıyız" sözlerine bile karşı çıkıyor TKP. Böylesi tartışmaların "ülkemizin ilerlemesine" engel oluşturacağını iddia ediyor.

*"****Ülkemizi ilerletecek*** *olan,* ***ayrılmayı tartışmak*** *ve buna alışmak değil, birliği adlandırmanın yolunu bulmaktır."*[122]

TKP'nin Kürt ulusal sorununa egemen ulus penceresinden baktığının bundan açık kanıtı olamaz. Altını çizdiğimiz "ülkemizi ilerletecek" sözcükleri çok şey anlatmaktadır. Öncelikle, bu sözcükler Kürtlerin ayrı bir ülkesi olduğunun ve ülkelerinde bağımsız yaşama hakları olduğunun inkârı anlamına geliyor.

TKP'nin biraz sonra sözünü edeceğimiz; tek devlet-tek halk-tek ülke yaklaşımı burada çok net olarak açığa çıkıyor. TKP'ye göre, "ülkemizin birliği ve ilerlemesi" için ayrılmayı

[120]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.139.
[121]) Kemal Okuyan, *Sosyalist İktidar Perspektifinden Kürt Sorunu, Gelenek*, 98.sayı, Şubat 2008.
[122]) Aydemir Güler, *Bir Türkiyelileşememe Öyküsü*, Yazılama Yayınları, Ağustos 2013, s.100.

tartışmamak gerekir! TKP'nin ulusal soruna tekçi yaklaşımının doğal sonucu, Kürt ulusunun ayrılma hakkını inkâr etmek oluyor.

TKP'nin Formülü: Tek Vatan, Tek Halk, Tek Devlet

TKP, Kürt sorunu için cumhuriyetperverlik ve yurtseverlik anlayışına uygun bir formül belirlemiş. Kapitalizm koşullarında Kürt ulusunun kendi geleceğini belirleme koşullarının olmadığını savunan TKP, sosyalist devrimden sonraki projesini tek halk, tek devlet ve tek ülke şeklinde somutlamış.

TKP'nin bu tekçi anlayışını şu sözler özetliyor:

*"**Ortak gelecek**, **ortak ülke**, ortak mücadele, ortak örgütlenme. Tek sınıf, tek parti. Netlik budur."*[123]

*"**Farklı kökenlerden halkımızın** birlikte yaşamlarını nasıl organize edecekleri sorusunun yanıtı ararken, biz iki boyutu birden gösteririz."*[124]

Bu tekçi anlayış TKP programında da mevcut. İşte tek halk anlayışı:

*"Ulusal sorunun çözümü ve **farklı anadillere sahip halkımızın** kardeşçe bir birlikteliği inşa etmelerinin önkoşulu emperyalizmi kovma ortak bir irade geliştirmeleridir."*[125]

TKP'nin, "farklı kökenlerden halkımız", "farklı anadillere sahip halkımız" tanımlaması, farklı iki ulus kavramı ile nasıl bağdaşır anlamak zor. Halk terimi bir ulusun egemen sınıfları dışında kalan sınıf ve katmanlarını anlatan bir kavramdır. Birden çok ulusun olduğu yerde birden çok halktan söz edilebilir. TKP "farklı kökenlerden halkımız", "farklı anadillere sahip halkımız" diyerek tek bir halktan söz ediyor. Farklı anadile, farklı kökene sahip halkların, farklı ulusların halk katmanları olduğu gerçeğini gizliyor. TKP böylece, Kürtlerin ulus olduğu gerçeğini inkâr etmiş oluyor. Kürtleri halkımızın "farklı anadili olan", "farklı kökenden gelen" kısmı olarak göstermek, Kürt ulusal varlığını inkâr etmekten başka anlam taşımaz.

TKP'nin iki ayrı ulusun halkını "farklı dillere sahip, farklı kökenlerden gelen tek halk" diye nitelendirme yanlışına düşmesinin tek bir nedeni olabilir: Kürt halkının ayrılma olasılığından duyulan korku! Bu korkunun da bir tek sonucu olabilir: Kürt halkının kaderini belirleme iradesine ipotek koymak! TKP'nin ulusal sorun konusunda Marksist teorinin dışına düşmesinin nedeni bu korkudur.

Umarız TKP yöneticileri bu yanlışın farkına varır. Aksi halde, Türkiye'de iki ulus ve iki halkın olduğu gerçeğini yadsıyan şovenist bir tutuma kapı aralamış olurlar.

***

Gelelim tek vatan konusuna. TKP programı o konuda da çok net:

---

[123]) Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* s.19.
[124]) Aydemir Güler, *Bir Türkiyelileşememe Öyküsü*, Yazılama Yayınları, Ağustos 2013, s.101.
[125]) TKP Yayınları*, Parti Programı,* s.13.

*"Türkiye Komünist Partisi, **Türk ve Kürt emekçilerinin ortak yurtsever bir kimlik** ekseninde **yürütecekleri** anti-emperyalist mücadelenin ancak sosyalist devrimle zafer ulaşabileceğini; (...) savunmaktadır."*[126]

Ortak yurtsever kimliğin maddi temelinin ortak yurt olması gerektiğinin anlaşılması zor olmasa gerek. Yurt bir insan topluluğunun üzerinde yaşadığı toprak parçasıdır. Söz konusu insan topluluğu kabile olabileceği gibi uluslaşma aşamasındaki bir ulusal topluluk ya da ulus olabilir. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içine hapsedilseler de Kürt ulusunun gerçek yurdu, tarihi boyunca yaşaya geldikleri topraklardır. Bu toprakların "Kürdistan" olarak adlandırıldığı artık herkesin malumudur. Malum olan bir şey daha varsa, Kürtlerin yurdu dört egemen devletin sınırları içinde parçalanmış durumdadır.

TKP programında ve belgelerinde Kürtlerin yaşadığı bir yurttan söz edilmez. Bunun nedeni yukarıda alıntıladığımız "***Türk ve Kürt emekçilerinin ortak yurtsever bir kimlik"*** tanımıdır. Her iki ulusu tek vatan içinde yaşamaya mahkûm eden bir görüştür bu!

Kürtler ve Türkler aynı devlet içinde yaşasalar da yurtları ayrıdır. O yüzden Kürtlerin ve Türklerin ortak yurtseverliğinden söz etmek, Kürtlerin hapsedildiği sınırlar içinde kalmasını savunan ezen ulus milliyetçiliğinin sosyalist sol içine sokulmasından başka bir anlam taşımaz. Kürt yurtseverliği ile Türk yurtseverliği iki farklı kategoridir; çünkü iki farklı ulus söz konusudur. TKP bunları birleştirerek "Türk milliyetçiliğine" taviz vermektedir.

TKP ve Resmi Dil

Marksizm bütün ezilen ulusların bağımsız devlet kurma hakkını savunur. Ezilen ulus, ezen ulusla birlikte kalmaya karar verirse, "ezen-ezilen ulus kavramlarının" anlamını yitirmesi gerekir. Bu durumda ulusların her alanda hak eşitliğine sahip olması gerekir. Ulusların hak eşitliği alanlarından biri de dil alanıdır. Dilde hak eşitliğinin olması zorunludur.
Bir ulusun kendi dilinde eğitim yapma hakkı (anadilde eğitim hakkı) Marksistlerin vazgeçemeyeceği bir ilkedir.

Peki, Marksizm anadilde eğitim hakkını savunmakla enternasyonalist görevini yerine getirmiş sayılabilir mi? Kesinlikle hayır! Komünistler anadilde eğitim hakkını kabul ederken, zorunlu devlet dilinin yasalardan kaldırılmasını ister. Bunu istemeden, anadilde eğitim hakkını savunmak (resmi devlet dilinin yanında, anadilde eğitim hakkını kabul etmek) dil alanındaki eşitsizliği yeniden üretmek demektir.

Nüfusun kendi anadilinde eğitim görme hakkı, her vatandaşın toplantılarda, devletin resmi kurumlarında anadilini kullanma hakkını içerir. Ama zorunlu devlet dili bir yasayla vatandaşlara dayatılırsa, anadili kullanma hakkı boş bir laf haline gelir.

Proletarya demokrasisinin dil konusundaki temel sloganı şudur: *"Hiçbir ulusa, hiçbir dile ayrıcalık yok!"*

Zorunlu devlet dilinin (resmi dilin) kabul edilmesi, bir dile ayrıcalık verilmesi demektir. Bu nedenle komünistler zorunlu devlet dilinin kaldırılmasını talep ederler. Komünistler tek devlet

[126]) TKP Yayınları, *Parti Programı,* s.13.

dilini zorunlu kılan her anlayışı reddederler. Bunu ezen ulusun diline verilmiş bir ayrıcalık olarak görürler.

***

Özgür ilişkilerin, ulusların eşitliğinin sağlandığı çokuluslu bir devlette (örneğin ulusların eşit olduğu federal bir devlette) zorunlu resmi devlet dili olmaz. Dil üzerinde herhangi bir devlet ayrıcalığı olmamalıdır. Farklı dillerden hangisinin günlük hayatta daha fazla kullanılacağına ekonomik koşullar, bölgenin koşulları, demokratik anlaşma belirler. Sözgelimi Kürtlerin yoğun yaşadığı bir bölgede günlük hayatta Kürtçe öne çıkacaktır. Bir devlet dairesinde Türkçe konuşmak isteyen bir vatandaş dillerin eşitliği temelinde bu hakkını kullanacaktır. Türk bölgesinde ise tersi olacaktır. Türkçe temel dil olacaktır. Birleşmiş federal devletin ağırlık kazanacak diline hayat karar verecektir. Fakat günlük yaşamda ağırlık kazanmış bu dil, resmi zorunlu dil olarak yasalara sokulmayacaktır.

Lenin yaşamı boyunca resmi devlet dilinin karşısında durmuştur. *Pravda* gazetesini çıkardığı dönemde tutumunu şu sözlerle ifade etmiştir:

"Pravda'cıların dillerin tam hak eşitliğinden yana olduklarını ve hatta BİR DEVLET DİLİNİ TAMAMEN GEREKSİZ BULDUKLARINI herkes bilmektedir."[127]

Lenin Çarlık Rusya'sında Duma'daki Bolşevik gruptan, Rusça'ya resmi dil olarak tanınan bütün ayrıcalıkların kaldırılmasını savunmalarını istemiştir. Dillerin tam hak eşitliği = Dillerden biri için her türlü ayrıcalığın reddedilmesiyle özdeştir. Zorunlu resmi devlet dilini onaylamak, diğer ulusların dilini ikinci sıraya koymak demektir. Marksizm buna karşıdır. Marksçıların bu konudaki ilkesi Lenin'in sözleriyle söylersek şöyledir:

*"**Bir devlet dilinin gerekliliğini reddetmek de dahil** olmak üzere ulusların ve dillerin tam hak eşitliği"*[128]

***

TKP programı devrimden sonra kurulacak olan "sosyalist devlette" iki ulusun eşit haklara sahip olacağını vaat ediyor. Ancak TKP'nin Kürt ulusuna vaat ettiği eşit haklar içinde Kürtçenin, Türkçenin yanında eşit hakka sahip olması yok. TKP tekçi tutumunda dil konusunda da ısrarlı.

*"**Türkçe devletin resmi dili** ve toplumun temel ortak iletişim dili olarak korunmalıdır. Yerel yönetimler dahil olmak üzere, **bölgesel düzeyde ikinci dillerin kullanımının** önü açık olmalıdır."*[129]

Peki, Lenin ne diyordu?

*"**Bir devlet dilinin gerekliliğini reddetmek de dahil** olmak üzere ulusların ve dillerin tam hak eşitliği"*

TKP'nin eşit kuruculuk hakkının sınırları da böylece ortaya çıkmış oluyor. Sosyalist Cumhuriyetin eşit kurucu unsuru olan Kürtlerin ana dilinin eşitliği sadece yerel düzeyde, hem

[127]) Lenin, *Eğitim Politikası ve Pedagoji Üzerine,* çev. Zülfü Dicleli, Konuk Yayınları, 1977, s.296.
[128]) Lenin, *Eğitim Politikası ve Pedagoji Üzerine, s.309.*
[129]) TKP Yayınları, *100 Soruda Türkiye Komünist Partisi*, Şubat 2011, s.50.

de ikinci dil olarak kullanılabilme hakkı ile sınırlı kalıyor. TKP bu programı ile Kürt halkını hem tek devlet içinde tutacağını, hem de onların diline ikincil bir "eşitlik" vereceğini vaat etmiş oluyor.

TKP'ye Göre Kürt Sorunu Türkiye Sorunu Olmuştur

TKP'nin Kürt sorunun çözümündeki tekçi yaklaşımı, Kürt ulusal sorununu tamamen **"Türkiye Sorunu"** olarak formüle etmeleri noktasına götürür. Haziran 2009'da yayımlanan siyasi büro bülteninde şöyle yazıyor:

"Kürt sorunu *"nasıl bir Türkiye" sorusunun, yani "**Türkiye sorununun**" **bir parçası haline gelmiştir.***
(...)
Kürtlerin eşitlik ve özgürlük talepleri artık bu bağlamda tartışılmalı *ve Türkiye'de siyasal taraflaşma, "nasıl bir Türkiye istiyoruz" sorusuna verilen yanıtlar üzerinden gerçekleşmelidir."*[130]

TKP Siyasi Büro bu saptamasıyla, Kürt ulusunun kaderini, egemen ulus olan Türk ulusunun kaderine sıkı sıkıya bağlamaktadır. Halbuki birlikte yaşayan uluslar arasında demokratik ilişki yoksa, ezen-ezilen ilişkisi varsa, bu sorunun çözüm yolu ezilen ulusun bağımsız devlet kurma HAKKINI savunmaktan geçer.

***

TKP'nin "Kürt sorununu" "Türkiye Sorunu" olarak formüle etmesinin nedeni, Kürt sorununun çözümünü sosyalist devrime ertelemesidir. Elbette Kürt ulusal sorunu radikal olarak ancak sosyalist devrim çerçevesinde çözülebilir. Sosyalist devrim burjuvazinin çözmeden bıraktığı diğer burjuva demokratik sorunları olduğu gibi, ulusal sorunu da devrimci bir tarzda çözme olanağına sahip olur.

Ancak komünistler nasıl diğer demokrasi konularında çözümü sosyalist devrime ertelemeden bugünden çözmenin yollarını araştırıyorsa, ulusal sorun konusunda da çözüm yolunda adımlar atılmasını destekleyeceklerdir. "Kürt sorunu devrimden önce çözülmez," diyerek çaba göstermemek demokrat bir tavır olamaz.

Günümüz dünya konjonktüründe emperyalistlerle uzlaşarak gerici çözüm yolları gelişebilir. Komünistler bu türden gerici çözümler konusunda hazırlıklı olmalıdır; ezilen Kürt halkını tuzağa düşmemesi için uyarmalıdır. Komünistler gerici çözümleri savunmazlar; Kürt ulusal hareketine karşı eleştirel konumlarını korurlar. Ne var ki, bu koşullarda dahi komünistler Kürt ulusunun kendi geleceğini belirleme HAKKINI savunmaktan vazgeçemezler. Kürt ve Türk halkının ilerdeki kardeşçe birliği başka türlü sağlanamaz.

TKP ise bırakın Kürt halkının geleceğini belirleme hakkını savunmayı, "Kürt Sorunu" deyiminden bile rahatsızlık duyuyor.

---

[130]) TKP'nin Sesi, *20 Haziran 2009 tarihli TKP Siyasi Büro Haftalık Bülteni*, http://www.tkp.org.tr/yayinlar/tkpnin-sesi.

*"Ancak bugün itibariyle **"Kürt Sorunu"** tanımlaması yetersiz hatta **yanlıştır.**"*[131]

Bu tavır burjuva demokratik kimlikle bile bağdaşmaz. Komünistler günümüz dünyasında acılı süreçler yaşayan Kürt ulusunun sorununa gereken önemi vermelidirler. Bu önem, sorunun adlandırılmasından başlar. "Kürt sorunu" deyimini gündemden kaldırmaya çalışmak, Kürt halkının özgürlük mücadelesine zarar verecek olan bir tutumdur.

Kürt Sorununun Gerici Çözümü ve TKP

Ulusal sorunun çözümünü öncelikle kapitalizm koşullarında ve sosyalizm koşullarında olmak üzere iki ayrı aşamada ele almak gerekir. Kapitalizm koşullarında çözüm iki farklı şekilde; ya demokratik koşullarla ya da savaşla mümkün olabilir.

Ulusal sorunun kapitalizm koşullarında demokratik bir şekilde çözülmesinin bir örneği, Norveç'in İsveç'ten ayrılmasıdır. Norveç 1905'te yapılan bir referandum ile İsveç'ten ayrılma hakkını kullanmıştır. Bu olay ulusal sorunun kapitalizm koşullarında demokratik bir yoldan çözülebileceğine örnek oluşturur. Lenin bu demokratik ayrılmayı destekler ve ezen ulusun komünistlerinin bu doğrultuda görüş açıklamalarını ister.

*"Norveç, İsveç'ten ayrıldığı zaman, İsveç proletaryası eğer milliyetçi küçük-burjuvazinin arkasından gitmek istemiyorduysa, İsveçli papazların ve toprak sahiplerinin istedikleri şekilde Norveç'in zorla İsveç'e bağlanmasına **karşı oylarını kullanmalı** ve bu uğurda ajitasyon yapmalıdır."*[132]

TKP, Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı (UKKTH) ilkesinin Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra yozlaştırıldığını, bu hakka emperyalizmin el koyduğunu iddia ediyor.

*"**Ama ne yazık ki dönem değişti**. Sovyetler Birliği'nin dağılması, sosyalizmin dünya çapında yenilgiye uğramasından sonra **ulusların kendi kaderini tayin hakkı pratiği yozlaştırıldı** ve **bu hakka emperyalizm el koydu**."*[133]

TKP bu iddiası ile insanları bilinç yanılmasına sevk ediyor. Sanki UKTH, Sovyetler dönemiyle birlikte gündeme gelmiş ve hayata geçirilmiş imajı yaratıyor. Halbuki, İsveç-Norveç örneğinin Sovyetler Birliği ile hiçbir ilgisi yok. Olay 1905'te, Rus devrimlerinden önce ve emperyalizm döneminde gerçekleşiyor. Dolayısıyla TKP'nin gerekçesi geçersiz kalıyor.

***

TKP, ulusların geleceklerini belirleme hakkının artık emperyalizmin rüşveti haline geldiğini iddia ederek, zaman aşımına uğradığını savunuyor.

*"Ulusların kendi kaderlerini Tayin Hakkı'nın (UKKTH) **zaman aşımına** uğradığını söylemek cesaret işiydi. Ekim Devrimi'ne giden yolun önemli tabelalarından biri düpedüz zaman*

---

[131]) TKP'nin Sesi, *20 Haziran 2009 tarihli TKP Siyasi Büro Haftalık Bülteni,* http://www.tkp.org.tr/yayinlar/tkpnin-sesi.
[132]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.12.
[133]) Aydemir Güler, aktaran Ruken Adaklı- ANF, *TKP Kürt hareket İle Açılan Arayı Kapatacak, Sol Defter – Haber,* Haziran 2012.

aşımına uğramıştı; çünkü söz konusu olan, artık işçi sınıfının uzattığı dost elini tutan ezilen halklar değil, sosyalizmden uzak durmak için emperyalizmin dağıttığı rüşvetti."[134]

TKP biraz daha ileri giderek, bu hakkı reddetmekle kendini cesur ilan ediyor. Kürtlerin ayrılma hakkını savunmamak, TKP'yi cesaretli yapmıyor. Aksine burjuvazinin güvenlikli "ideolojik denizine" atıyor. TKP "Türkiye bölünecek" korkusuyla yaşayan burjuva ideologlarla aynı sularda yüzmüş oluyor.

***

TKP Merkez Komitesi *90.Yıl Tezleri*'nde bu görüşünü biraz daha açık olarak dile getirir. TKP önce "Kürt dinamiğinin" sosyalist hareketin dışında, çözüme ulaşabilme olasılığını kabul eder.

*"**Kürt dinamiği** kendi karşıtlık alanı içinde **kendi çözümünü oluşturma**, bugün büyük ölçüde parçası olduğu toplumsal muhalefetten ayrışma **potansiyeline sahiptir**."*[135]

TKP burada Kürt sorununun devrimci demokrat değil, gerici bir çözüme varmasından söz ediyor. TKP Merkez Komitesi, Türkiye Cumhuriyetinin emperyalistlerin zorlaması ile "Kürt dinamiği" ile uzlaşmaya gitme olasılığından söz ediyor:

*"Buradaki olumsuz olasılık **Kürt dinamiğini uzlaşmaya zorlayamayan**, onu soğurup yutamayan **yapının kendisinin bir uzlaşmaya, bir ehven -i şere zorlanmasıdır**."*[136]

Söylenmek istenen şudur; Kürt ulusunu yok edemeyen Türkiye Cumhuriyeti devleti emperyalistler tarafından uzlaşmaya zorlanabilir. Türk egemenler istemeyerek de olsa emperyalistlerin çözüm formülleri doğrultusunda Kürt ulusuna bazı haklar tanıyabilir.

TKP, Kürt ulusal özgürlük hareketinin emperyalistlerin zorlaması ile Türkiye Cumhuriyeti ile uzlaşarak ulusal haklarına kavuşma olasılığından ötürü, Kürt ulusunun ayrılma hakkına karşı çıkıyor. TKP'ye göre böyle bir olasılığın gerçekleşmesi halinde, var olan sınırlar bozulacak, yeni devletler kurulacak; bu da emperyalizmin böl yönet politikasına hizmet edecektir. Bu nedenle var olan Türkiye devleti sınırları korunmalıdır.

*"Emperyalizm Ortadoğu haritasıyla oynamaya devam etmektedir. Amacın emperyalist merkezlerin dışında herkesi güçsüzleştirmek olduğu açıktır. Bu anlamda Ortadoğu'da kurulacak **yeni devletçikler halkların özgürleşmesine yardımcı olmayacaktır**. Ortadoğu'nun kaderine Ortadoğu halkları karar vermelidir. Bunun yolu emperyalizme karşı mücadeleden geçer. **Emperyalizmin belirlediği yeni girişimlere karşı uluslararası anlaşmalara dayalı sınırlar korunmalıdır."***[137]

Ulusal soruna böylesi bir yaklaşımın Marksizm'de yeri yoktur. TKP, Türkiye işçi sınıfının Marksist partisi olduğunu iddia etmese, onları Marksist ilkelerle yargılama hakkımız olmazdı. Ancak adında komünizm olan bir partinin kabul etmesi ve uyması gereken devrimci Marksist ilkeler vardır.

---

[134]) Aydemir Güler, *Bir Türkiyelileşememe Öyküsü*, Yazılama Yayınları, Ağustos 2013. s.221.
[135]) TKP Yayınları, *TKP Merkez Komitesi, 90.Yıl Tezleri,* http://www.tkp.org.tr/temel-metinler, Kasım 2010, s.25.
[136]) TKP Yayınları, *TKP Merkez Komitesi, 90.Yıl Tezleri,* s.25.
[137]) TKP Yayınları, *Barış, kardeşlik ve birlik bildirgesi, Sol Portal,* 11Ağustos 2009, s.1.

Bir komünist partisi burjuva devletin sınırlarıyla ilgili olarak tıpkı egemen sınıfın milliyetçileri gibi bu denli kaygıya düşer mi? Türkiye'nin bölüneceği korkusu, milliyetçi bir korkudur. TKP'nin korkusuna Lenin yanıt versin:

*"Ayrılıkçılık hareketine karşı bizim tutumumuz **kaygıdan uzaktır, nötrdür**. Finlandiya, Polonya ya da Ukrayna, Rusya'dan ayrılırsa, bunda **kötü bir yan yoktur**. **Ayrılmanın nesi yanlış? Yanlış diyen şovenisttir**."*[138]

Bu korkuyu duyanlar UKKTH ilkesini gönül rahatlığıyla savunamaz. Tıpkı TKP gibi! Oysa Lenin böyle bir milliyetçi korkuyu duymamıştır. Çarlık Rusya'sının devlet sınırlarını koruma kaygısına düşmemiştir. Finlandiya'nın bağımsızlığını kendi elleriyle, hem de gericilere teslim etmiştir.

" *Finlandiya'ya bakın: (...) Biz, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını tanıdığımız için, (...) Smolni'de, yasayı, bir cellat gibi davranmış olan, **Fin burjuvazisinin temsilcisi** Svinhufvud'a verdiğim sıradaki sahneyi çok iyi anımsıyorum. Dostça elimi sıktı, karşılıklı iltifat ettik birbirimize. Ne kadar tatsız bir şeydi! **Ama yapılması gerekiyordu**."*[139]

Bir Lenin'in tutumuna bakın, bir de TKP'nin Türk milliyetçiliğine taviz veren tutumuna!

Ayrılma Hakkı Halkların Mücadelesini Böler mi?

TKP'nin Kürt sorununun sosyalist devrim öncesinde ve gerici bir şekilde çözülmesinden duyduğu bir kaygı da Türkiye devrimci hareketinin bölünmesi ve gerilemesidir.

*"**Kürt dinamiğinin kendi yolunu bulması**, AKP'nin yeni düzeni için oldukça yıkıcı bir gelişme olacak, ama **ülkemizin devrimci dinamikleri bütünlüğünde** aynı ölçüde **ilerletici olmayacaktır."***[140]

Ezilen ulusun ayrılma hakkının tanınması, hatta kullanılmasının sınıf mücadelesini, devrimci hareketi ilerletmeyeceği görüşü yanlıştır. Lenin bu fikre Norveç, Polonya ve Ukrayna örneklerinde karşı çıkmıştır. Norveç, İsveç'ten ayrıldığında bu ayrılığın halkların mücadelesini böldüğünü değil, tam aksine güçlendirdiğini söylemiştir:

*"İsveç ve Norveç halklarının ortak çıkarları ve birbirlerine olan yakınlıkları, gerçekte, bu ayrılıktan **kazançlı çıkmıştır**, çünkü ayrılık **zorlayıcı** bağların koparılıp atılması demek olmuştur*."[141]

Polonya'nın Rusya'dan ayrılması konusunda UKTH ilkesinin uygulamasına karşı çıkan Rosa Luxemburg ile Lenin'in tartışması iyi bilinir. Lenin, Rosa'nın savunduğunun aksine, Polonya'nın ayrılma hakkının tanınmasının devrime zarar vereceği görüşüne karşı çıkmıştır. Rosa'nın programdan çıkarılmasını önerdiği, 1903'te parti programına yazılan 9. maddedeki bu hakkı Polonya için hep savunmuştur Lenin.

---

[138]) Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s. 268.
[139]) Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s.147.
[140]) TKP Yayınları, *Türkiye Komünist Partisi Merkez Komite 90.Yıl Tezleri,* s.15.
[141]) Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s.147.

Lenin, Ukrayna'nın ayrılma hakkını savunurken de aynı görüşten yola çıkmıştır. Ukrayna'nın Rusya'dan ayrılmasına egemen sınıfların karşı çıktığını söyleyen Lenin, her iki ulusun proleterlerinin ayrılma hakkını savunmasını istemiş, Ukrayna halkının ancak bu şekilde özgür olabileceğini söylemiştir:

*"Biz, Büyük-Rusların Ukraynalılar üzerindeki ayrıcalıklı durumlarını desteklemeyiz; biz, yığınlara bu hakkı tanımayı ve **devlet kurma hakkının, herhangi bir ulusun tekelindeki bir ayrıcalık olmasını reddetmeyi öğretiriz.**"*[142]

Özetle Leninci pratik bize göstermiştir ki; ezen ülkenin komünistlerinin, ezilen ulusun ayrı devlet kurma hakkını savunmaktan korkmasına gerek yoktur. Komünistler kapitalizm koşulları içinde demokratik yollardan ya da savaşla ulusal özgürlüğünü elde etme mücadelesi veren ezilen ulusların ayrılma hakkını savunmalıdır.

Ayrılma Hakkı Ezilen Ulusu Emperyalizmin Kucağına İter mi?

TKP teorisyenlerinin kaygısı emperyalizmin dizginsiz bir güç olduğu günümüz koşullarında, ezilen ulusların kuracakları devletlerinin emperyalistlerin tuzağına düşeceği kaygısıdır.

*"Ortadoğu'nun bugününde herhangi bir halkın kendi kaderini tayin hakkını, komşu kardeş halklarla iradi bir birliktelik yönünde değil de, **bağımsızlık yönünde** kullanması durumunda yalnızca bundan kazanacak olan emperyalizm olacaktır."*[143]

Evet bu kaygı yersiz değildir. Örnekleri de vardır. Ancak bu kaygı yüzünden halkların ulusal haklarını tanımamak, ertelemek, Marksistlik bir yana demokratik bir tutum olamaz. Komünistler tam tersine, Lenin'in dediği gibi, böyle durumlarda ayrılma özgürlüğü için daha çok mücadele etmelidirler.

TKP teorisyenleri Kürtlerin emperyalistlerin oyununa gelmesinden çok korkuyor. *" Kürtlerin bütününün emperyalistler tarafından tuzağa düşürülmeye çalışıldığını bilmemiz gerekiyor,"*[144] diyerek bu kaygılarını dile getirmiş oluyorlar. Aynı kaygıyı Menşevik yazar Semkovski de " ulusların kaderlerinin tayin hakkının tanınması en gerçek burjuva milliyetçiliğinin oyununa gelinmesini sağlar," diyerek ifade ediyordu.

Lenin'in bu tür kaygılara yanıtı çok açıktır:

*"Bu çocukça bir saçmadır, çünkü **bu hakkın tanınması, hiçbir şekilde ne ayrılmaya karşı propaganda ve ajitasyona, ne burjuva milliyetçiliğinin suçlanmasına engel değildir.** Tam tersine, **ayrılma hakkının reddi**, tartışma götürmez biçimde en kesin gerici Büyük-Rus **milliyetçiliğinin** 'oyununa gelinmesini' sağlar."*[145]

Komünistler Lenin'in dediği gibi, ezilen ulusun savaşımının emperyalizmin yararına sonuçlanacağı endişesi ile onların mücadelesine karşı çıkacaklarına, tam tersi yönde onlara yol gösterecek propaganda çalışmalarına hız vermelidirler. Bir yandan ezilen ulusun tercihine

---

[142]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.71.
[143]) Aydemir Güler, aktaran Ruken Adaklı- ANF, *TKP Kürt hareket İle Açılan Arayı Kapatacak,* Sol Defter – Haber, Haziran 2012.
[144]) TKP Yayınları, *100 Soruda Türkiye Komünist Partisi*, Şubat 2011, s.47.
[145]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.12.

saygı duyarken, diğer yandan kendi sınıfsal görüşlerinin propagandasını yapmalıdırlar. Halkların kardeşliği ve birlikteliği ancak böylesi bir Leninci politika ile sağlanabilir.

Merkezi Devlet ve TKP

TKP'nin tekçi; tek halk, tek devlet, tek ülke anlayışı, Kürt ulusal özgürlük hareketinin güncel çözüm önerisi olan demokratik özerklik istemine karşı çıkmasına yol açıyor. TKP diyor ki:

"Böyle bir Türkiye'de yaşayan değişik ulus ve etnik kökenlerden insanların birbirlerinden uzaklaşmasını, ***ayrılmasını değil, yakınlaşmasını, birlikteliğini teşvik eden bir idari yapı kurulması esastır.*** *"Kürt bölgesi", "Türk bölgesi" gibi adlandırmalarla,* ***merkezi iktidarın belli bölgesel ya da yerel otoriteler adına zayıf düşürülmesi****, eşitlikçi ve özgür bir Türkiye'nin kurulması hedefi ile örtüşmemektedir."*[146]

"Böyle bir Türkiye" sözleri ile kast edilen bültenin bir önceki paragrafında tasvir edilen "sosyalist Türkiye"dir. TKP bu programla sosyalist bir iktidar kurduğunda; bölgesel ya da yerel demokratik yönetimlere yer vermeyeceğini, güçlü bir merkezi devleti tercih edeceğini ilan ediyor.

***

TKP'nin tek ve merkezi devlet önerisine baktığımızda, böylesi bir istemin Marksist teori ile temelde çelişir bir yanının olmadığını söyleyebiliriz. Marx da, Lenin de merkezi devleti tercih ederler.

"Ama ayrı ayrı uluslar tek bir devlet ***içinde birleşebildikleri sürece****, Marksistler, hiçbir zaman* ***ne federatif ilkeyi, ne de merkeziyetsizliği savunmayacaklardır****."*[147]

Lenin tercihini açık koyuyor. Ancak bu tercihi uluslar **"birleşebildikleri sürece**" diyerek bir ölçütle destekliyor. Ulusların birleşebilme koşulunu da açıklamayı ihmal etmiyor. Tercihini soyut bir dilek olarak bırakmıyor.

"Sınıf bilinci taşıyan işçiler ayrılmayı savunmazlar. Onlar, ***büyük devletin ve büyük işçi yığınlarının birleşmesinin üstünlüklerini bilirler****. Ama büyük devletler, ulusal topluluklar arasında* ***tam eşitlik*** *varsa demokratik olabilir;* ***bu eşitlik, ayrılma hakkını da içerir****."*[148]

Lenin'in söylediği açıktır. Komünistlerin tercihi sosyalizm kurulana, uluslar ve sınıflar ortadan kalkıncaya dek merkezi, büyük devletlerden yanadır. Ancak **ulusal toplulukların merkezi devlete katılımının gönüllülük ve tam eşitlik esasına göre olması gerekir**. Bunu sağlayacak ilke **ayrılma hakkının tanınmasıdır.** Nitekim Lenin, Sovyetler Birliği'nin kuruluş sürecinde federatif ilkeyi kabul etmiş, kendi ülkesinde uygulamıştır. Farklı uluslara ait emekçilerin tam birliğinde ara bir biçim olarak federasyonu tercih etmiştir.

Lenin farklı ulusların merkezi bir yapı içinde birlikte yaşayabilmesinin, bölgesel özerklik ve dillerin tam özgürlüğü ile sağlanabileceğini söylemiştir.

---

[146]) TKP'nin Sesi, *20 Haziran 2009 tarihli TKP Siyasi Büro Haftalık Bülteni*.
[147]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.44.
[148]) Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s.136.

*"Büyük ve ulusal bileşimi açısından renkli ve karmaşık bir devlette gerçek demokratik merkeziyetçilik ancak **bölgesel özerklik** aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Demokratik devlet, kayıtsız şartsız **farklı dillerin tam özgürlüğünü** tanımak ve bu dillerden birisi için her türlü ayrıcalığı reddetmek zorundadır."*[149]

TKP'nin bölgesel özerklik, federasyon gibi ara formüllere bakış açısı Lenin'in teori ve pratiğine uygun değildir.

Demokratik Özerklik İstemi Bölücülük müdür?

TKP'nin Kürtlerin demokratik özerklik talebine karşıtlığının temelinde yatan düşünce, partinin 11. Kongre raporunda dile getirilen, kapitalizm koşullarında çözümün olanaksız olduğu düşüncesidir.

"*AKP iktidarının yerleşmesinde büyük sorumluluğu olan Kürt siyasetinin, aynı zamanda ona en fazla güçlük çıkaran siyasal güçlerden biri olabilmesi, kuşkusuz yalnızca bu siyaset kültürüyle değil, **Kürt sorununun kapitalizm koşullarında çözümünün olanaksızlığıyla ilgilidir.** "*[150]

İlk önce söylenmesi gereken şey şu: Ulusal sorun kapitalizm koşullarında da çözülebilir. Daha önce aktardığımız Norveç'in İsveç'ten ayrılması kapitalizm koşullarında gerçekleşmiştir.

TKP, Kürt ulusal özgürlük hareketinin taleplerine, kapitalizm koşullarında gündeme gelecek bir çözümün emperyalizmin yararına olacağını ileri sürerek karşı çıkıyor. TKP Merkez Komitesi tarafından yayımlanan "Barış ve Kardeşlik Bildirgesi" konuyu ayrıntılı anlatıyor.

*"Türkiye'nin eyaletlere bölünmesi ve **bölgesel özerkliğin geliştirilmesi**, toplumsal parçalanmayı derinleştirir. (...) Eyaletleşme yeni, sağlıklı, üzerinde iradi birlikteliğin tesis edileceği bir zemin değil, **parçalanmanın bir evresi olacaktır**."*[151]

TKP üniter devlet anlayışında o kadar ısrarlı ki, bu tutumuyla egemen burjuva ideolojisi ile aynı safa düştüğünü göremiyor.

*"**Özerklik projesi, aslında psikolojik bölünmeyi coğrafi ve idari bölünmeye taşıyabilecek bir potansiyel taşımaktadır.** Bu nedenle, Kürt emekçilerinin **'bir arada yaşama'** amacıyla gündeme getirdikleri daha **özgür ve demokratik bir idari yapı** aslında **ayrışmaya ve farklılaşmaya** daha fazla kapı aralayacaktır."* [152]

TKP, ayrılma hakkını savunmaktan korktuğu gibi " Bölgesel Özerklik" formülünü savunmaktan da aynı gerekçeyle korkuyor. Bölünme korkusu her türden burjuva ideologlarında olduğu gibi TKP'de de canlı bir korku. Ancak Lenin, TKP gibi düşünmüyor. Bir devlet sistemi ayrılma özgürlüğüne ne kadar yakınsa, gönüllü birliktelik isteğinin daha yaygın ve daha içten olacağını söylüyor:

---

[149]) Lenin, *Eğitim Politikası ve Pedagoji Üzerine,* s.305.
[150]) TKP Yayınları,*Türkiye Komünist Partisi 11. Kongre Siyasi Rapor,* http://www.tkp.org.tr/temel-metinler Haziran 2012, s.10.
[151]) TKP Yayınları, *Barış, Kardeşlik ve Birlik Bildirgesi, Sol Portal, 11 Ağustos 2009*, s.2.
[152]) TKP Yayınları, *100 Soruda Türkiye Komünist Partisi*, Şubat 2011, s.49.

*"Bir demokratik devlet sistemi **tam ayrılma özgürlüğüne ne kadar yakınsa, ayrılma özlemi pratikte o ölçüde daha az ve hararetli olur**."*[153]

TKP egemen sınıf ideologlarının ve sözcülerinin kullandığı "bölücülük" argümanını çok rahat kullanabiliyor. Türk milliyetçileri ne diyor? Bugün özerklik verirsek, Kürtler bununla yetinmez, yarın bağımsız devlet isterler. TKP ne diyor? Daha özgür ve demokratik bir idari yapı, yani demokratik özerklik, birleşmeye değil, ayrışmaya, bölünmeye hizmet edecektir. TKP teorisyenleri egemen ulus milliyetçileri ile aynı tezi savunmuş oluyor.

Lenin ise birlikte kalmaya karar vermiş uluslara tanınacak bölgesel özerklikten yanadır. Bir kez daha aktaralım:

*"Büyük ve ulusal bileşimi açısından renkli ve karmaşık bir devlette gerçek demokratik merkeziyetçilik ancak **bölgesel özerklik** aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Demokratik devlet, kayıtsız şartsız farklı dillerin tam özgürlüğünü tanımak ve bu dillerden birisi için her türlü ayrıcalığı reddetmek zorundadır."*[154]

Lenin halkların birliğine hizmet edecek tarzda düşünüyor; proletarya enternasyonalizmini savunuyor. TKP milliyetçi biçimde düşünüyor; ister istemez proletarya enternasyonalizmine ters düşmüş oluyor.

Demokratik Özerklik İstemi Emperyalizmin Çıkarına mı Yarar?

TKP, Kürt Ulusal Hareketinin ileri sürdüğü demokratik özerklik isteminin emperyalizmin egemenliğini pekiştirecek bir yol olduğunu iddia ediyor. TKP'ye göre özerklik talebi emperyalizmin bölgedeki egemenliğini sağlamlaştırmaya yarayan bir istemdir.

*"**Özerklik talebi**, bugünün reel politik bölge denkleminde **emperyalist egemenliğin tahkimine** giden alternatif bir yoldan başka anlam taşımaz."*[155]

TKP Kürt sorununu ve Kürt Ulusal Hareketinin mücadelesini emperyalizmden ayrı düşünemiyor. Kürt ulusal özgürlük hareketine güvenmiyor. Bir yandan Kürt ulusunun siyasal iradesinden kaygı duyulamayacağını söylüyor:

*"TKP 10. Kongresi, Kürt halkının kendi kendisini yönetme **iradesinin güçlenmesinden asla kaygı duyulmayacağını** savunur ve ilan eder,"*[156]

Diğer yandan, aynı belgede bu hareketin emperyalizmin tuzağına düşmesinden kaygılandığını duyuruyor:

*"**Kürt ulusal hareketi** bir yandan Kürt halkının haklı taleplerini temsil ederken, öte yandan emekçi kitleler açısından sadece yıkım anlamına gelen **İkinci Cumhuriyet'e tarihsel meşruiyet kazandırabilecek biricik siyasal özne** haline gelmiştir."* [157]

---

[153]) Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,* s.138.
[154]) Lenin, *Eğitim Politikası ve Pedagoji Üzerine,* s.305.
[155]) Aydemir Güler, *Bir Türkiyelileşememe Öyküsü*, s.55.
[156]) TKP Yayınları, *TKP 10.Kongre Raporu*, http://www.tkp.org.tr. s.10.
[157]) TKP Yayınları, *TKP 10.Kongre Raporu*, http://www.tkp.org.tr. s.10.

TKP bu politikasıyla, Kürt halkına ve ulusal özgürlük hareketine hiçbir zaman güven veremeyeceğini göremiyor. Kürt halkının siyasal olarak kendini yönetme ve ayrılma hakkını savunmadan onların güvenini kazanmak mümkün değildir.

Sonuç

TKP program ve belgeleri Kürt ulusal sorununu devrimci Marksist açıdan değerlendirmiyor. Kürt ulusunun siyasi iradesine ipotek koyuyor. Egemen ulusun komünistleri olarak ikircimsiz savunmaları gereken Kürt ulusunun ayrı devlet kurma hakkını dile getirmekten kaçıyor. TKP'nin Kürt ulusunun ayrı devlet kurma olasılığından korkusu var. Bu korku Kürt ulusal özgürlük hareketine "bölücülük" kuşkusu ile yaklaşmasına neden oluyor. TKP bu nedenle Kürt ulusal hareketine güven veremiyor. Ayrıca burjuvazinin "bölünme korkusuna" ideolojik destek vermiş oluyor.

TKP, Kürt ulusunun ayrılma hakkına ve demokratik özerklik istemlerine karşı çıkması nedeniyle adındaki komünist nitelemesini hak etmiyor. TKP Kürt sorununa küçük burjuva milliyetçi bir çizgiden yaklaşıyor.

TKP'NİN SOSYALİZM ANLAYIŞI

TKP programı partinin amacını çok açık bir şekilde tarif eder:

"TKP'nin amacı, sosyalist devrim ve sosyalizmin kuruluşudur."[158]

TKP bu ifadesi ile Türkiye devrimci hareketi tarihinde temel ayrılıklara yol açan ve etkisini kısmen günümüzde de sürdüren devrim stratejisi tartışmalarında konumunu net olarak ortaya koyuyor. TKP'nin öngördüğü ve amaç edindiği devrim sosyalist devrimdir.

Ne var ki, daha önce belirttiğimiz gibi, TKP'nin yurtseverlik ve ulusalcılık anlayışı programındaki sosyalist devrim perspektifini bulanık hale getirmektedir. Bizce doğru olan devrim anlayışı sosyalist devrimdir. TKP'nin sosyalizm teorisindeki yanlışları sosyalist devrim tezinde değil, ikinci yan cümlecikte hedeflenen sosyalizmin kuruluşu konusundaki görüşlerindedir.

Sosyalizm ve Komünizm

Öncelikle Marksist kuramda sosyalizm/komünizm kavramlarının ne olduğu konusuna açıklık getirmek gerekir. Çünkü bu konuda Türkiye solunda yaygın bir kavram kargaşası vardır.

Komünizmden farklı bir sosyalist üretim tarzı ve toplum yapısı yoktur. **Sosyalizm ile komünizm aynı üretim tarzının toplumlarıdır**. Bazılarına göre sosyalizm, komünizmden ayrı bir üretim biçimidir. Sosyalist üretim tarzı tamamlanır, sonra komünist üretim tarzına geçilir. Yani sosyalizm, yaşanıp bitirilen bir üretim tarzı olarak düşünülür.

Sosyalizm sınıfsız bir toplum olan komünizmin içinde, komünizmin ilk evresi için kullanılan bir kavramdır. Komünist üretim tarzı; tek tip toplumsal mülkiyete dayalı, sınıfların olmadığı, özgür ve birleşmiş üreticiler toplumu demektir. Sosyalizmde de, komünizmin ikinci aşamasında da bu aynıdır. Aslında Marx ve Engels sosyalizm ve komünizm kavramlarını aynı anlamda kullanırlar. Sosyalizmi komünist toplumun ilk evresi olarak kullanan Lenin olmuştur.

Komünist üretim tarzı, **sosyalist devrimden hemen sonra bir filiz** halinde ortaya çıkar. **Uluslararası düzeyde bu filiz büyür**. Ancak, dünya pazarında, dünya işçi sınıfının kuracağı bir egemenlikten sonra, halkların ortak hareketi olarak **komünist üretimin birinci aşamasına** geçilebilir. Burada durmaz, aynı üretim tarzının devamı olarak **komünizmin ikinci aşamasına büyür**. Komünist üretim tarzının bu iki evresi arasında, ekonominin olgunluk derecesi dışında, geçiş toplumundan kalan kalıntılar dışında bir ayırım yoktur. **Sosyalizm de, komünizmin ikinci aşaması da**, birbirinden ayrılamayacak **tek üretim tarzının değişik aşamalarıdır.** Lenin, sosyalizm-komünizm anlayışını şöyle açıklar:

*"Genel olarak **sosyalizm** diye adlandırılan şeyi, Marx, **komünist toplumun birinci ya da alt evresi olarak adlandırmıştır.** Üretim araçları ortaklaşa mülkiyet durumuna geldiği ölçüde, bunun **tam komünizm olmadığını** unutmamak koşuluyla **komünizm sözcüğü bu evre için de kullanılabilir.** Marx'ın açıklamalarının büyük değeri, burada tam materyalist diyalektiği, evrim teorisini, tutarlı biçimde uygulamak ve **komünizmi, kapitalizmden başlayarak gelişen***

[158]) TKP Yayınları, *Parti Programı,* s.17.

bir şey olarak düşünmektir. *(Sosyalizm nedir, komünizm nedir? gibi) uydurulmuş, skolastik ve yapay tanımlamalarla, kuru sözcük çekişmeleriyle yetinme yerine, Marx,* ***komünizmin ekonomik olgunluk aşamaları*** *denebilecek şeyi çözümler."*[159]

Özetle Sosyalizm, Lenin'in söylediği gibi komünizmin ilk aşaması için kullanılan bir terimdir. Sosyalizm kendi başına, komünizmin ikinci aşamasından kopuk bir üretim biçimi değildir. Bu nedenle sosyalist toplum sınıfsız bir toplumdur. Sosyalizmde özel mülkiyet, değer yasası, pazar için üretim, artı-değer sömürüsü yoktur.

TKP'ye Göre Sosyalizm

Türkiye soluna musallat olan sosyalizm-komünizm kavram kargaşası, TKP'nin sosyalizm anlayışına da sinmiştir. TKP, sosyalizmi komünizmden ayrı bir toplumsal yapı olarak gören yanlış anlayışa katılıyor. TKP'nin sosyalizm programının amaç bölümünde şöyle yazar:

"*Sosyalist iktidarın nihai hedefi, başka* ***sosyalist toplumlarla*** *birlikte,* ***sınıfsız ve sömürüsüz bir dünyanın*** *yaratılmasıdır."*[160]

Cümleyi Marksist kuramın kavramları ile açmaya çalışalım. TKP programına göre sosyalist devrim ile kurulan sosyalist demokrasinin/iktidarın amacı, sınıfsız ve sömürüsüz toplumu kurmaktır. Bu nedenle bu döneme "sosyalist kuruculuk dönemi" adı veriliyor. Ancak sosyalist iktidarın görevi sosyalizmi kurmakla bitmiyor. Kendi ülkesinde **sosyalist toplum** yapısını yani sosyalizmi kuran sosyalist iktidarın nihai hedefi, **diğer sosyalist toplumlarla** birlikte **sınıfsız ve sömürüsüz** dünyanın, yani komünizmin (TKP bunu komünizmin ikinci aşaması olarak algılıyor) yaratılmasıdır.

Görüldüğü gibi bu cümlede Marksist sosyalizm teorisine aykırı tüm yanlış görüşler billurlaştırılmış durumda. Nedir bu yanlış görüşler?

1- Tek ülkede sosyalist toplum biçiminin kurulabileceği, yani kapitalizmden komünizmin alt evresine geçilebileceği savunuluyor.

2- Sosyalist toplumu komünizmden koparıyor, ayrı bir toplum biçimi olarak gösteriyor.

3- Sosyalist iktidarın sosyalizmi kurduktan sonra da devam edeceğini söylüyor; yani geçiş dönemi ile sosyalist toplum düzenini, sosyalist iktidar altında birleştiriyor. Böylece sosyalist toplumda devletin (proletarya diktasının) varlığını sürdüreceği söylenmiş oluyor.

4- Sınıfsız, sömürüsüz toplum nihai hedefi ile komünizmin ikinci evresi kastedildiğinden, sosyalist toplumun sınıflı toplum olarak düşünüldüğü anlaşılıyor.

***

TKP programında sosyalizmde iktidar, sosyalist demokrasi olarak tanımlanır.

---

[159]) Lenin, *Devlet ve İhtilâl*, çev. Süleyman Arslan, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1978, s. 129–130.
[160]) TKP Yayınları, *Parti Programı,* s.18.

"İktidar, bir sosyalist demokrasi olarak örgütlenir,"[161]
Evet, sosyalist devrimden sonra kurulacak proletarya diktası dönemi sosyalist demokrasi anlamına gelir. Fakat sosyalist demokrasi=sosyalizm anlamına gelmez. Sosyalizm, sosyalist demokrasiden sonra, yani proletarya diktası sönümlendikten sonra gerçekleşecek toplum biçimidir. Sosyalist demokrasi= proletarya diktasıdır. Dolayısı ile sınıflı toplumdur. Sosyalizm ise, proletarya diktasının olmadığı sınıfsız toplumdur! TKP sosyalist demokrasi ile sosyalizmi karıştırıyor. Bu nedenle sosyalizmi sınıflı toplum olarak göstererek yanlış yapıyor. TKP bunu açık olarak şu sözlerle ifade eder:

"Demokrasi bir devlet biçimidir ve her devletin bir sınıf iktidarını ifade etmesi gereği, her demokrasi de sınıflı bir toplumu varsayar. ***Sosyalist demokrasi*** *bu kurala istisna oluşturmaz.* ***Burada sosyalizm sınıflı bir toplum olarak betimlenmiş olmaktadır****."*[162]

TKP çok net söylüyor: TKP programının öngördüğü sosyalizm sınıflı bir toplumdur. Bu sınıflı sosyalist toplumun ekonomik yapısını ise "devlet işletmeciliği" dir.

"Kuşkusuz sosyalist üretim ve mülkiyet ilişkileri esasen ***devlet işletmeciliğini*** *gerektirir; diğer biçimler geçiş süreçlerini anlatır."*[163]

TKP'ye göre sosyalizmde devlet varlığını sürdürüyor ve üretim araçlarının mülkiyetini elinde tutuyor.

Komünist/sosyalist üretim tarzı; toplumsal mülkiyete dayalı, sınıfların olmadığı, özgür ve birleşmiş üreticiler toplumu demektir. Sosyalizmde de, tam komünizmde de bu aynıdır. Sosyalist toplumda üretim araçlarının mülkiyeti doğrudan topluma aittir. Devlet mülkiyeti şeklindeki ortak mülkiyet, sosyalist kuruculuk döneminin bir mülkiyet şeklidir; sosyalizmin değil!

TKP tam aksini söylemekte, kapitalizmden sosyalizme kadar süren geçiş döneminin mülkiyet ilişkisi olan devletçiliği, sosyalist toplumun ekonomik yapısı içinde saymaktadır.

***

TKP'ye göre sosyalizm, "kapitalizm ile komünizm arasındaki mücadele dönemidir."

"Ne var ki sosyalizm, başlı başına bir dengesizlik durumunu anlatır. ***Kapitalizm ile komünizm arasındaki mücadele dönemi olan sosyalizm,*** *kendi başına bırakıldığında da* ***sınıfsız toplum doğrultusunda evrimini*** *sürdürecek olan bir altyapıya sahip değildir."*[164]

Altını çizerek belirtmemiz gerekiyor ki, TKP'nin "komünizmi" andığı her yerde okuyucu bunu "komünizmin ikinci evresi" olarak anlamalıdır. Çünkü TKP, sosyalist toplumu, geçiş toplumunun içine katıyor. Sosyalizmi (komünizmin birinci aşamasını) sınıflı bir toplum; komünizmin ikinci aşamasını sınıfsız toplum olarak kabul ediyor.

TKP, sosyalizmi, kapitalizm ile komünizmin ikinci aşaması arasına koyarak, komünizmin alt evresi olan sosyalist toplumu ait olduğu bütünden yani komünist toplumdan ayırıyor.

---

[161]) TKP Yayınları, *Parti Programı,* s.19.
[162]) Aydemir Güler, *Sosyalizmde Devlet, Sosyalizm Programı'nda Devlet*, *Gelenek, 86. sayı*, Ocak 2006.
[163]) Aydemir Güler*, Sosyalizmde Devlet, Sosyalizm Programı'nda Devlet*, *Gelenek, 86.sayı*, Ocak 2006.
[164]) Erkin Özalp*, Reel Sosyalizm ve Ekonomi Sorun Neredeydi? Gelenek, 74. sayı*. Haziran 2002.

***

Sosyalist toplumu komünist toplumdan ayıran anlayış, TKP'nin şu sözlerinde tekrar açığa çıkıyor.

*"**Sosyalizm, sınıfsız-sömürüsüz toplum hedefi söz konusu olduğunda bir geçiş evresidir**. Bu evrenin başta üretim araçlarının kolektif mülkiyete geçirilişi olmak üzere, bazı kriterleri vardır. Ancak bu kriterler üzerinden verili bir ülkede "sosyalizmin nihai zaferi"nden söz etmek mümkün olamaz. **Sosyalizmin nihai zaferi olgun komünist toplumun varlığını hissettirmesidir ki, bu bir ya da birkaç ülke ölçeğinde asla gerçekleşemez**."*[165]

İlk cümleye bakarsak, sosyalizmin komünist topluma (komünizmin ikinci aşamasına) bir geçiş evresi olduğu anlatılıyor. TKP'ye göre sınıfsız- sömürüsüz toplum komünist toplumdur. Sosyalizm bu topluma bir geçiş evresidir. Dolayısıyla TKP'ye göre sosyalizm sınıflı toplumdur. Bu evredeki toplumlar yani sosyalist toplumlar kolektif mülkiyeti gerçekleştirmiş olsalar bile sosyalizm nihai zaferine ulaşmış değildir. Çünkü TKP'nin sosyalizmin nihai zaferinden anladığı "olgun komünist toplumun varlığını hissettirmesidir."

TKP'nin "olgun komünist toplum" terimi ile Lenin'in "tam komünizm" dediği komünist toplumun üst evresini kastettiği anlaşılıyor.

*"1917 ile birlikte yalnızca teorik değil aynı zamanda pratik bir mesele haline gelen **"sosyalist kuruluş süreci"**nde mücadele dinamizmini ortadan kaldırmamak ve hedefleri bulanıklaştırmamak kaydıyla **"sosyalizm", "olgun sosyalizm", "komünizmin ilk evresi" gibi adlandırmaların her biri şu veya bu nedenle tercih edilebilir.** Benim tercihim ise SSCB'deki ve diğer sosyalist ülkelerdeki bütün bu döneme (ona yüklenen negatif anlamı bilmeme rağmen) **reel sosyalizm** denmesidir. Günahıyla sevabıyla **bu dönemde sosyalizm gerçekten gerçektir.**"*[166]

TKP bu dipnotla iki konuya açıklık getirmiş oluyor; birincisi sosyalist kuruluş süreci diye adlandırdığı kapitalizmden sosyalizme geçiş aşamasına sosyalizm adının verilmesini doğru buluyor. İkincisi Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist devrimini gerçekleştirmiş ülkelerin sosyalizmi yaşadığını, o ülkelerde sosyalist toplumun kurulduğunu kabul ediyor.

TKP'nin bu iki kabulü sosyalizmi sınıflı (dost da olsalar) ve devletli toplum biçimi olarak tanımladığını gösteriyor. TKP'nin bu iki görüşü de doğru değildir.

***

Daha fazla uzatmadan özetleyecek olursak; TKP'ye göre sosyalizm sınıflı ve devletli bir toplum biçimidir. Oysa Lenin sosyalizmi çok açık biçimde sınıfsız toplum olarak tanımlıyor:

"Sosyalizm sınıfların ortadan kalkması demektir."[167]

---

[165]) Kemal Okuyan, *Enternasyonalizm ve Sovyetler Birliği Türkiye'den Bir Bakış*, *Gelenek, sayı. 74*., Haziran 2002.
[166]) Kemal Okuyan, *Enternasyonalizm ve Sovyetler Birliği Türkiye'den Bir Bakış, Gelenek, sayı 74,* Haziran 2002.
[167]) Lenin, *Seçme Eserler, Cilt 9*, çev. Süheyla Kaya, İnter Yayınları, 1997, s.161.

TKP'nin Marksist kuramın bu konudaki çok açık söylemlerine dolaylı ya da dolaysız karşı çıkmasının, kavramların arkasından dolanmasının altında yatan tek neden, Stalin'in çarpıtılmış sosyalizm teorisini savunma arzusudur.

***

Stalin 1936'da Sovyetler Birliğinde sosyalist kuruluş aşamasının tamamlandığını, sosyalist toplumun kurulduğunu ilan etti. Ancak toplum yapısının pratiği bunu doğrulamıyordu. Toplumda hâlâ sınıflar vardı. İşçiler ve köylüler sınıf olarak varlıklarını sürdürmekteydi.

Halbuki daha önce Stalin'in kendisinin de defalarca belirttiği gibi sosyalist toplumda sınıflar olmayacaktı. Stalin çareyi; teoriyi, pratiğe uydurmakta buldu. Sorunu tersinden çözdü. Sosyalist toplumda sömürücü sınıflara yer yoktu, işçi sınıfı ve köylülük olabilirdi(!)

"Bilindiği gibi, büyük toprak sahipleri sınıfı, içsavaştaki son ve kesin yengimiz sonucu zaten tasfiye olmuştu. Öteki sömürücü sınıflar da aynı yazgıyı paylaştılar. Sanayide artık kapitalistler sınıfı yok. Tarımda artık kulaklar sınıfı yok. Ticarette artık tacirler ve spekülatörler yok. Öyle ki, tüm sömürücü sınıflar tasfiye edilmiş bulunuyor.

Geriye işçi sınıfı kaldı.
Köylüler sınıfı kaldı.
Ve aydınlar kaldı."[168]

Oysa Marksist sosyalizm teorisi bu konuda çok nettir. Sosyalizm sınıfsız bir toplumdur. İşçi sınıfı da dahil tüm sınıflar yok olmadan sosyalist toplumdan söz etmek mümkün değildir. Lenin bu konuda çok açık yazar:

"Herkes, Marksizmin sınıfların ortadan kalkmasının teorik gerekçelerini ortaya koyduğunu bilir. Bu ne anlama gelir? ***Sosyalizmin zaferi*** *için kapitalistleri devirmek yeterli değildir; proletarya ile köylülük arasındaki fark da ortadan kaldırılmalıdır. (...) Sınıf mücadelesi yürütüyoruz ve amacımız sınıfları ortadan kaldırmaktır.* ***İşçiler ve köylüler durdukça, sosyalizm gerçekleşmiş olmayacaktır.*** *"*[169]

Şimdi TKP'nin Marksist sosyalizm kuramını zorlayarak, sosyalizmi sınıflı ve devletli toplum olarak kabul etme nedeninin daha iyi anlaşıldığını sanıyoruz.

Sosyalist Toplumda Meta Üretimi ve Değer Yasası Olacak mı?

Meta üretimi, kişisel tüketim için değil, pazarda satmak için üretim yapmaktır. Peki meta nedir?

Üretilen ürünlerin kullanım ve değişim değeri olmak üzere iki değeri vardır. Bir ürünü, örneğin elmayı yemek için ürettiğimizde onun kullanım değeri söz konusudur. Ancak aynı elmayı pazara götürüp sattığımızda elmanın değişim değeri ortaya çıkmış olur. Yani elma bir meta haline gelir.

---

[168]) Stalin, *Leninizmin Sorunları*, çev. Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, 1977, s. 623.
[169]) Lenin, aktaran Tony Cliff, *Kuşatılmış Devrim Cilt 3*, çev. Bernar Kutluğ, Z Yayınları, 1996, s.160.

"*Gereksinmelerini kendi emeğinin ürünü ile doğrudan doğruya karşılayan kimse, gerçekte, kullanım-değeri yaratır, ama meta yaratmamıştır.*"[170]

Bir ürünün meta haline gelmesi için değişim yoluyla bir başka kullanıcıya devredilmesi gerekir.

"*Bir ürünün meta olabilmesi için, kullanım-değeri olacağı başka bir kimseye, değişim yoluyla devredilmesi gerekir.*"[171]

Metanın ortaya çıkışı kapitalizmden çok önceye dayanır. Metayı, önce değişimin (mübadelenin) başladığı takasta görürüz. Ama tam olgunlaşmış haliyle meta, kapitalizmde ortaya çıkar; kapitalist üretim tarzının hem ilk şartı, hem sonucu olur. Öyle ki, metayı içermeyen bir kapitalizm düşünülemez.

"*Meta, kapitalist üretimin hem öngereği, hem sonucudur.*"[172]

Kapitalizmde ürünlerin el değiştirebilmesi, başkalarının kullanımına sunulabilmesi için (meta haline gelmesi için) bir "değişim değerine" gereksinimi vardır. Çünkü üreticiler kendilerinin tüketimi için değil, başkalarının tüketimi için üretir ve bunu meta pazarına sunar. Kapitalistin gözünde her nesne, insanın iş gücü de dahil alınır satılır mal, yani metadır.

***

Peki, metaların pazardaki değerleri neye göre belirlenir? Değişim değerleri nasıl ölçülür?

Marksizmin bu soruya yanıtı açıktır: Metalar üretilmeleri için harcanmış emek miktarını içlerinde taşırlar. Bu onların değerini oluşturur. Bir metanın değeri; metayı üretmek için gerekli toplumsal emek miktarı kadardır.

Metaların değişimi de bu ölçü üzerinden olur. Ölçümün yapıldığı yer piyasadır. Metalar piyasada değerlerine (daha doğrusu üretim fiyatlarına) göre değiştirilir. İşte bu değer yasasıdır. Değer yasası, metaların değerlerini ölçerek onların mübadelelerini gerçekleştiren yasadır. (Konuyu karmaşık hale getirmemek için, üretim fiyatı sorununu ele almıyoruz.)

Piyasa, üreticilerin emeğinin birbiriyle kıyaslandığı yerdir. Bu kıyaslamayı değer yasası yapar. Piyasa ortadan kaldırılmadan değer yasası ortadan kaldırılamaz.

Değer yasası, toplumda üretilen metalarla, toplumun ihtiyaçları arasındaki dengeyi piyasa aracılığıyla sağlar. Ayrıca toplam toplumsal emeğin oransal dağılımını değer yasası sağlar. Değer yasası olmadan kapitalizm işleyemez.

***

Şimdi can alıcı soruyu sormanın zamanı geldi. Sosyalist üretim tarzında meta üretimi var mıdır? Sosyalizmde değer yasası geçerli midir? Sosyalizmde metaların alınıp satıldığı bir piyasa olabilir mi?

---

[170]) Karl Marx, *Kapital I*, çev. Alaattin Bilgi, Sol Yayınları, 1986, s.55.
[171] Karl Marx, *Kapital I*, çev. Alaattin Bilgi, Sol Yayınları, 1986, s.55.
[172] Karl Marx, *Artı-Değer Teorileri, İkinci Kitap*, çev. Yurdakul Fincancı, Sol Yayınları, 1999, s.56.

Bu soruların yanıtı çok açık olarak görülebileceği gibi olumsuzdur. Marksist sosyalizm kuramına göre, sosyalizmde üretim pazar için değil, toplumun gereksinimlerini karşılamak için yapılacaktır. Ürünler pazara (piyasaya) çıkmayacağından ve satılmayacağından dolayı meta değildir. Ve değişim değerleri yoktur. Sadece kullanım değerleri vardır. Marx ve Engels bunu çok açık belirtir:

"Üretim araçlarının ortak mülkiyetine dayanan komünal bir sosyal düzen içinde, üreticiler ***ürünlerini değişmezler****."*[173]

"*Üretim araçlarına toplum tarafından elkonulması ile* ***meta üretimi ve bunun sonucu, ürünün üretici üzerindeki egemenliği ortadan kalkar****. Toplumsal üretim içindeki anarşi yerine, bilinçli planlı örgüt geçer.*"[174]

Marksist sosyalizm teorisine göre sosyalist toplumda meta üretimi olmaz ve değer yasası işlemez. Ancak Sovyet toplumunda meta üretimi vardı ve özellikle tarım ürünlerinin değeri pazarda belirleniyordu. Yani değer yasası işliyordu. Bunun iki açıklaması olabilirdi; ya Sovyet toplumu sosyalist toplum değildi, ya da sosyalist toplumda meta üretimi olacak, değer yasası varlığını koruyacaktı.

Stalin ve Sovyet Marksistleri doğru olanı yani Sovyet toplumunun henüz sosyalist toplum haline gelmediği gerçeğini kabul etmediler. Tam tersine geçiş dönemini yaşayan Sovyet toplumunu sosyalist toplum olarak ilan ettikleri için; yanlışı teorileştirdiler, sosyalist toplumda meta üretiminin olacağını söylediler.

Stalin 1952'de şöyle dedi:

"*Zaman zaman ülkemizde,* ***sosyalist düzen altında, değer yasasının varolup olmadığı, işleyip işlemediği soruluyor.***

Evet, vardır ve işlemektedir. *Metaların ve meta üretiminin varolduğu her yerde, değer yasası da varolmalıdır.*"

"*Sonuç olarak,* ***değer yasasının****, tarımsal hammaddelerin fiyatlarının oluşumunu etkilediği ve bu sürecin* ***unsurlarından biri*** *olduğu reddedilemez.*"[175]

Stalin'in temellerini attığı bu yanlış görüş onun ölümünden sonra da devam ettirildi. Stalin'in ölümünden sonra 1954'te SSCB Ekonomi Enstitüsü tarafından yayımlanan ekonomi politik kitabında da bu çarpık görüş yazıldı:

*"****Sosyalizm de meta üretimi*** *var olmaya devam ettiğinden,* ***değer yasası*** *sosyalist iktisatta etkimesini sürdürür."*[176]

---

[173]) Karl Marks-Friedrich Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, çev. M. Kabagil, Sol Yayınları, 1989, s. 30.
[174]) Friedrich Engels, *Anti-Dühring*, çev. Kenan Somer, Sol Yayınları, 1977, s. 447.
[175]) Stalin, *S.S.C.B.'de Sosyalizmin Ekonomik Sorunları*, çev. Kemal Savaş, Günce Yayınları, 1979, s.21, 51.
[176]) SSCB Ekonomi Enstitüsü Bilimler Akademisi, Politik Ekonomi Ders Kitabı Cilt II, Almanca Baskı, 1955, çev. İsmail Yarkın, İnter Yayınları, 1996, s. 74.

Stalin ve Sovyet Marksistlerinin sosyalizm teorisinde yaptığı revizyonun amacı bellidir. Tek ülkede sosyalist toplumun kuruluşunun tamamlanabileceği görüşünü inandırıcı kılmak için teoriyi revize etmeleri gerekiyordu. Sosyalist toplumda meta üretimi ve değer yasasının devam edeceği görüşü bu revizyonun ekonomi ayağını oluşturuyordu.

TKP'ye Göre Sosyalizmde Meta Üretimi Vardır

Stalin ve Sovyet Marksistlerinin yanlış teorisi TKP içinde hâlâ kabul görmektedir. TKP'ye göre sosyalizmde değer yasası hükmünü sürdürmektedir ve piyasa koşulları mevcuttur. Yani pazar için üretim (meta üretimi) yapılmaktadır.

*"Burada, **sosyalizm koşullarında** piyasa mekanizmalarına hiçbir şekilde başvurulmaması gerektiği söylenmiyor. Bu olanaksız. **Emek-değer yasası ortadan kaldırılmadığı sürece, belirli piyasa mekanizmalarının varlığını sürdürmesi kaçınılmazdır."***[177]

TKP'nin sosyalist kuruluş dönemi ile sosyalist toplumu (komünist toplumun ilk evresini) birbiri içine katmasının teorik karmaşası bu konuda da kafa karışıklığına yol açıyor. TKP önce Sovyetlerde özellikle kırlarda meta üretiminin devam ettiğini kabul ediyor. Kolektif çiftliklerde meta üretimi yapıldığını itiraf ediyor:

*"Sovyetler Birliği'nde **meta ekonomisinin varlığı**, temelde **sosyalist ekonominin yalnızca kamu mülkiyetine dayanmıyor** oluşuyla açıklandı. Sanayi sektöründe büyük ölçüde devlet mülkiyetine geçilirken, kırlarda 1920'lerin sonunda başlatılan kolektivizasyon hamlesi sonrasında tarımda iki, hatta iki buçuk mülkiyet biçimi ortaya çıktı. **Devlet çiftlikleri kamu mülkiyetinin** somutlandığı daha gelişkin yapılanmalar haline gelirken, **kolektif çiftlikler(kolhozlar)** üye çiftçilerin sınırlandırılmış mülkiyet hakkına sahip oldukları ekonomik birimlerdi. Buna ek olarak, **çiftçi ailelerinin kendi tasarruflarındaki topraklardan ayrı bir mülkiyet biçimi** olarak söz etmek mümkündü."*[178]

TKP bu kolektif çiftliklerdeki üretimin pazar için olduğunu kabul ediyor. Ayrıca küçük aile işletmelerinde meta üretimine izin verildiğini ekliyor. Aslında bu olgular sosyalist kuruculuk dönemi için doğrudur. Henüz sosyalist toplumun kuruluşunun tamamlanmadığı tarihsel dönemde, kamu mülkiyetinin yanında, kolektif (kooperatif) işletmeler ve küçük aile üretimi yapan ekonomik ögeler varlığını sürdürebilir. Buralarda pazar için üretim yapılmaktadır.

Sorun, bu kapitalist üretim merkezlerinin sosyalist toplum kurulduktan sonra da varlığını sürdüreceğinin söylenmesidir. Stalin ve Sovyet "ekonomi politikçilerin" yaptığı yanlış buradadır. TKP bu noktada şu soruyu soruyor:

*"Kırlardaki bu mülkiyet çeşitliliği, **sosyalizmde meta ekonomisinin varlığını, değer yasasının hükmünü** sürdürmesini meşru gösterir mi?"*[179]

TKP'nin kendi sorusuna yanıtı çok ilginç ve ikircimli:

*"Bu soruya aynı anda hem **evet** hem de **hayır** yanıtı verilmelidir."*[180]

---

[177]) Erkin Özalp, *Reel Sosyalizm ve Ekonomi Sorun Neredeydi?* Gelenek, 74.sayı, Haziran 2002.
[178]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliğinin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler,* Yazılama Yayınevi, Ekim 2009, s.31.
[179]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliğinin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler,* s.31.
[180]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliğinin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.31.*

Önce TKP'nin niçin hayır dediğine bakalım:

*"Sosyalist kuruluş süreci **komünizme** giden yolu açmaya çalışırken eski düzenin kalıntılarını ve geri mülkiyet biçimlerini devamlı baskı altına almak, sınırlamak ve ortadan kaldırmak durumundadır. Bu anlamda **meta üretimi** kanıksanamaz ya da **sosyalizme içerilemez**."*[181]

Yanıt bu kadarla kalsa, sorun olmayacak. Ancak TKP sorusuna aynı anda evet diyerek, yukarıda söylediği hayır yanıtını ve gerekçesini bir kenara itmiş oluyor. Çünkü sosyalist üretim biçiminde meta üretimi olacak mı sorusunun yanıtı tek ve kesindir. Marx, Engels ve Lenin'in bu soruya yanıtlarının ne denli açık olduğunu yukarıda anlatmıştık. Yine aynı bölümde "sosyalist toplumda meta üretimi olacaktır" şeklinde yanıt verenlerin, Stalin ve Sovyet Marksistleri olduğunu yazmıştık.

TKP soruya verdiği evet yanıtı ile Marksist sosyalizm kuramını çarpıtanların safına geçmiş oluyor. TKP'nin sosyalist toplumda meta üretiminin bulunmasına ve değer yasasının geçerli olmasına itirazı yok. TKP'ye göre sosyalizm sınıflı toplumdur ve meta üretimi varlığını sürdürüyor.

Peki, TKP neye itiraz ediyor? Onun itiraz ettiği nokta, değer yasasının sosyalist üretim tarzında varlığının bir bütün olarak kabul edilmesi ve egemen olması. TKP'ye göre değer yasası sosyalist toplumda varlığını sürdürecek, ama egemen olmaması gerekir.

*"Değer yasası, **egemenliğini kurmasa bile**, kapitalizm öncesinde de, sonrasında da varlığını sürdürüyor."*[182]

*"Değer yasasına sosyalist kuruluşta **merkezi veya kalıcı** bir yer vermek **sosyalizmin** varlık nedenini sorgulamak, eşitlikçiliğin maddi temelini ortadan kaldırmak anlamına gelir."*[183]

Dikkat edilirse, sosyalizmde merkezi-kalıcı olmamak koşuluyla değer yasasının işlediği kabul edilmektedir.

Peki, TKP'nin bu eleştirileri kime? Doğrudan Stalin'e. Çünkü değer yasasına sosyalist toplumda egemen yer veren Stalin'dir. TKP ister istemez Stalin'i eleştirmek zorunda kalıyor. Önce Stalin'i övüyor, onun safında olduğunu söylüyor, sonra da değer yasası konusundaki görüşünü eleştiriyor.

*"Stalin'in meramını bu ve diğer makalelerde, son yazılarında anlamamak ve hatta bunların safında yer almamak mümkün değil. Ancak sosyalist kuruluşun sancılarını özetlerken, **değer yasasının sınırlandırılması ve denetlenmesi** gibi Marksist gelenekte hiçbir zaman iyi sonuçlar yaratmamış kavramlardan yararlanılmasını benimsememek gerekiyor. **Sınırlama ve denetleme, egemenliğini sürdüren bir olgunun kuşatılması anlamına gelir.** Sosyalist kuruluşta değer yasasına bir biçimde egemenlik atfetmek, muazzam sorunlara davet çıkarmak anlamına gelecektir."*[184]

---

[181]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliğinin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler,* s. 31–32.
[182]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* Gelenek Yayıncılık, Şubat 2001, s.43.
[183]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* Gelenek Yayıncılık, Şubat 2001, s.41.
[184]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.43.

Ne diyor TKP? Stalin değer yasasını sosyalizmde egemen bir yasa saydığı için muazzam sorunlara davet çıkarmıştır. Böylece TKP, Stalin'in değer yasası konusunda Marksist teoriyi çarpıtan görüşüne karşı çıkmış gibi görünüyor. Ancak hemen toparlıyor ve Stalin'in aldığı önlemlerle muazzam sorunların çıkmasına engel olduğunu yazıyor.

*" Stalin **sosyalist ekonomide değer yasasına bir yer vererek** girdiği riski, zaman zaman yaptığı uyarılarla, zaman zaman ise değer yasası ile sarmaş dolaş olan iktisatçıları tasfiye ederek azaltmıştır."*[185]

Ne kadar bilimsel, ne kadar Marksist bir yaklaşım değil mi? Değer yasası gibi ekonomik bir yasanın yaratacağı "muazzam sorunlar" ekonomide gerçekleşen değişiklikler sonucu değil, "uyarılar" ve "iktisatçıların tasfiyesi" ile önlenebiliyor.

TKP, Stalin'in bu sözleri sosyalizmin kuruluşunun ilanından 15–16 yıl sonra söylediğinin üstünden atlıyor. Ya da kuruluş dönemi ile komünizmin ilk evresini aynı aşama içinde gördüğü için üstünde durmuyor. Stalin sosyalist kuruluş döneminden değil, sosyalizm kurulduktan sonra, Sovyet toplumunda meta üretiminin varlığından ve değer yasasının kabulünden söz ediyor. Ve bu görüşünü teorileştiriyor. O yüzden TKP'nin eleştirisi konunun temeline inemiyor. TKP'nin görüşleri ile Stalin'in görüşleri arasında temelde bir fark yoktur. Çünkü ikisi de sosyalist toplumun, sınıflı toplum olduğunu iddia ediyor. İkisi de sosyalist toplumda (komünizmin ilk evresinde) meta üretiminin ve değer yasasının varlığını bir biçimde sürdüreceğini söylüyor. Gerisi ayrıntıdır.

TKP'nin asıl çelişkisi kendi içindedir. TKP bir yandan "meta üretimi sosyalizme içerilemez" diyor. Diğer yandan sosyalizmde "egemen olmayan bir meta üretimi vardır" diyor. Birbirini dıştalayan bu iki önerme TKP'nin içsel çelişkisidir. TKP bu çelişki batağına niçin giriyor? Stalin'le bir noktada uyum sağlamak için!

Sosyalist Toplum Devletli Bir Toplum mudur?

Marksizme göre devlet, bir sınıfın diğer sınıflar üzerindeki baskı organıdır. Lenin, devletin varlığının temel nedenini şöyle anlatır:

*"Devlet, sınıf çelişkilerinin uzlaşmaz olmaları olgusunun ürünü ve belirtisidir. Nerede sınıflar arasındaki çelişmelerin uzlaşması nesnel olarak olanaklı değilse, orada devlet ortaya çıkar. Ve tersine; **devletin varlığı da, sınıf çelişkilerinin uzlaşmaz olduklarını tanıtlar**."*[186]

Marksizme göre devlet, uzlaşmaz toplumsal sınıflarla birlikte ortaya çıkmış ve söz konusu uzlaşmaz sınıfların ortadan kalkmasıyla yok olacaktır. Devletin insanlık tarihindeki yeri ve gelecekte ne olacağını en açık şekilde Engels'in şu sözlerinde buluruz.

*"Demek ki, devlet düşünülemeyecek bir zamandan beri varolan bir şey değildir. İşlerini onsuz gören, hiçbir **devlet ve devlet gücü fikri bulunmayan toplumlar olmuştur**. **Toplumun sınıflara bölünmesi**ne zorunlu olarak bağlı bulunan belirli bir iktisadi gelişme aşamasında, bu bölünme, **devleti bir zorunluluk durumuna getirdi**. Şimdi, üretimde, bu sınıfların varlığının yalnızca bir zorunluluk olmaktan çıkmakla kalmayıp, üretim için gerçek bir engel olduğu bir gelişme aşamasına hızlı adımlarla yaklaşıyoruz. **Bu sınıflar**, vaktiyle ne kadar kaçınılmaz bir biçimde*

[185]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* Gelenek s.49.
[186]) Lenin, *Devlet ve İhtilâl*, çev. Süleyman Arslan, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1978, s.15.

ortaya çıktılarsa, o kadar kaçınılmaz bir biçimde ***ortadan kalkacaklardır. Onlarla birlikte, devlet kaçınılmaz bir biçimde yok olur****."*[187]

Engels burada devletin varlığını, sınıfların varlığı ile özdeş kılmaktadır. Sınıfların yokluğuyla da, devletin yokluğunu eşitlemektedir.

Proletarya sosyalist devrimle burjuva devleti parçalar ve ortadan kaldırır, yerine kendi proleter devletini kurar. Proleter devlet; siyasal olarak yenilmiş, ama henüz ekonomik olarak varlığı ortadan kalkmamış burjuvazi üzerine bir diktatörlüktür. Asli görevi kapitalist üretim ilişkilerini tasfiye etmek ve sosyalist kuruculuğa hizmet etmektir. Bunun yolu sınıfları ortadan kaldırmaktan geçer.

Proleter devletin daha önceki sınıflı toplum devletlerinden farkı; onlar gibi varlığını sürdürmeye çalışmak değil, varoluş nedenini yani sınıfları ortadan kaldırarak kendi varlığına son vermektir. Çünkü hizmet ettiği işçi sınıfı, sınıf olarak kendini yok etme ve sınıfsız bir topluma ulaşma amacındadır. Proleter devlet kuruluşundan itibaren işlevlerini giderek toplumun kendisine devreder. Engels'in deyimiyle sönümlenmeye başlar. Engels, sönümlenme yolunda olan devlet için, artık "siyasal olmayan bir devlet" terimini kullanır:

"Devlet, başlıca görevlerini, işçilerin kendileri tarafından yapılan böylesine bir kayıt ve bu tür bir denetime indirgediği zaman, "siyasal devlet" olmaktan çıkar: kamu görevleri siyasal niteliklerini yitirir ve basit yönetsel görevler durumuna dönüşürler."[188]

Siyasi niteliklerini kaybetmiş bir aparata klasik anlamda devlet denemez. Çünkü her devlet sınıfsal çıkarlar üzerine kurulu bir siyaseti ifade eder. Her devlet siyasidir. Bu özelliğini kaybeden devlet kendini inkâr ediyor demektir. Sosyalizmin kuruluş döneminde olan da budur. Sınıflar varlık koşullarını yitirdikçe onların siyasi egemenlik aracı da ortadan kalkacaktır. Sosyalizme geçildiğinde sınıflar sönmüş olacaktır. Sınıfların olmadığı yerde politik iktidar olamaz. Marks diyor ki:

"İşçi sınıfı, kendi gelişim hareketi içinde, eski uygar toplumun yerine ***sınıfları*** *ve onların uzlaşmaz karşıtlıklarını dışta bırakacak bir birlik koyacaktır ve bu anlamıyla,* ***politik iktidar diye bir şey kalmayacaktır."***[189]

Marx, Bakunin ile tartışmasında görüşünü çok net ortaya koymuştur:

*"****Sınıf hâkimiyeti*** *ortadan kalktığında, kelimenin bugünkü siyasi anlamında artık her hangi bir* ***devlet olmayacaktır****."*[190]

***

Özetlersek; proletarya sosyalist devrimden sonra kendi proleter devletini kuracak ve bu aparatla kapitalist üretim ilişkilerini ve burjuvaziyi tasfiye edecektir. Proleter devlet asli

---

[187]) Karl Marx-Friedrich Engels, *Seçme Yapıtlar, çev*.Arif Gelen, Kenan Somer, M.Kabagil, Mihri Belli, Ö.Ünalan, Sevim Belli, V:Erdoğdu, Sol Yayınları , 1979, s.402.
[188]) Friedrich Engels, aktaran Lenin, *Devlet ve İhtilâl*, çev. Süleyman Arslan, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1978, s.133.
[189]) Marx, *Felsefenin Sefaleti*, çev. Ahmet Kardam, Sol Yayınları, 1979, s.185-186.
[190]) Marx, *Bakunin'in "Devlet ve Anarşi" Kitabının Tahlili,* aktaran Jon Elster, *Marx'ı Anlamak,* Liberte, 2004,s.457.

görevini yerine getirinceye yani sosyalist toplumun kuruluşu tamamlanıncaya dek varlığını sürdürecektir. Proleter devlet devrimle birlikte işlevlerini doğrudan topluma devretmeye başlayacak, sosyalist üretim ilişkileri geliştikçe ve işçi sınıfı da dahil sınıflar yavaş yavaş varlık nedenlerini yitirdikçe sönümlenecektir. Böylece devlet siyasal egemenlik aracı olmaktan çıkacak, işlerin yönetilmesine dönük Özgür Üreticiler Birliği'ne dönüşecektir. Böylece devletin ortadan kalkması, sınıfların tamamen ortadan kalktığı sosyalist toplumda (komünizmin alt evresinde) mümkün olacaktır.

Proleter devletin sosyalist kuruluş döneminden itibaren giderek yok olma, sönümlenme sürecini Lenin şöyle anlatıyor:

*"**Toplumun bütün üyeleri**, ya da hiç olmazsa bunların büyük bir çoğunluğu, devleti kendileri yönetmeyi öğrendiği, işi kendi ellerine aldığı, son derece **küçük kapitalist azınlığı üzerinde**, kapitalizm tarafından iyiden iyiye **bozulmuş işçiler üzerinde denetimi 'örgütlediği' andan başlayarak, genel olarak her türlü yönetim zorunluluğu ortadan kalkmaya başlar**. Demokrasi ne kadar tam ise, gereksiz duruma geleceği an da o kadar yakındır. Silahlı işçiler tarafından kurulan 'devlet' ne kadar demokratik ise, ne kadar 'artık gerçek anlamda bir devlet değil' ise, tüm **devlet de o kadar çabuk sönmeye başlar**."*[191]

Burada altını tekrar çizmemiz gereken nokta, sönmeye başlayan devletin proletarya diktatörlüğü olduğudur. Ve sönme işleminin hemen sosyalist devrimden sonra başlaması gerekiyor. Çünkü devletin sönmesi demek, halkın devlet işlerini doğrudan üstlenerek devleti ihtiyaç olmaktan çıkarması demektir.

***

Lenin, *Devlet ve Devrim* adlı eserinde devletin sönümlenmesi konusunda çelişkili ifadelerde bulunur. Kitapta devletin proletarya diktatörlüğü döneminde yani devrimci geçiş döneminde sönümleneceğine ilişkin ifadelerin yanı sıra sosyalist toplumda sönümleneceğine ilişkin ifadeler de vardır. Lenin'in bu çelişkili ifadeleri, komünist toplumun alt evresi olarak sosyalizmin devletli toplum olduğunu savunanlar tarafından teorilerine dayanak yapılmaya çalışılmıştır.

Lenin *Devlet ve Devrim*'deki çelişkili görüşleri için geriye dönüp bir saptama yapmamıştır; ama savunduğu şu görüşü daha sonraları defalarca yineleyerek bir açıdan düzeltme yapmış sayılır:

"*Gerçekten, eğer **işçilerin ve köylülerin devleti** asla sona ermeyecekse, o zaman bu, hiçbir zaman bir sosyalizm olmayacağı anlamına gelir, çünkü **sosyalizm sınıfların ortadan kalkması demektir.***"[192]

Burada sosyalizmde sınıfların olmayacağı çok açık ifade edilmiştir. Daha önce aktarmıştık. Marx-Engels-Lenin, devletin varlığı ile sınıfların varlığını özdeş kılmışlardı. O halde sosyalizmde sınıflar yok olduğu için, devlet de yoktur.

Lenin özellikle devrimden sonraki yazılarında bu konuda daha net konuşmuştur. Örneğin, 12(24) Ocak 1918'de *Halk Komiserleri Konseyinin Etkinliği Üzerine* yaptığı konuşmada şöyle demiştir:

---

[191]) Lenin, *Devlet ve İhtilâl*, çev. Süleyman Arslan, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1978, s.134.
[192]) Lenin, *Seçme Eserler, Cilt 9*, çev. Süheyla Kaya, İnter Yayınları, 1997, s.161.

"*Şimdi, evet, her türlü iktidarın, her türlü* ***devletin kaldırılmasına*** *geçişin açık belirtisi olan bir iktidar örgütümüz olduğunu söyleyebiliriz.* ***Her türlü iktidar, her türlü devlet, artık hiçbir sömürü izi kalmadığı zaman, yani sosyalist toplumda ortadan kalkacaktır.****"*[193]

Yine Lenin 27 Mayıs 1919'da yazdığı *Macar İşçilerine Selam* makalesinde; proletarya diktasının amacının sosyalizmi kurmak olduğunu, bu amaca varmak için sınıfları ortadan kaldırmak gerektiğini, bunun kapitalizmden sosyalizme kadar sürecek proletarya diktası olmadan başarılamayacağını yazar:

"***Proletarya diktatörlüğünün ereği, sosyalizmi kurmak, toplumun sınıflara bölünmesine son vermek,*** *tüm toplum üyelerini emekçi duruma getirmek ve insanın insan tarafından her türlü sömürülme olanağını ortadan kaldırmaktır. Bu ereğe bir çırpıda erişilemez;* ***bunun için kapitalizmden sosyalizme oldukça uzun bir geçiş evresi gerekir.****"*[194]

Burada Lenin Marksizmin devlet teorisini açıklıkla ortaya koymaktadır. Kapitalizm ile sosyalizm arasında proletarya diktası olacaktır; sosyalizm kurulunca sınıflar ve dolayısıyla bu devlet ortadan kalkacaktır. Proletarya diktatörlüğünün ömrü sosyalizme kadardır; ondan sonra sınıfsız (devletsiz) toplum başlar.

Yine Lenin *Pravda'*da 7 Kasım 1919'da yayımlanan *Proletarya Diktatörlüğü Döneminde İktisat ve Siyaset* isimli makalesinde; sosyalizmin sınıfsız bir toplum olduğunu, sınıfları ortadan kaldırmak için önce kapitalistleri devirmek gerektiğini, daha sonra da işçi-köylü ayrımını ortadan kaldırmak gerektiğini (herkesi emekçi durumuna getirmek gerektiğini) söyler. Proletarya diktatörlüğünde (geçiş evresinde) sınıflar olacak ve ancak sınıflar ortadan kalkınca bu devlet de ortadan kalkacaktır:

*"****Sosyalizm sınıfları ortadan kaldırmak anlamına geliyor****.(...) Sınıfları ortadan kaldırmak için ikinci olarak,* ***işçi ile köylü arasındaki farkı ortadan kaldırmak****, herkesi emekçi durumuna getirmek gerekiyor.(...)*

Sınıflar proletarya diktatörlüğü döneminde de kalıyor. ***Diktatörlük, sınıflar ortadan kalkacağı zaman gereksiz duruma gelecek.****"*[195]

Görüldüğü gibi Lenin, Marx gibi komünizmin ilk aşamasının yani sosyalizmin sınıfsız toplum olduğunu söyler. Demek ki sosyalizm, sınıfların ortadan kalktığı sınıfsız bir toplumdur. Dolayısıyla devlet sönmüştür.

TKP'ye Göre Sosyalizm Devletli Toplumdur

TKP programı sosyalist devrimden sonra kurulacak olan proleter devleti sosyalist iktidar olarak adlandırır. Programın ikinci bölümünde " Sosyalist İktidar Programı" adı altında sosyalist kuruculuk döneminde yapılacak olanlar anlatılır. Sosyalist devlet teorisi konusundaki görüşlerin ayrıntılarını, TKP yöneticilerinin yazdıklarından izleyelim.

---

[193]) Lenin, *Ekim Devrimi Dosyası,* çev. Kenan Somer, Sol Yayınları,1999, s.258. Veya Lenin, *Seçme Eserler,* cilt 7, çev. Süheyla Kaya, İnter Yayınları, s.290.
[194]) Lenin *Seçme Eserler c.7,*İnter Yayınları, s.323.
[195]) Lenin, *Seçme Eserler c.7,* İnter Yayınları s.548.

TKP'ye göre sosyalist toplum devletli toplumdur. TKP sosyalist toplumlarda devletin varlığını sürdürmek zorunda olduğunu anlatır.

"Dünya devrimi öncesinde, ***sosyalist ülkeler****, toplumsal işlevleri yerine getirmekle kalmayan, aynı zamanda emperyalist-kapitalist ülkelerin potansiyel ve fiili saldırılarına karşı sosyalizmin kazanımlarını koruyabilen bir* ***devlet örgütlenmesine ihtiyaç duyarlar****.* ***Sosyalist toplumların*** *içindeki sınıfsal ayrımlar ne ölçüde zayıflatılırsa zayıflatılsın,* ***"siyasal" devlet örgütlenmesine duyulan ihtiyaç sürer.****"*[196]

TKP söze "dünya devrimi öncesinde" diye başlayarak aslında kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemini kastediyor. Ancak TKP komünist toplumun içinde olan sosyalist toplumu da kapitalizm ile komünizmin ikinci aşaması arasında saydığı için devletsizliği de komünizmin üst evrelerine sarkıtıyor.

TKP'ye göre devlet sosyalist toplumda varlığını sürdürmektedir. Devlet sosyalist toplum (komünist toplumun ilk evresi) içinde güçlenerek sönümlenecektir.

*"****Devletin*** *ancak* ***sosyalist toplumsal yapıda*** *son derece* ***güçlenmesi*** *durumunda* ***sönümleneceği*** *hatırlandığında bu iki anlam arasında çelişki yoktur."*[197]

"Ve ***sınıfsız topluma*** *yürüyüşü sürmekte olan bir* ***sosyalist toplum****,* ***iktidarın/devletin nasıl tasfiye edileceği sorusuna değil, nasıl tahkim edileceği sorusuna yanıt bulmak durumundadır.****"*[198]

Proleter devletin nasıl sönümleneceği bellidir. Daha önce anlattık. Proleter devletin kendisi sönümlenecektir. Ancak TKP'nin böyle düşünmediğini görüyoruz. TKP proleter devletin görev ve yetkilerini doğrudan topluma devrederek, kendi gücünü zayıflatarak sönümleneceği gerçeğini kabul etmiyor. TKP'ye göre proleter devlet **güçlendirilerek, tahkim edilerek** (sağlamlaştırılarak) sönümlenecektir.

Marksizme göre devletin sönmesi (halkın devlet işlerine katılarak devleti gereksizleştirmesi) geçiş toplumun başlangıcından itibaren yapılması gerekli bir görevdir.

" Engels'e göre, burjuva devleti sönümlenemez; devrimin seyri içinde proletarya tarafından ortadan kaldırılır. Bu devrimden sonra ***sönümlenen giden şey proleter devleti****, ya da başka bir deyişle yarı-devlettir."*[199]

TKP'nin devletin varlığını sosyalist topluma uzatması ve devletin sosyalist toplum içinde sönümlenmeye başlayacağını söylemesi, Marksist devlet teorisine aykırı bir görüştür. Yukarıda anlatmaya çalıştığımız gibi sosyalist devrimden sonra kurulan proleter devlet (proletarya diktatörlüğü) kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin devletidir. Tüm dünya ölçeğinde sosyalist toplum kuruluşu tamamlandığında yani komünizmin alt evresi olarak sosyalist toplum evresine ulaşıldığında devlet ortadan kalkmış olacaktır.

---

[196]) Erkin Özalp, *Sosyalizm ve Devlet,* Gelenek, 85. Sayı, Eylül 2005.
[197]) Aydemir Güler, *Sosyalizmde Devlet, Sosyalizm Programı'nda Devlet*, Gelenek, 86. sayı, Ocak 2006.
[198]) Aydemir Güler, *Sosyalizmde Devlet, Sosyalizm Programı'nda Devlet*, Gelenek, 86.sayı, Ocak 2006.
[199]) Lenin, Devlet ve Devrim, çev. Ferit Burak Ayder, Agora Kitaplığı, 2009, s. 16.

Lenin döneminde, 10 Temmuz 1918'de Sovyetlerin Beşinci Tüm-Rusya Kongresi tarafından kabul edilen Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti Anayasası, sosyalizmde sınıfların ve devletin olmayacağını çok açık ifade eder:

"Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti anayasasının – şimdiki geçiş döneminin ihtiyaçlarına uygun bir anayasa – temel görevi, kent ve kır işçilerinin ve yoksul köylülerin diktatörlüğünü güçlü bir Bütün Rusya Sovyet İktidarı biçiminde kurmaktan ibarettir. Bu iktidarın amacı burjuvazinin tam olarak ezilmesini sağlamak, insanın insan tarafından sömürülmesine son vermek, ***ne sınıflara bölünmüşlüğün ne de herhangi bir Devlet otoritesinin olacağı sosyalizmi*** *gerçekleştirmek olacaktır." [200]*

Konuyu daha fazla uzatmaya gerek yok sanırız. TKP'nin sosyalizm anlayışı; kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin yanlış yorumlanmasına ve sosyalist toplumu bu geçiş dönemi içine katmalarına dayanıyor. O nedenle kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemini ayrı bir başlık altında tartışmamız gerekiyor.

Kapitalizmden Sosyalizme Devrimci Geçiş Dönemi

Sosyalist toplumun tarih sahnesine çıkması, kendinden önceki sınıflı toplumların doğuşundan çok farklı olacaktır. Marx ve Engels'in tarih öncesi diye tanımladığı sınıflı toplumların üretim ve mülkiyet ilişkileri birbiri içinde doğup gelişmeye başlar. Örneğin kapitalizme özgü üretim ilişkileri feodal toplum içinde doğar, büyür.

Halbuki, toplumsal mülkiyete dayanan sosyalist üretim ilişkilerinin kapitalizm içinde doğup gelişmesi olanaksızdır. Her ne kadar sosyalist toplumun ekonomik temelleri kapitalizmin gelişmesi ile olgunlaşıyor olsa bile, kapitalizm yıkılmadan sosyalist üretim ilişkileri mümkün değildir. Bireysel, özel mülkiyete dayanan kapitalist üretim ilişkileri (pazar için üretim, para, ücret vs.) toplumsal mülkiyete dayanan sosyalist üretim ilişkilerinin oluşmasına engel olur. Bu nedenle sınıflı toplumların egemen oluş şeklinin aksine, sosyalist toplumun hayat bulabilmesi için öncelikle mülksüzlerin siyasal iktidarı ele geçirmesi ve burjuvaziyi mülksüzleştirmesi gerekir. Bu devrimci dönem siyasal olarak proletarya diktatörlüğü dönemidir.

"Kapitalist toplumla komünist toplum arasında, birinden ötekine ***devrim yoluyla geçiş dönemi*** *girer. Buna bir siyasi geçiş dönemi tekabül eder ki, burada devlet proletaryanın devrimci iktidarından başka bir şey olamaz."[201]*

Söz konusu devrimci geçiş döneminin iki önemli cephesi vardır. Birincisi yenilmiş olan burjuva sınıfın direnişini yok etmektir. Bunun için siyasal bir yapılanmaya gerek vardır. Proletarya devleti, burjuva sınıf üzerine siyasal egemenlik kurar. Devletin ve ülkenin adı sosyalist/komünist olarak adlandırılabilir. Bu adlandırmalar o ülkenin sosyalist toplum biçimine yani sınıfsız topluma geçtiği anlamına gelmez. Lenin bu görüşü şu sözlerle çok açık şekilde ifade eder:

"Sanırım, Rusya'nın iktisadi düzeni sorununu tartışan hiç kimse, bu ekonominin ***geçiş ekonomisi*** *olma niteliğini yadsımamıştır. Ne de, sanırım, herhangi bir komünist, 'Sovyet*

[200]) Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti Anayasası, İkinci Kısım, Beşinci Bölüm, Madde 9, aktaran *Komünizmin Abecesi*, Buharin – Y. Preobrajenskiy, Belge Yayınları, Şubat 1992, s.238.
[201]) Marks-Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, s. 44.

*Sosyalist Cumhuriyeti' teriminin bugünkü ekonomi düzeninin **sosyalist bir düzen olduğunu değil**, Sovyet hükümetinin sosyalizme geçişi başarma azmini ifade ettiğini yadsımıştır.*

*Ama geçiş sözcüğü ne anlama gelir? Bir ekonomiye uygulandığı şekliyle, bugünkü düzenin **hem kapitalizmin hem de sosyalizmin unsurlarını**, parçalarını, kırıntılarını kapsadığı anlamına gelmez mi? Bu anlama geldiğini herkes kabul edecektir."*[202]

***

İkinci cephe ekonomi alanındadır. Sosyalist devrimle iktidara gelen proletarya bir yandan kapitalist üretimi (meta üretimini) ve üretim ilişkilerini tasfiye ederken; diğer yandan sosyalist üretim tarzını yerleştirmeye çalışır. Bu devrimci süreç sosyalist üretim tarzının tüm yeryüzünde egemen olmasına dek sürer. Bu yüzden bu döneme sosyalist kuruculuk dönemi de denir. Kapitalizm tümüyle dünya üzerinde egemenlik altına alınıncaya ve sosyalist toplum biçimi egemen oluncaya dek süren bu dönem geçici ve ara bir dönemdir. Bu devrimci geçiş döneminin toplumsal ekonomik yapılanması geçici bir formasyona sahiptir. Hem tasfiye olmakta olan kapitalist üretim ilişkilerini, hem de tesis edilmekte olan sosyalist üretim ilişkilerini bir arada kapsar. Bu dönemde her iki toplumsal yapının egemenlik mücadelesi devam eder.

*"Teorik açıdan, hiç kuşku yoktur ki, kapitalizm ile komünizm arasında, bu **her iki toplumsal ekonomi biçiminin özelliklerini ve niteliklerini birleştirmesi gereken** belli bir **geçiş dönemi** uzanır. Bu geçiş dönemi, ölen kapitalizm ile doğan komünizm arasında -ya da bir başka deyişle, yenilmiş ama yok edilmemiş olan kapitalizm ile doğmuş ama henüz çok zayıf olan komünizm arasında- bir mücadele dönemi olmalıdır."*[203]

Doğaldır ki, kapitalizmden sosyalizme devrimci geçiş döneminin sorunları devrimden sonraki sorunlardır.

***

Ekim devriminden sonra beklenen Avrupa devriminin gerçekleşmemesi, Sovyet devletini çok uzun süren bir geçiş dönemi ile baş başa bırakmıştır. Kapitalist emperyalist sistemin siyasi-ideolojik-ekonomik ve askeri saldırılarına karşı direnmek zorunda kalan Sovyetler Birliği'nde sosyalist kuruculuk dönemi birçok yanlış pratiğin de yaşandığı bir dönem olmuştur.

Kapitalizmin az geliştiği bir köylü ülkesinde, köylülerle ittifak halinde sosyalist kuruculuk görevi üstlenen Rusya proletaryasının önünde örnek alabileceği bir pratik yoktu. Rusya işçi sınıfı için tek yol gösterici, Marksizmin sosyalizm teorisi olmuştur. Devrimi koruma ve sosyalizmi kurma yolunda tek başına kalan Rusya proletaryası ayakta kalabilmek için burjuvaziye siyasi ve politik ödünler vermek zorunda kalmıştır. İlk başlarda devrime hizmet eden bu pratik ödünlerin geçici nitelikte oldukları Lenin tarafından ısrarla dile getirilmiştir.

Ancak Lenin sonrası Sovyet yöneticileri ve teorisyenleri bu geçici pratikleri teorileştirmişlerdir. Marksizmin sosyalizm teorisini çarpıtmışlardır. Bu teorik konulardan biri de kapitalizmden sosyalizme geçiş toplumu ile ilgili olmuştur. Aslında tüm dünya üzerinde kapitalizmin yok edilmesi ve sosyalist üretim biçiminin egemen olmasına dek sürecek devrimci geçiş dönemi uzadıkça, Stalin çareyi geçiş dönemini iradi olarak sonlandırmakta ve

---

[202]) Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, Sol Yayınları, çev. Muzaffer Erdost, 1977, s. 422.
[203]) Lenin, *Marks-Engels-Marksizm*, Sol Yayınları, çev. Vahap Erdoğdu, 1977, s. 510-511.

sosyalist toplumun kuruluşunu ilan etmekte bulmuştur. Halbuki bu dönemin çok uzun süreyi gerektiren bir devrimci dönüşümler dönemi olduğunu Lenin söylemişti:

*"**Kapitalizmden sosyalizme geçiş oldukça uzun bir dönem ister**, çünkü üretimin yeniden örgütlenmesi zor bir iştir, çünkü yaşamın bu alanında köklü değişmeler zaman ister ve çünkü işlerin bir küçük-burjuva ve burjuva yolda yürütülmesi alışkanlığının o kocaman gücü, ancak uzun ve inatçı bir mücadele ile alt edilebilir. **Marx'ın, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi** olarak **proletaryanın tüm bir proletarya diktatörlüğü döneminden** söz etmesinin nedeni de budur."*[204]

Demek ki, Marksizme göre "geçiş dönemi" kapitalizm ile sosyalizm (komünizmin ilk aşaması) arasındaki dönemi kapsar ve bu dönemin devlet biçimi proletarya diktatörlüğüdür. Sosyalizmle birlikte bu dikta ortadan kalkar.

***

Sovyet Marksistlerinin sosyalizmle ilgili teorik çarpıtması yalnız kendi pratiklerini yanlış yönlendirmekle kalmamış, dünya komünist hareketinde hâlâ etkili olan ve temizlenmesi gereken çarpık bir teorik miras bırakmıştır. Bu çarpık sosyalizm teorisinin en temel yanlışı, devrimci geçiş dönemi ile komünist toplumun ilk evresi sosyalizmi aynı toplumsal yapı içinde görmektir.

Stalin ve devamcılarının geliştirip dünya komünist hareketine yaydıkları bu yanlış ve çarpıtılmış teori sayesinde; sınıflı, devletli bir sosyalizm anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu yanlış anlayış günümüzde de egemenliğini sürdürmektedir.

Bu çarpık sosyalizm teorisi Türkiye komünist hareketinde de egemenliğini sürdürmektedir. Bu bağlamda TKP de Marksist sosyalizm kuramına aykırı bu yanlış teoriyi savunmaktadırlar.

TKP'ye Göre Sosyalizm Geçiş Toplumudur

TKP, Stalinci geleneğin etkisinden arınamayan çoğu Marksist akım gibi sosyalizmi kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi içinde sayar.

*"**Sosyalizm, bir geçiş toplumu. Kapitalizm ve komünizmden farklı olarak, sosyalist toplumda**, üretim ilişkileri, toplumsal düzenin yeniden üretimini güvence altına almaz. Zaten, **sosyalizm dönemi boyunca** temel hedef, mevcut olanı korumak değil, **sınıfsız topluma doğru ilerlemektir**."*[205]

TKP burada çok net olarak sosyalizmi geçiş toplumu olarak ifade ediyor. Sosyalist toplumu komünist toplumdan farklı bir toplum biçimi olarak sunuyor. TKP'nin sıraladığı özelliklerin hepsi sosyalist topluma değil, devrimci geçiş dönemine ait özelliklerdir. TKP'nin sosyalizm diye tanımladığı toplum aslında devrimci geçiş toplumudur.

TKP sınıfsız, sömürüsüz, dengeli bir toplumsal yapı olan komünist toplumun başlangıç dönemlerini ifade eden sosyalist toplumun dengesiz olduğunu söylüyor. TKP'ye göre

---

[204]) Lenin, *Marks-Engels-Marksizm*, çev. Vahap Erdoğdu, Sol Yayınları, 1977, s. 465.

[205]) Erkin Özalp, *Sosyalizmin Geçmiş Dönemine Ait Tartışma Başlıkları*: *Öz Örgütlenme ve Özyönetim*, Gelenek, 82. Sayı, Ekim 2004.

sosyalist toplum, kapitalizmin yok edildiği komünist bir toplum değil; kapitalizmle mücadelenin devam ettiği, sınıfsız topluma varma garantisi olmayan bir altyapıya sahip toplum biçimidir. Yani sosyalizm sınıfsız topluma doğru ilerleyen, ama oraya varma garantisi olmayan sınıflı toplumdur. TKP'nin şu görüşü söylediklerimizi açıklıyor:

"Toparlarsak: İşçi sınıfı, siyasal iktidarı ele geçirerek, mevcut devlet aygıtının baskıcı unsurlarını parçalar ve kendi devletini ("proletarya diktatörlüğü") kurar. Proletarya diktatörlüğünün öncelikli hedefi, ***üretim araçlarının özel mülkiyetine son vermektir. Bu amaca ulaşıldığında ve "herkese emeğine göre" ilkesi uygulanmaya başladığında, "sosyalizm"den söz edilebilir.*** *Ama* ***sosyalizm,*** *henüz* ***kapitalizme özgü ilişkilerin*** *tümüyle aşılmadığı bir toplumdur."*[206]

TKP'ye göre sosyalizm, üretim araçlarının özel mülkiyetine son verilmiş (toplumsal mülkiyet ilişkisinin olduğu) ve herkese emeğine göre bölüşüm ilkesinin gerçekleştiği (sosyalist bölüşüm ilkesi) bir toplumdur. Peki sosyalist mülkiyet biçimi egemen olduysa ve sosyalist üretim ilişkileri geçerli ise bu toplum komünist üretim tarzının egemen olduğu toplum değil midir? Yani sınıfsız toplumun kendisi değil midir? Bu sosyalist toplumun hâlâ kapitalist üretim ilişkileri ile mücadele ettiğini söylemek, sınıfların ve kapitalist üretim ilişkisinin (meta üretiminin) devam ettiğini söylemek anlamına gelmiyor mu? Yine sosyalist toplumun hedefleri arasına "sınıfsız topluma doğru" ilerlemeyi koymak ne anlama geliyor? Sosyalizmi sınıflı toplum varsaymaktan başka bir anlamı var mı bu sözlerin? Biz açıkça yazalım. Marksist görüş şudur: Sosyalizm, kapitalizme özgü ilişkilerin aşıldığı toplumdur. TKP'nin söylediğinin tersine sosyalizmde kapitalist ilişki olmaz.

TKP'nin hatası, devrimden sonra yaşanacak olan proletarya diktatörlüğü dönemi yani devrimci geçiş dönemi ile bu dönemin sonunda ulaşılacak olan sosyalist toplumu aynı evre içine almaktır. Öyle olunca bir ucu sınıflı, bir ucu sınıfsız toplum olan ucube bir toplum teorisi ortaya çıkıyor. TKP bu uçlar ayrımını da yapmayıp, komünist toplumun alt evresi olarak sosyalist toplumu sınıflı, devletli, kapitalist üretim ilişkilerinin devam ettiği bir toplum olarak tanımlama genel yanlışını yinelemiş oluyor.

***

TKP teorisyeni Metin Çulhaoğlu kapitalizmden komünizme geçiş sürecini şöyle özetliyor:

"Marx'tan Lenin'e uzanan bu zaman çizgisinde, ilk olarak kapitalizmden sosyalizme siyasal geçiş döneminin biçimi olarak proletarya diktatörlüğü karşımıza çıkmaktadır. ***Proletarya diktatörlüğü, hem sınıflı, hem de 'devletli' bir toplumdur.*** *Devam edersek, komünizmin alt evresi olarak* ***sosyalizm, sınıfsız toplumdur****."*[207]

Yukarıdaki görüş Marksizme uygundur. Ama şimdiye kadar diğer TKP teorisyenlerinin söylediklerine terstir. Demek ki TKP teorisyenleri arasında bu konuda bir ortaklık yok, çelişki mevcuttur. **Dikkat edilirse Metin Çulhaoğlu, "sosyalizm sınıfsız toplumdur," diyor. Bu doğruyu dile getirmekle TKP'nin görüşlerine ters düşmüş oluyor**. TKP'ye göre sosyalizm (komünizmin alt evresi) sınıflı toplumdur, sınıfsız toplum komünist toplumun üst evresidir.

Çulhaoğlu bu kadar net olarak ortaya koyduğu devrimci süreci, TKP'nin görüşlerine uydurmak için, süreci kendince yeniden tanımlama gereksinimi duyuyor. Bu tanımlamayı

[206]) Erkin Özalp, *Sosyalizm ve Devlet*, Gelenek, 85. Sayı, Eylül 2005.
[207]) Metin Çulhaoğlu, *Sosyalizmde Devlet: Farklı Bir Yaklaşım Denemesi,*Gelenek, 85. sayı, Eylül 2005.

yaparken de hiçbir bilimsel kaygı duymuyor. Çulhaoğlu, Marksist sosyalizm teorisini bir yana bırakıyor; sosyalist kuruculuk dönemi ile sosyalizmi aynı toplumsal formasyon içinde birleştirmeye çalışıyor.

*"Özetle, "**geçiş dönemi" ile komünizmin alt evresi olarak sosyalizmin, iki ayrı evre yerine tek bir bütün olarak** alınmasının daha yerinde olacağını düşünüyorum."*[208]

Çulhaoğlu'nun kaygısı, geçiş toplumu ile sosyalist toplumu ayrı ayrı kategorize etmenin, sürekliliği gözden kaçırma olasılığı yaratacağıdır.

*"Çünkü, proletarya diktatörlüğünde ifadesini bulan (sınıflı) siyasal geçiş dönemi ile alt evre olarak sosyalizm arasında **bir takım farklılıklar** olacağı kabul edilse bile, ayrımın bu kadar kategorik biçimde yapılması olası süreklilikleri gözden kaçırabilecektir."*[209]

Şimdi, Çulhaoğlu'nun düşünce sürecini, Marksist komünizm kuramının terazisine koyalım. Çulhaoğlu öncelikle, geçiş toplumu ile sosyalist toplumun arasındaki temel ayırımı kendisi ortaya koyuyor. Birincisi sınıflı, devletli, özel mülkiyet ve toplumsal mülkiyetin bir arada olduğu, pazar için üretimin varlığını koruduğu bir toplum. Tasfiye edilmekte olan kapitalist üretim ilişkileri ile yeni oluşturulmakta olan sosyalist üretim ilişkilerinin birlikte yer aldığı geçici, ara bir yapılanma. İkincisi yani sosyalist toplum ise sınıfsız, devletsiz, pazar için üretimin olmadığı, toplumsal mülkiyetin egemen olduğu bir yapılanma.

Şimdi köklü olarak farklı bu iki yapılanma ortak bir evrede toplanabilir mi? Bilimsel olarak mümkün değil bu. Ama Çulhaoğlu, sınıfsız-devletsiz sosyalist toplumu ait olduğu toplumsal kategoriden yani komünist toplumdan koparıyor ve sınıflı-devletli geçiş toplumunun içine katıyor. Yaptığı bu düzenlemenin gerekçesini de toplumsal ilerlemenin sürekliliğinin gözden kaçırılmaması olduğunu söylüyor.

Çulhaoğlu bu fantezisi ile Marksist toplum bilimin yani tarihsel materyalizmin tüm kurallarını yok sayıyor. Marksist toplum bilime göre toplumları farklı kategorilere ayıran etken üretim ilişkileridir. Her toplum biçiminin kendine özgü üretim ve mülkiyet ilişkileri vardır.

Sosyalist toplum zaten kendi başına ayrı bir toplum biçimi değildir, komünist toplumun bir evresidir yani komünist toplumdur. Bu toplumsal formasyonu ait olduğu bilimsel kategoriden koparıp; tarihsel olarak geçici ve kendine has bir üretim ilişkisi olmayan geçiş dönemi toplumu içine katmak bilimi çiğnemektir. Peki, Çulhaoğlu niçin böyle yapıyor?

Çulhaoğlu'nun geçiş toplumu ile sosyalist toplumu "sosyalizm" adı altında birleştirme fantezisinin gerçek amacı, sosyalizmi sınıflı-devletli bir toplum olarak tanımlayan Stalinci görüşe teorik zemin hazırlamak içindir. Çulhaoğlu, sosyalist toplumu, proleter devletin olduğu geçiş toplumunun içine katarak, sosyalizmde devletin ve "dost sınıfların " varlığını ileri süren teorik çarpıtmayı savunabilmenin yolunu açmaya çalışıyor. Bir de diğer TKP teorisyenleriyle aralarında açıkça gözüken çelişkinin üzerini örtmeye çalışıyor.

***

TKP, sosyalizmi kapitalizmden sınıfsız topluma bir geçiş evresi olarak tanımlıyordu. TKP'nin sınıfsız toplum kavramını komünist toplumun üst evreleri için kullandığını da görmüştük.

---

[208]) Metin Çulhaoğlu, *Sosyalizmde Devlet: Farklı Bir Yaklaşım Denemesi*, Gelenek, 85.sayı.
[209]) Metin Çulhaoğlu, *Sosyalizmde Devlet: Farklı Bir Yaklaşım Denemesi*, Gelenek, 85.sayı.

TKP'nin "sınıfsız sömürüsüz toplum" ve "komünist toplum" kavramları, sadece komünist toplumun üst evrelerini anlatan kavramlardır.

TKP sosyalist kuruculuk ya da geçiş dönemini şöyle tanımlıyor:

*"Başlangıç noktası olarak kabul ettiğimiz **siyasal devrim ile komünist toplum arasındaki döneme sosyalist kuruluş süreci diyoruz.** Bilindiği gibi kimi Marksistler bu dönemi tanımlarken **"geçiş toplumu"** kavramını tercih etmektedir."*[210]

*"Bu açıdan **sosyalist kuruluş süreci** emekçi kitlelerin beklentilerini **sınıfsız sömürüsüz topluma dönük bir inşa sürecine** aktarma işlemidir."*[211]

TKP'nin bu sözlerinden anlıyoruz ki; kapitalist ve sosyalist üretim ilişkilerinin geçici olarak bir arada bulunduğu geçiş toplumunu sosyalizm olarak adlandırıyor.

TKP "sınıfsız toplum" terimini komünizmin alt aşaması sosyalizm için değil, üst aşaması için kullanıyor. Devrimden komünizmin ikinci aşamasına kadar olan dönemi "sosyalist kuruculuk" olarak adlandırıyor. Dolayısıyla sosyalizm, geçiş toplumuna eklenmiş oluyor ve sonuçta sınıflı toplum oluyor.

***

TKP kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi ile sosyalist toplumu aynı formasyon içinde sayıyor. TKP'ye göre komünist toplum (komünist toplumun üst evresi) evrensel düzeyde kurulabilir ve o tarihsel döneme kadar parti ve devlet dolayısıyla sınıflar ortadan kalkmayacaktır.

*"Herkesin bildiği ve hiç elden çıkarmamamız gereken bir ilke var: **Komünist toplum ancak evrensel ölçekte kurulabilir.** Dile getirilmekten korkulan ama en az önceki kadar belirleyici olan bir ikincisi ise; bütün dünyada **işçi sınıfının nihai zaferi elde edilinceye kadar, parti ve devletten vazgeçemeyeceğimizdir.**"*[212]

TKP kendi kavramları ile söylemek istediğini çok açık söylüyor. İşçi sınıfının nihai zaferi yani komünist toplumun ikinci aşaması kuruluncaya dek sınıflar ve devlet olacaktır. Sonuçta TKP'ye göre sosyalist toplum (komünist toplumun birinci aşaması) sınıflı, devletli bir geçiş toplumudur.

TKP'nin sosyalizm teorisine göre, komünizmin üst evresi olarak sınıfsız ve sömürüsüz toplum evrensel ölçekte kurulabilir. Sosyalist toplumu komünizmden dışlayan bu görüşün tek bir gerekçesi var: Sosyalist toplumun tek bir ülkede kurulabileceği görüşüne ters düşmemek!

TKP teorisyenlerinin gerek sosyalizm tanımları, gerekse sosyalizmi geçiş toplumu ile birleştirme çabalarının tek bir amacı var; tek ülkede sosyalizmin kurulabileceğini savunan Stalinci teorik çarpıtmaya haklılık kazandırmak. O nedenle "tek ülkede sosyalizm mümkündür" kuramını ayrıca ele almamız gerekiyor.

---

[210]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliğinin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler,* s.26.
[211]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliğinin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler,* s. 117.
[212]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliğinin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler,* s.116.

Tek Ülkede Sosyalist Toplum Kurulabilir mi?

Marksizm, komünizmi ve onun alt aşaması olan sosyalizmi dünya çapında gerçekleşecek bir toplumsal üretim biçimi olarak görür. Dünya pazarının tekliği ve ulusları birbirine kopmaz bağlarla bağlayan ekonomik ilişkiler nedeniyle, sosyalizm ancak evrensel ölçekte kurulabilir. Kısacası bir ya da birden çok ülkede sosyalist devrimler her zaman olabilir, ancak bu ülkelerde sosyalist toplumun kuruluşunun tamamlanması ve komünist üretim tarzının (sosyalizmin) egemen olması işçi sınıfının evrensel ölçekte zaferi ile mümkündür.

Bu konudaki yanlış görüşleri anlamak için, öncelikle devrim konusuna açıklık getirmek gerekiyor. Marksizm'de devrim kavramı iki anlamda kullanılır. Dar anlamda siyasal devrim kastedilir. Siyasal devrim iktidarın alınmasıdır. Geniş anlamda ise toplumsal devrimden söz edilir. Toplumsal devrim, toplumun bir toplumsal üretim tarzından daha üst bir toplumsal üretim tarzına geçmesidir. Tek ülkede sosyalizm kurulamaz tezi, toplumsal anlamda devrim dünya ölçeğinde başarıya ulaşabilir anlamındadır. Bir ya da birkaç ülkede siyasal anlamda sosyalist devrimler olabilir, ama bu devrimlerin toplumsal devrimle tamamlanması ancak tüm dünya çapında mümkündür. Bu tez Marksizmin dünya devrimi tezidir.

Bu konuda Engels Paul Lafargue'ye 1893 tarihli mektupta şöyle yazıyor.

"Fakat ne Fransızlar ne Almanlar ne de İngilizler kendi başlarına kapitalizmi yıkma şerefine erişmeyeceklerdir: Belki Fransa ilk işareti verirse, kavga sosyalizm tarafından en fazla benimsendiği Almanya'da olacaktır ve o zaman bile ***ne Fransa ne de Almanya, İngiltere'de burjuva egemenliği devam ettiği sürece, nihai zaferi sağlayamayacaklardır. Proletaryanın kurtuluşu sadece uluslararası bir olgu olabilir.*** *"*[213]

Proleter devrimin Fransa'da başlayabileceğini tahmin eden Marx, devrimin bir ülkede başlayabileceğini, ama ulusal sınırlar içinde tamamlanamayacağını şöyle ifade eder:

"Sorun Fransa'da çözülemez, fakat devrim Fransa'da başlar. Bu ***devrim hiçbir şekilde ulusal sınırlar içinde tamamlanamaz.*** *"*[214]

Lenin de Marx ve Engels gibi düşünür. *Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky* adlı eserinde şöyle yazar:

"Proleter devrim, yalnız Avrupa'da değil, tüm dünyada gözler önünde olgunlaşıyor ve onu kamçılayan, hızlandıran ve destekleyen de, proletaryanın Rusya'daki zaferidir. Bütün bunlar sosyalizmin tam zaferi için yeterli midir? Elbette hayır. ***Bir tek ülke daha çoğunu yapamaz****. "*[215]

Kasım 1920'de Lenin aynı soruna yine değinir:

*"****Devrim****, en zengin ve en yüksek uygarlık düzeyine erişmiş olanlar dahil* ***bütün ülkelerde gerçekleşene kadar, zaferimiz yalnızca bir yarı-zafer, belki daha azdır****. "*[216]

---

[213]) F. Engels, aktaran P. N Fedoseyev*, Leninciliğin Sosyalist Devrim Teorisi,* çev. Nihat Özkan, Konuk Yayınları, 1978, s.19.
[214]) Marx, aktaran Ulf Wollter, *İşçiler Ve Toplum*, sayı 7, s. 80.
[215]) Lenin, *Proleter Devrim ve Dönek Kautsky*, s. 95.
[216]) Lenin, aktaran Marcel Liebman, *Lenin Döneminde Leninizm*, çev. Osman Akınhay, Belge Yayınları, 1992, s.215.

Enternasyonalin 4. Kongresinde -Lenin'in katıldığı son kongre- alınan bir kararda şöyle denir:

"Dördüncü Dünya kongresi, bütün ülkelerin proletaryalarına, ***proletarya devriminin tek bir ülkede asla bütünüyle zafer kazanamayacağını, zaferin, dünya devrimi olarak uluslararası alanda kazanılması gerektiğini, hatırlatır.****"*[217]

Görüldüğü gibi bu konuda Marx-Engels ve Lenin farklı düşünmüyorlar. Tek ülkede sosyalizmin kurulabileceğini Marksist kurama sokan Stalin'dir.

***

Stalin 1936 yılında Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kurulduğunu ilan etti. Stalin şöyle diyordu:

"*Bizim* ***Sovyet toplumumuz****, daha şimdiden özünde,* ***sosyalizmi gerçekleştirdi****, sosyalist düzeni yarattı, yani başka terimlerle Marksistlerin* ***komünizmin birinci evresi ya da alt evresi dedikleri şeye ulaştı.*** *Bu demektir ki, komünizmin birinci evresi, yani* ***sosyalizm, ülkemizde daha şimdiden temel olarak gerçekleşmiştir."***[218]

Aslında pratik Stalin'i açıkça yalanlıyordu. Sovyetler Birliği'nde meta üretimi, para, sınıflar ve devlet ortadan kalkmış değildi. Stalin onun da kolayını buldu. Teori, pratiğe uymadığı için pratiği teoriye uydurdu. Böylece sınıflı, devletli ve tek ülkede kurulmuş bir sosyalizm kuramını Marksizme hediye etti.

Stalin ve devamcısı Sovyet ideologları burada da durmadılar. Sosyalist toplumun kuruluşunu ilan ettikten sonra "olgun sosyalist toplumu" ve komünist toplumu kurmaya giriştiler (!) Sovyet deneyimini başka bir bölüme bırakarak konumuza devam edelim.

TKP Tek Ülkede Sosyalizmin Mümkün Olduğunu Savunuyor

TKP programında partinin amacı şu şekilde tanımlanıyor:

"TKP'nin varlığına temel oluşturan amaç, ***Türkiye'de*** *sosyalist iktidar mücadelesini vermek ve* ***sosyalizmi kurmaktır****."*[219]

Programın bu maddesi her ne kadar *"TKP aynı zamanda dünya komünist hareketinin bir parçasıdır,"* sözleriyle devam etse de, sosyalizmin dünya komünist hareketinin ortak zaferi ile kurulabileceğini söylemiyor. Hâlbuki Lenin her fırsatta Rusya'daki sosyalist kuruculuktan söz ederken bu görevin dünya ölçeğinde tamamlanabileceğini söylemekten geri kalmamıştır.

TKP'nin amaçlarını sayan programın başka bir maddesinde ise şöyle yazıyor:

"Sosyalist hareketin nihai hedefi, ***başka sosyalist toplumlarla birlikte, sınıfsız ve sömürüsüz bir dünyanın*** *yaratılmasıdır."*[220]

---

[217]) Aktaran Fernando Claudin, *Komintern`den Kominform`a*, Belge Yayınları, 1990, Cilt 1, s. 85.
[218]) Stalin, *Leninizmin Sorunları*, çev. Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, 1977, s. 627-628.
[219]) TKP Yayınları, *Parti Programı,* s. 17.
[220]) TKP Yayınları, *Parti Programı,* s. 18.

TKP'nin tek ülkede sosyalist toplumun kurulabileceği görüşü bu maddede daha açık görülüyor. Devrimini gerçekleştirecek işçi sınıfı Türkiye'de sosyalizmi (komünist toplumun alt evresini) kuracak, daha sonra aynı durumdaki başka sosyalist toplumlarla birlikte sınıfsız ve sömürüsüz bir dünyayı (komünist toplumun üst evresini) yaratacaktır.

TKP bu amaç maddesiyle, tek ülkede (Türkiye'de) sosyalist toplumun kurulabileceğini, dünya ölçeğinde kurulabilecek aşamanın komünist toplumun üst evreleri olduğunu anlatıyor.

***

TKP'nin Sovyet deneyimini irdeleyen bir yazısında bu konuda çelişkili görüşlere rastlıyoruz. TKP önce diyor ki:

"***Tek ülkede sosyalizmin kuruluşunun*** *nihai zaferi' ya da '****sosyalizmin kurulduğu' nun ilan edilmesi*** *ise, Sovyet toplumu sosyalist kuruluş sürecinde hangi ileri mevzileri elde etmiş olursa olsun* ***yalnızca kuramsal bir sorun oluşturmamış, partinin siyasal perspektifinde ciddi bozulmalara yol açmıştır.****"*[221]

TKP, 2002 yılında yazılan bu satırlarda Sovyetler Birliği'nde 1936'da sosyalizmin kuruluş ilanını açıkça eleştiriyor. Eleştirdiği kişinin Stalin olduğu da çok açıktır. TKP'ye göre, Stalin tek ülkede sosyalizmin kurulduğunu ilan ederek **teorik sorunlar oluşturmakla kalmamış**, partinin siyasal perspektifine de zarar vermiştir.

TKP aşağıdaki sözlerden de açıkça anlaşılacağı üzere "tek ülkede sosyalizm mümkündür" görüşünün teorik olarak yanlış olduğunu kabul ediyor; ama siyasal olarak anlamsız buluyor.

"Sosyalizm hedefine kilitlenirken ***"tek ülkede sosyalizmin zaferi mümkün değildir****" önermesini partide ve toplumda canlı tutmak* ***kuramsal açıdan doğru olmakla birlikte****,* ***siyasal açıdan anlamsızdır****. Stalin önderliğinde Sovyet komünistleri enerjilerini sosyalizmin kuruluşuna soyunmak gibi ileri bir hedefe odaklayarak sağlıklı bir tercih yapmışlardır."*[222]

Altını çizmemiz gereken ilk şey, TKP kendi programı ile çelişkiye düşmüştür. TKP programı tek ülkede sosyalizmin mümkün olduğunu savunuyor. Burada ise "tek ülkede sosyalizmin" mümkün olmadığını söylüyor.

Altını çizmemiz gereken ikinci şey, TKP'ye göre Stalin "tek ülkede sosyalizm mümkündür" diyerek Marksist sosyalizm teorisini çarpıtmış, teorik olarak hata yapmıştır. Ancak halkı sosyalist kuruculuğa motive etmek amacıyla bu çarpıtmayı yaptığı için doğru bir siyaset izlemiştir(!)

Kuramsal açıdan yanlış olan bir düşünce; siyasal açıdan nasıl doğru olabilir? Bunun bilimdeki adı oportünizm değil mi?

"Stalin enerjisini sosyalizmin kuruluşuna odaklayarak sağlıklı bir tercih yapmıştır," demek ne anlama geliyor? Tabii ki devrimini yapmış ülkenin komünistleri enerjilerini sosyalizmin

---

[221]) Kemal Okuyan, *Enternasyonalizm ve Sovyetler Birliği Türkiye'den Bir Bakış*, Gelenek, sayı.74, Haziran 2002.
[222]) Kemal Okuyan, *Enternasyonalizm ve Sovyetler Birliği Türkiye'den Bir Bakış*, Gelenek, sayı,74, Haziran 2002.

kuruluşuna odaklayacaklardır. Kuruluş döneminin komünistlere yüklediği iki görevden biri kendi ülkesinde kapitalizmin tasfiyesi ve sosyalist üretim ilişkilerini yerleştirmek ise; diğeri dünya devrimine yardım hatta önderlik etmektir. TKP bu iki görevden ikincisini, dünya devrimini es geçip birincisi üzerine yani sosyalist kuruluş üzerine yoğunlaşıyor. Amacı Stalin'in "tek ülkede sosyalizm kurulabilir ve biz kurduk" demesine haklı bir gerekçe bulabilmek. Bunu neden yapıyor? Çünkü TKP kuramsal olarak yanlış bulsa da, tek ülkede sosyalizmin (reel sosyalizmin) Sovyetler Birliğinde hayata geçtiğini savunuyor.

"Tek ülkede sosyalizm sürecin bütünü açısından elbette mümkün değildir; *ancak sürecin uzun erimli devinimi içerisinde belli bir toplumda bu bütünün içerisinde önemli sıçramalar yapmak ve* ***sosyalizmi reel hale getirmek bal gibi mümkündür****."*[223]

TKP "tek ülkede sosyalizm olanaklı değildir" doğru görüşüyle, "tek ülkede sosyalizmi reel hale getirmek mümkündür" yanlış görüşünü aynı zamanda savunuyor. Böylece kendi içinde çelişkiye düşüyor.

***

TKP'nin bu konuda ileri sürdüğü bir diğer subjektif görüş ise "tek ülkede sosyalizm kurulamaz" dendiğinde kitleleri motive etmenin ve heyecanlandırmanın mümkün olamayacağıdır.

"Rusya dahil, dünyanın hiçbir yerinde emekçi kitlelerin sadece 'uzaktaki' bir toplum için fedakârlık yapmayacağının Bolşeviklerin 'gerçekçi' kanadı tarafından kavranmasına dikkat çekmek istiyorum."[224]

TKP'ye göre sosyalist toplumun kuruluşunun uzak bir gelecekte ve tüm dünyada birlikte tamamlanacağını söylediğimizde kitleler fedakârlık yapmazmış. Bu nedenle kitlelere yalan söylemeli, Stalin'in dediği gibi önce sosyalizmi kurduk demeliyiz (!)

Peki, aldatılan kitleler ne zamana kadar fedakârlık gösterebilir? Yıllar geçtiğinde sosyalist toplumun söylenen bu toplum olmadığını anladıklarında onları nasıl ikna edeceğiz? Pratik eninde sonunda teorinin gösterdiği yere götürmeyecek mi bizi? Teorik olarak yanlış olduğunu bile bile kitlelere yalan söylemenin ne yararı olacak? Söylenen yalanlara kitlelerle birlikte öncüler de inandığında toplu yıkım kaçınılmaz olmayacak mı? Sovyetler Birliğinde olan bu değil mi? Duvar altında kalmış bu yalanı hâlâ sürdürmenin dünya komünist hareketine ne yararı olabilir? TKP şöyle diyor:

"Bütün bu söylenenlerden sonra ***"tek ülkede sosyalizm"in*** *dünyada yeni ve güçlü bir devrimci dalga imdada yetişinceye kadar* ***Sovyetler Birliği'ni ileri toplumsal hedeflere yönelten*** *ve alternatifi olmayan bir politika olduğunu kabul etmek zorundayız."*[225]

---

[223]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.25.
[224]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.24.
[225]) Kemal Okuyan, *Enternasyonalizm ve Sovyetler Birliği Türkiye'den Bir Bakış*, Gelenek, sayı.74, Haziran 2002.

TKP'yi okumak ve anlamak gerçekten zor. TKP tek ülkede sosyalist toplumun kurulabileceği tezini teorik olarak yanlış, ama siyasal olarak yararlı buluyor. TKP kendi programı ile çelişkiye düşüyor. TKP'nin bu çelişkileri tartışıp ortadan kaldırması gerekiyor.

Sonuç

Önce okuyucunun TKP'nin sosyalizm teorisi ile Marksizmin sosyalist teorisi arasındaki farkları görebilmesi için bir kıyaslama yapalım.

TKP'ye göre sosyalizm:

- Sınıflı toplumdur.
- Devletli toplumdur.
- Değer yasası ve meta üretimi (egemen olmayan biçimde) işler.
- Geçiş toplumu komünizmin ikinci aşamasına kadar sürer.
- Geçiş toplumu=proletarya diktası+sosyalizm=sosyalizm(!)
- Tek ülkede sosyalizm görüşü teorik olarak yanlış, pratik olarak faydalıdır.
- Komünizmin ikinci aşaması dünya çapında kurulabilir.

Marksizme göre sosyalizm:

- Sınıfsız toplumdur.
- Devlet sönümlenmiştir.
- Değer yasası ve meta üretimi işlemez.
- Geçiş toplumu, komünizmin birinci aşamasına (sosyalizm) kadar sürer.
- Geçiş toplumu=Proletarya diktasıdır.
- Tek ülkede sosyalizm olmaz.
- Komünizmin hem birinci, hem de ikinci aşaması ancak dünya çapında kurulabilir.

***

TKP'nin temel açmazı Marksist sosyalizm kuramı ile Stalinci çarpık sosyalizm kuramını bağdaştırmaya çalışmasıdır. Bu nedenle birbiriyle çelişen eklektik sosyalizm görüşlerine sahiptir. TKP dünya devrimine bağlı bir sosyalizm anlayışından yoksundur. Marksizmin sosyalizm teorisinden çok uzaktır. Tıpkı Stalin gibi!

TKP VE STALİNİZM

Stalinizm, Rusya'nın ekonomik olarak geri koşullarında gerçekleşen Ekim devriminin, emperyalistler tarafından tecrit edilmiş bir geçiş toplumunun ve dünya devrimine doğru sıçrayamamış bir devrimin objektif koşulları üzerine oturmuştur. Bu koşullar, yozlaşmış bir işçi bürokrasisini geliştirmiştir. İşte Stalin'in dayandığı sosyal tabaka da bu olmuştur. Bu bürokrasi yığını olmadan, onlara dayanmadan Stalinizm ne var olabilirdi, ne de ayakta kalabilirdi. Stalinist ideolojinin yaşamda hayat bulması bürokrasi sayesinde olmuştur. Daha doğrusu bürokrasinin çıkarlarına Stalinizm tercüman olmuştur. Stalinizm = Stalin değil, Stalinizm = yozlaşmış işçi bürokrasisidir. Bu bürokrasinin çıkarlarını dile getiren ideolojiye Stalinizm, diyoruz.

Önceki bölümde TKP'nin sosyalizm ve enternasyonalizm anlayışının Stalinist çizgide olduğunu görmüştük. Bu bölümde TKP'nin Stalin konusundaki diğer görüşlerini ele alacağız.

Stalin'in Kişiliği

Stalin'in kuşkucu, megaloman, insanlara güvenmeyen, otoriter bir kişilik yapısı vardı. Bu kişilik yapısı onu zorba davranışlara itiyordu. Sıradan insanda sadece yakın çevresine rahatsızlık verecek olan bu kişilik yapısı, büyük bir ülkenin ve partinin başında bulunan bir kişi için toplumsal bir sorun oluşturabilirdi. Nitekim Stalin özelinde öyle oldu.

Stalin'in patolojik sınırlara varan bu kişilik özellikleri en yakın çalışma arkadaşları ve en fanatik Stalinciler tarafından bile yadsınamayacak açıklıkta idi. Stalin'in en yakın arkadaşı Molotov bile bunu itiraf etmek zorunda kaldı:

"Son yıllarda bana öyle geliyor ki, Stalin kendini yeterince kontrol edemiyordu. ***Kimseye güvenmiyordu."***

*"****Çok şüpheciydi****. O kadar zor yıllar yaşadı (...) son yıllarda biraz* ***dengesini yitirdi****."* [226]

Feliks Çuyev, Molotov'a, Stalin'in "Voroşilov'dan İngiliz ajanı olarak şüphelenip onun evine dinleme cihazı koydurup koydurmadığını" sordu. Molotov'un yanıtı üstü kapalı olumluydu:

"*Halk Komiseri Konseyi Başkanıyken* ***benim bile evim dinleniyordu.***"[227]

Konuyu uzatmaya gerek yok. Stalin'in kuşkucu, güvensiz, zorba kişiliği kimsenin yadsıyamayacağı kadar ortadadır. Zaten TKP'nin de yadsıdığı yok. Hatta daha ileri gidiyor, Stalin'i tarihin gördüğü en zalim insanların başında gelen Rus çarı Korkunç İvan'a benzetiyor:

"*Ancak, İvan hem kuşkucu, hem de determinizme inanmış birisidir.* ***Stalin'in en önemli kişisel özellikleri*** *de bunlardır:* ***Kuşkuculuk ve her şeyde bir neden arama..."***[228]

TKP'nin determinizm dediği aslında kuşkucu bir insanın kuşkusunu destekler "belge" üretme çabalarıdır. Stalin önce kuşku üretir, daha sonra da kuşkusunu doğrulamak için "belge"

---

[226]) Feliks Çuyev, *Molotov Anlatıyor,* Yordam Kitap, çev. Ayşe Hacıhasanoğlu, Suna Kabasakal, 2010, s.294, 351.
[227]) V.M. Molotov, aktaran Felix Çuyev, *Molotov Anlatıyor,* s.301.
[228]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Bir Ekim Yıldönümünde Stalin Üzerine, Gelenek* s.12, Kasım1987.

üretirdi. TKP'nin "determinizm", "her şeyde neden arama" diyerek masumlaştırmaya çalıştığı şey aslında böylesi bir patolojik kuşkuculuktur. Daha sonra anlatacağımız gibi Stalin bu yöntemi rakiplerini tasfiye etmek için sistemleştirmiş ve kurumsallaştırmıştır.

TKP, Stalin'in şüpheci, komplocu, zorba kişiliğini hoş -hatta topluma yararlı- olduğunu göstermeye çalışıyor. Bunu yaparken de Rus milliyetçilerinin savlarını kullanıyor. Stalin'i Rus çarlarının en zorbalarından olan Korkunç İvan ve "Deli" Petro'nun yanına koyuyor.

"Korkunç İvan, tarihe "korkunç" olarak geçti. Ama bugün, Sovyetler'de Rusya'nın batılılaşması yolunda Büyük Petro ile beraber hakkı verilen çarlardan birisidir...

Stalin'e korkunç da dendi, katil de. Ama bugün Sovyetler'de sosyalizm adına kimsenin Visaryanoviç Dugaşvili'yi unutması mümkün değil. Hiç kimsenin..."[229]

Stalin'e toz kondurmayan TKP'nin Stalin'in tarihteki yerini zorba çarlarla birlikte anması ilginçtir. TKP bu kötü kıyaslamayı niçin yapıyor? Yine Stalin'i kurtarmak için!

TKP demek istiyor ki, nasıl ki zorba çarlar Rusya'nın batılılaşmasına hizmet ettiyse, Stalin'in zorbalığı da sosyalizme hizmet etmiştir. TKP, Stalin'in zorbalığını, kuşkucu kişiliğinden kaynaklanan yoldaş kanına girmesini böyle meşrulaştırmaya çalışıyor. Stalin'i kurtarmak için yaptığı cila gerçeğin görünmesini sadece zorlaştırıyor.

Stalin'in Kişilik Kültü ve TKP

Kişilik kültü; kişiliğin yüceltilmesi demektir. Kişiyi tanrı gibi, tapınılacak düzeyde kutsal hale getirmektir. Amaç kitleleri otoriteye boyun eğdirmek, kontrol altında tutmaktır. Kişilik kültü Marksistlerin karşı olduğu bir siyasal yöntemdir.

Stalinciler Stalin'in tanrılaştırıldığına itiraz etmezler. Etseler de itirazları kavram düzeyinde kalır. TKP de öyle yapıyor. Stalin'in tanrılaştırılmasından, putlaştırılmasından söz etmenin yanlış olduğunu, ama "mitleştirildiğini" kabul ediyor.

"*Putlaştırma, kesinlikle sosyalizme ters bir olgu. Bir putlaştırma durumu olmasa da* ***Stalin'in,*** *özellikle 1945 sonrasında Sovyet toplumu için bir* ***"mit" haline geldiğini yadsımak mümkün değil."***[230]

TKP'ye göre putlaştırma sosyalizme aykırıdır. Ancak gerçek dışı yol ve yöntemlerle kişilik yüceltilmesi yani mitleştirme olduğu yadsınamaz. Yapılmak istenilen, yanlışı yumuşatmaya çalışmaktan başka bir şey değildir. Sonuçta bir lider kendini gerçek dışı söylemler ve otoriter uygulamalarla yüceltiyorsa bunun adı kişilik kültüdür.

TKP, Stalin'in tanrılaştırılmasının gerekçelerinden birini şöyle anlatıyor:

"Ama, bir kişi ve yönetici olarak Stalin, 1917 Ekimi öncesinde vasatın üzerine hiç çıkmamıştır. İktidara yönelinen süreçte hiçbir zaman yaratıcı bir görüntü vermemiştir. Nedenleri çok yönlüdür, ancak ***Stalin, kesinlikle bir iktidar adamıdır****."*[231]

---

[229]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan*), Bir Ekim Yıldönümünde Stalin Üzerine*, Gelenek s.12, Kasım1987.
[230]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Bir Ekim Yıldönümünde Stalin Üzerine,* Gelenek s.12, Kasım 1987.
[231]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Bir Ekim Yıldönümünde Stalin Üzerine*, Gelenek s.12, Kasım1987.

TKP'nin "iktidar adamı olma" anlayışı, "otorite" ve "diktatörlükle" sınırlı olsa gerek. Demokratik, hoşgörülü, insanlara güvenen, onlardan kuşkulanmayan bir kişinin yönetici olması mümkün değil demek ki!

***

Stalin kişilik kültü denilen Marksizm dışı yöntemi komünist hareket içine kendi elleriyle sokmuştur. Lenin'in hiç istemediği, karşı çıktığı şeyi yapmış; onu putlaştırmıştır. Oysa Lenin bu konuda çok duyarlı olduğunu göstermiştir:

"Bolşevik Parti Lenin'in ellinci doğum gününü kutlamayı kararlaştırdığında, Lenin protesto etmekle bile yetinmemişti: ***Övücü konuşmalar başladığında yerinden kalktı ve dışarı çıktı,*** *birkaç dakikada bir konuşmanın biteceği zamanı öğrenmek üzere Kremlin'deki bürosundan telefonla salonu arıyordu ki oturuma dönebilsin."*[232]

Kendinin övülmesine karşı Lenin'in tepkisi bu kadar açık olmuştu. Bu konuda bir de Stalin'in tavrına bakalım. 19. Parti Kongresi'nde Malenkov çalışma raporunu okurken şu övgüleri, hiç tepki vermeden, hoşnutlukla ve gönül rahatlığıyla dinliyordu.

"Partimiz saflarındaki sarsılmaz birliğini, her şeyden önce partinin Leninist birliğini savunan ***önder ve öğretmenimiz*** *Stalin yoldaşa borçludur*

...

Çağımızda ***Marx-Engels-Lenin-Stalin'in büyük öğretisi*** *tüm insanlığa, dünya uygarlığının gelişme yolunu aydınlatıyor.*

...

Ekonomik teorinin sorunlarını işleyerek ***Stalin yoldaş*** *Marksist-Leninist ekonomi-politiği iyice ilerletti.*

Stalin yoldaş *komünizme geçişe hazırlığın en önemli koşullarıyla ilgili programatik ilkeleri ortaya koydu.*

...

Stalin yoldaşın *Marksist ekonomi-politiğe çok büyük bir katkısı, modern kapitalizmin temel ekonomik yasası ile sosyalizmin temel ekonomik yasasını keşfetmesidir.*

...

Stalin yoldaş *tarafından modern kapitalizmin temel ekonomik yasasıyla sosyalizmin temel ekonomik yasasının bulunması, kapitalizmin tüm savunucularına karşı yok edici bir darbedir.*

...

Stalin yoldaş*, üretim ilişkilerinin üretici güçlerin karakteriyle mutlak uyumu şeklindeki nesnel ekonomik yasayı buldu ve bu yasanın çok büyük bilgi bilimsel ve dönüştürücü rolünü gerekçelendirdi.*

...

Stalin yoldaşın *ekonomik sorunlara ve dilbilimin sorunlarına ilişkin yapıtları, Marksizmin gelişmesinde yeni bir aşama anlamına geliyor. Marx-Engels-Lenin'in öğretilerine yaratıcı yaklaşımının büyük bir örneği.*

...

[232]) Marcel Liebman, *Lenin Döneminde Leninizm Cilt II,* çev. Osman Akınhay, Belge Yayınları, 1992., s.317.

*(Rapor sona erdikten sonra bütün delegeler yerlerinden kalkar ve şiddetli, uzun süren bir tezahüratla **Stalin yoldaşı** coşkuyla kutlarlar. Salonun her tarafından 'Yaşa! Yaşasın **büyük Stalin!**', 'Yaşasın **sevgili Stalin!**', 'Yaşasın sevgili **önderimiz ve öğretmenimiz Stalin yoldaş**!' çağrıları yankılanır.)"*[233]

Stalin Lenin'i Neden Putlaştırdı?

Stalin'in, Lenin'e anıt mezar yaptırması, cansız bedenini mumyalatıp ziyarete açması, her yere heykellerini diktirmesi, adına ödüller koyması onu tanrılaştırmaktan başka bir anlam taşımaz. Peki Stalin'in Lenin'i tanrılaştırmasının nedeni neydi?

TKP, Stalin'in Lenin'i tanrılaştırmasını "karizmatik lider" boşluğuna bağlar.

*"Stalin'i öne çıkartan, Bolşevizmin Rusya'da her zaman ihtiyaç duyduğu **karizmatik lider boşluğudur.***

*Ölümüyle birlikte **Lenin'i mitleştirmesi** biraz da bundandır."*[234]

Öncelikle Lenin'in karizmatik lider, tek adam olmaya karşı olduğunu hatırlamak gerekir. Lenin sade yaşamı, parti yönetimindeki demokratik tavır ve davranışlarıyla otoriterliğin değil, alçakgönüllülüğün, demokratik yönetimin sembolü olmuştur. Stalin onu tanrılaştırarak aslında Lenin'e yapılabilecek en büyük kötülüğü yapmıştır. Peki bu kötülüğü neden yapmıştır?

TKP'ye göre Stalin, Lenin'in ölümünden sonra doğan boşluğu tek başına dolduramadığından, Lenin'in manevi ve fiziki (anıt mezarı, mumyası, heykelleri vb.) varlığından yararlanmak istemiştir. O yüzden Lenin'i tanrılaştırmıştır:

"Geri Rus toplumunun beklenti ve gereksinimleri bu tür mitleştirmeye çanak tutarken, *Stalin kendisinin **yetemeyeceği** tarihsel bir sorumluluğu **büyük önderin kalıcı ve dokunulmaz varlığının takviyesi ile üstlenmiştir."***[235]

Mademki, Lenin'in boşluğunu dolduracak "karizmatik lider" yoktu, kimse onun yerini tek başına dolduracak yetenek ve yeterlilikte değildi, yapılması gereken çok basit değil miydi? Kolektif liderlik değil miydi gereken ve sosyalizme yakışan? Neden kolektif liderlik yoluna gidilmedi de tek adamlık, "karizmatik liderlik" yoluna gidildi. TKP bu soruları sormuyor. Stalin'in kişiliğinden kaynaklanan tek adam olma özlemini pas geçiyor. Sormuyor; çünkü amacı gerçeklere ulaşmak değil, Stalin'in kendini tanrılaştırmasına gerekçe üretmek.

***

Stalin, Lenin'i tanrılaştırarak aslında kendisine tapınmanın yolunu açıyordu. Stalin, kendini putlaştırabilmek için önce Lenin'i putlaştırdı. Daha sonra yaratılmasını teşvik ettiği kendi putunu, yarattığı "Lenin putunun" yanına koymaya başladı. Sonunda "Lenin putlarını" kaldırıp, sadece kendi putuna tapınmayı sağladı.

---

[233]) *SBKP 19.ve 20. Parti Kongre Raporları*, çev. İsmail Yarkın, İnter Yayınları, 1989, s.85,103,104,107,108,109,110,111,113.
[234]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.80.
[235]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.80.

Bunun en tipik örneği 1925 yılında Lenin adına konulan bilim, teknoloji, edebiyat, sanat ve mimarlık dallarındaki ödüllerin 1934'de kaldırılmasıdır. Stalin kaldırdığı bu ödülleri beş yıl sonra kendi adına vermeye başladı.

Aslında TKP gerçeği itiraf ediyor. Lenin'in Stalin tarafından putlaştırıldığını kabul ediyor.

*"**Lenin'in bir mit haline getirilmesi** uluslararası komünist hareketin tarihinde sık karşılaşılan bir durum. Belki bir başlangıç, belki çok etkili araçlar kullanıldığı için en acımasız olanı ama, yine bu gelenekte daha sonra karşılaşılan örneklere göre elbette **en "meşru" olanı**..."*[236]

TKP'nin bu itirafı "mitleştirmeye", kişilik kültüne karşı bir eleştiri değildir. Tam tersine Lenin'in putlaştırılmasını "en meşru" kişilik kültü olarak göstererek, "daha az meşru" olan Stalin'in kişilik kültünü kabul edilir kılma çabasıdır.

TKP'nin gözlerden uzak tutmak istediği gerçek; Lenin'in kendi kişilik kültüne karşı olmasıdır. Bu yüzden ölümünden sonra Stalin tarafından putlaştırılması "meşru" ve komünistlerin savunabileceği bir eylem değildir. TKP Lenin'in putlaştırılmasını kabul edilebilir kılarak, Stalin'in kendini putlaştırmasını meşrulaştırmaya çalışıyor. Her iki kişilik kültünün de Stalin tarafından oluşturulduğunu ve karşı çıkılması gerektiğini söylemesi gerekirken, tersini yapıyor.

Stalin'i Cahil Köylüler mi Tanrılaştırdı?

Stalin kendi kişiliğinin tapınacak derecede yüceltilmesini Rus halkının cahilliğine bağlar. Bu görüşünü kendisiyle yapılan bir görüşmede ifade eder. Yazar Feuchtwanger'in "aşırı sevgi gösterilerini tek bir sözle sona erdiremez misiniz?" sorusuna şöyle yanıt verir:

"Mutluluklarını sergilemelerine nasıl engel olurdum? Zor kullanarak olamazdım. Düşüncelerini ifade etme özgürlüğü var. Ancak dostça rica edebilirim.

*Adı çıkmış **kültürsüzlüğümüzün** bir görünümü...*

*Başka ülkelerde bazı insanların keyfini kaçıracak şeyler bunlar, ama burada **yapacak bir şey yok**. Kültür seviyesi bir çırpıda yükselmiyor."*[237]

Stalin Rus halkının kültürsüz olduğunu söyler. Kültür seviyesi bir anda yükselmeyeceğine göre, Stalin'in tanrılaştırılmasını engellemek için yapacağı bir şey yoktur! Stalin'in kaderi bu, çare yok katlanacak(!)

Peki, Lenin yaşamı boyunca kişililiğinin yüceltilmesine nasıl karşı koydu? Onun zamanında Rus halkının kültür seviyesi daha mı yüksekti?

TKP, Stalin'in bu düşüncesini onaylıyor. Hatta Stalin'den daha ileri gidiyor. Stalin cahil halkın kendini putlaştırmasını engelleyemediğini söylüyordu. TKP ise, Lenin'in

---

[236]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.80.
[237]) Stalin, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,* Yordam Kitap, çev. Tansu Akgün, 2008, s.296–297.

putlaştırılmasının emperyalistlerle mücadelede avantaj sağladığını öne sürerek Stalin'e destek sunuyor.

*"**Lenin efsanesi**, insanlığın kurtuluşu kavgasını veren on milyonların emperyalist yalan makineleri karşısında mücadeleye bir-sıfır yenik başlamasının önüne geçti. Okuma yazma bilmeyen müjiğin **tanrıyı yeryüzüne indirmesi**, gerçekten önemli bir aşama oldu."*[238]

TKP demek istiyor ki, Lenin efsanesi köylüyü ikna etmede yararlı olmuştu. Stalin efsanesi (yüceltilmesi) de aynı amaca hizmet etti. Bu nedenle Stalin'in köylüler (müjigler) tarafından tanrılaştırılmasını hoş görmek gerekir.

Komünistlerin amacı tanrıyı yeryüzüne indirmek, kral tanrılar yaratmak değil, tanrısız ve kralsız bir dünya yaratmaktır. Liderlerini tanrılaştıran komünistlerin, tanrının yeryüzündeki temsilcisi olduğunu iddia eden krallardan, padişahlardan, peygamberlerden ne farkı kalır?

Stalin Kişiliğinin Yüceltilmesine Karşı mıydı?

TKP, Stalin'in kişilik kültünün oluşmasını istemediğini, kendini öven yağcıları ve dalkavukları sevmediğini iddia eder.

*"Belki yaşarken en fazla yüceltilen komünist haline geldi, ama yaşamı boyunca **yağcılar ve dalkavuklara hep kin duydu.** Her fırsatta onlardan **intikâm** aldı."*[239]

TKP, Stalin'in kendini öven yağcılara kötü davranmasını, kişiliğinin yüceltilmesine karşı olduğuna kanıt olarak gösteriyor. Stalin'in kendine tapınırcasına bağlı olan çalışma arkadaşlarına iyi gözle bakmadığı doğrudur. Ancak bu davranışının nedeni övülmekten hoşlanmaması değil, kendini övenlere karşı duyduğu kuşkudur. Bu konuda birçok örnek verilebilir, ama biz sadece en güvendiği iki kişiden söz etmekle yetineceğiz.

Manuilski, Bulgar komünistlerinden olup Komünist Enternasyonal'in Yürütme Kurulu üyesidir. Komintern'de çalışan bir Stalinci ve Dimitrov'un sağ koludur. 1939 yılında 1 Mayıs çağrısını yazmakla görevlendirilir. Manuilski çağrıyı yazar ve Stalin'e gönderir. 26 Nisan 1939'da, Kremlin'de Stalin, Molotov, Kaganoviç, Voroşilov, Mikoyan, Jdanov ve Dimitrov toplanır.

Manuilski'nin hazırladığı 1 Mayıs çağrısında Stalin'i öven sloganlar vardır. Stalin, Manuilski'nin bir Troçkici olduğunu belirtir. Stalin'e göre, Manuilski kendisini gizlemek için Stalin'e övgüler düzmektedir. "Şüpheli" bir şahıstır Manuilski. Stalin der ki:

"*Manuilski dalkavuktur! O, **Troçkiciydi**! Troçkiciler çetesinin tasfiyesi sırasında susuyor, hiç konuşmuyor diye kendisini eleştiriyorduk, o ise **yağcılık** yapmaya başladı. Bu, çok **şüphe uyandırıcı** bir durum!"*[240]

Stalin bir adım daha atar. Dimitrov'u aşağılar. Manuilski'nin, Dimitrov'a "eyer vurmuş" olduğunu söyler. Böylece Dimitrov bir "hayvan" haline getirilmiş olur. Dimitrov kendini

[238]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.80.
[239]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.95.
[240]) Stalin, aktaran Dimitrov, *Günlük-I*, çev. Rüstem Aziz, TÜSTAV yayınları,2009, s.237.

savunayım derken, birlikte çalıştığı Manuilski üzerine yaratılan "şüpheli kişi" havasını onaylamış olur. Diyalog şöyle:

"*Stalin: O size **eyer vurmuş**.*
*Dimitrov: Eyer vurmuş değil, ama benim hastalanmış olmamdan, tam gerektiği gibi görevimin başımda olamamamdan **yararlandı**.*

*Stalin: Evet, **kaypaklığı, fitneciliği** o iyi becerir. (...) Onu sıkı tutun. **Hareket serbestliği vermeyin**."*[241]

Manuilski aslında bir Stalincidir. Stalin'e övgüler düzmektedir. Kendi canından korkmaktadır. Ayrıca Troçkizmle hiçbir ilgisi yoktur. Manuilski her şeye rağmen yine de şanslı bir Stalinciymiş ki, 1953 yılına kadar Sovyetler Birliği'ne (Stalin'e) hizmet etmeye devam etmiştir.

Görüldüğü gibi aslında Stalin kendisinin övülmesine karşı değildir. Kendini övenlere karşı çıkmasının nedeni onlardan şüphelenmesidir. Aslında bu şüphesinin haklı yönleri vardır. Yağcılık, dalkavukluk, Stalin'in otoriter, zorba tavırları karşısında ayakta kalmaya çalışanların yaygın olarak başvurduğu bir yöntem olmuştur. Stalin bunu kendisi de itiraf eder. Ocak 1937'de yazar Feuchtwanger, Stalin'le yaptığı görüşmede, Stalin'e kendisinin büstlerinin niçin yapıldığını sorar. Stalin'in yanıtı nettir:

*"Bürokratların kariyerizmi, garip bir şekilde kendilerini 'koruma' biçimleri: **Başlarına bir şey gelmemesi için** Stalin'in büstü sergilenmeli."*[242]

Demek ki bürokratlar başlarına her an kötü bir şey gelebileceği korkusu ile çalışıyorlar. Bu yüzden Stalin'e övgüler düzüyor, onun büstlerini yapıyor, ona tapınıyorlar. Bu durum Stalin'i daha çok kuşkucu yapıyor. Bu kuşkuyla çalışma arkadaşlarına, yoldaşlarına güvenmiyor. Ancak bu kuşkusunun ortadan kalkması için hiçbir şey yapmıyor, heykellerinin yapılmasına karşı çıkmıyor.

Sonuç olarak Stalin, Stalincilerin iddia ettiği gibi kişiliğinin yüceltilmesine, putlaştırılmasına karşı değildir. Kendini övenlere karşı öfkesi ve kini, kişiliğinin yüceltilmesini istemediğinden değil, onlardan kuşkulanmasındandır.

Stalin'in övgüyü içten içe sevdiği, daha önce aktardığımız 19.Kongre 'de Malenkov'un okuduğu çalışma raporundan bellidir. Ayrıca bu raporu hazırlayanlar arasında Stalin'in kendisi de vardır. Kendisini öven bölümleri çalışma raporundan çıkartmamıştır.

Stalin'i Kim Tanrılaştırdı?

Doğrudan söyleyelim. Stalin'i, Stalin putlaştırdı. Stalinciler bunu itiraf etmekten kaçınıyor; ama gerçek bu. Stalincilerin iddia ettiği gibi onu tanrılaştıranlar Stalin karşıtları, ondan korkan bürokratlar ya da tanrıya gereksinim duyan yoksul köylüler değildir. Peki, Stalin bunu nasıl gerçekleştirdi?

Stalin öncelikle kendisinin övülmesine engel olmayarak kişilik kültünün yaratılmasına yol açtı. Dimitrov yukarıda sözünü ettiğimiz toplantının devamında gözlediği bu gerçeği *Günlük* sayfasına yorumsuz olarak kaydeder.

---

[241]) Dimitrov, *Günlük I*, s.237.
[242]) Stalin. aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,* s.297.

"*Stalin, "Marks-Engels-Lenin-Stalin'in Bayrağı Altında" sloganını kabul etmezken(...)*

*MK sloganları da **Marks-Engels-Lenin-Stalin" şeklinde yayımlanmış** olmasına rağmen."*[243]

Stalin "alçakgönüllülük" gösterip Manuilski'nin hazırladığı bildirideki "Marks-Engels-Lenin-Stalin'in Bayrağı Altında" ifadesinden Stalin adını çıkartıyor. Amacı Manuilski'nin aşırı övgüsünü ortadan kaldırmak gibi görünüyor. Dimitrov toplantı sırasında söylemiyor; ama gördüğü bir çelişkiyi daha sonra *Günlük* defterine not ediyor. Bu ifade SBKP MK bildirilerinde yer aldığında karşı çıkmayan Stalin, Manuilski'nin kaleme aldığı 1 Mayıs bildirisinde yer aldığında karşı çıkıyor.

Dimitrov aslında bir çelişkiye dikkat çekiyor; Stalin'in sergilemek istediği alçakgönüllülük sahtedir. Gerçekten alçakgönüllü olsaydı bildiriden çıkardığı ifadeyi, SBKP MK bildirilerine de koydurmazdı. Dimitrov yazdıklarının bir gün Stalin'in eline geçmesinden korktuğu için yakaladığı çelişkiyi yorumsuz not etmekle yetiniyor.

***

Stalin yazar Feuchtwanger'e kişiliğinin yüceltilmesini, tanrılaştırılmasını engellemek için elinden bir şey gelmediğini anlatıyor:

*"Benim kişiliğim etrafında yaratılan abartılı, aşırı derecede hayranlığa karşı koyabilmeyi ben de isterdim, ama bu pek **mümkün görünmüyor**. **Buna engel olabilmek çok zor**, kitleler kendi bildikleri gibi kutlamalar yapıyorlar. Her şeyin bana atfedilmesi kesinlikle doğru değil, ama tek kişi ne yapabilir ki? **Bana baktıklarında kolektivizm kavramını görüyorlar** ve etrafımda heyecan dalgası yaratıyorlar."*[244]

Demek ki, Stalin putlaştırıldığının farkındadır. Ama bunun engellenmesini olanaklı görmüyor. Buradan anlaşılacağı üzere, aslında Stalin her ne kadar kişiliğinin yüceltilmesine karşı olduğunu söylese de, bunu önlemek için hiçbir şey yapma niyetinde değil. Yani "istemiyorum, ama yan cebime koy," diyor.

***

Stalin çevresindekilerin kendini övmesinin ötesinde kendi kendini överek kişilik kültünün oluşmasına katkı verdi. "Stalin'in Kısa Biyografisi" isimli kitapta yazılanlar bunun açık örneğidir. Bu kitap Stalin tarafından onaylanıp hazırlanmıştı. Daha ötesi Stalin bu kitabın belirli yerlerine "kendini öven" paragrafları **kendisi** eklemişti. Örneğin aşağıdaki paragraf kitabın müsveddesine Stalin tarafından kendi el yazısı ile eklenmişti:

*"Stalin, Lenin'in yaptıklarını başarıyla devam ettiren kişi ya da partimizde söylendiği şekliyle, **Stalin; günümüzün Lenin'i**."*[245]

Stalin'in kendini kendi ellerliyle putlaştırdığına bir örnek daha verelim. Stalin kendi heykelinin yapılmasına onay vermiştir. Stalinci yazar Grover Furr'un söylediğine göre Stalin kendi heykelinin yapılmasını kararlaştıran Bakanlar Kurulu kararını 2 Temmuz 1951 tarihinde

[243]) Dimitrov, *Günlük-I*, s.237.
[244]) Stalin, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,* s.296.
[245]) Hruşçov, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,*, s.279.

imzaladı. Ayrıca Stalin 4 Eylül 1951'de bu heykelin yapılması için 33 ton malzemenin hazırlanmasını emretti. Grover Furr bu gerçeği utanarak itiraf ediyor:

*"4 Eylül 1951 tarihli emri ise büyük bir ihtimalle **Stalin'in kendisi hazırladı**."*[246]

Düşünelim. Stalin kendi heykelinin yapılmasına onay veriyorsa; kişilik kültünü yaratanın bizzat Stalin olduğu açık değil mi? Önce Lenin'i putlaştırmak, sonra da kendini Lenin ilan etmek, kendini tanrılaştırmaktan başka ne anlama gelir? Kendini öven, övdüren; heykellerinin dikilmesine önayak olan, Lenin adına verilen ödülleri kaldırıp, kendi adına ödüller koyan; kendi kısa yaşam öyküsüne elleriyle "Stalin, günümüzün Lenin'i" diye not düşen; adını ulusal marşa yazdıran bir liderin kişilik kültünü kendisinin yarattığı çok açık değil mi?

Stalin'in Lenin'le Kavgası ve TKP

Lenin, Mayıs 1922'de hastalandı. Lenin, hastalığı elverdiğince ülke ve parti sorunları ile ilgilenmeye devam etti. Ölümüne yakın Stalin'in zorba yönetim tarzını fark etti. Onunla tartıştı. "Rus zorbası" olarak nitelediği Stalin'in Genel Sekreterlik'ten alınmasını önerdi. Kısacası Lenin hayatının son kavgasını Stalin'e karşı verdi.

Stalin partiye ve devlete hükümran olma savaşında ilk muhaberesini Lenin'le yapmıştır. Lenin'i hastalığını kullanarak politik yaşamdan izole etmeye çalışmış, bu uğurda Krupskaya'yı incitecek kadar ileri gitmiştir. Lenin kendinden sonra partinin bölünmesinden çok kaygı duyuyordu. Bunu engellemek için 23 Aralık 1922'de Stalin'e bir mektup yazdı. Mektupta bölünmenin önlenmesi için, Nisan 1923'te toplanacak parti kongresinde Merkez Komitesi üye sayısının arttırılmasını önerdi.

Lenin'in kendisinin ölümünden sonra SBKP Kongre'sine sunulmak üzere 24 Aralık 1922'de yazdığı ve Krupskaya'ya teslim ettiği ikinci mektup ve 4 Ocak 1923 tarihli eki, "Lenin'in Vasiyeti" olarak anılır. Krupskaya, Lenin'in "Vasiyet" mektuplarını Kongre'de okutmayı başaramamıştır. Geçerken belirtelim: Lenin'in bu mektupları aslında bir "vasiyet" değildir. Kongre'ye yazılmış mektuplardır. Lenin'in ölümünden sonra gelen Sovyetler Birliği yöneticileri bu mektupları "vasiyet" olarak adlandırmıştır.

TKP, Lenin'in "Vasiyet Mektupları"'nın meramını yadsıyamıyor. O mektuplarda yazılanların içeriğine doğrudan karşı çıkamıyor. Lenin'in, Stalin'in Genel Sekreterlikten alınması gerektiğini "vasiyet" ettiğini kabul ediyor:

"Nihayetinde ortada bir vasiyet vardı ve bir Marksist için yapılacak ilk iş, doğrudan vasiyetin meramını kavramaktı. (...)

Bu vasiyetin meramı oldukça açıktı."[247]

"Vasiyetin meramı" Lenin'in mektubunda aynen şöyle yazılıdır:

*"Yoldaş Stalin, Genel Sekreter olduktan sonra, eline sınırsız bir iktidar geçti ve ben, onun her zaman elindeki **bu gücü yeterince dikkatle kullanacağına inanmıyorum.** Öte yandan, Yoldaş Troçki, ulaşımdan sorumlu Halk Komiserliği sorununda MK'ya karşı mücadelesinin de*

[246]) Grover Furr, Hruşçov'un Yalanları, s.139.
[247]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.87.

göstermiş olduğu gibi, sadece muhteşem yeteneklere sahip biri değil, kişi olarak şu anki MK'de en yetenekli adam, ama aynı zamanda çok bilinçli ve salt idarî görevlere çok büyük ilgisi olan bir insan.

Şu anki MK'nin iki muhteşem liderinin bu iki özelliği, bilmeden bir bölünmeye götürebilir ve Parti bunu engellemek için önlemler almazsa, bölünme aniden gelebilir."[248]

Lenin 24 Aralık 1922'de yazdığı bu mektuba, 4 Ocak 1923'te bir bölüm daha ekledi ve şöyle yazdırdı:

"Stalin çok kaba, *bizim aramızda ve biz komünistler arasındaki iletişimde tamamen kabul edilebilir olan bu eksiklik, Genel Sekreterlik görevinde kabalık kabul edilemez. Bu nedenle, yoldaşlara,* ***Stalin'in görevinden nasıl uzaklaştırılabileceğini ve yerine her açıdan yoldaş Stalin'den bir adım üstün olan, yani daha hoşgörülü, sadık, kibar ve yoldaşlarına karşı dikkatli, daha az kararsız, vb. birini getirmeyi düşünmelerini öneriyorum****. Bu durumun, çok önemsiz bir sorun olduğu düşünülebilir. Ama, bir bölünmeden kaçınmak açısından ve yukarıda anlattığım Stalin ve Troçki arasındaki ilişkiler açısından, bunun önemsiz olmadığını ya da böylesine önemsiz bir sorunun ciddi sonuçlara yol açabileceğini düşünüyorum"*[249]

Diğer Stalinciler gibi, Lenin'in bu son isteğinin kabul edilmesi TKP için de imkânsızdır. TKP de diğer Stalincilerin yaptığı gibi bu mektupların değerini düşürmek, geçersiz kılmak için fantastik gerekçeler üretiyor. TKP kendi deyimleriyle "*az buz değil, bir hayli öznel"* değerlendirmeler yapıyor:

"Bu durumda vasiyete ilişkin söylediklerimin ***az buz değil, bir hayli öznel*** *olduğunu kabul ediyorum."*[250]

Hâlbuki üzerinden 90 yıl geçmiş bu olaya nesnel bir gözle bakmak çok zor olmasa gerek. Doğru tavır, olan biteni tüm nesnelliği ile kabul etmek, tarihsel olayları hak ettiği yere yerleştirmektir. Bu yapılmadığı sürece tarihten ders çıkarmak mümkün olmaz.

TKP'nin "Vasiyet" konusunda ürettiği ilk bahane bu mektupların Lenin'e düzeltme olanağı sunmadığı ve bu istemleri kendi iradesi ile gerçekleştirmediğidir.

"Her şeyden önce, Bolşevik liderin kaleme aldığı neredeyse son çalışmaydı bu. Kısacası yazarına, pratik ya da teorik araçlarla, bir ***"düzeltme hakkı" tanımıyordu*** *vasiyet."*[251]

"Lenin hep yapabilendir, söz ile eylemi birleştirmekte eşsiz bir iradeye sahiptir. Lenin'in bu ***iradeye sahip olmadığı (olamayacağı)*** *belki de tek metin vasiyetidir."*[252]

TKP demek istiyor ki, Lenin bu mektupları yazdıktan sonra yanlış yaptığını anlayıp düzeltme şansına sahip olmadığı için "vasiyet" geçerli değildir. Önce bir yanlış algılamayı ortadan kaldırmak gerekiyor; Lenin Kongre için yazdığı mektupların başına "vasiyetimdir" diye bir not eklememiştir.

---

[248]) Lenin, *V.İlyiç Lenin Biyografi*, çev. Gönül Özen Sezer, Sorun Yayınları, Şubat 2000, s.489.
[249]) Lenin, *V.İlyiç Lenin Biyografi*, s.490.
[250]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.88.
[251]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.87.
[252]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.88.

Lenin'in gelişebilecek her türlü koşula karşı önceden yazıp Krupskaya'ya teslim ettiği, önerilerini içeren Kongre'ye mektupları, "düzeltme şansı yoktu" diyerek geçersizleştirme çabaları hiç etik değildir. TKP, Lenin bu mektupları yazarken "aklı yerinde değildi" demek istiyorsa, daha da ayıptır!

***

TKP, Lenin'in kendinden sonrası için önerilerde bulunmasını, Kongre'de değerlendirilmek üzere mektuplar yazmasını parti yaşantısına bırakılmış bomba olarak nitelendiriyor:

"Lenin'in yaşamının son döneminde parti içi değerlendirme yapması doğal karşılanmalı. Ancak, komünistler siyasi vasiyet bırakamazlar. ***Komünistlerin düşünce ve eylemlerinden başka siyasal vasiyetleri olamaz.*** *Hele hele* ***Lenin'inki gibi, işleri iyice arapsaçına çeviren bir belge,*** *parti yaşantısına bir katkı olarak değerlendirilemez."*[253]

TKP bu sözler ile Lenin'e haksızlık yapıyor. Lenin'in bu mektuplarda söyledikleri düşünceleri değil mi? Lenin partisinin geleceği konusunda endişelerini belirtiyor. Önerilerde bulunuyor. Bu öneriler Lenin'in "düşünce ve eylemleri" değil mi? Lenin, "benden sonra şu kişiyi yerime bırakıyorum," diyen bir vasiyet bırakmıyor. Stalin'in yerine belirli bir kişi de önermiyor. Sadece düşüncelerini bırakıyor geriye.

TKP nesnel düşünüp Kongre'ye iletilmek için yazılmış mektuplarının yazılma gerekçesini hatırlasa, bu denli öznel değerlendirmelerde bulunmazdı. Lenin bu mektupları partinin bölünmesinden endişe ettiği için yazdı. Böylesi bir bölünmenin yaşanmaması için önerilerini iletti parti organlarına.

TKP'nin Lenin'in önerilerine karşı çıkmasının, "parti yaşantısına katkı" olmadığını söylemesinin Stalin fanatizminden başka bir anlamı yoktur. Partinin bölünmemesi, demokratik merkeziyetçiliğin sağlıklı işlemesi için; MK'nin genişletilmesini istemek niçin *"düşünce ve eylemden başka siyasal vasiyet"* olsun? Partinin ve devrimin geleceği için yönetime gelecek kişilerin özelliklerine dikkat edilmesini istemesi niçin yanlış olsun? Bu istemler düşünce ve siyasal eylem içermiyor mu? Özel istemler mi, Lenin'in önerileri?

***

TKP, Lenin karşısında Stalin'i korumak için, Lenin'in yaşam boyu verdiği mücadeleyi ve eserlerini bir kalemde silip atarcasına şunları iddia edebiliyor:

"Lenin bu vasiyeti yazarak, eylemleri ve daha sonraki düşünsel üretkenliğiyle sürekli olarak denetlediği ***ciltler dolusu eserini yol arkadaşlarına umutsuz bir seslenişle noktalamıştır****."*[254]

TKP'ye göre kongreye yazdığı mektuplar Lenin'e hiç yakışmamış. Ciltler dolusu eserini umutsuz bir seslenişle noktalamış. TKP yukarıdaki paragrafın devamında, bir hayli öznel tarih yorumlarıyla Lenin'e haksızlık etmeye devam ediyor. Bu kez de Lenin'in önerilerini "gerginlik sonucu parti yönetimine attığı bomba" olarak yorumluyor.

---

[253]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.88.
[254]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.88.

*"Gelişmeleri hasta yatağında takip etmeye çalışan, yaşamı boyunca her zaman aktif rol oynamaya çalıştığı için **müdahale edememenin yarattığı gerginliği** üzerinden atamayan büyük ihtilâlcinin parti önderliğine yolladığı bir **bombadır** bu."*[255]

Lenin gibi soğukkanlı, mantıklı ve çelik iradeli bir insana atfedilebilecek en son iftira bu olsa gerek!

***

TKP, "Vasiyetin" değerini düşürmek için, Lenin'i hastalık sürecinde iradesi zayıf, eşi Krupskaya tarafından yönlendirilen bir insan olarak gösteriyor. Lenin'e daha fazla saldıramadığından, okları Krupskaya'ya çeviriyor. Krupskaya'nın, Stalin'i sevmediği ve bu antipatisi nedeniyle Lenin ile Stalin'in arasının açılmasında önemli rol oynadığı iddia ediliyor.

"1922-24 döneminde Lenin'in gözü ve kulağı Krupskaya'dır. Ve Hiç kuşku yok, bu göz ve kulak herkesinki kadar özneldir.

*Bu öznellikler arasında **Stalin'e soğukluk** da vardır. (...)*

*1922 sonrasında olanlar ise, Krupskaya'nın **Stalin'den kurtulmak konusunda, son derece hevesli** olduğunu göstermektedir. Bu heves Lenin'in gözü ve kulağı olmanın yanı sıra sözcülüğünü ve diplomatlığını da üstlenmesine neden olmuştur."*[256]

TKP'ye göre Stalin sütten çıkmış ak kaşıktır. Krupskaya durup dururken Stalin ile Lenin'in arasını açmıştır. Böyle tek taraflı ve "az buz değil, bir hayli öznel" tarih yorumu olur mu? Bu fantezi, hem Lenin'e hem Krupskaya'ya haksızlık değil mi? Lenin bu denli iradesiz, Krupskaya bu denli entrikacı, ama Stalin masum!

TKP, Krupskaya'ya haksızlık konusunda daha ileri gidiyor. Krupskaya'yı; Lenin'i yönlendiren entrikacı bir kadın olarak gösterebilmek için tarihlerle oynuyor. TKP'ye göre, Lenin'in Stalin'in genel sekreterlikten alınmasını istediği mektup ekini yazmasının kaynağında Stalin'in Krupskaya'ya hakareti vardır.

*"Bilindiği gibi Lenin'in vasiyetine 'Stalin'in mümkünse Genel Sekreterlikten alınması' isteği, sonradan, Gürcü sorunu iyice dallanıp budaklandıktan sonra eklenmiştir **Ancak bu oldukça önemli ek'in kaynağında başka bir şey daha vardır: Stalin'in Krupskaya'ya hakareti**..."*[257]

Bakalım tarihler öyle mi? Stalin'in Krupskaya'ya hakaret etme tarihinin iki farklı belgesi var. Sırasıyla bunları inceleyelim.

***

Lenin'in Krupskaya'ya emanet ettiği mektubun yazım tarihi 24 Aralık 1922'dir. Bu mektuba on gün sonra 4 Ocak 1923'te o ünlü eki yazdırmıştır. Birinci belgeye göre Stalin, Krupskaya'ya 22 Aralık 1922'de hakaret ediyor. Bunu nerden anlıyoruz. Krupskaya'nın Kamanev'e yazdığı mektupta, hakaret tarihi olarak mektubun yazılış tarihinden bir gün öncesini kastetmesinden. Krupskaya 23 Aralık 1922'de gönderdiği mektupta olay tarihinden "dün" diye söz ediyor.

---

[255]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.88.
[256]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.89-90.
[257]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.91.

Krupskaya, Stalin'in küfür ve hakaretlerinden Lenin'e söz etmiyor. Krupskaya bu olayı Politbüro başkanı Kamanev'e ertesi gün 23 Aralık 1922'de gönderdiği bir mektupla açıklıyor. Zinovyev de mektubu okuyor. Krupskaya, Stalin'in kendisine kaba bir oyun oynadığını, özel hayatına saygısızca müdahale ettiğini söylüyor. Mektupta şöyle cümleler var:

*"Stalin, Vlad. İlyiç'in doktorların izniyle bana dikte ettirdiği nispeten kısa mektupla ilgili olarak **dün** bana çok kaba bir oyun oynadı. Ben partiye daha dün girmedim. 30 yıl boyunca tek bir yoldaşımdan kötü bir söz duymadım. (...) Lütfen beni özel hayatıma saygısızca müdahale edilmesinden, **seviyesiz küfürlerden ve tehditlerden** koruyun. Stalin'in gözünü korkutmak için denetleme komisyonuna başvurabilirim, ama bu aptalca tartışmaya harcayacak ne kuvvetim ne de zamanım var. Ama sinirlerimin çok gerildiğini söylemeliyim."*[258]

Görülüyor ki Krupskaya hakarete uğramaktan dolayı çok kırılmış olsa da sorunu ne Lenin'e iletiyor, ne de parti denetleme organlarına şikâyet ediyor. Sadece, Stalin'in küfür ve tehditlerinden korunmak için Kamanev'den yardım istiyor.

Krupskaya'nın, Stalin'in küfür ve hakaretlerini Lenin'e 5 Mart 1923'e kadar söylemediğini, Stalinci yazar Grover Furr da kabul ediyor:

*"**Krupskaya 5 Mart 1923 tarihinde önceki yılın Aralık ayında Stalin'in onunla son derece kaba konuştuğunu Lenin'e anlattı."***[259]

Krupskaya 5 Mart 1923'te Lenin'i olaydan haberdar ediyor. Lenin aynı gün Stalin'e bir mektup yazarak, Krupskaya'dan özür dilemesini istiyor.

"Yoldaş Stalin'e
Çok gizli, özel,
Kopyaları Kamenev ve Zinovyev yoldaşlara
Çok Saygıdeğer Stalin Yoldaş,

***Karıma telefon edip hakaret edecek kadar kabalaştınız**. Kendisi söylenenleri unutmaya hazır. Yine de Zinovyev ve Kamenev'e olanlardan söz etmiştir. Benim ise bana karşı yapılanı öyle kolayca unutmaya niyetim yok ve karıma yapılan her şeyi bana yapılmış sayacağımdan kuşku duyulmamalı. **Dolayısıyla sözlerini geri alıp özür dilemeyi mi, yoksa aramızdaki ilişkileri koparmayı mı yeğleyeceğinizi düşünmenizi istiyorum**.*

Saygılarımla,
LENİN"[260]

Görüldüğü gibi olayların tarih dizini TKP'yi yalanlıyor. Krupskaya, Stalin'in hakaretlerinden, Kongre'ye Mektup ve ekinin yazılışından tam iki ay sonra Lenin'i haberdar ediyor. Bu nedenle **TKP'nin iddia ettiği gibi Kongre'ye Mektuplar'ın yazımı ile Stalin'in Krupskaya'ya hakareti arasında hiçbir bağlantı olamaz.** TKP, Stalin'i koruma içgüdüsüyle Krupskaya gibi özverili, alçakgönüllü bir komüniste haksızlık yapıyor. Hatta haksızlığın ötesinde onu Lenin'i kışkırtıp Stalin'le arasının açılmasına neden olmakla

[258]) Krupskaya, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,* s.21.
[259]) Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,* s.25.
[260]) Lenin, aktaran Moshe Lewin, *Lenin'in Son Mücadelesi, çev. Seyfi Öngider, Mer Yayınları,1992, s.87.*

suçluyor. Şüphesiz ki, bu arada Lenin'i küçültmüş oluyor. Lenin'i kendi iradesine göre hareket edemeyen bir lider olarak göstermiş oluyor.

TKP, Krupskaya'yı suçlamak için bu tarih saptırmasını neden yapıyor? Bunun tek nedeni vardır: Stalin'in suçlarını örtmek, Stalin fanatizmi!

***

Stalin'in Lenin'in özür bekleyen 5 Mart 1923 tarihli mektubuna iki gün sonra, 7 Mart 1923'te cevap yazdığı, yarım ağızla da olsa özür dilediği biliniyor. Stalin'in Lenin'e yazdığı mektupta şu satırlar var:

"Lenin Yoldaş!

***Beş hafta önce** sadece eşiniz olarak değil, eski bir parti yoldaşım olarak da gördüğüm Nadejda Konstantinovna'yla bir telefon görüşmesi yaptım ve yaklaşık olarak şunları söyledim:*

'Doktorlar sağlığına yeniden kavuşabilmesi açısından çok önemli olduğu için İlyiç'e politika ile ilgili bilgilerin verilmesini yasakladı. Siz, N.K. görünüşe göre bu yasağa karşı geliyorsunuz. İlyiç'in hayatıyla oynayamazsınız' vb.

Bu sözlerimde size "karşı", sizin en kısa sürede sağlığınıza kavuşmanızı sağlama amacından başka herhangi bir kaba ya da kabul edilemez bir tavır olduğunu düşünmüyorum. Ayrıca bu yasağın uygulanmasını sağlamanın görevim olduğunu düşünüyorum.

N.K. ile sonradan yaptığımız görüşmeler bunun bir yanlış anlaşılma olduğunu ortaya koydu, zaten başka bir şey olamazdı ve olamaz.
*Bununla birlikte, bu konuda **ne "suçum" olduğunu ve bunu benden neden istediğinizi anlamama rağmen** bu konuşmadaki sözlerimi 'geri almamı' istiyorsanız, geri almaya hazırım.*

J.Stalin"[261]

Öncelikle Stalin'in mektubunun başındaki ifadesine göre, mektubun yazılışından **beş hafta önce** yani **Şubat ayı başlarında** Krupskaya'ya hakaret ettiği sonucu çıkıyor. Demek ki, bu ikinci belge de TKP'nin iddiasının doğru olmadığını gösteriyor. Lenin'in Stalin'in görevden alınmasını istediği mektubun 24 Aralık 1922 ve 4 Ocak 1923 tarihli olduğu anımsanırsa, Krupskaya'nın tamamen suçsuz olduğu ortaya çıkıyor. Yukarıdaki belgeye göre, Lenin Kongre'ye Mektuplar'ı hakaret olayından ÖNCE yazıyor.

Daha önce sunduğumuz belge ve Stalin'in Lenin'e mektubu göz önünde tutulduğunda, Stalin'in Krupskaya'ya telefonla hakaret etmesinin Kongre'ye Mektuplar'ın yazılışı ile bir ilgisi yoktur. TKP'nin Krupskaya'yı suçlamak için yaptığı tarih saptırması, Stalin'i kurtarma operasyonudur.

***

[261]) Stalin, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,* s.311.

TKP, Stalin'in Lenin'le kavgasında açıkça Stalin'in yanında saf tutup, Lenin'i parti içi doğal işleyişe müdahale ederek problem yaratmakla suçluyor:

"Lenin'in vasiyeti aşırı duyarlı bir insanın, olaylara müdahale etmek için bulduğu bir araçtır. Ancak işe yaramamış, kimseyi memnun etmemiş ve ***komünist partisi içindeki doğal mekanizmaları bir kenara attığı için problem yaratmıştır."***[262]

Lenin, Krupskaya'ya emanet ettiği ikinci mektup ve ekinde, kendi yerine "veliaht" atama çabasında olmamıştır. Günümüz komünist liderlerinde tanık olduğumuz gibi daha sağlıklarında yerlerini oğullarına, kardeşlerine ya da başka yakınlarına devretme girişiminde bulunmamıştır.

Lenin'in tek bir kaygısı vardı: Stalin'in kaba, otoriter kişiliğinin zorba bir yönetim tarzına dönüşmesi. (Zaten tarih onun bu kaygısında ne denli haklı olduğunu göstermiştir.) Lenin'in tarihin kanıtladığı bu kaygısını, partinin en önde gelen üyelerinden oluşan Kongre'ye iletmesinden daha doğal ne olabilir? Lenin partinin kurulmasında, büyümesinde ve devrime öncülük etmesinde en çok emeği geçen bir komünist olarak bu hakka sahip değil mi? Stalin'in liderliğe talip olması doğal oluyor da, "Lenin'in onu seçmeyin" demesi neden doğal olmuyor?

Lenin Kongre'ye Mektuplar'da kaygısını çok demokratik ve kimseyi incitmeyecek bir tarzda ortaya koyuyor. Sorun ne? Stalin'in "***elinde olağanüstü yetki toplaması,"*** *ve* Lenin'in, Stalin'in ***"elindeki bu muazzam yetkiyi her zaman dikkatle kullanacağı konusunda emin"*** olmaması.

Lenin bu sorunun çözümü için ne öneriyor? "***Stalin'in başka göreve getirilmesi konusunu görüşmenizi öneriyorum."*** Yani Stalin'in genel sekreterlik görevinden alınmasının görüşülmesini öneriyor Lenin. Bundan daha demokratik, daha doğal bir öneri ne olabilir ki? "Görüşmenizi öneriyorum," diyor sadece.

Lenin'in mektubu diğer komünist liderleri incitecek ya da hoş olmayan sürpriz yaratacak bir mesaj taşımıyor. Lenin, Stalin'in yerine kimsenin adını önermiyor. Sadece Stalin'in aksine "*daha sabırlı, ağırbaşlı, kibar ve başkalarına daha çok dikkat gösteren kaprissiz vb. bir yoldaşın"* getirilmesini istiyor. O kadar!

Ayrıca Lenin'in Kongre'ye yazdığı mektup en çok Stalin'i yaralıyordu. Stalin'in de içinde olduğu SBKP yöneticileri bu mektubu Kongre'de okutmadı; parti basınında yayınlatmadı. Troçki dahil bütün yöneticiler bu suça ortak oldular. Troçki ancak Lenin'in mektubunu 1928'de yayımladı. Lenin'in ulusal sorunda Stalin'i eleştiren mektubu da 1956 yılına kadar Stalin tarafından gizlendi. TKP'nin Stalin'in uyguladığı sansürü eleştirmesi gerekmez mi? TKP bu sorunun üzerinden atlar.

Sonuç olarak TKP, Stalin'in Lenin ile kavgasında fanatik bir taraftar gibi davranıyor. Objektif davranmıyor. "Az buz değil, bir hayli öznel" değerlendirmelerle Lenin ve Krupskaya'ya saldırıyor, onlara haksızlık yapıyor.

Stalin'in Partiye Egemen Olma Kavgası ve TKP

[262]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.91.

Lenin haklı çıktı. Stalin'in ilk işi parti içinde hükümranlık kurmak oldu. Lenin'in demokratik-merkeziyetçilik ilkesinin demokrasi tarafını budadı, yok etti. Politbüro üyeleri arasındaki ayrılıklardan yararlanarak, hepsini tek tek tasfiye etti.

Lenin'in geriye bıraktığı Politbüro üyelerinin her biri yetkin liderlerdi. Stalin hepsini birden karşısına almadı. Akıllıca ittifaklar kurdu. 1923–1926 arası dönemde önce Zinovyev ve Kamanev'i yanına alarak Troçki'ye savaş açtı. Daha sonra, 1926-1927'de Buharin'le ittifak kurarak Zinovyev-Kamanev ve Troçki'nin "Birleşik Muhalefeti" ile çatıştı. Troçki ve Kamanev'i partiden, Zinovyev'i Merkez Komitesi'nden çıkarttı. Onların yerlerine Politbüro ve Merkez Komitesi'ne kendine yakın isimleri yerleştirdi.

Şubat 1928'de köylülerin zorla kolhozlara (kolektif çiftliklere) sokulmasına ve ürünlerine el konulmasına karşı çıkan Buharin, Stalin'e savaş açtı. Buharin'in yanında Rikov ve Tomski bulunuyordu.

1929'a gelindiğinde Lenin'in bıraktığı Politbüro'dan eser kalmamıştı. Önce Troçki yurtdışına sürüldü. Buharin ve Tomski görevlerinden alındı. Artık Stalin partiye tamamen egemen olmuştu.

Ekim devrimi sırasında Stalin tanınmamış bir kişilikti. 1929'dan sonra "tek lider" oldu. Stalin amacına ulaşmıştı. Stalin daha sonraları, Kasım 1937'de Voroşilov'un evinde yedikleri öğle yemeğinde bu "zaferini" Dimitrov'a anlatır ve gerçeği itiraf eder. Davetliler arasında Molotov ve Hruşçov da vardır.

***"Troçki ve diğerlerini niçin yendik**? Biliniyor ki, **Troçki ülkemizde Lenin'den sonra en popüler kişiydi.** Buharin, Zinovyev, Rikov, Tomski de popüler kişilerdi. Bizi o zamanlar **tanıyanlar azdı**."*[263]

Bundan açık itiraf olabilir mi? Stalin açıkça "o zamanlar Troçki, Lenin'den sonra ikinci bilinen liderdi, diğer Politbüro üyeleri de popülerdi, ama beni kimse tanımıyordu," diyor. Stalin, Lenin'in ölümünden sonra yavaş yavaş partiyi ele geçiriyor ve efsanevi bir şekilde tanınmasını sağlıyor. Daha doğrusu kendisine tapacak bir parti yaratıyor.

***

TKP'ye göre Stalin'in Ekim Devrimini gerçekleştiren lider kadroyu tasfiye etmesi doğruydu. Yanlış olan bu tasfiyenin, ilkel, kaba ve ölçüsüz olmasıdır. Ama bu yanlış, bu kıyım suç değildir. Çünkü Stalin'in tasfiye ettiği, katlettiği yoldaşları tutarsız ve onursuzdurlar:

*"Partide yaşanan kanlı tasfiye operasyonları **ilkel, kaba ve ölçüsüzdür**. Ama bu tasfiye operasyonlarına muhatap olan eski Bolşeviklerin 1924-37 arasındaki siyasal yaşamlarındaki tutarsızlıklar da ölçüsüzdür. Bu tutarsızlık **, onursuzlukla** pekiştirilmiştir."*[264]

TKP'nin SBKP'nin en üst kademelerindeki Bolşevik önderlerin fiziki olarak ortadan kaldırılmalarına yani öldürülmesine tepkisi bu! Komünist önderlere karşı işlenen cinayetleri sadece "ilkel, kaba ve ölçüsüz" olarak değerlendiriyor. Cinayet diyemiyor, terör diyemiyor,

---

[263]) Stalin, aktaran Dimitrov, *Günlük-I*, s.175.
[264]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.92.

suç diyemiyor. "Komünistler sorunlarını komünist etik içinde kalarak çözmeliler," diyemiyor, demiyor. Bugün polis terörüne "orantısız güç" diyenlerin dilinden konuşuyor.

Peki Troçki, Buharin, Kamanev, Zinovyev, Rikov gibi Ekim Devrimi'nin liderlerinin suçu neymiş? Siyasal yaşamlarında tutarsız davranmak, bu tutarsızlığı onursuzlukla pekiştirmek! TKP'ye göre komünist önderler bu davranışlarıyla ölümü hak etmemişler; ama siyasal yaşamlarının sona erdirilmesini hak etmişler:

"Fiziki yaşamlarındaki acı sonu haketmemekle birlikte, kendi elleriyle hazırladıkları siyasal sonlarını, fazlasıyla hak etmişlerdir."[265]

TKP'ye göre bu hak edişin nedeni, Bolşevik liderlerin Stalin'e ve onun güvenlik örgütüne siyasal açıdan fazla açık vermeleridir:

" Trotskiy, Kamanev, Zinovyev, Buharin, Zinovyev, Buharin ve diğerlerinin kesinlikle ***'masum' olduğuna inanmıyorum****.* ***Stalin'e ve Sovyet güvenlik mekanizmalarına*** *çok somut olgularla ve* ***siyasal açıdan fazla açık verdiklerini düşünüyorum****. Moskova Mahkemeleri'nde olan ve sanıkların direncini kıran, bu açıklardan bayağı* ***bütünlüklü bir komplonun*** *üretilmesidir."*[266]

21. Yüzyılda, bir komünist parti böyle düşünebiliyor. Hepsi de Lenin'in yoldaşları olan, Ekim devriminde en önemli sorumlulukları taşımış parti liderleri neden suçlular? Stalin gibi diktatör bir kişinin parti ve devlet egemenliğine karşı çıktıkları için suçlular. Suçları devrime, sosyalizme, insanlığa karşı değil; Stalin ve polisine karşı çıkmak. Karşı çıkışlarında "somut olgularla ve siyasal açıdan fazla açık verdikleri" için masum değiller.

Karşı tarafın yani Stalin'in günahı ne? Bu "fazla açıklardan" "bayağı bütünlüklü bir komplo üretmek". Yani Stalin ve polisi komplocudur. Bolşevik liderler muhalefetlerinde açık verseler de, çok suçlu değiller aslında! Stalin ve polisi onlar üzerine komplolar kurarak, suçlarını abartmış ve "hak ettikleri siyasal son"dan öteye geçerek, hak etmedikleri "fiziki sonlarına" imza atmıştır. TKP buna rağmen, komplo üreten Stalin ve ekibini savunabiliyor.

Şimdi, Bolşevik liderlerin Stalin'e ve polisine nasıl siyasal açıklar verdiklerine bakalım.

***

TKP'ye göre Bolşevik liderlerin Stalin'e verdikleri ilk siyasal açık; Lenin'in ölümümden sonra hiçbirinin önderlik sorumluluğunu üstlenmeye niyetli olmamaları ve hiçbirin bu sorumluluğa talip olmamalarıdır.

TKP'ye göre Stalin dışındaki Bolşevik önderlerin bir açığı daha var. Karakterleri sosyalist kuruluşa uygun değilmiş (!)

"Bolşevizmin 1920'lerin başındaki önder kadroları arasındaki büyük ihtilâlcilerin önemli bir bölümü, sabırlı ve uzun soluklu bir ***sosyalist kuruluşa uygun karakterde*** *değildi."*[267]

---

[265]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.93.
[266]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak, s*.149.
[267]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.83-84.

Böyle bir siyasal analiz olabilir mi? TKP'nin pas geçtiği bir durum var. Diğer Politbüro üyelerinin tek başına yönetime aday olmaması, Stalin'in tek adam olması için yeterli bir neden sayılabilir mi? Komünist liderleri, teorik ve pratik birikimlerine, devrime katkılarına göre değil; karakter yapılarına, kişiliklerine göre mi değerlendireceğiz? Mademki hiç kimse Lenin'in bıraktığı iktidar boşluğunu dolduracak yeterlilikte değildi, yapılması gereken sosyalizmin kolektif yönetim tarzı değil miydi? Bu durum Sosyalizm gibi kolektif yaşam tarzını içeren bir toplumun, kolektif yönetime kavuşması için bulunmaz bir fırsat değil miydi?

TKP, Stalinci gözlüklerle bakıyor olaylara. TKP'ye göre Lenin'in bıraktığı boşluğu ancak ve ancak karizmatik bir lider doldurabilir. Çünkü Rusya cahil köylüler ülkesidir. Karizmatik bir liderle yönetilebilir ancak. O halde bu göreve talip olan Stalin tek adam yönetim tarzını seçmekle, diğer Bolşevik liderleri saf dışı etmekte haklıdır! Stalin parti için en uygun liderdir!

"Bolşevik parti, kendine en uygun yolu ve liderliği seçti."[268]

Özetle TKP, Stalin'i savunurken diğer komünist önderlerin hakkını yiyiyor. Stalin'in partiye egemen olma, tek adam olma sürecinde kullandığı zorbalığı, şiddeti ve cinayetleri göz ardı etmeye çalışıyor. Stalin'in kurduğu komploları gördüğü halde, Lenin'in yoldaşlarını suçlu ilan etmekten kaçınmıyor. Kolektif yönetim yerine, "karizmatik" tek adam yönetimini savunuyor.

Stalin Terörü ve TKP

Stalin 1929 yılına gelindiğinde kendine rakip gördüğü Politbüro üyelerini partiden ve siyasetten tasfiye etmişti. Parti ve ülkenin tek hükümranıydı. Stalin, partide ve Sovyet Devleti'nde tek hükümran olmakla huzura kavuşmuş değildi. Bu hükümranlığı sürekli ve kalıcı kılması gerekiyordu. Parti içinde Ryutin grubu gibi seslerini yükseltenler olduğu gibi, sessiz muhalif gruplar da varlıklarını sürdürüyorlardı. Stalin'in hiçbir muhalif oluşuma tahammülü yoktu.

Nitekim Stalin 1932'de elini yoldaş kanına buladı. Ryutin ve yoldaşları yok edildi. Ryutin olayı, Stalin'in hükümranlık mücadelesinde bir zıplama noktasıdır. Ryutin ve yoldaşları muhalefet yapmaya çalışmışlar, platform kurmuşlardı. Bu muhalif tavırlarının bedelini canlarıyla ödediler.

Ryutin ve yoldaşlarının öldürülmeleri, daha sonraki muhalif Bolşevikler için gözdağı olmuştur. Ryutin olayından sonra hiç kimse Stalin'e karşı açıktan muhalefet etme cesaretini gösteremedi. Muhalefetlerini gizlemek zorunda kalmaları ise suç unsuru olarak gösterildi ve günümüzde bile gösterilmeye devam ediliyor.

***

Ocak 1934'te komünist partisinin 17. Kongresi yapıldı. Kongrede yapılan oylamada Kirov, Stalin'den fazla oy aldı. Stalin'e karşı birikmiş tepki "gizli biçimde" açığa çıkmıştı. Stalin'e karşı Kirov bir kurtuluş olarak düşünülmüştü. Genel Sekreteri'nin Kirov olması gerekiyordu.

Kirov durumu Stalin'e bildirerek ona bağlılığını gösterdi ve Genel Sekreter olmayı reddetti. Kirov, Stalin'e bağlı bir liderdi. Seçim komisyonu başkanı Stalinci Kagonoviç, Stalin'in isteği

[268]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak, s.* 83.

üzerine oylamanın sonuçlarını tahrif etti: Stalin'i en çok oy almış gibi gösterdi. Stalin Genel Sekreter olarak kaldı.

1926–1966 arasında MK ve Politbüro üyeliği yapmış, hep Stalin'i savunmuş, ancak Stalin öldükten sonra "aklı başına gelmiş" Mikoyan, 17.Parti Kongresi'ni şöyle anlatıyor:

"Kirov 1934 kışında yapılan 17. Parti Kongresindeki MK seçimlerinde delegelerden en fazla oyu aldı ve bir grup delege ona Genel Sekreterlik görevini önerdi, Kirov öneriyi reddetti ve böylece sadakat ve ilkelere bağlılığını ispatladı. Kirov her şeyi Stalin'e bildirdi ve dolayısıyla yalnızca kongreye ve de doğal olarak kendisine karşı düşmanlık ve intikam duyguları uyandırdı.
(...)
Böylece anlaşıldı ki, Stalin'in gözünde Kirov bir rakipti ve parti içinde ve partinin önde gelen kadroları arasında, bütün muhalefet gruplarının yenilgisinden sonra da Stalin'e karşı olan hoşnutsuzluk büyüyordu."[269]

Kirov, Stalin'e bağlılığını göstermişti, ama Stalin'in kulağına kar suyu kaçmıştı. Kirov karşısında aldığı yenilgiyi hazmetmesi mümkün değildi. Stalin kendisine güvensizlik oyu veren kongre delegelerini ve kongrede seçilen Merkez Komitesi üyelerini tasfiye etmezse rahat uyuyamazdı. Şimdilik örgütsüz de olsalar bu muhalif potansiyelin yarın yeniden karşısına çıkması muhtemeldi. Stalin gerekeni yaptı!

17. Parti Kongresi'nde seçilen 139 Merkez Komitesi üyesinin ve aday üyesinin çoğunluğu tutuklandı, kurşuna dizildi. Öldürülen MK üye ve aday üyeleri ve kongre delegeleri arasında Stalin'e bağlılığını hâlâ sürdüren insanlar da vardı. Buna rağmen ölümden kurtulamadılar. Stalin, Stalincilerden bile intikâm aldı. Sadece seçilenler değil, onları seçen delegeler de cezalandırıldı. 1966 delegenin yarısından fazlası -1108 kişi- karşı-devrimcilik suçlamasıyla tutuklandı.

Stalin'in terörü 1937-38 yıllarında tepe yaptı. Yüz binlerce komünist tutuklandı, yüz binlercesi öldürüldü. Stalinci yazar Grover Furr'un ulaştığı Pospelov raporunda vahşetin yıllara göre dağılımı şöyle:

Yıllar	*1935*	*1936*	*1937*	*1938*	*1939*	*1940*
Tutuklananlar	*114.456*	*88.873*	*918.671*	*629.695*	*41.637*	*127.313*
İdam edilenler	*1229*	*1118*	*353.074*	*328.618*	*2601*	*1863"*[270]

Bu tablonun gösterdiği tek bir gerçek var: 1930'lu yılların ikinci yarısında Sovyetler Birliğinde bir Bolşevik kırımı yaşanmıştır.

***

TKP bu vahşetin boyutlarından hiç haberi yokmuş gibi, Stalin'i dünyanın en hümanist insanı ilan ediyor:

---

[269]) Anastas Mikoyan, aktaran Tarık Demirkan, *Devrim devrim diye diye*, Amaç Yayınları, 1989, s.41–42.

[270]) Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları*, s.384.

*"Stalin tarihin tanık olduğu **en tutarlı hümanistlerden** birisidir."*[271]

"Duyguların adamıydı… Sovyet halklarıyla, emekçilerle yalın bir bağ kurmuştu. Siyasetinde ise mümkün olduğunca duygulardan kaçtı. Duygularını çok az insana açtı."[272]

TKP'nin bu söylediklerini yukarıdaki tabloya bakıp düşündükçe hayret etmek bile az geliyor. Yüz binlerce komünisti, milyonlarca köylüyü öldüren bir kişi nasıl olur da hümanist sayılır? Tarihin tanık olduğu en acımasız, en zorba bir liderinden değil de, Yeşilçam filmlerinin ton ton ihtiyarlarından söz ediyor sanki TKP. En yakınlarından başlayarak şiddetinden nasibini almayan kimsenin kalmadığı bir zorba, nasıl duyguların adamı olabilir?

TKP, Stalin'i en hümanist, en insancıl lider ilan ettikten sonra şunları söyleyebiliyor:

"Kuşku ve güvensizlik Stalin'i ve Sovyet yönetimini tam anlamıyla esir almış durumdadır."[273]

*"Kendisi de her yerde 'hain' görecek bir noktaya gelmişti. Kişiliği, insanların bir kez hata yapmaya başladığında iflah olmayacaklarına ilişkin katı bir determinizmle örülmüştü**. Bu kişiliğin, bulunduğu mevki itibariyle, tutuklanan veya öldürülen her 'masum'** (bu sözcüğü bütün riskleri ve tartışma yaratıcı içeriğini göze alarak kullandım) **Sovyet yurttaşına karşı doğrudan suçlu olduğu açıktır."***[274]

Yukarıda tanımlanan Stalin kişiliğiyle, "hümanist Stalin" tanımlaması bağdaşır mı? TKP'nin Stalin'e yüklediği suç amalı, ancaklı bir suçtur. Ne var ki, sonuçta suçtur. Buna karşın TKP kendi kendisiyle çelişerek diyor ki:

*"Evet, insana, hele hele yoldaşlara karşı yapılmış tek bir yanlış itham veya suçlama bile suçtur. Ancak bütün bunlar **Stalin'i tarihe bir suçlu olarak geçirmeye yetmiyor**. Bu bölümde sürekli vurguluyorum: İşleri bu noktaya getiren gelişmeler son derece karmaşıktır ve bu karmaşıklıkta **Stalin'in rolü gerçekten de sınırlıdır**."*[275]

TKP'ye göre Stalin; Sovyet yurttaşlarına, yoldaşlarına karşı işlenen her suçtan bulunduğu mevki nedeniyle sorumludur. Ancak yüz binlerce komünistin ölümüne neden olan terör nedeniyle Stalin tarihe suçlu olarak geçmemelidir. Aristo mantığını zorlayan bu değerlendirmeye ne demeli? Çelişkiyi görmeyi okuyucuya bırakarak devam edelim.

Bolşevik Kırımının Sorumlusu Kim?

TKP, Sovyetler Birliği'ne hâkim olan, hainlik paranoyası ve terör ortamını sanki kendiliğinden ortaya çıkmış bir durum gibi göstermeye çalışıyor. Amacı tarih önünde Stalin'i korumak, temize çıkarmaktır.

Sovyetler Birliği'nde Lenin'in ölümü ile başlayan ve yıllar boyu artarak sürüp giden paranoya havasının, Bolşevik devrimcilere karşı işlenen suçların birincil sorumlusu Stalin'dir. Stalin'i

---

[271]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.94.
[272]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak, s.*.95.
[273]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.161.
[274]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.161-162.
[275]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.162.

aklamak isteyen tüm Stalinciler, komünistlere ve Sovyet vatandaşlarına uygulanan terörün Stalin'e rağmen yapıldığını kanıtlamaya çalışıyorlar. Anlaşılması zor bir çabadır bu. Baskıların arttırılmasını isteyen Stalin'dir. Yani emri veren Stalin'dir. Zaten Stalin daha sonraları suçunu itiraf etmiştir:

"Bu yoldaşlar, eleştirme ve pasif karşı koyma ile yetinmediler her zaman. Parti içinde, Merkez komitesine karşı bir ayaklanma çıkarmak tehdidinde bulundular. Hatta, aramızdan bazılarını, kurşunlamakla tehdit ettiler. Bizi korkutarak, Leninist yoldan döndüreceklerini hesaplıyorlardı şüphesiz. ***Bu yoldaşlardan bazılarına sert davranmak zorunda kaldık. Başka çare yoktu. Ben de bu işe bizzat karıştığımı itiraf etmeliyim****."*[276]

Stalin'in iktidarını korumak ve sağlamlaştırmak için rakip olarak gördüğü Politbüro üyelerini yok ettiği de bir gerçek olarak ortada duruyor. Bolşevik devrimcilere karşı paranoya havası ve terör böyle başlıyor. Daha sonra 17. Kongre'de Kirov'un seçen kongre delegelerinin kırımı ile zirveye çıkıyor. Ve büyük temizlik hareketiyle, Bolşevik kırımıyla yaygınlaşıyor.

Eğer bu Bolşevik devrimcilere karşı estirilen terör ortamı, Stalin'in iktidarını sağlamlaştırmasına yaradıysa, bu terörün arkasında Stalin'in olmasından daha doğal ne olabilir? Stalin istemese yüz binlerce komünistin tutuklanması, işkenceye uğraması ve öldürülmesi mümkün olabilir mi? Bu kadar basit bir akıl yürütmeyle ulaşılabilecek gerçeği (Stalin'in Bolşevik devrimcilere yönelik terörden birincil derecede sorumlu olduğu gerçeğini) kabul etmekten kaçınmak Stalincileri komik duruma düşürüyor.

TKP de komik duruma düşen Stalincilerdendir:

"1924-27 arasındaki parti içi mücadelenin barışçıl evresinden *27 sonrası 'düşmanca' döneme geçildikten sonra, Sovyetler'de hem partinin merkez, hem de muhalefet 'meşruiyet' çizgisini ciddi ölçülerde aşmışlardır. Polis teşkilatı, parti denetim kurulları, askeri yargı irili ufaklı* ***çok sayıda 'güç odağı'****nın eline düşmüştür. Polis teşkilatında yaşanan tasfiyeler, hatta cezalandırmalar,* ***birçok olayda ortalığı kaplayan sis perdesi Stalin'e değil, bu atmosfere bağlanmalıdır."***[277]

Yukarıdaki satırlar gerçeği yansıtıyor mu? Bir bakalım.

***

Politbüro üyeleri olan Troçki, Zinovyev, Kamanev, Buharin'in, tasfiyelerinin hiçbiri parti içi demokratik bir mücadele sonucu gerçekleşen siyasal bir tasfiye değildir. Hepsi Stalin'in kurduğu komplolar, tuzaklar sonucu öldürülmüştür.

Stalin onlarla düşünsel ya da siyasal düzeyde mücadele etmiyor. Kendi ifadesiyle onları yok etmek için komplolar kuruyor. Köklerini kazımak için mücadele ediyor. Sözgelimi Troçki taraftarları için şöyle diyor.

"*Troçkiciler takip edilmeli,* ***kurşuna dizilmeli****, yok edilmelidir. Onlar dünya çapında provokatörlerdir,* ***faşizmin*** *en kötü* ***ajanlarıdır****!"*[278]

---

[276]) Stalin, aktaran Isaac Deutscher, *Stalin, Bir Devrimcinin Hayatı Cilt II*, çev. Selahattin Hilav, Sosyal Yayınları, 1990, s.95,96.
[277]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.149.
[278]) Stalin, aktarma Dimitrov, *Günlük-I*, s.176.

Muhaliflerin öldürülmesini isteyen, TKP'nin iddia ettiği gibi Stalin'in dışında güç odakları değil, bizzat Stalin'dir. TKP "birçok olayda ortalığı kaplayan sis perdesinin" nedenini, yani yüz binlerce komünistin öldürülmesinin sorumlusunu bürokrasi içindeki güç odaklarında değil, Stalin'in emirlerinde bulabilir.

Bolşevik kırımının bizzat Stalin'in onayı ile gerçekleştiğini göstermek için Hruşçov'un 20 bin kişiyi kurşuna dizmek için Stalin'den izin istediği telgrafı aktaralım:

"20 bin kişiyi kurşuna dizmeme izin verin. İmza: Hruşçov Nikita Sergeyeviç."[279]

Bolşeviklerin ve yoksul köylülerin kırımından birinci derecede Stalin sorumludur. Ondan izin almadan, Politbüro üyesi Hruşçov katliam yapamazdı. Stalin masum olsaydı, böyle telgraf çeken bir yöneticinin yetkilerini elinden alması gerekirdi. Oysa Stalin Hruşçov'u ödüllendirmiştir. Katil Hruşçov hangi cesaretle Stalin'e bu telgrafı göndermiştir? Stalin bu telgrafı çeken caniyi tutuklatmıyor, kariyerini yükseltiyor. Demek ki, katliamlardan, terörden Stalin'in haberi var. Yapılan teröre de karşı değil!

Stalin'in Terör Yöntemleri ve TKP

Stalin başta Troçki, Buharin, Zinovyev ve Kamanev olmak üzere önde gelen Bolşevik devrimcileri "hainlik ve yabancı ülkelere ajanlık yapmakla "suçlayarak öldürmüştür. Ancak bu suçlamaların hiçbiri doğru değildir. Stalin'in yoldaşlarına yaptığı hainlik ve casusluk suçlamalarını kişi kişi ele alıp, yanıt vermek bu kitabın amacı değildir. Bu suçlamaların nasıl oluşturulduğunu göstermek için, Stalin'in en yakın yoldaşı Molotov'un ve karısının başına gelenleri örnek göstermek yeterli olacaktır.

Stalin'in gizli güvenlik örgütü (Çekistler) yani İç İşleri Halk Komiserliği (NKVD), Molotov'un karısı Polina ile ilgili uydurma bir dosya hazırladı. Güya, Polina bir Siyonist örgütle ve İsrail Büyükelçisi Golda Meir'le ilişki içindeydi. Kısacası Polina bir İsrail ajanıydı. Stalinci Molotov aktarıyor:

"*Politbüro oturumunda **Stalin**, Çekistlerin Polina Semyonovna'yla ilgili hazırladıkları dosya hakkında bir açıklama yaptı, dizlerimde bir çözülme hissettim. Dosya gayet güzel **kotarılmıştı.** Çekistler çok iyi hazırlanmıştı. Neyle suçlanıyordu? Bir Siyonist örgütle ve İsrail Büyükelçisi Golda Meir'le ilişkide olmakla. (...) Artık beni hiçbir yere davet etmiyorlardı. Hatta Stalin açıkça benim sağcı olduğumu ilan etmişti. (...)*

*Beni kıstırmak istiyorlardı, karıma **bir komploya karıştığını itiraf ettirmek istediler**. (...)Hiç durmadan onu sorgulamaya çağırıyorlardı, partinin genel çizgisine **yandaş olmadığımı** ona **söyletmek** istiyorlardı.*"[280]

Molotov'un bu sözleri bize hainlik ve ajanlık suçlamalarının temelsiz olduğu, Stalin'in paranoyasından kaynaklandığı hakkında bir fikir veriyor. Ayrıca "itirafların" hangi yöntemle alındığını gösteriyor. Polina "itirafta" bulunsaydı; Molotov da bir İsrail ajanı olacaktı. Neyse

[279]) Hruşçov, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,* s.324.
[280]) Feliks Çuyev, *Molotov Anlatıyor,* Yordam Kitap, çev. Ayşe Hacıhasanoğlu, Suna Kabasakal, 2010, s.349,350.

ki Polina 1 yıl hapiste kaldı, üç yıl da sürgünde. Stalin'in ölümünden sonra özgürlüğüne kavuşabildi. Molotov da kurtuldu.

***

TKP bu denli net konuda bile çelişkiye düşüyor. Önce, Moskova Mahkemeleri'nin hukuksuzluğunu anlatırken casusluk suçlamaların, "*siyasal amaçlı yargılamalara süs olsun diye icat edildiğini*" söylüyor:

"Sonuçta ortaya çıkan, Trotskiy'den başlayarak Bolşevik partinin geçmişteki seçkin yöneticilerinin önemli bir bölümünün ***Alman-İngiliz ajanı*** *olduklarıdır. Sanıkların itiraflarında 'objektif olarak' böyle bir duruma düştüklerini kabulleniş olsa bile, tutanakların tamamına bakıldığında* ***inandırıcılığı oldukça düşük bir dizi suçlamanın son tahlilde siyasal amaçlarla yapılan bu yargılamalara süs olsun diye icat edildiği kolayca görülür****."*[281]

TKP ne kadar fütursuzca yazabiliyor. Süs olarak gördüğü suçlamalara dayanılarak komünistlere ölüm cezası verildiğini unutuyor! Ya da bu cezaları önemsizleştiriyor. TKP için eski Bolşevik kadroların öldürülmesinin fazla bir değeri yok! Bunu nereden anlıyoruz?

TKP sanki bu sözleri hiç söylememişler gibi tam aksi imalarda bulunuyor. Açıkça muhalif komünistlerin Alman casusu olabileceğini ima ediyor. Moskova Mahkemeleri'nde yapılan casusluk suçlamalarının "süs olsun diye icat edildiğini" söyleyen TKP, bu kez tam tersini söylüyor. Eski Bolşeviklerin üzerinde bir "casusluk şüphesi" yaratıyor.

"Bu yıllarda Stalin'i zorla altetmeyi kafaya takan ***muhalefetin bazı Alman vatandaşlarıyla birlikte çalıştığı anlaşılıyor****.* ***Nazi yönetiminin*** *de Sovyetler'i istikrarsızlaştırabilecek bu fırsatı iyi değerlendirerek* ***hırslarını kontrol etmekte güçlük çeken eski Bolşevikleri dikkatle izlediği ortaya çıkıyor.***

Kurulan ilişkilerin ne kadar ***'masum'*** *olduğunu kesin olarak saptamak* ***mümkün değil****."*[282]

TKP de Stalin'in taktiğini kullanıyor. Hiçbir belge, kanıt olmadan Bolşevik devrimcileri şüpheli ilan etmekten kaçınmıyor. Hainlikle suçlanan Bolşeviklerin "bazı Alman vatandaşlarıyla" (belki Alman ajanlarıyla) çalıştığı izlenimi yaratmaktan hiç gocunmuyor. Casuslukla suçlanan Bolşeviklerin "ne kadar masum olduğunu kesin olarak saptamak mümkün değil," diyerek, onların "şüpheli" olduklarına dair kanaat bildiriyor.

TKP'nin mantığı şöyle işliyor. Masum olduklarını kanıtlamak mümkün değil, o halde masum olduklarını kanıtlayıncaya dek suçludurlar! Peki, hukukun olmadığı, siyasal amaçlı mahkemelerde masumiyetlerini nasıl kanıtlayacaklar? Bu casusluk suçlamaları "süs olarak icat" edilmemiş miydi? Öyleyse, TKP elinde hiçbir belge kanıt olmadan bu uyduruk suçlamalara nasıl inanıyor? Okuyucularını, yoldaşlarını neden bu yalanlara inandırmaya çalışıyor?

Bolşeviklere yöneltilen bu suçlamalar hakkında oldukça iyi bilinen, ortaya çıkmış bir gerçek var. Bolşevik önderlerin casus olduğuna dair Sovyetler'de ve diğer ülkelerde bir tek belge,

---

[281]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak* , s.148.
[282]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s. 154.

kanıt bulunamamıştır. Stalin'in mahkemeleri onları işkence ve baskı altında verdikleri ifadelere, "itirafnamelere" bakarak ölüme göndermiştir. TKP bu katliamları savunuyor.

***

Stalin yönetiminin Bolşevik devrimcileri tasfiye etme, katletme yöntemi çok basittir. Ve tüm Bolşeviklere aynı şekilde uygulanmıştır. Önce tasfiye edilecek isimler belirleniyor ve Stalin'in onayına sunuluyor. Onay alındıktan sonra istihbarat servisi (NKVD) tutuklanan komünistlere ağır fizik ve ruhsal işkenceler yapıyor. İşkencelerin hedefi, Bolşevik devrimcilerin kendilerine atfedilen suçları kabul ve itiraf etmesidir. Elde edilen bu "itirafnameler", hukukun olmadığı Stalin mahkemelerinde kanıt olarak kabul ediliyor. Önce işkence için yasal dayanaklar bizzat Stalin tarafından oluşturuluyor ve tüm parti organlarına duyuruluyor. Stalinci yazar Grover Furr'un, J.A. Getty'e dayanarak ilettiği Stalin'in işkence altında itiraf almayı yasallaştıran 10 Ocak 1939 tarihli telgraf emri şöyle:

"SBKP (B) MK ŞİFRESİYLE

BÖLGE KOMİTELERİNİN, BELDE KOMİTELERİNİN SEKRETERLERİNE, ULUSAL KOMÜNİST PARTİLERİN MERKEZ KOMİTELERİNE, İÇ İŞLERİ HALK KOMİSERLERİNE, İİHK ŞEFLERİNE

SBKP MK, bölge ve belde komitesi sekreterlerinin, İİHK sorgu memurlarının tutuklulara suç oluşturacak şekilde fiziksel şiddet uyguladığı bilgisini almıştır. ***SBKP MK, İİHK' nin fiziksel şiddet kullanmasına, SBKP MK'nın 1937 itibariyle izin verdiğini duyurur.*** *Bununla birlikte fiziksel şiddetin sadece istisnai durumlarda, insani yöntemler kullanan sorguculara cevap vermeyi reddederek Sovyet yönetimiyle hapiste de çatışmaya devam eden halk düşmanlarına karşı kullanılmasına izin verilmiştir. Deneyimler, bu yöntemin sonuç verdiğini, halk düşmanlarının ortaya çıkarılmasını hızlandırdığını göstermiştir. Zakovskiy, Litvin, Uspenskiy gibi hainlerin fiziksel şiddet yöntemini bir istisna olmaktan çıkartıp kurala dönüştürdükleri ve rastgele tutukladıkları dürüst insanları cezalandırmak için kullanmaya başladıkları doğrudur. Ama bu yöntemler doğru şekilde kullandıkları zaman kesinlikle çok kötü yöntemler değildir.* ***Tüm burjuva istihbarat örgütlerinin sosyalist proletaryanın temsilcilerine karşı fiziksel şiddet uyguladığı, hem de en ağır biçimiyle uyguladığı bilinmektedir. Sosyalist istihbarat burjuvazinin ajanlarına, işçi sınıfının ve kolektif köylülerin azılı düşmanlarına karşı neden daha insanca davranmak zorunda olsun? SBKP MK, halkın düşmanlarının ortaya çıkarılıp silahlarının elinden alınması için istisnai durumlarda fiziksel şiddet uygulanmasını uygun ve gerekli görüyor.*** *SBKP MK, bölge ve belde komiteleri sekreterlerinden, Halk Komiserliği MK'dan, İİHK görevlerinin açıklamaya uygun davranıp davranmadıklarını kontrol etmelerini talep ediyor.*

SBKP(B) MK SEKRETERİ J. STALİN"[283]

Açık ve net. Stalin istihbarat servisinin (İİHK-NKVD) işkence ile ifade almasını serbest bırakıyor. Bu emirle "insani yöntemler kullanan sorguculara cevap vermeyi reddeden" yani polisin istediği "itirafı" yapmayanlara, insani olmayan yöntemler kullanılması serbest bırakılıyor. İşkenceye yasal dayanak böyle oluşturuluyor.

***

[283]) *Stalin'in Şifreli İşkence Hakkında Telgrafı*, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları*, s.385–386.

Stalin'in Bolşevik kırımında başvurduğu yöntemin ikinci adımı, tasfiye edilecek, katledilecek Bolşeviklerin isimlerinin ve verilecek cezaların önceden saptanmasıdır.

Hruşçov XX. Kongre raporunda, İç İşleri Halk Komiserliği (İİHK) sorumlularının, cezaları belirlenmiş "suçlular listesi" hazırlayarak Stalin'e gönderdiğini ve Stalin'in bunları onayladığını belirtir. Böyle hazırlanmış 383 listenin Stalin'e sunulduğunu ve bunların Stalin tarafından kabul gördüğünü belirtir. Hruşçov şöyle der:

*"İİHK, yaptıkları Askeri Kurul tarafından incelenen ve **cezaları daha önceden belirlenmiş** olanların listesini hazırlayarak korkunç bir eylemde bulundu.*

*1937–1938 yıllarında içlerinde binlerce parti, Sovyet, Komsomol, ordu ve ekonomi görevlisinin isminin bulunduğu 383 liste **Stalin'e sunuldu ve onun onayını aldı**."*[284]

Günümüzün aktif Stalinci yazarı Grover Furr böyle listeler olduğunu ve Stalin'in onayına sunulduğunu kabul eder.

*"Aslında **listedekiler**, mahkemelerde suçlu bulunan kişiler için verilebilecek en ağır karar, yasanın öngördüğü mümkün olan en sert cezaydı ve bu da nihai karar değildi."*[285]

Grover Furr bu savunması ile listelerin varlığını ve Stalin'in onayından geçmiş listeler olduğunu kabul etmiş oluyor.

Stalin'in polisi, komünistler üzerinde çok profesyonel işkence yöntemleri uyguluyor. Amaç onları kişiliksizleştirmek, kendileri ve yoldaşları hakkında yalan ifadelerle "itiraflarda" bulunmalarını sağlamaktır. Bu fiziki ve moral yıkıma yönelik işkence yöntemi çoğu insanda başarılı oluyor. Birçok Bolşevik ise işkence altında ölüyor.

TKP bu işkenceleri "kulağa hoş gelecek" tarzda sunmaya çalışıyor. İşkenceye kesin olarak karşı çıkacağına, işkenceyi "komünist etikle" bağdaştırmaya uğraşıyor:

*"Sanıklara sorgular sırasında hiç baskı uygulanmadığını söyleyecek durumda değilim. Sorgulamaların en azından tarz olarak pek sevimli geçmediği mahkemedeki oturumlardan bile bellidir. Vişinskiy başta olmak üzere bütün askeri savcı ve hakimler sanıkların kişiliğine dönük çok ağır ve sürekli bir saldırı halindedirler. Bunun ötesinde **komünist etikle bağdaşmayacak yöntemlerin uygulanmış olduğuna ilişkin kesin bir kanıt yok.** (…) Ama diyelim ki, profesyonel yöntemler kullanıldı ve iz bırakılmadı… Bu kez, neredeyse her biri birkaç ülkenin polisi ile tanışmış, uzun sorgu ve tutukluluk dönemleri geçirmiş **çok sayıdaki komünistin tam kadro "bize işkence yapıldı" diyemeyecek veya önceki ifadelerini yalanlayamayacak kadar teslim olabilecekleri tezini şiddetle reddediyorum."***[286]

Yine aynı Stalinci mantık: İnsanlar sadece "itirafları" sonucu idam edilirken kanıt aramayan TKP, "Stalin'in polisi işkence yaptı," dendiğinde kanıt soruyor. Stalin'in muhalif Bolşevikleri "halk düşmanı" ilan edip, onlara işkence yapılmasını serbest bırakan mektubundan daha önemli nasıl bir kanıt olabilir?

---

[284]) Hruşçov, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,* s.255.
[285]) Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları*, s.82.
[286]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan*), Stalin'i Anlamak*, s.146.

"Çok sayıda komünistin mahkemelerde işkence gördük, ifadelerimiz işkence altında alındı," diyememelerini de işkence olmadığına kanıt gösteriyor TKP. Askeri savcı ve hâkimler, uluslararası gözlemcilerin olduğu mahkemelerde "*sanıkların kişiliğine yönelik çok ağır saldırılar*" yapıyorsa, işkenceci istihbarat polislerinin gözlerden ırak işkence merkezlerinde neler yapabileceğini düşünebilmek çok mu zor? TKP biraz objektif olmayı denese kendi sözleri içinde bile işkencenin izlerini bulabilir. Biz yine de binlercesini bir kenara bırakalım. Stalin'in işkencesinden geçmiş bir Stalinci komünistten örnek verelim.

***

Robert Eyhe 1905'ten beri komünist partisinin üyesiydi. 1934'te Partinin Merkez Komitesi'ne girmiş, Şubat 1935'te Politbüro aday üyesi olmuştu. 29 Nisan 1938'de tutuklandı. İşkence altında alınmış ifadesinde, NKVD başkan vekili Yejov ile "karşı-devrimci terörist örgütte" birlikte çalıştığını kabul etti. Fakat sonradan 1 Ekim 1939'da Stalin'e bir mektup yazarak üzerine atılmış suçları reddetti. Ardından 27 Ekim 1939'da Stalin'e bir mektup daha yazdı. Yalan ifadesini hangi koşullarda yazdığını anlattı; Stalin'e bağlı olduğunu bildirdi. Bu mektuplardan ibretlik bölümleri aktaralım:

*"Bana yöneltilen suçlamaların yüzde biri bile doğru olsa ölümü beklerken size bu başvuruyu yapmaya cüret etmezdim, ama **itham edilen suçların hiçbirini işlemedim** ve yüreğimde hiçbir zaman bir hainlik taşımadım. Hayatım boyunca size **hiç yalan söylemedim** ve bir ayağımın çukurda olduğu şu anda da söylemeyeceğim. Hakkımdaki tüm suçlamalar **iftira, karalama** ve devrimci yasaların temel ilkelerinin çiğnenmesidir."*[287]

*"Hayatımın en utanç verici sayfasına, size ve partiye karşı işlediğim büyük suça geçmek istiyorum. Karşı devrimci eylemler konusundaki itiraflarım. Komiser Kobulov bütün bunların uydurma olamayacağını söyledi, zaten ben de böyle bir şey uyduramam. Olaylar şöyle gelişti: Uşakov ve Nikolayev 'in, özellikle Uşakov'un **kaburgalarım kırıldıktan** sonra bile **devam ettiği ve dayanılmaz acı veren işkenceleri yüzünden kendim ve başkaları hakkında iftira atmak zorunda kaldım**. İfademin büyük bölümü Uşakov'un söylememi istediği ve beni söylemeye zorladığı şeylerden oluşuyor."*[288]

*"Sizden benim hakkımda verilen cezayı ve özellikle **benim korkaklığım ve itiraflarım** yüzünden pek çok insanı bir yılan gibi sarmış olan bu alçakça provokasyonu tekrar incelemenizi rica ediyorum, hatta bunun için yalvarıyorum. Size ve partiye hiçbir zaman ihanet etmedim. Bana komplo kuran parti ve halk düşmanlarının alçakça oyunları yüzünden öleceğimi biliyorum. **Benim hayalim parti için, sizin için ölmekti ve bu hayalim hâlâ değişmedi.***

Eyhe"[289]

Stalin için ölme hayali ile yaşayan bir Stalinci komünistin başına gelenler bunlar. Eyhe'nin kaburgalarını kırdıktan sonra bile işkence devam ettiriliyor. Robert Eyhe işkenceye dayanamayarak kendisine dikte ettirilen ifade ve itirafları imzaladığını söylüyor. Buna rağmen kurşuna diziliyor. Eğer hayali, Stalin için ölmek olan fanatik bir Stalinci bürokratın başına gelenler bunlarsa, sıradan Bolşeviklerin başına gelenleri siz düşünün!

---

[287]) R.İ.Eyhe, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları*, s.454.
[288]) R.İ.Eyhe, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,* s.458.
[289]) R.İ. Eyhe, aktaran Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları,* s.459.

***

"İtirafçılık" yöntemi büyük temizlik hareketinin başlatıldığı Kirov cinayeti ile sahneye konmaya başlıyor. Kirov cinayetinden dört kişi sorumlu tutuluyor. Bunlar Zinovyev, Kamanev, Bakayev ve Evdokimov'dur. Zinovyev ve Kamanev ilk tutuklamalarında siyasal olarak suçlu olduklarını "itiraf" ediyorlar ve hapis cezası alıyorlar. İkinci kez açılan mahkemede ise ölüm emrini bizzat verdiklerini "itiraf" ediyorlar ve idam ediliyorlar. TKP, Kirov olayında Bolşevik önderleri suçlu kabul ediyor.

"Kamanev ve Zinovyev, ***Kirov'un katlinde 'emir verdiklerini'*** *itiraf ediyorlar.*
Böyle komplo olur mu?
Bu kadar tipik suçlu tavrı gösterenler nasıl bu cinayetten azade gösterilmeye çalışılır?"[290]

Demek ki, TKP, Kirov cinayetinin sorumluları olarak Kamanev ve Zinovyev'i görüyor. Peki, kanıt ne? Ortada "düzmece ifadelerden" başka bir kanıt yok! Sovyet tarihçisi Medvedyev TKP'den faklı düşünüyor. Zinovyev ve Kamanev'i suçsuz buluyor. Kirov cinayetinden Stalin'i sorumlu tutuyor:

*"****Kaba, her şeyden sürekli şüphelenen, acımasız ve iktidar için her şeyi kurban etmeye hazır Stalin, çevresinde ondan bağımsız ve yükselen kişileri görmeye tahammül edemiyordu.*** *Kirov'un artan etkisi ve popülerliği Stalin'de şüphe ve kıskançlık yaratmış olsa gerekir. Bir yandan parti içinde, komünistler arasında Kirov'un giderek büyüyen saygınlığı, diğer yandan da Kirov'un her konuda, her alanda Stalin'in düşünce ve görüşlerini paylaşma niyetinde olmayışı nedeniyle* ***Kirov, Stalin'in önünde bir engel haline gelmişti****.* ***İşte bu nedenle, Kirov'un ölümü Stalin'de acıma değil, önündeki engelleri yok edebilmesi için ortaya bir fırsat çıkmasından ötürü sevinç yarattı.*** *Böylece, Kirov'un öldürülmesi bahanesiyle kişisel egemenliğinin inşasında engel olarak gördüğü kişileri ortadan kaldırabilme şansına sahip olmuştu. Kirov'un öldürülmesi sonuçta Stalin'in tüm ülkede tek başına iktidara el koymasına yol açan gelişmeler dizisinde önemli bir halkaydı. İşte bu nedenledir ki,* ***1934–1935 yıllarında pek inanılmaz gibi görünen Kirov'un ölümünden Stalin'in sorumlu olduğu tezi, bugün hem mantıksal ve hem de politik olarak neredeyse kanıtlanmış olarak değerlendirilebilir.*** *Doğal olarak 1934-1935'de Zinovyev'in ve Kamenev'in sorumluluğunu vurgulayan ve o dönemde kuşku götürmez gibi görünen tezin inanırlığını yitirmesi de bunlardan çıkan bir sonuçtur."[291]*

Özellikle belirtelim ki, Stalin'i Kirov cinayeti ile suçlayan Medvedyev'dir; biz değiliz. Açık olan nokta şudur. Kirov'u öldürme emrini veren Zinovyev ve Kamanev değildir. Bu suçlama Stalin tarafından onları tasfiye etmek için uydurulmuştur.

Stalinci mantık 75 yıl sonra da aynı şekilde çalışıyor. Ortada somut hiçbir delil yok. Sadece polis baskısı ve işkencesi altında alınan "itirafnamelerle" Ekim devrimi liderleri katlediliyor. Günümüze geliyoruz, bir komünist partisi hâlâ aynı kafadadır. Bolşevik önderlerin haklarında "itiraflar" dışında somut kanıt olmadan cezalandırılmasını savunabiliyor! Moskova Mahkemelerinde hukuk aramayan TKP, 21.yüzyılda hâlâ hukuksuzluğu savunabiliyor!

***

Kirov cinayetinden sonra, parti içinde büyük bir temizlik hareketi başlatılıyor. Yüz binlerce komünistin tutuklandığı, katledildiği bu temizlik hareketinde de aynı yöntem uygulanıyor.

---

[290]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.157-158.
[291]) Roy Medvedyev, *K sudu istori*, çev. Tarık Demirkan, Newyork, 1974, s.318-332.

Zinovyev ve Kamanev'in "işkence altında alınan itirafa" dayalı olarak katledilmesini doğru bulan TKP, aynı yöntemlerle katledilen yüz binlerce komünist söz konusu olduğunda insafa gelmiş gibi görünüyor:

*"Artık ortada **ne yargılama, ne doğru dürüst kanıt arama** vardır. **Kuşku yetmektedir**, dürüst komünistlerin siyasal ve hatta fiziki yaşamlarını bitirmek için."*[292]

"Bolşevik partinin en üst organlarında görev yapanların davranışlarında ortaya çıkan sorumsuzluğun düzeyi, yalnızca Stalin'i değil, Sovyet toplumunun bütününü gerginleştirmiştir."[293]

***Kuşku ve güvensizlik** Stalin'i ve Sovyet yönetimini tam anlamıyla esir almış durumdadır."*[294]

TKP'ye göre bürokratlar tarafından gerginleştirilen Stalin'in tek suçu, dürüst komünistlerin bu denetimsizlikten zarar görmesine göz yummasıdır. TKP'nin muhalif komünistlerin katledilmesine karşı bir duruşu yoktur.

*"Stalin'in birinci dereceden sorumluluk aldığı bir dönemde, **muhalefete karşı haklı bir mücadele** sürdürürken şiddetin denetimsizleşmesine neden olduğu ve **dürüst komünistlerin**, ülkesine bağlı Sovyet yurttaşlarının bu denetimsizlikten zarar görmesine göz yumduğu için suçlanmasını kimsenin engelleyemeyeceğini söylüyorum."*[295]

TKP'nin derdi, Stalin'e muhalefet edenlerin neden katledildiği değil; "dürüst" dediği komünistlerin, arada kaynaması, kurunun yanında yaşların da yanmasıdır.

TKP'ye göre Stalin yönetimine karşı çıkan Bolşevikler, işkence altında alınan itiraflarına dayanarak, hiçbir somut kanıt olmadan katledilebilirler! Çünkü onlar dürüst komünist değil, ülkelerini seven Sovyet vatandaşı değiller! Neden? Çünkü Stalin yönetimine muhalefet ediyorlar!

TKP, "dürüst komünistlerin" ve "ülkesine bağlı Sovyet yurttaşlarının" katledilmesine göz yuman Stalin'i suçlu buluyor. Ama yine de Stalin'in tarihe suçlu olarak geçmeyeceğini söylüyor:

"Stalin'in tarihe bir suçlu olarak geçmesine izin verilemez."[296]

Burada duralım ve düşünelim: Stalin'in bir tane dürüst komünistin öldürülmesine göz yumduğunu kabul edelim. TKP bunu Stalin'in suçu olarak onaylamaktadır. Peki, bu suç, Stalin'in tarihe suçlu olarak geçmesine yetmez mi? Bir komünistin öldürülmesine göz yummaktan daha büyük suç olabilir mi? Üstelik Stalin bir komünistin ölümüne gözlerini kapamakla yetinmemiş, binlerce komünistin öldürülmesi emrini bizzat kendisi vermiştir.

Stalin eski Bolşevik kadrolara işkence yapılması emrini imzalayarak "insanlık suçu" işlemiştir. TKP'nin "süs olarak gördüğü" yalan itirafların yazılmasına onay vermiştir. Elini eski

---

[292]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.150.
[293]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.160.
[294]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.161.
[295]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.163.
[296]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.163.

yoldaşlarının kanına bulamıştır. Stalin'in tarihe suçlu olarak geçmeyeceğini savunmak, bir katilin suçuna ortak olmaktır. TKP gönüllü olarak Stalin'in cinayetlerinin suç ortağı olmayı kabul etmiştir.

Stalin'in Anti-Faşist Halk Cephesi Taktiği ve TKP

Temmuz 1935'te toplanan Komünist Enternasyonal'in 7. Kongresi, sosyal demokratlarla ittifaka dayanan anti-faşist birlik anlayışını onayladı. Bu birlik anlayışının temeli, devrimci hareketi burjuva demokrasisi alanında kalmayla sınırlıyordu. Komünist partiler faşizme karşı burjuva demokrasisi istemeli ve bununla yetinmeliydi. Proleter devrimini hedeflemek, burjuva reformistlerle yapılacak ittifakı bozardı. Proletarya devrimi, burjuva demokrasisine geçildikten sonraki görevdi.

TKP bu politikayı gerçekçi buluyor ve onaylıyor:

*"Halk Cephesi, savaşa doğru giden dünyadaki güçler dengesine ilişkin **gerçekçi bir yaklaşım** ürünüdür. Halk Cephesi komünistlerin işçi sınıfı adına **devrimden vazgeçtiklerini** egemen sınıfa ilan etme, bunun karşılığında özellikle **dış politika alanında ondan bazı tavizler** kopartma politikasıdır."*[297]

"Anti-faşist birlik" anlayışının arkasında Sovyetler Birliği'nin ulusal çıkarı yatıyordu. Stalin, Hitler faşizmine karşı Fransa, İngiltere, Amerika, vb. ülkelerde ittifak kurmak istiyordu. Bu ülkelerle faşizme karşı ittifak yapılabilirdi. TKP'nin sözünü ettiği, dünya devriminden vazgeçerek dış politika alanında koparılacak taviz buydu.

TKP ilk başta, böyle politikalara mesafeli yaklaştığını söyleyerek, sanki bu politikaya karşıymış gibi bir tutum alır.

*"Bizim siyasi hareketimiz, tarihi boyunca komünistlerin iktidardan vazgeçmelerine, aşamacılığa ve cephe taktiklerine eleştirel baktı, kendi hattını ise hep bu çizginin dışında ördü. Bu açıdan **Halk Cephesi taktiğine sınırsız bir kredi açma durumumuz yoktur."***[298]

İşçi sınıfının burjuvazi ile işbirliği yapıp, dünya devriminden vazgeçmesini savunan bu politikayı doğrudan savunmak TKP'nin zoruna gidiyor. Ancak Stalin söz konusu olunca, gerçekleri saptırmaktan, öznel gerekçeler üretmekten geri duramıyor.

TKP saptırmalarına, "Anti-Faşist Halk Cephesi" politikasının Fransa için önerilmiş alternatif bir politika olduğu savı ile başlıyor:

*"Halk Cephesi politikası, **Fransa'nın anti-Sovyet bloktan çıkması** veya bu blokta gevşek durması için başlatılan çalışmaların bir parçasıdır."*[299]

Bu sav doğru değildir. Halk Cephesi politikası, sadece Fransa'yı Almanya'dan koparmak için geliştirilmiş bir politika değildir. Komintern tarafından geliştirilmiş evrensel bir politikadır. Türkiye'de dahi uygulanmıştır. Halk Cephesi politikası, Mustafa Suphi'nin partisi TKP'nin

[297]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.103.
[298]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.103.
[299]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.103.

kapatılıp komünistlerin CHP içinde çalışmaları demek olan "desantralizasyon" kararının dayanağı olan politikadır.

Daha sonra ikinci adımını atıyor TKP. Fransa'da zaten devrimci durum ve devrim yapacak parti yoktu, bu yüzden Halk Cephesi politikası Fransa için geçerlidir!

*"**Ancak** şu gerçeği görmeyecek kadar kör değiliz. **1935 Fransa'sında ne sosyalist devrim günceldir, ne de sosyalist devrimci bir süreci zorlayacak bir örgütlenme."**[300]*

TKP en sonunda diğer ülkeleri hiç dikkate almadan bu politikanın Fransa için biçilmiş uygun bir elbise olduğuna karar veriyor. Ve destekliyor.

*" Halk cephesi politikası bu açıdan Fransız Komünist Partisi'ne **uygun bir elbisedir**.*

*Bu elbiseye Sovyetler'in veya bu kitabın ana konusu olarak Stalin'in onay vermesi ise, savaş öncesindeki genel stratejinin uzantısı olarak **makul ve meşrudur**."*[301]

TKP diğer konularda olduğu gibi bu konuda da Stalin'i aklamak için gerçeklerle oynuyor. Sırasıyla ele alalım.

***

Birincisi TKP konunun özüne hiç girmiyor. Burjuvazi ile işbirliği yapıp, dünya devriminden vazgeçmenin doğru olup olmadığını hiç sorgulamıyor. Sorunu basit bir ittifak sorunuymuş gibi sunuyor. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde gelişen proleter devrimlerin, burjuvaziye satılmasını sorgulamıyor. Bu konudaki düşüncesini gizlemeyi tercih ediyor. Lenin'in her koşulda proleter devrimci hareketin ideolojik ve örgütsel bağımsızlığını her şeyin üstünde tutmasını unutuyor.

Fransa'da 1936'da yapılan genel seçimlerde radikal burjuva partisi büyük yenilgi almış, seçimi sosyalist parti ve komünist parti kazanmıştı. Henüz yeni hükümet kurulmadan, Mayıs sonunda ulusal çapta grev hareketi patlak verdi. İşçiler ayağa kalkmıştı, fabrikaları işgal ediyorlardı. Komünistler ve sosyal-demokratlar eylemi ne engelleyebiliyorlar, ne de kontrol edebiliyorlardı. Bu ortamda sosyal-demokratlar ile radikaller, başına Leon Blum'un geldiği ortak hükümetlerini kurdular. Komünist Partisi bu hükümeti destekliyordu. Hükümet, grevleri engellemek için işe girişti, fakat başarısız oldu. Hükümeti destekleyen komünistler devreye girdiler bu sefer.

FKP lideri Thoréz, Paris bölgesi komünistlerini toplayarak, onları, greve son vermelerini sağlamak için işçilerin üzerine gönderdi. Stalin'in sözcüsü Thoréz'e göre, sükûnet gerekiyordu, kargaşa iç savaşa yol açabilirdi ve zayıf düşmüş bir Fransa, Hitler'le savaşamazdı. Thoréz 25 Temmuz 1936'da şöyle diyordu:

*"Özellikle iç nedenlerin sükûnet gerektirmesinin yanı sıra zorlayıcı bir dış düzen ihtiyacının var olduğu bir sırada, sermayenin hizmetindeki Faşist çeteler, burada da, karışıklık ve iç savaş kışkırtıcılığında başarıya ulaşırlarsa, ülkemizin ne hale geleceğini düşünmeliyiz. Herkes biliyor ki, **iç savaşın zayıflattığı bir Fransa kısa sürede Hitler'e av olur**."*[302]

---

[300]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.103.
[301]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.104.
[302]) M.Thoréz, aktaran Fernando Claudin, *Komintern'den Kominform'a, Cilt I*, çev. Yavuz Alagon, Belge Yayınları, 1990, s. 269.

Komünistler sayesinde işçiler sakinleştirildi. Halk Cephesi kuruldu. Fransa'daki devrimci gelişim, Stalinci "komünistler" eliyle bastırılmış oldu. Bu cephe, Stalin'in Fransa ile birlik yapma amacını da sağlayamadı.

***

İspanya, TKP'nın tezini çürüten daha açık bir örnektir. 1936'da İspanya devrimci durum içinde çalkalanıyordu. Şubat 1936'da "anti-faşist Halk cephesi" hükümeti kuruldu. Devrim anti-faşist sınırları tanımıyordu, proleter devrim karakteri kazanmıştı. Temmuz 1936'dan sonra Cumhuriyetçi bölgelerde anti-kapitalist devrim başlamıştı. Buralarda işçi iktidarı kuruluyordu.

Stalin'in sözcülüğünü yapan İspanya Komünist Partisi, Temmuz 1936'da doruğa çıkan devrimci süreci burjuva demokrasisi sınırları içinde tutmak için hem teorik, hem pratik çaba harcıyordu. Sovyet politikası; Fransa ve İngiltere'nin istemeyeceği proleter devrime yönelmekten özellikle kaçınıyordu.

Stalinci politika burjuva demokrasisi sınırlarında kalabilmek için "anti-faşist" güçleri böldü. Böylece İspanya devriminin yenilgisinin koşullarını hazırladı. 1939 yılında Hitler Prag'a, Franko Madrid'e girdi. Bastırılan devrimde Stalinci politikanın yanlışlığı bir kez daha kanıtlandı.

Stalin 1937'de İspanya'lı yazar Rafael Alberti ve Mariya-Teresa Leon'u, "İspanya Sorununu" konuşmak üzere kabul eder. Dimitrov, tercüman Gopner'in vasıtasıyla Stalin'in görüşlerini *Günlük*'e kaydeder. Stalin gazetecilere der ki:

"*İspanya halkı şimdi **proletarya devrimi** yapacak durumda değildir. (...)*

*Komünist partisi ile sosyalist partisinin birleşmesi gerekiyor. Şimdi onların ana görevi aynıdır (**Demokratik Cumhuriyet**.) böyle bir birleşme, Halk cephesini güçlendirecek ve anarşistler üzerinde büyük bir etki yapacaktır."*[303]

Görüldüğü üzere Stalin, İspanya'daki hedefin proleter devrim değil, burjuva demokrasisi olduğunu açıkça söylüyor. Proleter devrime yönelmiş 1936 İspanyası, Stalin'in bu hedefi sayesinde "burjuva demokrasisi" alanına çakılı kalır ve proleter devrim ihanete uğramış olur.

Lenin'in en küçük bir kıvılcım, en küçük bir filiz bile olsa, komünistlerin görevinin proleter devrimi örgütlemeleri önermesinin ne derece doğru olduğunu hayat kanıtlamıştı. TKP'nin Halk Cephesi için Fransa'yı örnek gösterirken, İspanya'yı atlamasının nedeni de budur. Halk Cephesi politikasının dünya devrimi için ne kadar vahim bir politika olduğu, 1935-1936 İspanya'sında daha açık olarak görünür durumdadır.

Stalin-Hitler Paktı ve TKP

Stalin 1939 yılına kadar İngiltere, Fransa ve Amerika ile Hitlere karşı bir blok oluşturmaya çalıştı. Bu uğurda dünya proleter devriminden vazgeçtiğini duyurdu. Yukarıda anlattığımız Halk Cephesi politikalarını oluşturdu ve hayata geçirmeye çalıştı. Bu ülkeler Stalin'in blok

[303]) Stalin, aktaran Dimitrov, *Günlük-I*, s.170.

kurma çağrılarına olumlu yanıt vermediler. Stalin umduğunu bulamayınca taktik değiştirdi. Hitler'le "saldırmazlık anlaşması" yapmaya karar verdi. Hitler, Batı devletlerine saldırmak istiyordu; bu öneriyi hemen kabul etti.

23 Ağustos 1939'da Sovyet Dışişleri Komiseri Molotov ile Hitler'in Dışişleri Bakanı olan Ribbentrop Moskova'da buluştu; saldırmazlık anlaşmasını imzaladılar.

Ağustos 1940'da Hitler; Fransa, Norveç, Danimarka, Belçika, Hollanda'yı işgal etti. Ama Stalin ve ekibi Almanya'nın saldırganlığına "dostluk adına" göz yumdu.

Hitler Haziran 1941'de Sovyetler Birliği'ne saldırana kadar, Hitler hakkında olumsuz konuşmama, yapılan anlaşmayı yüceltme sürdü. Bu iğrenç politikadan en çok etkilenen Batı ülkeleri komünist partileri oldu. Hitlere karşı açık anti-faşist savaşımı yürütemediler.

***

TKP ilkesel olarak komünistlerin faşistlerle böyle bir anlaşma imzalamasının doğru olmadığını savunuyor. Ancak hemen arkasından istisnaların kuralı bozmayacağını ekliyor ve faşistlerle yapılan bu anlaşmayı doğru bulduğunu söylüyor.

"İlkesel soruya benim verebileceğim ilk yanıt şudur: ***Bir sosyalist ülke, ilkesel olarak****, yayılmacı ve saldırgan bir dış politika pratiği izleyen* ***bir faşist ülkeyle anlaşma imzalayamaz.*** *İlkesel olanın ihlal edilebilmesi için, istisnai koşulların dayatması gerekir.*

İkinci Dünya Savaşı öncesinde istisnai bir durum ortaya çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı öncesinde Sovyetler Birliği yönetiminin Hitler ile bir saldırmazlık anlaşması imzalaması, bütün ilkesel kayıtlara rağmen meşrudur. İkinci Dünya savaşı öncesinde imzalanan ***Sovyet-Alman anlaşması, 1933-1945 yılları arasında Sovyet yönetiminin diplomasi alanındaki en önemli başarısıdır."***[304]

Bu sözlerin neresini eleştirelim, neresini düzeltelim ki? İlkesel olarak yanlış olan bir şey nasıl olur da en önemli başarı olur?

Şimdi faşistlerle anlaşma imzalanmasını, Stalin'in "diplomasi alanındaki en önemli başarısı" yapan istisna koşullar neymiş onları görelim.

***

TKP'nin ilkesel olarak yanlış bulduğu Hitler-Stalin paktını kabul edilebilir kılma adına öne sürdüğü ilk gerekçe, İngiliz ve Fransızların Sovyetler Birliği ile ittifak yapmakta ayak sürümesidir.

"İşe Sovyetler'den başlamanın oldukça riskli olduğunu düşünen Hitler'in "anlaşma" girişimlerini 1939 boyunca yanıtsız bırakan Sovyet yönetimi, zamanın dolduğunu hissettiği ana kadar İngilizler'den anlamlı bir ses bekledi durdu."[305]

[304]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.100.
[305]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s. 109.

TKP, Stalin'in burjuvazi ile ittifak politikasına angaje olmuştur. Stalin illa emperyalist ülkelerden biri ya da birkaçı ile ittifak yapmak zorunluluğu duyuyor. Emperyalistlere işçi sınıfının uluslararası çıkarlarından, dünya devriminden vazgeçme garantisi veriyor. İşçi sınıfının uluslararası çıkarlarını, işçi sınıfının bağımsız ideolojisinden ve örgütlenmesinden ödün vermeden savunması gerektiğini düşünmüyor. Bu ödünleri vermeden faşizme karşı savaşın öncülüğünü yapacağına, faşizm ile uzlaşmayı seçiyor. TKP de bu politikayı savunmak için gerekçeler arıyor!

***

TKP'nin bulduğu ikinci gerekçe, Hitler ile anlaşmanın Sovyetler Birliği'ne savaşa hazırlanmak için zaman kazandırdığı iddiasıdır.

"Anlaşmanın bir diğer getirisi ise, herkesin kabul ettiği gibi kazanılan zamandır."[306]

Diğer Stalinciler gibi TKP de faşistlerle yapılan ittifakı meşru kılabilmek için zaman kazanma gerekçesine sığınıyor. Sanki Hitler-Stalin paktı bu amaçla yapılmış gibi göstermeye çalışıyor. Bu anlaşmanın Sovyetler Birliği'nden çok Hitler Almanyasına vakit ve güç kazandırdığı unutturulmak isteniyor. Hitler bu anlaşmanın hemen ertesinde Polonya'yı ve bir yıl içinde nerdeyse tüm kıta Avrupa'sını işgal etti. Anlaşma Hitler'in güç toplamasına, baş düşmanı Sovyetler Birliği'ne saldırmadan önce arkasını sağlama almasına yaramıştır.

Anlaşmanın daha çok Hitler'in işine yaradığını Stalin de itiraf ediyor. Tarih 7 Eylül 1939. Kremlin'de Stalin, Molotov, Jdanov üçlüsüyle Dimitrov bir toplantı yapar. Stalin izleyecekleri politikayı anlatır:

"*Savaş kapitalist ülkelerin iki grubu arasında (...) yürütülüyor.(...)*

En zengin kapitalist ülkelerin, özellikle İngiltere'nin durumunu Almanya eliyle sarsmak fena olmaz. ***Hitler,*** *istemeden ve farkında olmadan,* ***kapitalist sistemi sarsıyor****,* ***temellerini çürütüyor****. (...) Saldırmazlık Pakt'ı bir bakıma* ***Almanya'nın işine yarıyor****.(...)"*[307]

Hitler'in faşist saldırısının, kapitalist sistemi çürüttüğünü söylemek kadar saçma bir görüş olamaz. Ama uydurulmuş bu saptama, Stalin-Hitler anlaşmasını temize çıkarmaya yaradığı gibi, Almanya'nın yanında durmanın bir açıklaması oluyor.

Görüldüğü üzere Hitler'in faşizm hedefinden, saldırgan olduğundan bahsedilmiyor. Faşizm ile burjuva demokrasisi arasında bir ayrım yapılmıyor. Bir de Sovyetler ile Almanya arasındaki saldırmazlık Pakt'ının Hitler'in işine yaradığı söyleniyor. Bunun anlamı, bu Pakt faşizmin işine yarıyor. Bedeli ise, anti-faşist mücadeleyi Hitler yararına ertelemek oluyor.

Stalin'in Hitler ile yaptığı bu anlaşma, faşizmin işgal ettiği ülkelerde anti-faşist hareketlerin moral ve fiziki güç kaybına uğramasına neden oldu. Bu anlaşma, ülkeleri faşizmin işgaline uğrayan komünistlerin ellerini kollarını bağladı. Stalin tarafından onlara savaşmaları için gösterilen düşman, işgalci Hitler Almanya'sı değil, İngiltere ve Fransa idi.

---

[306]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s. 116.
[307]) Stalin, aktaran Dimitrov, *Günlük-II,* s.6.

Stalin, Hitler'le yaptığı anlaşmaya güveniyor, Sovyetler Birliği'ni savaşın dışında tutabileceğini sanıyordu. 1941'de Hitler Sovyetler Birliği'ne saldırdığında hazırlıksız yakalanması bu güven içinde olduğunu gösteriyor.

Tarih 22 Haziran 1941. Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırdığı gün. Dimitrov sabah Kremlin'e çağrılıyor. Stalin, Dimitrov'a şöyle diyor:

"*Saldırdılar, hiçbir iddia ileri sürmeden,* ***herhangi bir görüşme talebinde bulunmadan****,* ***haydutlar*** *gibi saldırdılar."*[308]

Bu sözler Stalin'in Hitler'in saldırısını beklemediğini gösteriyor. Stalin, Hitler'in görüşme talebinde bulunmadan saldırmasına hayıflanıyor. Neden böyle düşünüyor? Neden Hitler'in saldırmadan önce haber vereceğini umuyor?

Çünkü Stalin'in Hitler ile yaptığı anlaşma, TKP'nin iddia ettiği gibi zaman kazanmaya yönelik basit bir anlaşma değildir. En azından Stalin açısından öyle değildir. Bunu nereden anlıyoruz? Stalin-Hitler paktının sadece saldırmazlık koşulu ile sınırlı olmamasından anlıyoruz. Stalin, Hitler ile dost olunabileceğini düşünüyor. Stalin'in faşist Almanya hakkındaki dostluk görüşlerini dile getirmek Molotov'a nasip oldu. Molotov 31 Ekim 1939'da yaptığı konuşmada şöyle dedi:

"*Sovyet-Alman Saldırmazlık Paktının imzalanmasından sonra, Sovyetler Birliği ile Almanya arasında yıllardır süren* ***normal-olmayan ilişkilere bir son verildi****. Avrupalı güçlerce her yoldan kışkırtılan düşmanlığın yerini, bir* ***yakınlaşma****, Sovyetler Birliği ile Almanya arasında* ***dostluk ilişkilerinin*** *kurulması aldı. Bu iyi ilişkilerin daha da düzelişi, 'Dostluk ve SSCB-Almanya sınırı hakkında' 28 Eylülde Moskova'da imzalanan anlaşmayla ifadesini buldu.*

...

Son birkaç ayda 'saldırı', 'saldırgan' gibi kavramlarına yeni bir somut içerik, yeni bir anlam kazandırdıkları biliniyor. Bu kavramları şimdi, diyelim ki üç ya da dört ay öncesinde kullandığımız anlamlarda kullanamayacağımızı anlamak zor değil. Avrupalı büyük güçlerden söz ediyorsak, o halde ***bugün Almanya savaşın en kısa zamanda sona ermesi ve barış için çabalayan bir devlet durumundadır,*** *fakat İngiltere ve Fransa, daha dün saldırıya karşı çıkan bu devletler, savaşın devamından yana ve barışın sağlanmasına karşıdırlar.*

...

Biz kararlılıkla, Almanya ile ilişkilerin düzelmesi için çaba harcadık ve Almanya'da bu yönde gösterilen çabaları her biçimde selamladık. Şimdi Alman İmparatorluğu ile ilişkilerimiz ***dostça ilişkiler*** *temelinde****, Almanya'nın barış yönündeki çabalarını desteklemeye*** *hazır olmamız temelinde ve aynı zamanda* ***Sovyet-Alman ekonomik ilişkilerinin*** *iki devletin karşılıklı çıkarlarına uygun olarak geliştirilmesi isteğine dayanılarak kuruldu.*"[309]

Demek ki, Stalin Hitler ile yaptığı anlaşmaya basit bir saldırmazlık anlaşması olarak değil, kalıcı dostluk ve ekonomik işbirliği anlaşması olarak bakıyormuş. Hitler Sovyetlere saldırdığında şaşırması da bu yüzdendir. Hazırlıksız yakalanması bu yüzdendir.

---

[308]) Stalin, aktaran Dimitrov, *Günlük-II*, s.84.

[309]) Molotov, aktaran Hermann Weber, *III Enternasyonal 1919–1943 Belgeler*, çev. Ümit Kıvanç, Belge Yayınları, 1979, s.257,258,259,260,261,262.

****

TKP, Sovyetler Birliği'nin savaşa hazırlıksız yakalandığını kabul ediyor:

"Ancak, sonuçta Almanya'nın saldırısı, Stalin'in öngörmediği veya hiç gelmesini istemediği bir anda gerçekleşiyor."[310]

Ancak TKP bu hazırlıksız yakalanmanın nedeninin, Stalin'in Hitler'le yaptığı anlaşmaya güvenmesi olmadığını iddia ediyor:

*"Stalin'in Alman saldırı olasılığına karşı seferberlik ilan etmemesi, sınırdaki Sovyet birliklerini alarma geçirmemesi Hitler'le yapılan anlaşmaya fazla **güvendiği** için değildir."*[311]

Peki ne içindir? TKP'ye göre Stalin'in faşizmin saldırısına hazırlıksız yakalanmasının nedeni siyasidir. Stalin'in savaş stratejisini mümkün olduğunca geç değiştirme inadıdır.

*"Sovyetler Birliği'nin Alman saldırısı karşısında "hazırlıksız" bir durumda kalması, ne teknik, ne de Stalin merkezli psikolojik bir sorundur. Ortada basbayağı **siyasi bir sorun** vardır ve **Stalin'in inadı** Sovyetler'in savaşa dönük stratejisini mümkün olduğunca geç değiştirmeye kilitlenmiştir."*[312]

Stalin'in faşizmin saldırısına hazırlıksız yakalanma nedeninin siyasi olduğu doğrudur. Ama bu siyasetin Sovyet halkına pahalıya mal olan yanlış bir siyaset olduğu da doğrudur. Bu nasıl bir inattır ki, karşısındaki faşist güç tüm Avrupa'yı işgal etmiş, ama sınıf düşmanı olan Sovyetleri hedef alması beklenmiyor? Faşizmin saldırısına karşı hiçbir önlem alınmıyor, hazırlıksız yakalanılıyor. Bu güvenin, bu rehavetin siyasi açıklaması ne? TKP'nin bu soruya verecek yanıtı yok. Bizim yanıtımız ise Stalin'in Hitler ile yaptığı anlaşmaya fazlaca güvenmesidir. Bu aşırı güven nedeniyledir ki, Stalin kendi İngiltere büyükelçisinin uyarısını bile dikkate almamıştır.

Emperyalistler dünya pazarlarını paylaşmak için savaşırken, öncelikle "Sovyetlerin" topraklarına göz dikecekleri açık değil mi? Stalin'in ülkesini her açıdan emperyalist ülkelerin saldırısına karşı hazır kılması gerekmez mi?

Stalin'in bu "siyasi inadının" nedenini sorgulamayan TKP, Hitler'e güvenmenin maliyeti ve getirisini ortaya koyarken komik duruma düşüyor.

*"Peki, Stalin'in Almanya saldırıncaya kadar hiçbir **askeri hareketlilik için izin vermemesi**, Sovyet birliklerine 'yerinizden kıpırdamayın' talimatını iletmesinin **askeri maliyeti ne olacak**?"*[313]

"Kısacası Stalin Alman saldırısına göğüs göğse bir mücadeleyle değil de, Kızılordu'nun üstüne bir darbeyle gelmesini kabullendi. Bu kabullenişin ardında ise, daha önce değindiğim siyasi bir rasyonel vardı.

---

[310]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*, s.119.
[311]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.119.
[312]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak* , s.118.
[313]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak*., s.120.

*Bu siyasal rasyonel '**dünya halkları ve uluslararası alanda haklılığını kanıtlamak'** şeklinde açıklanabilir."*[314]

TKP'nin Stalin'in aymazlığının, Hitler'e güvenmesinin bedeli için bulduğu özür gerçekten çok komik. Emperyalist ülkelerin en saldırganı faşist Almanya önce kendi kapitalist bloğundaki ülkelere saldırıyor, tüm kıta Avrupa'sını işgal ediyor. Bu sırada Avrupa halkları sanki faşizmin saldırısının haksız olduğunu görmüyor! Faşizm Sovyetlere saldırıyor, hazırlık yok! Gereksiz insan ve askeri kayıplar oluyor. Bu kayıpların nedeni ya da bedeli ne? Yanıt çok komik: " Uluslararası alanda haklılığın kanıtlanması." Sözün bittiği yer burası olmalı!

Sonuç: TKP Stalinci Bir Partidir.

TKP Stalin'in yanlışlarını ve suçlarını bir takım bahaneler bularak savunma zorunluluğu hissediyor.

TKP bunu neden yapıyor? Bunca yıl sonra, "Sovyetler Birliği" çözülmüş olmasına rağmen, neden hâlâ Stalin'in yanlışlarını körü körüne savunmak zorunluluğu duyuyor?
TKP'nin yanılgısı şuradadır: "Anti-Stalincilik, anti-komünizmdir" sloganına inanıyorlar. Burjuvazinin, Stalin'e yönelttiği anti-komünist saldırılara karşı ideolojik bir tutum aldıklarını düşünüyorlar.

TKP "anti-Stalinizm, anti-komünizmdir" tekerlemesini artık bırakmak zorundadır. Stalin'in görüşleriyle komünizmin görüşleri eşitlenemez. Aksine Stalin'in görüşleri ile Marksizm arasında bir uçurum vardır.

[314]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s. 121.

SOVYET SOSYALİZMİNİN ÇÖZÜLÜŞÜ VE TKP

Tarihin en büyük sosyalist devrimi Rusya'da gerçekleşti. Rus komünistlerin sırtına büyük bir yük yüklenmişti. Lenin bunun farkındaydı. Kapitalizm var oldukça devrimi yaşatmak, büyük sorumluluk ve özveri isterdi.

Lenin önderliğindeki Bolşevikler devrimci kazanımları korumak ve ilerletmek için, hem içerde köylülüğe hem de dışarıda emperyalistlere ödün vermek zorunda kalmışlardı. NEP politikasını, Brest-Litovks anlaşmasını bu anlamda düşünmek gerekiyordu. Lenin'e göre bu geçici bir uzlaşmaydı, canını kurtarma pahasına "hayduta, parasını, silahını ve arabasını vererek, onların refakatinden" kurtulan insanın uzlaşmasıydı bu uzlaşı.

Yalnızlıktan kurtulamayan, dünya devrimi ile tamamlanamayan Bolşevik devrim; emperyalist abluka, iç savaş koşullarında çöken sanayi, deklase olmuş işçi sınıfı, köylülüğün egemen olduğu üretim koşulları ve bürokrasinin ortadan kaldırılmasını sağlayacak yetişmiş insan gücünün olmadığı koşullarda gerilemeye başladı. Daha Lenin döneminde, onun deyimiyle "yozlaşmış bürokratik devlet yapısı" ortaya çıktı.

İşte bu koşullarda, Lenin'den sonra Sovyet devletinin başına geçen Stalin, proleter devrimi yayma mücadelesinden vazgeçerek, "Büyük Rus Milliyetçisi" çizgiyi seçti. "Yozlaşmış, bürokratik işçi devleti " mekanizmasını düzeltmeye çalışacağına, o mekanizmayı kendi düşünceleri çerçevesinde kullanmayı tercih etti. Yanlış giden pratiği, devrimci Marksist ilkeler çerçevesinde doğru yola sokmak yerine, yanlış pratiği teorileştirme yolunu seçti. Hem de bunu Marksizm ve Lenincilik adına yaptığını iddia etti.

Stalin komünist parti içinde muhaliflerini demokratik olmayan yollarla, entrika, tehdit ve korku ile sindirerek, fiziksel olarak yok ederek, "yozlaşmış bürokratik devlet" mekanizmasından bürokratik bir diktatörlük yaratmıştır. Marksizmin temel ilkelerini kendi bürokratik diktatörlüğüne uygun hale getirmek için çarpıtmış ve yarattığı pratiğin teorisini oluşturmuştur. Bu teorinin adı Stalinizmdir. Stalinizm, tarihsel görevini başarıyla yerine getirmiş, Bolşevik devrimin yenilgi ile sonuçlanmasına yol açmıştır.

Stalinci sosyalizm anlayışını daha önceki bölümlerde ele almıştık. Bu bölümün başında bu konuya tekrar dikkati çekmemizin nedeni, TKP'nin Sovyet sosyalizminin çözülüş nedenlerini başka yerlerde araması, Stalin ve Stalinciliğe toz kondurmak istememesidir. TKP çözülüşün nedenlerini araştırırken Marksist teorinin çarpıtılmasından, tek ülkede sosyalizm teorisi ile dünya devrimine sırt çevrilmesinden hiç söz etmez.

Bolşevik devrimin Stalin liderliğinde gerilemesini ve takipçilerinin elinde tarihe karışmasını yöneticilerin kişisel özelliklerine, yeteneksizliklerine bağlamak doğru olmaz. TKP bu yanlışı yapıyor. Yanlışı koşullarda ve bu koşulları doğru değerlendiremeyen teorilerde aramak gerekir.

Çözülüşün "İlk Günahı" Kimin?

TKP sosyalizminin çözülüşüne giden yolda dil ucuyla da olsa, Stalin'in de sorumluluğu olduğunu kabul eder görünüyor. Ancak "ilk günahın" Stalin'e ait olduğunu, yani çözülüşün Stalin'le başladığını kabul etmiyor.

*"Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin çözülüşüne yol açan gelişmelerde **Stalin'in hiçbir sorumluluğunun olmadığını ileri sürmek akıl dışıdı**r; bununla birlikte, **Stalin'e bir 'ilk günah' yakıştırmanın anlamı bulunmamaktadır.**"*[315]

TKP'ye göre Stalin, Lenin'in belirlediği sosyalizm yolunda bir rota değişikliği yapmamıştır. Tam aksine hedefsiz kalan sosyalizm gemisini rotasına oturtmuştur.

*"Stalin, partinin Lenin'in liderliğinde belirlediği **rotada radikal bir değişiklik yapmamıştır**. Stalin'in yaptığı, kasırgada su üstünde kalabilmek için geçici bir süre yelkenlerini indirerek gezinmeye başlayan sosyalizm gemisini uygun anda harekete geçirerek, tarihsel hedefine, yani **rotasına oturtmaktır**."*[316]

TKP'nin, Sovyetler Birliği'nin çözülüşünde Stalin'e atfettiği sorumluluk nasıl bir sorumluluktur, anlamak olanaksız. TKP, teorik ve siyasal olarak Stalin'in ülkeyi ve partiyi Lenin'in çizdiği yolun dışına çıkarmadığını savunuyor. Hatta Stalin'in hedefsiz kalan sosyalizm gemisini rotasına oturttuğunu söylüyor. Peki, o zaman Sovyet sisteminin çözülüşünde Stalin'in günahı nerede? TKP bunu açıklayamıyor, geçiştiriyor.

Daha önceki bölümlerde ve bu bölümün başında geniş olarak tartıştığımız için, ayrıntılarına girmeden yeniden hatırlatmak gerekecek. Stalin, Lenin'in devrimin soluklanması için aldığı tüm geçici tedbirleri teorileştirmiş, Sovyetler'de ulusal çıkarı korumak uğruna dünya devriminden vazgeçmiştir. Devrim içine kapandıkça güçten düşmüş, bürokratik yozlaşma içinde içten içe çürümüştür. Stalin Sovyet ülkesinde sosyalizmi kurduğunu ilan etmiştir. Sovyet sosyalizmini savunmak adına dünyanın çeşitli yerlerinde gelişen devrimlere sırt çevirmiş, dünya komünist hareketini Rusya'nın uydusu haline getirmiştir.

TKP, Stalin'in bu "günahlarından" hiç söz etmiyor, hatta bu "günahlara" ortak olan görüşleri savunuyor. Stalin'in tarihi hızlı ileri ittirdiğini ve bu yüzden son dönemlerinde ortaya çıkan yeni sorunlar karşısında çaresiz kaldığını anlatıyor.

*"Stalin çok önemli bir ihtilacidir. Sovyet tarihinden kazınması hiçbir biçimde mümkün olmayan çok önemli işler yapmış, her zaman devrimci bir iradeyle hareket etmiştir. Bu anlamda **tarihi ileri doğru ittirmiş** ve doğal olarak **bazı açılardan sınırlarına ulaşmış**, ortaya çıkan **yeni sorunlar karşısında yetersiz kalmıştır**."*[317]

TKP'nin kastettiği Stalin'in "tarihi ileri ittirişi" Sovyetler Birliği'nde "sosyalist üretim biçimini" kurması olsa gerek(!) Çünkü sözlerinin devamında Lenin yaşasaydı, onun da sosyalist kuruculuk konusunda acele edeceğini anlatıyor.

*"Yine Lenin'in, daha uzun yaşasaydı, **kuruluşun temposunu düşüreceği** ve ülkenin sosyalist karakteri konusunda **acele etmeyeceği iddiası** da, Lenin'in siyaset felsefesi tarafından yalanlanmakta, her koşulda tez canlılığını koruyan bir tarihsel kişiliğin davranış kalıplarına oturmamaktadır."*[318]

TKP, "tek ülkede sosyalizm" konusunu hiç anlamamış görünüyor. Sorun sosyalist kuruculuğa girişmekte, bu uğurda olabildiğince yol alıp almamakta değil. Sorun bir ya da birkaç ülkede

---

[315]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler,* Yazılama Yayınevi, 2009, s.63.
[316]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler*, s.58.
[317]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler,* s.72.
[318]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler,* s.59.

sosyalist toplumun kuruluşunun tamamlanmasının mümkün olmadığıdır. Sorun sosyalizmin bir dünya sistemi olduğu, ancak dünya çapında kurulabileceğidir. Hiç kimse bu yüzden sosyalist kuruculuktan vazgeçilmesini ya da ağırdan alınmasını savunmuyor. Stalin'i hedef alan eleştiriler, neden sosyalist kuruculuğa ağırlık verdiği değil, neden dünya devriminden vazgeçtiğidir.

Yukarıdaki değerlendirmede Stalin'in yeni çıkan sorunlar karşısında yetersiz kaldığı saptaması bir eleştiri olarak söylenmiyor. Stalin o kadar başarılı ki, tarihsel gelişimi doğal seyrinden daha çabuk gerçekleştiriyor. Başaramadığı için değil, daha çoğunu başardığı için, hızlı gittiği için çaresiz kalıyor!

Biz diyoruz ki, Sovyet sosyalizminin tıkanması, yozlaşması ve çürümesinin altında yatan temel neden dünya devriminden vazgeçilmesidir. TKP'nin kendine bile itiraf etmekten kaçtığı konu budur. Sorun Stalin'in hızlı gitmesinde, "tarihi ileri ittirmesinde" değildir. Ne demek "Sovyet sosyalizminin" "tarihsel sınırlarına" dayanması? Kastedilen sosyalist kuruculuğun tamamlanması ise, Stalin neden yetersiz kalıyor ki, daha ileri evreler var. Nitekim devamcıları o evreleri keşfetmişlerdir. Ama sorunu çözememişler, Sovyet toplumunu yıkımdan kurtaramamışlardır.

***

TKP Sovyet halkının devrime yabancılaşmasını da yanlış yorumluyor. Halkın devrime, sosyalist kuruluşa yabancılaşmasının nedeni, reel olmayan hedeflere yönlendirilmesidir. Reel olmayan hedeflere yönlendirilen halk, söylenenleri yaşam pratiğinde somutlayamayınca mücadeleden soğur. TKP bunun farkındadır. Yine de halka reel olmayan hedefler gösterilmesini onaylamaktadır. Halkı sosyalist kuruculuğa sevk etmenin başka yolu olmadığını savunmaktadır.

*"Stalin'in kuruluşu bir halk seferberliğine dönüştürürken **konuyu fazlasıyla basitleştirdiği**, **sosyalizmin tek ülkede kuruluşuna** ilişkin toplumsal inancı güçlendirirken zaman zaman **Marksizmin sınırlarını zorladığı** doğru olmakla birlikte, Sovyet emekçilerinin bu zorlu göreve **başka nasıl hazırlanabileceği** sorusunu yanıtlamak kolay değildir."*[319]

TKP aslında sorusunun cevabını bulmuş, ama farkında değil ya da kabul edemiyor. Halkın devrimden, devrimci hedeflerden uzaklaşmamasının ön koşulu, hedeflerin gerçekçi ve devrimci olmasıdır. "Marksizmin sınırlarını zorlayarak", "sorunu basitleştirerek" insanları bir yere kadar kandırabilirsiniz. Dünya devrimine sırtını dönmüş liderlik ve anti-enternasyonalist bir teori ile hiçbir yere gidilemeyeceği görülmeliydi. TKP çözülüşe rağmen bu gerçeği göremiyor. Tıkanmanın, "tarihsel sınırlara varmanın", "yeni sorunlar karşısında yetersiz kalmanın" en büyük nedeninin yanlış sosyalizm ve devrim teorileri olduğunu kabul edemiyor. Toplumun devinim içinde kalmasının, devrimci sürecin önünü kesmek değil; devrimleri sürekli kılmak olduğunu göremiyor.

Sonuç olarak TKP, Sovyet sosyalizminin çözülüşünde Stalin'in de sorumluluğu olabileceğini söylemekle birlikte, bu sorumluğun ne olduğunu açıklamıyor. Tam aksine Stalin'e toz kondurmuyor. Çözülüşün başlangıcının Stalin dönemine, Stalin'in teorik ve pratik yanlışlarına dayandığını kabul etmiyor.

---

[319]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler*, s.59.

Çözülüşte Hruşçov'un Rolü ve TKP

TKP'nin Stalin dönemini de kapsayan bir iddiası var. TKP'ye göre Sovyet Sosyalizminin çözülüşünün temel nedeni perspektifsizliktir. Stalin de dahil Sovyet liderleri toplumu motive edecek, sosyalist bilinci diri tutacak hedefler koyamamışlardır.

*"Çünkü asıl sorun, (...), Sovyetler Birliği Komünist Partisinin **perspektifsizliğidir ve bu sıkıntı Hruşçov'dan önce hissedilmeye başlanmıştır.**"*[320]

TKP'nin perspektifsizlikle neyi kastettiği çok net değildir. Bu konuda ayrıntılı fikir ileri sürmez. Stalin ve sonraki Sovyet liderleri toplumun önüne teorik ve pratik hedefler koymuşlardır. Stalinci sosyalizm anlayışı başlı başına bir perspektif değil midir? Tek ülkede sosyalizmin kurulabileceğini hedef olarak göstermek bir perspektif değil midir? Şüphesiz ki bir perspektiftir, ama yanlış bir hedef! TKP bu teorik ve pratik perspektiflere karşı çıkmaz, aksine onaylar. Sovyet liderlerinin daha başka ne gibi hedefler koyabileceği konusunda fikir beyan etmez.

TKP Hruşçov'un teorileri ve siyaseti ile ilgilenme yanlısı değildir. TKP'ye göre, Hruşçov'un tek günahı, Sovyetler Birliği'ni yönetebilecek donanıma ve liderlik özelliklerine sahip olmamasıdır.

*"İnsani açıdan bakacak olursak, kişi kendini bilmeli diyebiliriz. Hruşçov'un bu kadar büyük bir **sorumluluğu üstlenmemesi gerekirdi**. Sovyetler Birliği büyük bir ülkeydi. Lenin ve Stalin'den sonra bu ülkede liderliğe soyunmak için gereken donanım ve özelliklere sahip olmadığını, Hruşçov dahi anlayabilirdi.*

*Ben bu açıdan Hruşçov'un kimisi son derece anlamsız **siyasal/ideolojik tezleriyle ilgilenme yanlısı değilim.**"*[321]

TKP, Hruşçov'un siyasal/ideolojik tezleri ile ilgilenmiyor. Hruşçov'un kendi yetersizliğini bilmesi, liderliğe aday olmaması gerektiği gibi sübjektif bir tarih yorumu yapıyor. Halbuki, Hruşçov tıpkı Stalin gibi, entrikalar sonucu rakiplerini ezerek liderliğe gelmiştir. Bu anlamda, geride kalan lider adayları arasından sıyrılmayı bilmiş, Stalin'den sonra en komplocu lider olduğunu göstermiştir.

***

Sovyet Sosyalizminin çözülüşünde Hruşçov'un günahı nedir? TKP'ye göre Hruşçov'un günahı "çapsız" bir lider olmasıdır:

*"İşte Hruşçov'un günahı, SBKP'nin genel sekreteri olarak yeni bir devrimci hamle gerçekleştirememesi, ileri atılım için **gerekli çapa sahip olmadığını** Sovyet insanına ve daha da kötüsü emperyalistlere kısa sürede kanıtlamasıdır."*[322]

TKP'ye göre Hruşçov "ikinci sınıf bir siyasetçidir."

---

[320]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.72.*
[321]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.72.*
[322]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.72.*

*"Stalin kendisinden sonrakine ilişkin açık ve etkili bir kadrolaşma politikası geliştirmemiş, onca badireyi atlatan Bolşevik parti daha yetenekli ve devrimci birisini öne çıkarmayı beceremediği, meydan **ikinci sınıf bir siyasetçi olan Hruşçov'a** kalmıştır."*[323]

TKP, Hruşçov'un Lenin ve Stalin'den sonra "Sovyet sosyalizminin" yeni sorunlarıyla baş edecek liderlik özelliklerine sahip olmadığını söylüyor. TKP bu yetersizliğinden dolayı Hruşçov'u suçlamıyor. Suçlayamıyor, çünkü Stalin'in yetersiz kaldığı bir konuda, Hruşçov'dan medet ummak abesle iştigaldir. En iyisi onu yok saymaktır!

*"Bütün bu sistematik içerisinde elinizi vicdanınıza koyun ve 'her şey Hruşçov ile başladı' demeye çalışın. Bunu yapamazsınız. **En iyisi, onu yok saymaya devam etmektir**."*[324]

TKP neden Hruşçov'u yok sayıyor? Onun kişisel yetenekleri daha doğrusu yeteneksizliği hakkında her şeyi söylüyor; ama neden siyaseti ve teorileriyle ilgilenmeye değer vermiyor? Çünkü konuya siyasal ve teorik olarak yaklaşırsa, ucunun Stalin'e dayanacağını biliyor. TKP o nedenle Hruşçov'un siyasi görüşleri ile ilgilenilmemesi gerektiğini söylüyor.

Biz, TKP'nin söylediğinin tam tersine Hruşçov'un siyasal/ teorik tezleriyle ilgilenmemiz gerektiğini iddia ediyoruz. Bizce çözülüşte Hruşçov'un rolü nedir sorusunun yanıtını orada bulabiliriz. Hruşçov'un Stalinci sosyalizm kuramına katkıları, "komünist toplumun üst evresinin kuruluşuna başlama", "halkın devleti", "halkın partisi", "barış içinde bir arada yaşama" gibi konulardır. Bu tezler, bu kavramlar pas geçilecek görüşler değildir.

***

Hruşçov 1956'da toplanan SBKP 20.Kongresi'nde Stalin'e eleştiriler yöneltti. Amacı Stalin'in gölgesinden kurtulup liderliğini kanıtlamaktı. Ayrıca Stalin döneminde kendisinin de ortak olduğu katliamların sorumluluğunu üzerinden atmaktı. Bu nedenle daha çok Stalin'in kişilik kültünü eleştirdi. Stalin'in işlediği politik cinayetleri deşifre etti. Aslında bu cinayetlerin bir sorumlusu da kendisiydi. Başkası açıklamadan kendi açıklayarak bu cinayetlerin sorumluluğundan kurtulmak istedi.

Hruşçov bu eleştirilerinde samimi değildi. Hruşçov, Stalin'e hayali savaş açmış bir Stalinciydi. Onun Stalinciliğini en iyi teorik konularda görebiliriz. Hruşçov Stalin'den farklı bir teorik ve siyasi çizgi izlememiştir. Stalin'in sosyalizm anlayışını ve yönetim tarzını devam ettirmiştir. Stalinci sosyalizm teorisini varabileceği en son noktaya vardırmıştır.

Hruşçov, Stalin'in sosyalizmin kurulduğu yalanından geri adım atmaz. Hatta Stalin'in "devletli sosyalizm" teorisini geliştirir. Stalin'in uydurduğu devletli komünizm teorisine katkılar yapar. Toplumun geldiği evrenin adını koyar: "**Enine boyuna komünizm kuruculuğu."**

Hruşçov'a göre bu evrenin tamamlanması çok uzun sürmeyecek, yaşayan nesil komünist toplumun üst aşamasını görecektir. Hruşçov, 1961 SBKP Programı'na Sovyetler Birliği'nde komünizmin ne zaman kurulacağını yazdırdı: 1980!

---

[323]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.72.*
[324]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler,* s.73.

"*İkinci on yıllığın (1971-1980) sonlarında komünizmin bütün halka maddi kültürel nimetler bolluğu sağlayacak maddi-teknik temeli atılmış olacak. Sovyet cemiyeti ihtiyaçlarına göre paylaştırma prensibinin hayata geçirilmesine tamamen yaklaşacak ve tek genel halk mülkiyetine tedricen geçiş sağlanacaktır. Böylelikle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde* ***komünist cemiyet genel hatlarıyla kurulmuş*** *olacaktır.*"

"*Parti resmen ilan eder: Sovyet insanlarının şimdiki nesli* ***komünizmde*** *yaşayacaktır.*"[325]

Hruşçov'un genel hatlarıyla 1980 yılında kurulmuş olacağını ilan ettiği toplumsal yapı, komünist toplumun üst evresidir. Yani "herkesin yeteneğine göre katkı sağlayacağı, gereksinimi kadar tüketebileceği" toplumsal evredir. TKP, Hruşçov'un "komünist toplumun üst evresini kuruyoruz" yalanına inanmaz. Ama Stalin'in komünizmin ilk aşaması olan sosyalizmi kurduğuna inanır.

TKP, Hruşçov döneminde sosyalist kuruluş süreci duraklasa da, kapitalist restorasyonun Hruşçov döneminde başlamadığını savunur.

"Her şeyden evvel Hruşçov döneminde kapitalistleşme sürecinin başladığını söylemek "bilimsel" olarak mümkün değildir."[326]

Çünkü:

*"****Sosyalizmin maddi alt yapısı****, Hruşçov'un oynamaları ile sarsılamayacak kadar sağlamdır."*[327]

Şüphesiz ki, Hruşçov döneminde kapitalistleşme süreci başlamadı. Bunu geçelim. Yukarıda aktardığımız TKP'nin görüşüne göre, Sovyetler Birliği'nde komünizmin ilk aşaması sosyalizme geçilmiş; ama komünizmin ikinci aşamasına geçilmemiş. TKP Hruşçov'un yanlışına düşmüyor; fakat Stalin'in yanlışını savunmakta ısrarlı. Oysa Sovyetler Birliği'nde sosyalist kuruluşun tamamlanmadığını, sosyalist üretim biçiminin kurulmadığını söylemesi gerekirdi.

***

Hruşçov'a göre, sosyalizmin kuruluşu tamamlandığından proletarya diktatörlüğüne gerek kalmamıştır. Komünist toplumun üst aşamasına geçilmesi, sınıfların tamamen ortadan kalkması demek olacaktır. Hruşçov, Sovyetler'in geldiği kuruculuk evresini bir adım öteye taşıdığı için, devlet teorisini de yenileme gereksinimi duymuştur. Dost sınıfların ortadan kalkmasına, kafa emeği ile beden emeği arasındaki çelişkinin çözümüne çok az bir merhale kalmıştır. Artık devleti de halka yayma zamanıdır diye düşünmüş ve tüm halkın devleti kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu kavramı SBKP programına yazdırmıştır. Okuyalım:

"*Proletarya diktorası, komünizmin birinci safhası olan sosyalizmin tam ve kesin zaferini ve cemiyetin* ***enine boyuna komünizm kuruculuğuna geçmesini*** *sağlamak suretiyle tarihi ödevini yerine getirdi ve iç gelişme ödevleri bakımından SSCB'de lüzumlu olmaktan çıktı. Proletarya*

[325]) SBKP 1961 Programı, aktaran R.Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm*, 1982, s.72,73.
[326]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* Gelenek Yayınları, 1998, s.12.
[327]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* Gelenek Yayınları, 1998, s.12.

*diktorası devleti olarak doğan devlet, yeni çağdaş safhada **genel halk devleti** haline, bütün halkın menfaatlerini ve iradesini ifade organı haline geldi.*"[328]

TKP, Hruşçov'un halkın devleti teorisine öz olarak karşı çıkmaz. Sovyetlerde henüz sosyalizm (komünist toplumun ilk evresi) kurulmadı, hâlâ kapitalizmden sosyalizme geçiş aşamasındayız; o nedenle proletarya diktatörlüğünün (proleter devletin) kalkması gerektiği tezi yanlıştır demez, diyemez. TKP'ye göre "tüm halkın devleti" teorisi yanlış değildir.

*"Özetle 'tüm halkın devleti', iddialı cesur ve ileri doğru hamle yapmaya kararlı bir parti önderliğinin elinde **anlamlı bir toplumsal araç** olabilecekken, bu özelliklerden uzaklaşmış durumdaki SBKP tarafından boşa giden ve bu nedenle son tahlilde zarar veren bir açılıma dönüşmüş oldu."[329]*

Demek ki, TKP'ye göre "tüm halkın devleti" yanlış bir kavram değildir. Sorun parti önderliğindedir. Aslında **"anlamlı bir toplumsal araç**" olan "halkın devleti" kavramı, sağlam bir parti önderliği olmadığından boşa giden bir açılım olmuş!

TKP, Hruşçov'un ortaya attığı halkın devleti tezinin gerekçelerini özetledikten sonra, bu tezi teorik olarak sorunlu bulmadığını açıklar. Karşı çıkmaz. TKP'nin halkın devleti kavramında bulduğu sorun başkadır.

*"Özetle, Sovyetler Birliği Komünist Partisi, 'devletin sönümlenmesinin onun en yetkin aşamasına gelmesiyle mümkün olabileceği'nden hareketle, Sovyet iktidarının sosyalist kuruluş sürecinde önemli bir evreyi geride bıraktığını ilan ediyordu. Doğal olarak, eskisine göre daha geniş bir toplumsal taban üzerinde yükselen Sovyet devleti, henüz sönümlenme aşamasının çok uzağındaydı ama taşıdığı **sınıf kimliğini silikleştirebilecek noktaya erişmişti.***

***Burada kendi başına sorun olduğunu düşünmüyorum**. Sorun SBKP liderliğinin bu adımı hedefsiz Sovyet toplumuna belli bir dinamizm getireceğine ilişkin inancındadır."[330]*

TKP, Hruşçov'un "tüm halkın devleti" tezine teorik olarak onay verir. TKP'ye göre sorun, Hruşçov'un "halkın devleti" tezinin halkı motive edeceğini, heyecanlandıracağını sanmasıdır. TKP'ye göre Stalin'in iddia ettiği gibi devlet güçlenerek, en yetkin aşamasında sönümlenecektir.

TKP'nin asıl iddiası, devletin "**taşıdığı sınıf kimliğinin silikleştirebilecek noktaya gelmiş**" olduğudur! Ne demek bu? Sovyet devleti artık proleter devlet yani proletarya diktatörlüğü(demokrasisi) olmaktan çıkmalı, sınıfsal karakterini silikleştirmelidir.

TKP'ye göre, Hruşçov'un "tüm halkın devleti" tezi "kağıt üzerinde" yani teorik olarak "meşrudur".

*"Hruşçov döneminde yersiz ve temelsiz bir biçimde ilan edilen "komünist aşamaya geçilmekte olduğu" tezinin bir hedef oluşturmadığı, tam tersine ülkede kanaatkârlığı teşvik ettiği açık. **Halkın devletine geçiş** de bu bağlamda ele alınmalı ve **kağıt üzerinde taşıdığı***

---

328) SBKP 1961 Programı, aktaran R.Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm*, İşçinin Sesi Yayınları, 1982, s.111.
329) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler*, s.103.
330) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler*, s.102.

***meşruiyete karşın**, Sovyetler Birliği'nin kendisini silahsızlandırma sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmelidir."*[331]

Görüldüğü gibi TKP'nin itirazı Hruşçov'un sosyalist kuruluş ve devlet teorisine değildir. TKP'nin itirazı bu teori ile yaratılan beklentiyedir. TKP'ye göre "komünizmin üst aşamasına geçiş tezi" halkı motive etmemiş, tam aksine rehavet getirmiştir. Tüm halkın devleti de Sovyetler Birliği'ni emperyalizm karşısında silahsızlandırmaya hizmet etmiştir.

TKP, teorinin hayata uymadığını görüyor, ama teorinin yanlış olduğunu göremiyor. Bu kadar körlük neden? Çünkü Hruşçov'un savunduğu "sosyalist kuruluş teorisi" ve "tüm halkın devleti" tezi, tamamen Stalin'in "tek ülkede sosyalizm" teorisinin geliştirilmesinden başka bir şey değildir. TKP, Hruşçov'un savunduğu bu görüşlere karşı çıksa, Stalin'e karşı çıkmış olacaktır. Hayatın gerçeklerinden kaçmalarının nedeni budur.

TKP, Stalinizmin körleştirici etkisinden kurtulabilse, Marksizmin devlet teorisini hatırlasa, böyle saçma değerlendirmelerde bulunmazdı. Birincisi, devlet, her zaman bir sınıfın devletidir. Marksizm her devleti, özünde bir sınıf diktası olarak tanımlar. Sovyet devleti, hangi sınıfın diktatörlüğüdür? Hruşçov'un SBKP Programı buna yanıt veremez;" halkın diktatörlüğü var" diyemez.

Halk, farklı sınıflardan oluşur. Bu açıdan "halk devleti" tanımlaması sınıfsal bakıştan yoksundur. Engels "halkçı devlet" kavramını "saçma" olarak nitelemiştir.

"*Devlet, savaşımda, devrimde devrim düşmanlarını bastırmak için yararlanmak zorunda olduğumuz geçici bir kurumdan başka bir şey olmadığına göre, özgür **halkçı bir devletten sözetmek saçmadır**.*"[332]

İkincisi, eğer Sovyetler Birliği'nde sosyalizme geçilmiş ise devletin dağılıp yok olması gerekir. Proleter devletin yerine, "halkın devleti" geçmez; devletin kendisi söner. Marksizme göre devlet sosyalist toplumun kuruluşu ile kendiliğinden dağılır, yok olur. Engels "halkın devleti" teorisini şu sözlerle eleştirir:

"*Daha Marx'ın Proudhon'a karşı kitabından beri ve sonra da Komünist Parti Manifestosu'nda **sosyalist toplumsal düzenin kurulmasıyla devletin kendiliğinden dağıldığı ve yok olduğu** açıkça söylenmiş olmasına karşın, **anarşistler yeteri kadar halkçı devleti kafamıza çalmış durmuşlardır.**"*[333]

Lenin'in ısrarla belirttiği gibi devlet, bir sınıfın diğer sınıflar üzerine egemenliğidir. Devlet egemen sınıfın çıkarlarını gözeten, koruyan bir mekanizmadır. Tüm sınıfların (tüm halkın) devleti diye bir şey olamaz:

*" Her devlet, ezilen sınıfın tahakküm altına alınması için kullanılan özel bir güçtür. Dolayısıyla hiçbir devlet ne özgürdür**, ne de halk devletidir**."*[334]

Üçüncüsü, Sovyetler Birliği'nde hâlâ işçiler, köylüler ve aydınlar vardır; bunlar dost sınıflar olsalar da sınıf farkları devam etmektedir. Sınıf farkları devam ettiğine göre hâlâ proletarya

---

[331]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.102.*
[332]) Friedrich Engels, *Seçme Eserler III*, Sol Yayınları, 1979, s.42.
[333] Friedrich Engels, *Seçme Eserler III*, Sol Yayınları, 1979, s.42.
[334]) Lenin, *Devlet ve Devrim,* s.18.

diktası zorunludur. Proletarya diktası sadece kapitalistleri yok etmek için değil, proletaryanın kendisi de dahil, bütün sınıf farklarını ortadan kaldırmak için zorunludur. Küçük üretimin varlığını sürdürdüğü bir ortamda, proletaryanın egemenliğinden vazgeçmek kapitalist restorasyona yol açmak demektir.

"Küçük ölçekli üretim, sürekli olarak, her gün, her saat, kendiliğinden ve yığın halinde kapitalizmi ve burjuvaziyi doğurmaktadır."[335]

Son olarak genel olarak devletin ortadan kalması için dünya devriminin tamamlanması, yeryüzüne sosyalist üretim tarzının egemen olması gerekir. Emperyalist kapitalizmin varlığını sürdürdüğü koşullarda proleter devletin sınıfsal içeriğini boşaltmak, işçi sınıfını kapitalistlere karşı silahsız bırakmak demektir.

Bu dört koşul açısından bakıldığında, TKP'nin teorik olarak desteklediği "tüm halkın devleti" tezinin Marksizm dışı bir tez olduğu net olarak görülür.

***

Hruşçov, Sovyet sosyalizminin çözülüş yollarını döşeyen yanlış teorilerden biri olan "Barış İçinde Bir Arada Yaşama" ilkesini Sovyetler Birliği dış politikasının temel ilkesi yapmıştır. Hruşçov'a göre, "farklı sosyal sistemlere ait devletlerin barış içinde bir arada yaşaması" Leninci bir ilkeydi ve SBKP'nin dış politikasının temeliydi. Sovyetler ve diğer sosyalist ülkeler emperyalist ülkelerle bir arada yaşayabilirdi.

"*Sovyetler Birliği'nin, barış içinde birarada yaşama ilkesini yalnızca taktik ve konjonktür nedenlerden dolayı ortaya attığı söyleniyor. Ne var ki, bizim önceleri de, ta* ***Sovyet iktidarının ilk yıllarından beri*** *aynı ısrarlı bir şekilde barış içinde birarada yaşamadan yana olduğumuz bilinmektedir. Demek ki bu* ***taktik*** *bir hareket değil, Sovyet dış siyasetinin* ***temel*** *ilkesidir.*"[336]

Sanki Lenin "Kapitalizm ve sosyalizm yan yana var oldukları sürece, barış içinde yaşayamazlar" dememiş gibi, Barış İçinde Bir arada Yaşama politikalarını Lenin'e dayandırma yüzsüzlüğünde bulunabiliyor.

TKP de aynı Hruşçov gibi, "Barış İçinde Bir Arada Yaşama" politikasının Hruşçov'un eseri olmadığını, Stalin tarafından da savunulduğunu, Lenin'in de böyle bir yaklaşım içinde olduğunu iddia ediyor.

*"****Barış İçinde Bir Arada Yaşama****, kavramsal düzeyde olamasa bile, bir yaklaşım olarak* ***Lenin ve Stalin tarafından formüle edilmiş****, Stalin tarafından birçok kez Sovyetler'in uluslararası yerine ilişkin değerlendirmelerinde zikredilmiştir. Bu nedenle* ***sorumluluk Hruşçov'a ait olmadığı gibi, formülasyonun kendisinde bir sorun yoktur****."*[337]

TKP'ye göre bu "formülasyonun kendisinde bir sorun yoktur", yani Barış İçinde Bir Arada Yaşama politikası doğru bir politikadır. Oysa Marksizmin böyle bir görüşü yoktur.

Proletarya enternasyonalizmi dünya devrimini hedefliyor. Bu anlamıyla statükoyu korumayı bir ilke haline getiremez. Çünkü her yeni sosyalist devrim dengeyi bozar. Proletarya

[335]) Lenin, *a.g.e.* s.11.
[336]) *SBKP 20. Kongre Raporu*, İnter Yayınları, 1989, s.153-154.
[337]) Kemal Okuyan, *age.* s.72.

enternasyonalizmi dünya devrimine bağlı kaldığı sürece, ilkesel düzeyde sürekli devrim tarafındadır. Geçici durgun dönemler, patlayıcı maddeyi biriktirme sürecidir.

Sosyalist eğilimli ülkeler ile, kapitalist ülkeler arasındaki barış içinde yaşama politikası kalıcı bir amaç haline getirilirse, ”dengeyi” bozmamayı şart koşar. Bu kalıcı amaç ise proletarya enternasyonalizmiyle uyuşmaz, çünkü devrimlerin önünü keser. Lenin, bu nedenle ”barış içinde bir arada yaşamayı” taktiksel düzeyde emperyalistlerin aralarındaki çelişkilerden yararlanmak, manevra yapmak, zaman kazanmak amacıyla savunmuştur. Yani bu politika geçici olmak zorundadır. Lenin'in bu anlayışını şu satırlardan çıkarmak mümkün.

“Yalnızca bir devlet içinde değil, bir devletler sistemi içinde yaşıyoruz ve ***Sovyet Cumhuriyetinin emperyalist devletlerin yanı başında uzun süre var olması düşünülemez.*** *Sonunda ya birinin ya da ötekinin utkan olması gerekir. Ve bu sonun gelmesinden önce, Sovyet Cumhuriyeti ile burjuva devletler arasında bir dizi korkunç çatışmalar olması gerekecektir.”*[338]

Stalin'le başlayan ve Sovyetler Birliği dağılıncaya kadar da süren dönem içinde, proletarya enternasyonalizmin içi boşaltılıp Sovyet devletinin çıkarını savunmaya indirgenmesiyle, ”barış içinde yan yana yaşama” politikası kalıcılaştı, oportünist bir ilke haline geldi. Tek ülkedeki sosyalizmin çıkarının, dünya devriminin çıkarının önüne geçmesine yardımcı bir politika oldu. Lenin'in geçici taktiği, kalıcı bir ilkeye dönüştü. Dengeyi sürekli korumak, dünya devriminden uzaklaşmanın başka bir adıdır ve proletarya enternasyonalizminin özüyle uyuşmaz. Komünist III. Enternasyonal Stalin'in etkisi altında ”barış içinde yan yana yaşama ilkesini” kalıcılığa tabi kılarak, dünya devrimi anlayışından, proletarya enternasyonalizmi anlayışından koptu. Enternasyonalin partileri, reformist bir anlayışla, barış savunucusu derneklere dönüştürüldüler. Emperyalistlerin haksız savaşlarına karşı barışı savunmak anlamıyla değil, statükoyu korumak amacıyla bunu yaptılar. Emekle sermaye arasında kalıcı bir barışın olamayacağı bilinmesine rağmen, uluslararası çapta böyle bir kalıcı barış mümkün görüldü. Tabii ki proletarya enternasyonalizmini çiğneyerek.

***

TKP'ye göre Hruşçov'un suçu, enerjisini Stalin'le uğraşmaya ayırmasındadır.

“Hruşçov, Sovyetler Birliği'nin ikinci savaştan hemen sonra aleyhe işlemeye başlayan kum saatini ters çevirmediği, çok değerli olan bir ***zamanı heba ettiği ve partisinin enerjisini Stalin taşlamakla harcadığı*** *için suçlanabilir ama çözülüşün merkezine yerleştirilemez.”*[339]

Sovyet sosyalizminin ikinci emperyalist paylaşım savaşından sonra duvara dayandığını ve Stalin'in çaresiz kaldığını söyleyen TKP'nin kendisidir. TKP bu tıkanmanın nedenlerini araştıracağına, tıkanmayı aşmasını Hruşçov'dan beklemektedir. Hruşçov'u liderlik için yetersiz bulan TKP, Stalin'in yetersiz kaldığı sorunları aşmasını beklemekle Hruşçov'a haksızlık yapmıyor mu?

Bizce, “Sovyet sosyalizminin” duvara dayandığı doğrudur. Ama tıkanmanın altında yatan temel neden Stalin'in dünya devriminden vazgeçmesidir. Hruşçov'un da bu politikayı aynen Stalin

[338]) Lenin, *Aydın Kesimi Üstüne*, çev. Nemciye Alpay, Başak yayınları, 1988. s. 143.
[339]) Kemal Okuyan, *age.* s.73.

gibi devam ettirmesidir. Sovyet rejimini korumayı tek amaç edinmesi ve bu amaç doğrultusunda teoriler icat etmesidir.

"Sovyet sosyalizminin" duvara dayanmasının altında yatan en temel nedenler Stalinci politikalardır. Stalin'in kalıcılaştırdığı bürokratik yozlaşmaya uğramış devletin içten çürümesidir. Dünya devriminden ve proletarya enternasyonalizminden kopan Sovyet politikası içteki çürümeyi hızlandırarak, Sovyet sisteminin ölümünü hazırlamıştır. Bu açıdan bakıldığında Hruşçov ve selefi Brejnev, neo-Stalinist sayılabilir. TKP de bunu biliyor, o yüzden bu politikaların kökenine inmekten kaçınıyor. Hruşçov Stalin'in kendisine bıraktığı devlet ve parti yapısını olduğu gibi devam ettirmiştir. Bu açıdan suçu Stalin'den az sayılır.

Çözülüşün Brejnev Dönemi ve TKP

Brejnev, Ekim 1964'te Hruşçov'u bir komployla iktidardan düşürdü, SBKP MK Birinci Sekreteri oldu. 1982 yılında ölünceye kadar Sovyetler Birliği'nin başında kaldı.

Ne kadar ilginçti ki, Brejnev'in ideolojik şefi Suslov eliyle Hruşçov'a yönelttiği eleştirilerin temeli, "kişilik ve yönetim tarzı" üzerineydi. Suslov sanki Stalin'i eleştiren Hruşçov rolündeydi. Eleştiriler haksız değildi. Gerçekten de Hruşçov, 20. Kongre'de eleştirdiği Stalin'in kişilik ve yönetim tarzını kendisi de aynen sergilemişti. SBKP Birinci Sekreterliği'ne bir komployla gelmişti ve şimdi başka bir komployla gidiyordu. Stalinci anlayış SBKP'nin bütün mekanizmasına sinmişti. Stalin'i eleştirenlerin kendileri de birer rafine Stalinciydi.

Brejnev 26. Kongre'de, Komünizmin kuruluşu için 1980 yılını işaret eden 1961 Üçüncü Programı'nın eskidiğini söyledi, ama yanlış olduğunu söylemedi. Aksine bu programın geneliyle doğru olduğunu belirtti. Bunu da komünizmin ikinci aşamasının önüne "gelişmiş sosyalizm" aşamasını koyarak yaptı. Brejnev'in görüşü şöyleydi:

"*SBKP'nin bugünkü programı* ***geneliyle toplumsal gelişmenin yasallıklarını doğru*** *yansıtmaktadır. Ancak kabul edildiğinden bu yana 20 yıl geçmiştir.*

Bu süre içinde SSCB'de sosyalist ve komünist kuruculuk konusunda geniş deneyim biriktirilmiştir. Bu deneyim tartışmasız bir biçimde göstermektedir ki, ***komünizme ilerleyişimiz,*** *bir* ***gelişmiş sosyalist toplum*** *aşamasından geçilerek gerçekleştirilmektedir.*"[340]

Brejnev'in "Stalinci tek ülkede sosyalizm teorisine" getirdiği yenilik, yaşanılan aşamayı "gelişmiş sosyalist toplum" olarak adlandırmasıdır. Çünkü Hruşçov'un hedefinin gerçekçi olmadığı belli olmuştur. Bu kavram dışında Hruşçov zamanında teorileşen, "halkın devleti-halkın partisi", "barış içinde bir arada yaşama", "kapitalist olmayan yol", "silahsızlanma ve barış" politikaları geliştirilerek devam ettirilmiştir.

***

TKP'de Brejnev konusunda kafa karışıklığı vardır. TKP, Brejnev konusunda birbirine karşıt görüşler ileri sürebilmektedir.

[340]) Brejnev, aktaran R.Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm – SBKP 26. Kongre değerlendirilmesi*, İşçinin Sesi Yayınları, 1982, s.147.

*"Brejniyev, diğerleriyle karşılaştırıldığında bütün bir **Sovyet tarihinin en korkak yönetimine** başkanlık etmiştir. Hruşçov yıllarının yarattığı hoşnutsuzluğu, **parti ve toplum yaşantısını canlandıracak ve yeni hamleleri gerçekleştirecek** biçimde değerlendirmeyi düşünen bir **liderlik kadrosu ortaya çıkmamıştır**. Önemli tartışmaların üzerine toprak atılmış, parti denge arayışları içerisinde kişiliksizleştirilmiştir."*[341]

TKP başka bir yerde şöyle değerlendirir Brejnev dönemini:

*"Bu nedenle 1977 girişimini Lenin'i revize etmeye dönük bir hamle olarak görmek saçmadır. Tam tersine 1977'de **devlet üzerine geliştirilen cesur açılım** nerdeyse, Stalin sonrasında partinin **teorik bir derinlik kazandırabilen tek siyasal çıkışıdır**. Buradaki yanlış, "proletarya diktatörlüğünün halkın devletine dönüşümü "konusunda değil, bu dönüşümün zamanlaması ve sonuçlarıdır."*[342]

Bu sözlerdeki "halkın devleti" tezine teorik desteği bir yana bırakalım. TKP ilk değerlendirmesinde Brejnev yönetimini Sovyet tarihinin en korkak yönetimi olarak ilan ediyor. TKP'ye göre birinci değerlendirmede Brejnev ve ekibi parti ve toplum yaşantısını canlandıracak liderlik kadrosu değildir. Önemli tartışmaların üzerini toprakla örten bir yönetimdir. Yani sessiz, silik, korkak, dengeci bir parti ve devlet yönetimidir.

İkinci değerlendirme ise tam tersidir. Brejnev yönetimi **teorik konularda derinlik** kazandırmıştır. Devlet konusunda geliştirdiği "halkın devleti" açılımı **cesurcadır**.

Aynı konuda bu kadar tezat değerlendirmede bulunabilmek maharet ister. TKP bu mahareti bir çok konuda olduğu gibi Brejnev konusunda da sergiliyor. Bu değerlendirmelere göre Brejnev ekibi; hem **korkak, dengeci, parti ve toplum yaşantısını canlandırmaktan uzak** bir yönetimdir; hem de **teorik konularda topluma ve partiye canlılık ve derinlik** getiren **cesur** adımlar atan bir yönetimdir. TKP'nin içinden çıkılmaz bir iç çelişkisi daha!

Ara Sonuç

TKP'nin "Sovyet Sosyalizminin" çözülüşü konusunda, buraya kadar ele aldığımız görüşlerinden bir çıkarsama yapsak iyi olacak. TKP özetle, Stalin, Hruşçov ve Brejnev'i teorik ve pratik olarak "Sovyet sosyalizminin" çözülüşünden sorumlu tutmuyor. Gorbaçov dönemine girerken sistemin bazı sorunları olduğunu, ama bunun doğru bir liderlikle aşılabileceğini söylüyor.

"Küçümsenemeyecek sorunları kolayca aşabilecek derken, Sovyet ekonomisinin Gorbaçov dönemine sorunlu girdiğini kabul etmiş ama tutarlı, ne yaptığını bilen bir önderlikle bu sorunların üstesinden gelinebileceğini söylemiş oluyoruz."[343]

TKP söz konusu ettiği sorunları ve sorunların nedenlerine yönelik analizlerini söylemiyor. Söylediği tek sorun, Stalin'le hissedilmeye başlanan, Hruşçov ve Brejnev dönemlerinde devam eden toplum ve parti yaşantısında devrimci heyecanın kayboluşudur. Bu sorunu da liderlerin yetersizliğine bağlıyor.

---

[341]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* Gelenek Yayınları, 1998, s.15.
[342]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.102.*
[343]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.51.*

TKP'nin unuttuğu gerçek; "devrimci teori olmadan, devrimci pratiğin olmayacağı," gerçeğidir. TKP, Lenin'in bu gerçekten hareketle yanılgılarından geri adım atmasını bildiğini unutuyor. Stalinci sosyalizm teorisi Sovyet halkını hiç harekete geçiremiyor, dünya komünist hareketini atıl durumda tutuyorsa, sorgulanması gerekmez mi?

TKP bu sorgulama içine gireceğine, tam aksine "çözülüş, Stalin'e sahip çıkılarak engellenebilirdi" diyor.

"Oysa altmışların ilk yarısında SBKP "Stalin" başlıklı tartışmaları sonuna götürebilecek gücü bulsaydı. 1956 yılında aforoz edilen önderin adı etrafında toplanan güçler ***geçmişin kazanımlarına sahip çıktıkları kadar geleceğe de asılsalardı*** *ve kendi kısırlıklarını aşan bir yaratıcı hamleyi önemseselerdi, belki yeni sarsıntılar gündeme gelecek, ama başıboş bırakılan sosyalist kuruluş süreci tepetaklak yıkılmayacaktı."*[344]

TKP, Stalin'den sonra Hruşçov döneminde sosyalist kuruluşun kesintiye uğradığını savunuyor. Eğer Hruşçov'un son dönemlerinde gündeme gelen "Stalin'e Dönüş" gerçekleşseydi, "Sovyet sosyalizminin" tepetaklak yıkılmayacağını iddia ediyor.

TKP bu görüşü ile zehiri ilaç yerine koymaya, çözülüşten sorumlu Sosyalizm anlayışını çare olarak sunmaya çalışıyor. TKP'ye göre çözülüşün nedeni, sosyalist kuruculuk mücadelesinden vazgeçilip, sosyalizmi erken yaşamaya başlamaktır (!)

"Sovyetler Birliği'nin sorunu hep söylediğimiz gibi, sosyalizm için mücadeleden ***sosyalizmi yaşamaya erken geçiştir****."*[345]

Bu kadar saçma bir görüş olabilir mi? Sosyalizmi yaşamaya erken geçiş ne demek? Stalin'in kurduğunu iddia ettiği "sosyalizmi" onaylayan TKP değil mi? Zaten sosyalizm yoktu ki, erken veya geç yaşansın. Gerçekliği olmayan şey yaşanır mı? TKP, Sovyetler Birliği'nde sosyalizme geçilmediğini söyleyeceği yerde, sosyalizmin erken yaşandığını söylüyor. Bir kez daha yanlış yapıyor.

***

TKP'nin bir iddiası da şu:

*"****Mücadele etmeyen parti, mücadele etmeyen bir halk yarattı.****"*[346]

Peki, mücadele etmeyen parti (SBKP) ne zaman oluştu?

"Kısırlık durup dururken başlamadı. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nde ***Troçkizmin yenilgiye uğradığı 1927 yılından sonra parti yönetiminin düşünce derinliği belli ölçülerde kaybolmaya başladı.*** *Stalin boşluğu büyük ölçüde kendi başına ve maharetle dolduruyor ama yakın gelecek için önlem alma fırsatını bulamıyordu."*[347]

Merdi kıpti şecaat arz ederken sirkatin söylermiş. TKP de Stalin'i aklamaya çalışırken, onun tüm günahlarını ortaya döküyor. Önce ne diyor TKP? "Sovyetler sosyalizmi erken yaşamaya

---

[344]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* s.15.
[345]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.107.*
[346]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.107.*
[347]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.112.*

başladı" diyor. Peki, bunun günahı kimin? Sosyalizmin kurulduğunu ilan eden, ve bunu 1936 Anayasasına yazdıran kim? Stalin!

Peki, daha sonra ne diyor TKP? Mücadele etmeyen, kısır bir parti oluştu, düşünce derinliği kayboldu diyor. Ne zaman ortaya çıkmış bu kısır parti? 1927'de Troçkizm yenildikten sonra. Yani SBKP içinde teori üreten, tartışan, partiye ideolojik dinamizm veren kadrolar biçildikten sonra. Stalin'in 1927'de SBKP'yi getirdiği noktayı biliyoruz. Yenilen yani tasfiye edilen, daha sonra da fiziksel olarak ortadan kaldırılan sadece Troçki değildi. Lenin'le birlikte Bolşevik Devrimi gerçekleştiren liderlerden, SBKP Politbürosundan geriye sadece Stalin kalmıştı.

Ne diyor TKP? Stalin oluşan düşünce boşluğunu tek başına doldurmaya çalıştı, ama olmadı. İşte zehiri panzehir olarak sunmak dediğimiz budur. Düşünen, düşünce üreten, tartışan lider kadronun hepsini biçen adamdan tek başına yaşamın dayattığı sorunlara yanıt bulmasını bekliyor TKP. Kendi kendisiyle çeliştiğinin farkında bile değil!

Gorbaçov Dönemi ve TKP

Brejnev Kasım 1982'de öldü. SBKP Genel Sekreterliği'ne Andrapov geldi. 1984'te Andrapov'un ölümü üzerine Çernenko SBKP'nin Genel Sekreteri oldu. Mart 1985'te Çernenko'nun ölümü Gorbaçov'u SBKP Genel Sekreter'i yaptı.

Gorbaçov 23 Nisan 1985 SBKP Plenumu'nda kendini Lenin'in ateşli bir savunucu olarak sundu.

"*Yaşam ve tarihin akışı* ***Lenin'in öğretisinin gerçekliğini*** *inandırıcı bir şekilde kanıtlamaktadır.*
(...)
Biz bugün eylem ve planlarımızı ***Lenin'in öğretisi*** *ve onun büyük düşünceleri ile deneyerek oluşturuyor, Lenin'in istemleri doğrultusunda yaşıyor, çalışıyoruz.*"[348]

Gorbaçov, SBKP 26. Kongresi'nin stratejik çizgisini onayladıklarını söylüyordu. Bunun anlamı, Brejnev'in geriye bıraktığı politik çizginin savunulacağıydı. Gorbaçov'un 23 Nisan 1985 Raporu'na bakılarak, izlenecek yeni politikanın ne olacağını anlamak mümkün değildi. Sovyetler Birliği, Brejnev'in politikasını sürdürüyor gibiydi. Brejnev'e açık bir eleştiri yoktu.

1- Barış içinde bir arada yaşama ve kalıcı barış konularında bir değişiklik yoktu. Gorbaçov diyordu ki;

"*Böylece kapitalizm ile sosyalizm arasındaki cepheleşmenin sadece ve sadece* ***barışçıl yarışma ve barışçı rekabet*** *biçimlerinde olanaklı olacağı objektif, vurguluyorum, objektif koşulları oluşmuştur.*"

[348]) Gorbaçov, 23 Nisan 1985 SBKP MK'ya Sunulan Rapor, aktarma Mihail Gorbaçov, *Her şey İnsan İçin*, Çev. Ali Rıza Dirik, Dönem Yayıncılık, 1988, s.3.

"*Biz kapitalizmi işte bu alanda yarışmaya çağırıyoruz.* ***Kalıcı bir barış*** *koşullarında yarışmayı öneriyoruz.*"[349]

2- Stalinci sosyalizm teorisinde bir değişiklik yoktu. Stalin'in sosyalist toplumun kurulduğu yalanı devam ettiriliyordu. Sovyet toplumunun geldiği aşama "gelişmiş sosyalist toplum" olarak adlandırılmaya devam ediliyordu.

"*Çağdaş sosyalist topluma ilişkin çıkarılan ana sonuçlar ülkemizin* ***gelişmiş sosyalizm*** *aşamasına girdiğini doğruluyor.*"[350]

3- Proletarya diktatörlüğünün yerini "halkın devleti"nin aldığı tezi geçerli sayılıyordu.

"*Proletarya diktatörlüğü tarihsel misyonunu yerine getirerek, tüm emekçilerin politik erki düzeyine yükseldi, proletarya devleti,* ***tüm halkın devletine*** *dönüştü.*"[351]

Görüldüğü gibi Gorbaçov da, Hruşçov ve Brejnev gibi Stalinci sosyalizm ve devlet teorilerini savunmaktadır.

***

Gorbaçov sol gösteriyordu, ama sağ vurmaya hazırlanıyordu. Gorbaçov'un sol söylemi dünyada birçok sosyalisti olduğu gibi *Gelenek Hareketi*'ni (TKP kurucularını) da kandırmaya yetiyordu.

"Gorbaçov açımlarının, iddia edildiği anlamda bir "liberalizm" içermediği, ***sağlam bir sol öz barındırdığı gerçektir.****"*[352]

TKP kurucuları, Gorbaçov'un Açılım politikalarına öyle angaje olmuştu ki, toz kondurmadıkları Stalin'in eleştirilmesini bile hoş görüyorlardı.

"Şimdi, Sovyetler'de yeni bir sıçrama dönemi var. Bu yeni sıçrama döneminde, Gelenek'te daha önce birçok defa vurgulandığı gibi, Sovyet toplumu nesnel temeli olan, ama iradi bir müdahale ile kabuk değiştirmeye çalışıyor. Bu kabuk değiştirme esnasında, yeni ve kapsamlı bir destalinizasyon kampanyası olmasa bile, ***Stalin döneminin kimi yaklaşım ve gözde uygulamalarına yönelik ciddi eleştirilerin boy göstermesi pek muhtemeldir. Bunu kesinlikle normal olarak görmek gerekiyor."***[353]

Nitekim, *Gelenek* (TKP) hareketinin beklediği Stalin eleştirisi 28 Haziran 1988'de geldi. Gorbaçov, SBKP 19. Parti Konferansı'na sunduğu raporda Stalin'i açıkça eleştirdi:

"*Ekim Devrimi'nin zaferiyle kurulan siyasal sistem belirli bir aşamada ciddi deformasyonlara uğradı. Bu,* ***Stalin ve çevresinin*** *mutlak iktidarını, baskıcı önlemler ve hukuk-dışılık dalgasını mümkün kıldı. O yıllarda oluşan, yönetimde resmî kumanda yöntemleri toplumumuzun*

[349]) Mihail Gorbaçov, *SBKP 27. Kongresi'ne Sunulan SBKP Merkez Komitesi Politik Raporu*, TKP Yayınları, 1986, s.87,90,30.
[350]) Mihail Gorbaçov, *SBKP 27. Kongresi'ne Sunulan SBKP Merkez Komitesi Politik Raporu*, TKP Yayınları, 1986, s.128.
[351]) *Sovyetler Birliği Komünist Partisi Programı*, TKP Yayınları, 1986, s.13,55.
[352]) Metin Çulhaoğlu, *Gorbaçov Açılımları ve Enternasyonalizm,* Gelenek Dergisi, sayı 10, Eylül 1987.
[353]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), Bir *Ekim Devrimi Yıldönümünde Stalin Üzerine,* Gelenek Dergisi, Sayı12, Kasım 1987.

gelişmesinin çeşitli yönleri üzerinde üzerinde uğursuz etkide bulunmuştur. Şimdi yaşamakta olduğumuz birçok güçlüklerin kökleri bu sisteme uzanmaktadır."[354]

Gorbaçov çok açık olarak Stalin'in kurduğu, Hruşçov ve Brejnev'in sürdürdüğü merkezi yapılanmanın reformist emellerine engel olmasından söz ediyor. Ama Stalinci *Gelenek Hareketi'*nden (TKP kurucularından) karşı bir ses çıkmıyor. Stalin eleştirilerini sineye çekiyorlar.

***

Gorbaçov 1988'de rengini, niyetini belli etmiştir. O yıl yayımlanan *Perestroika (Ülkemiz ve Dünya İçin Yeni düşünce)* adlı kitabında amacını içeriye karşı saklar, ama dışarıya yani kapitalist-emperyalist dünyaya açıkça ilan eder. İçeriye hedefin **daha iyi sosyalizm** olduğunu söyler. Kapitalist kampa geçmek istediği söylentileri yalandır.

*"Sosyalizmden uzaklaşmak yerine **daha iyisine** doğru gideceğiz. Bunu, dürüstlükle, dünyayı ve halkımızı kandırmadan söylüyoruz. Daha değişik, sosyalist olmayan bir toplum kurmaya başlayacağımız ve **öbür kampa katılacağımız** yolunda beslenen umutlar **gerçekçi değildir ve boşunadır**."*[355]

Gorbaçov Perestroika'nın (yeniden yapılanmanın) Sovyetler Birliği için "daha iyi sosyalizm" anlamına geldiğini ilan ederken, dış politikada emperyalistlerle uzlaşmaya çalışır. Onlara Perestroika'dan korkmamaları gerektiğini, aksine desteklemelerini söyler.

"*Batı devletleri liderlerine bir mesaj: **Perestroika'dan korkmayın**, bunu bir psikolojik savaş konusu yapmayın, aksine **ekonomik bağlar mekanizması ve kültür alışverişi ile destekleyin**.*"[356]

Emperyalistler, Gorbaçov'un politikalarını desteklemelidir, çünkü SBKP sınıf mücadelesinden vazgeçmiştir:

"*Devletlerin barış içinde beraber yaşamalarının tarifini 'belirli bir **sınıf mücadelesi biçimi**' olarak sürdürmenin artık **mümkün olamayacağını** gördük.*"[357]

Emperyalistler, komünist dünya devrimi korkusunu bir kenara atabilirler. Çünkü Gorbaçov'un dünyaya komünizmi yerleştirmek gibi bir amacı yoktur:

"*Tekrar ve tekrar, bütün dünyaya **komünizmi yerleştirmek** istemekle suçlanıyoruz. Ne saçma bir şey! Bu ithamlar, ekmek paralarını çıkarmak için yazdıklarında titizlik göstermeyenlerden gelseydi aldırmazdım. Fakat, aynı şeyler, bugün, saygın görünen devlet adamları tarafından da açıkça söyleniyor.*
(...)

*Fakat hiç kimse, bizim **'komünist egemenliğini yerleştirmekten** söz ettiğimizi duymamıştır.*"[358]

---

[354] Mihail Gorbaçov, *SBKP 19. Parti Konferansına Sunulan Rapor*, Onur Yayınları, 1988, s.54.
[355] Mihail Gorbaçov, *Perestroika*, Güneş Yayınları, 1988, s.36,37,44.
[356] Mihail Gorbaçov, *Perestroika*, Güneş Yayınları, 1988, s.122.
[357] Mihail Gorbaçov, *Perestroika*, Güneş Yayınları, 1988, s.137,142.
[358] Mihail Gorbaçov, *Perestroika*, Güneş Yayınları, 1988, s.126.

Gorbaçov kapitalizm yolunda olduğunu bu kadar açık yazmıştır. Ama ilerde TKP adını alacak olan *Gelenek Hareketi* hâlâ uyanamamıştır. Emperyalist-kapitalistlere bu kadar açık çek veren; sınıf mücadelesinden, dünya devriminden, dünyaya komünizmi yerleştirmekten vazgeçtiğini söyleyen bir politikanın nasıl "daha iyi sosyalizmi" getireceğini sorgulamaz. Tam tersine canlanmadan, yenilenmeden söz ederler:

*"**Glasnost ve perestroyka**, uluslararası sosyalist hareketin soluksuz kaldığı bir döneme denk düşmektedir. **Yeni bir canlanma** dönemine Sovyetler Birliği'ni ve sosyalist sistemi hazırlamayı da içeren **bütüncül bir yenilenme** söz konusudur."*[359]

***

1990'a gelindiğinde Gorbaçov, daha önce emperyalist-kapitalistlere verdiği söz doğrultusunda düğmeye basar. Öncelikle partiyi ve halkı kapitalist restorasyon için ikna etmeye girişir. Sosyalizmin önüne "insani", "demokratik" nitelikler koyar.

"*Parti'nin dünyadaki görünür ilkeleri dile getirildi, sosyalist seçeneğe ve komünist geleceğe olan bağlılığı açıklandı ve ona **insani, demokratik sosyalizm** tanımı verildi.*"[360]

Gorbaçov'un "insani" "demokratik" sosyalizm dediği aslında kapitalizmden başka bir şey değildir. Halkı yaşam düzeylerinin yükseleceği vaadiyle pazar ekonomisine yani kapitalizme ikna etmeye çalışır.

"*Emekçi halkın çıkarlarını korumada partinin yeteneğinin mihenk taşı, **serbest pazar ekonomisine** geçiş sırasında onların, özellikle de nüfusun düşük ücret alan kesimlerinin yaşam standartlarının düşmemesini güvence altına almaktaki başarısı olacaktır.*"[361]

"*Eğer **pazar ekonomisi**, halkın yaşam düzeyinin yükselmesine yardım ediyorsa, sosyalizmle çelişir mi? Hayır, çelişmez.*"[362]

Gorbaçov amacını bu kadar açık ortaya koymuşken, halkını kapitalizme ikna etmeye çalışırken, *Gelenek Hareketi* (TKP) hâlâ kendi hayal dünyasında gezinmeye devam ediyordu.

*"Uzatmaya gerek yok. **Kapitalist metropollerin Gorbaçov'a olan güveni tamir edilemez bir biçimde bozuldu.** Gorbaçov onların gözünde **liberalizasyonu buzluğa koyan** ve eski tutuculuğu Sovyetler Birliği'ni korumak için yanına almaktan çekinmeyen biri artık."*

*"Gorbaçov hükümetinde katıksız kapitalist restorasyonculara beklenen yeri vermedi. Kısa sürede ve gürültüsüz patırtısız bir biçimde Sovyetler Birliği'nde **kapitalizmi restore etme beklentisi buharlaşıverdi.**"*[363]

---

[359]) Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Türkiye'den Dünyaya: Glasnost ve Türkiye Solu,* Gelenek Dergisi, Sayı 18, Haziran 1988.
[360] Mihail Gorbaçov, *SBKP MK 28. Kongre Siyasal Raporu*, Sorun Yayınları, 1990, s.41,99.
[361] Mihail Gorbaçov, *SBKP MK 28. Kongre Siyasal Raporu*, Sorun Yayınları, 1990, s.16,24,46.
[362] Mihail Gorbaçov, *SBKP MK 28. Kongre Siyasal Raporu*, Sorun Yayınları, 1990, s.18,94,95.
[363]) Kenan Çözer, *Sovyetler Birliği'nde Son Gelişmeler ve Bazı Olasılıklar*, Gelenek Dergisi, Sayı 34, Nisan 1991.

Dikkat edin, Yıl 1991. "Sovyet sosyalizmi" çözülüyor, duvarlar yıkılıyor, *Gelenek Hareketi* (TKP) Gorbaçov'un liberalizasyonu buzluğa kaldırdığından söz ediyor. Kapitalizmin kendisi hayata geçerken, kapitalizmi getirme beklentisinin buharlaştığını düşünüyor.

***

Türkiye'de Gorbaçov'un peşine takılıp, çözülüşe son noktayı koymasını destekleyen birçok sosyalist parti ve grup olmuştur. Bu sosyalistler arasında sosyalizm çözüldükten sonra da aynı çizgiyi izleyen, liberal cepheye demir atanlar da olmuştur. Biz konumuz gereği *Gelenek Hareketi*'nin (TKP'nin) bu süreçteki tutumunu ele aldık.

TKP geç de olsa, "Sovyet sosyalizminden" eser kalmamış da olsa uyandığında, Gorbaçov tarafından aldatıldıklarını fark eder!

"Doğru olan Gorbaçov'un herkesi, hepimizi aptal yerine koyduğudur."[364]

TKP geriye dönüp baktığında, 1987'de Gorbaçov'un piyasacı görüşlerinin "açıkça sırıttığını" kabul eder:

*"Bütün bunlara rağmen bugünden o döneme baktığımızda, Gorbaçov'un Leninist retoriğinin "gerçek niyeti" gizleyemediğini söylemek mümkün. Özellikle glasnost ve perestroyka kavramlarının içinin doldurulmasında kritik bir dönemeç olduğunu söyleyeceğimiz **1987'de** Gorbaçov'un yaptığı konuşmalarda uluslararası politikada **teslimiyetçiliğin** ve ekonomi alanında **piyasacı yönelimlerin** açıkça sırıttığı görülmektedir."*[365]

Elbette geriye dönüp baktığında her şey net olarak görülür. Komünist öncü için önemli olan, zamanında hatta zamanından önce görebilmektir. Gorbaçov görüşlerini 1988'de zaten kitap olarak yazmıştı. Emperyalistlere dönüp, "biz sınıf mücadelesinden vazgeçtik, komünizmi dünyaya egemen kılmak gibi bir amacımız yok," diyen bir siyaset ne için desteklenir? Amacını, görüşlerini bu denli açıkça belli eden siyasetin arkasından gitmenin, desteklemenin mazereti ne olabilir? Aldatılmak, aptal yerine konmak bir siyasi hareket için mazeret ya da özeleştiri sayılamaz. Geçmişe yanlış bakan, geleceği göremez. TKP Sovyet tarihine yanlış gözle baktığı için, "Gorbaçov'un politikalarını" anlayamamıştır.

***

Sovyetler Birliği'nin çözülüşünde Stalin, Hruşçov ve Brejnev dönemlerini sorumlu tutmayan TKP, nihayet suçluyu bulur. Suçlu Gorbaçov'dur. Onunla birlikte davrananlardır. Gorbaçov karşı-devrimci bir koalisyon yaratarak sosyalizmi yıkmıştır.

*"'Her şey kişiye bağlanamaz' itirazı doğrudur, zaten Gorbaçov'un yaptığı büyük bir **karşı-devrimci koalisyon yaratmaktır**."*[366]

TKP, tarihsel-toplumsal olayların kişilere bağlı olarak açıklanamayacağı ilkesini, **bir** kişiye bağlanamaz diye anlıyor. TKP'ye göre Gorbaçov, Şvardnadze ve Yakovlev ile birlikte bir çete kuruyor ve Sovyet Sosyalizmi'ni yıkıyor!

---

[364]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.75.*
[365]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.78.*
[366]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.76.*

"Bugün Gorbaçov'un, henüz genel sekreter olmadan önce özellikle Edvard Şvardnadze ve Aleksandr Yakovlev ile bir araya gelerek, Sovyet düzeninin bertaraf edilmesini konu alan görüşmeler yaptığını biliyoruz."[367]

Koskoca bir sistem birkaç kişinin bertaraf etmek için bir araya gelmesi ile yıkılabilir mi? Eğer yıkılıyorsa zaten çürümüş, kof bir sistemden söz etmek gerekmez mi? Asıl yapılması gereken bu içten içe çürümenin teorik ve pratik nedenlerini araştırmak değil midir? Gorbaçov bizi aptal yerine koydu, çete kurdu, karşı-devrim yaptı demek, çözülüşü açıklıyor mu?

***

Sovyet sisteminin yıkılışını liderlere, liderlerin perspektifsizliğine bağlayan görüş, son çareyi bile kişilerde arıyor. Tarihsel-toplumsal bir olayı bilimsel yöntemlerle değil; keşkelerle, varsayımlarla açıklamaya çalışıyor. TKP'nin birinci varsayımı, karşı devrimci cephenin başında Gorbaçov gibi akıllı bir lider olmasaydı, çözülüş bu kadar kolay olmazdı.

"Karşı devrimde rolü bu kadar önemli miydi diye sorulacak olursa, buna evet denmelidir. Şimdiye kadar yazdıklarımdan Sovyetler Birliği'nde birikmekte olan sorunları asla hafife almadığım anlaşılmıştır. Buna karşın, ***Gorbaçov gibi bir "lidere" sahip olmasaydı****, karşı-devrimin bu denli kolay sonuç alamayacağından eminim."*[368]

Tarihsel olayların akışında kişilerin rolü mutlaka vardır ve önemlidir. Ancak TKP'nin, "biriken sorunlar" diye adlandırdığı sorunlar, göstermeye çalıştığımız gibi, subjektif sorunlardır. Sorunların altındaki ideolojik ve siyasal sorunları görmez, görmek istemez TKP. Gorbaçov'un çözülüş sürecini hızlandırdığı söylenebilir, ama Gorbaçov olmasaydı, süreç aynı şekilde sürdürülseydi, çözülüşün önüne geçilebilinir miydi? Yıkıntının taşları Stalin-Hruşçov-Brejnev döneminde zaten döşenmişti. Gorbaçov kendinden öncekilerin hazırladığı zeminin üzerine bastı. Stalin'in bürokratik hale getirdiği partiyi kullandı.

Sovyetler Birliği'nin yıkılması kaçınılmaz değildi; fakat bunun ön şartı proletarya iktidarının yeniden kurulmasıydı. Dünya devrimine bağlanmasıydı. Proletarya enternasyonalizmine sarılmasıydı. Stalinci anlayışlardan kurtulup, Lenin'in devrimci anlayışına dönmesiydi.

***

TKP'nin ikinci varsayımı, Gorbaçov'un karşı devrimci hareketi karşısında Sovyet halkı sosyalizm için harekete geçebilirdi:

"Sovyetler Birliği, hiç değilse onun bir bölümü, Gorbaçov'un ne yapmakta olduğunun toplumsal bilince çıktığı 1988 yılından, büyük kavgaların ardından burjuva egemenliğin tamamen tesis edildiği 1993 Ekim ayına kadarki dönemde ayağa kalkabilir ve emekçi kitleler daha gelişkin bir ***sosyalizm için harekete geçebilirdi****."*[369]

Ama geçmedi. Çünkü Stalinci otoriter anlayış, suskun, kendine güvensiz, her şeyi yukardan bekleyen bir toplum yaratmıştı. Tarih varsayımlara göre yazılmıyor. Karşı-devrimin başında

[367]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.76.*
[368]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.74.*
[369]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.79.*

Gorbaçov olmasaydı, Sovyet halkı ayaklansaydı demekle Sovyetler Birliği'nin çözülüşünü açıklayamayız.

***

TKP'nin bir diğer varsayımı, Sovyet siyasetçilerinin yani komünist parti yöneticilerinin mücadeleden uzaklaşmış olmasıdır.

"Ancak siyaset cephesinde yer alanlar korkuyordu.(...) ***Siyasal mücadeleden o kadar uzaklaşmışlardı ki,*** *Gorbaçovcuları alaşağı etmenin getireceği sorumluluklarla yüzleşmekten delicesine korkuyorlardı."*[370]

Peki, dünyanın en büyük sosyalist devrimini gerçekleştiren, sosyalist iktidarı kuran Bolşevik komünistler neden mücadeleden uzaklaşmıştır? TKP'nin buna ideolojik ve siyasal bir yanıtı yoktur. Stalin'in yarattığı monolitik partinin, şeflere uymaktan başka görevleri olmayan milyonlarca parti üyesinin nasıl ortaya çıktığını sorgulamaz TKP. Örneğin devlet aygıtı ile komünist parti ayrı ayrı örgütlenmiş ve siyaset yapmış olsalardı, önder kadroların siyasi mücadeleden uzaklaşmasının önüne geçilebilir miydi? TKP bu soruya hemen hayır yanıtı verir. TKP'ye göre partinin doğrudan devlet yönetimine el koyması, devlet ve parti kadrolarının aynı olması sorun oluşturmamıştır.

"Sovyetler Birliği'nin sıkıntısı, partinin devletle ilişkisinden çok, onun kendi misyonlarını yerine getiremez haliydi. ***Bunda devletin partiyi hantallaştırması gereğinden fazla önemsenmemelidir.*** *"*[371]

TKP'nin devletin ve partinin bürokratlaşmasının önüne geçmek için bir önerisi yoktur. Varsayımları arasında devlet ve parti yönetiminin ayrılması, devlet görevlerinin seçimle gelmesi, gereğinde geri çağrılabilmesi gibi Marksist yöntemlerin uygulanmamış olmasından hiç söz etmez. Sosyalist demokrasinin ta Stalin zamanında yok edildiğinden hiç bahsetmez.

Sonuç

TKP, Sovyetler Birliği'nin çözülüşünü tek bir nedene bağlar: Liderlerin hedefsizliği, uyuşukluğu, yetersizliği, mücadeleden kaçmaları. TKP der ki:

"Sovyetler Birliği Komünist Partisi, ***hedefsizliğin verdiği uyuşukluk*** *nedeniyle, yalnız toplumsal süreçlere değil, o süreçlerin en kritik düzlemlerinden birisi olan devlete dönük müdahale yeteneğini yitirmiştir. Mesele budur."*[372]

"Anti-Tezler'in de kendince bazı tezleri vardır. Bir tanesi, Sovyetler Birliği'nde "çözülüş kader değildi" biçiminde ifade edilecekse, diğeri, " çözülüşe giden yolu Sovyetler Birliği yönetiminin ***emperyalizme karşı mücadeleyi erteleme ve giderek geçiştirme niyeti****nin açtığı tezidir. Söz konusu* ***niyet****, Sovyet toplumunun* ***hedefsiz kalması****, ideolojik mücadelenin ihmal edilmesi ve bu koşullarda biriken diğer sorunların denetimden çıkmasıyla birlikte ele alınmaktadır."*[373]

---

[370]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.81.*
[371]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.91.*
[372]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.92.*
[373]) Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-tezler, s.12.*

Birinci tez zaten genel bir tezdir. Elbette Sovyet Sosyalizmi'nin çözülüşü kader değildir. Dünyanın en büyük sosyalist devrimini gerçekleştiren Bolşevik komünistler, Marksizmin ideolojik ve siyasal rotasından sapmamış olsalardı, tüm zorlukları yenebilir, devrimi ayakta tutabilirlerdi. Bolşevik devrimin ayakta kalmasının tek bir yolu vardı, Lenin'in öngördüğü bu yol; sosyalist devrimin yayılması ve dünyaya egemen olmasıydı.

TKP, dünya devrimine sırt çeviren, sosyalizmi kendi ördüğü duvarların arkasına hapseden Stalinci sosyalizm anlayışını savunuyor, üstelik bir de yıkılışa yol veren bu sosyalizm teorisini çare olarak sunuyor.

TKP'nin ikinci tezi, bütün bu bölüm boyunca eleştirdiğimiz tezdir. TKP, Sovyet liderlerin yetersizliği, hedefsizliği, uyuşukluğu, çapsızlığı vb. ile açıklanan bu teze üst bir özellik ekler. Bu teze göre Sovyet Sosyalizmi'nin çözülüşüne "liderlerin emperyalizme karşı mücadeleyi erteleme ve giderek geçiştirme **niyeti**" neden olmuştur.

Bir komünist parti düşünün! Sosyalist toplum kurma denemesinin başarısızlığını, yöneticilerin **niyeti** ile açıklıyor. Ne diyebiliriz ki? Materyalist felsefede niyetin yerini mi soralım?

Sovyet liderlerinin emperyalizmle mücadeleden vazgeçmesi bir niyet meselesi değil, dünyaya bakış meselesidir. Bunu nerden anlayabiliriz? Onların emperyalizme karşı geliştirdiği teorilerden değil mi? Nedir bu teoriler? "Dünya devriminden vazgeçilmesi", "tek ülkede sosyalizm", "barış içinde bir arada yaşama" vb. teorilerdir.

Bu teoriler tartışılmadan, çözülüşteki rolleri anlaşılmadan, Sovyet sisteminin çöküşü anlaşılamaz. Yanlış teoriler terk edilmediğinde ise aynı yanlışlar devam eder. TKP'nin sorunu budur. TKP, Sovyet tarihi boyunca hüküm süren ve Sovyet sistemini adım adım yıkıma götüren yanlış teorilerin üzerine gidemiyor. Sorunu kişilere, kişilerin yeteneklerine ve mücadele azmine bağlayan öznel değerlendirmelerle geçiştiriyor. TKP'nin bu tutumunun altında yatan temel neden, Stalinizmi korumak ve kollamaktır. Stalinizme toz kondurmamak için bilimden, nesnellikten, Marksist kuramdan uzaklaşıyor. Sübjektivizm batağına saplanıp kalıyor.

Sonunda Gorbaçov gibi yetenekli bir lider geliyor, ama o da karşı-devrimci çıkıyor. TKP'ye göre ol hikâye bundan ibarettir…

GENEL SONUÇ

İncelediğimiz TKP 2001 yılında siyaset sahnesine çıktı. Kendini komünist partisi olarak kabul ettirmek için burjuva hukukuyla çarpışmak zorunda kaldı. Sonuçta bu hukuksal kavgayı TKP kazandı. Zor bir yoldan geçti, ama başardı. Şüphesiz ki, eski TKP'nin (Mustafa Suphi'nin Partisinin) daha önceki yıllarda yürüttüğü kavgayı inkâr etmeden bu gerçeği kabul etmek gerekir.

Türkiye'de yasal olarak bir komünist partisinin ortaya çıkması, Türkiye devrimci hareketi açısından kazanılmış bir mevzi oldu. TKP'nin bu alanda yürüttüğü direngen kavgayı olumlamak gerekir. Komünizm davasına gönül veren ve "komünizm" adını meşrulaştıran bütün TKP üyelerini kutlamak gerekir. Bu kazanım Türkiye devrimci hareketine katkıdır. TKP hareketi "komünizm" adının duyulmasına, yaygınlaşmasına hizmet etmiştir. TKP'nin yürüttüğü demokrasi kavgası sayesinde "komünist parti" siyaset sahnesinde bir meşruluk elde etmiştir.

Sezar'ın hakkı Sezar'a!

Ne var ki, TKP'nin savunduğu Marksizm, devrimci bir Marksizm midir? Genç kuşaklara aktarılan "komünist" düşünceler gerçekte Marksizmin komünist düşüncelerine uygun mu? Kitabımızın konusu bu soruya yanıt aramaktı. Bu soruyu Devrimci Marksizmin ölçütlerini kullanarak yanıtladık.

Gelenek dergisi kökeninden gelen TKP hareketinin ideolojik-politik hattını temel noktalarda gözden geçirdik. Vardığımız sonuçları şöyle özetleyebiliriz.

- TKP Kemalizm ile flört eden bir partidir.

- TKP yurtsever bir partidir. Enternasyonalizmle yurtseverliği birleştirmeye çalışarak, enternasyonalizmin özünü bozmaktadır. Bu nedenle, TKP enternasyonalist bir parti değildir.

- TKP ulusalcı bir partidir. Ulusalcı değerleri, sembolleri savunarak ulusalcı (millici) bir politik çizgi izlemektedir.

- TKP ulusal sorun konusunda, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını inkâr eden, devrimci Marksist çizgiden kopuk bir siyasi görüşe sahiptir. Türkiye özelinde Kürt halkının ayrılma hakkını inkâr ederek küçük burjuva milliyetçi bir çizgi izlemektedir.

- TKP Stalinci bir partidir. Stalinci bir sosyalizm anlayışını savunmaktadır. TKP'nin sosyalizm ile ilgili görüşleri Marksizmle çelişki halindedir.

- TKP Sovyet tarihine Marksizmin gözlükleriyle bakmamaktadır. Stalinci teröre bahaneler bulmaya çalışmaktadır. Eski Bolşevik kadroları Stalinci mantıkla suçlamaktadır.

- TKP Sovyetler Birliği'nin çözülüşünü doğru biçimde değerlendirmemektedir. Tarihteki yanlışları saptayamadığı için, bu yanlışları aynen tekrar etme potansiyeline sahiptir.

- TKP işçi sınıfı partisi değildir. İdeoloji ve politikasıyla küçük burjuva yığınların özlemlerini dile getirmektedir.

- TKP'nin bütün politikaları ORTACILIK üzerine kuruludur. Birbiriyle bağdaşmaz görüşleri aynı anda savunabilmektedir. TKP kendi içindeki çelişkilerle boğuşan bir partidir. Bunun nedeni de açık-net görüşlere sahip olmaması, ortacı bir politika izlemesidir. Ortacı politika, oportünizmin incir yaprağıdır. TKP, küçük burjuvaziye yaranmak için oportünizm yapmaktadır. Kısacası TKP oportünist bir partidir.

Enternasyonalizmi özüyle kavramayan; küçük burjuva milliyetçi bir politika izleyen; ezilen ulusun ayrılma hakkını inkâr eden; ulusal sembollerin peşine takılmış bir parti, "komünist partisi" adını hak eder mi?

Buna okuyucu karar verecektir.

KAYNAKÇA

Aydemir Güler, *Bir Türkiyelileşememe Öyküsü*, Yazılama Yayınları, Ağustos 2013.
Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek,* Yazılama Yayınevi, 2009.
Aydın Giritli (Aydemir Güler), *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik*, Gelenek 64, Haziran 2001.
Aydemir Güler, *Yurtseverliği İnşa Etmek*, Gelenek 78. Sayı, Mayıs 2003.
Aydın Giritli (Aydemir Güler), *Sovyet Deneyi ve Ulusal Sorun*, Gelenek, sayı 49, Mayıs 1995.
Aydemir Güler, aktaran Ruken Adaklı, *TKP Kürt hareket İle Açılan Arayı Kapatacak*, Sol Defter, Haziran 2012.
Aydemir Güler, *Sosyalizmde Devlet, Sosyalizm Programı'nda Devlet*,Gelenek 86, Ocak 2006.
Buharin – Y. Preobrajenskiy, *Komünizmin Abecesi*, Belge Yayınları, Şubat 1992.
Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Stalin'i Anlamak,* Gelenek Yayıncılık, Şubat 2001.
Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Bir Ekim Yıldönümünde Stalin Üzerine*, Gelenek s.12, Kasım1987.
Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *Türkiye'den Dünyaya: Glasnost ve Türkiye Solu*, Gelenek Dergisi, Sayı 18.
Cemal Hekimoğlu (Kemal Okuyan), *20. Yüzyılda Ulusal Sorun ve Milliyetçilik*, Gelenek, 17.sayı, Mayıs 1988.
Dimitrov, *Günlük-I-II*, çev. Rüstem Aziz, TÜSTAV yayınları, 2009.
Erkin Özalp, *Reel Sosyalizm ve Ekonomi Sorun Neredeydi?* Gelenek, 74. sayı. Haziran 2002.
Erkin Özalp, *Sosyalizmin Geçmiş Dönemine Ait Tartışma Başlıkları: Öz Örgütlenme ve Özyönetim*, Gelenek, 82. Sayı, Ekim 2004.
Friedrich Engels, *Anti-Dühring,* çev. Kenan Somer, Sol Yayınları, 1977.
Fernando Claudin, *Komintern`den Kominform`a,* Belge Yayınları, Cilt 1,1990.
Feliks Çuyev, *Molotov Anlatıyor,* Yordam Kitap, çev. Ayşe Hacıhasanoğlu, Suna Kabasakal, 2010.
Grover Furr, *Hruşçov'un Yalanları*, Yordam Kitap, çev. Tansu Akgün, 2011.
Hermann Weber, *III Enternasyonal 1919–1943 Belgeler*, çev. Ümit Kıvanç, Belge Yayınları, 1979.
Hruşçov*, Kişi Kültüne Karşı*, çev. Ahmet Fethi, Pencere Yayınları, 1991.
Isaac Deutscher, *Stalin, Bir Devrimcinin Hayatı Cilt II*, çev. Selahattin Hilav, Sosyal Yayınları, 1990.
Jon Elster, *Marx'ı Anlamak*, çev. Semih Lim, Liberte, 2004.
K. Marx-Friedrich Engels, *Seçme Yapıtlar*, *Cilt 3,* çev. Arif Gelen, Kenan Somer, M.Kabagil, Mihri Belli, Ö.Ünalan, Sevim Belli, V:Erdoğdu, Sol Yayınları , 1979.
K. Marx, F.Engels, *Komünist Manifesto ve Komünizmin İlkeleri*, çev.Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, 2002.
K. Marx, F.Engels, *Kutsal Aile*, çev. Kenan Somer, Sol Yayınları, 1976.
K. Marx, aktaran: M. Löwy*, "Sosyalist Bir Perspektiften Milliyetçilik ve Enternasyonalizm",* çev. Erdoğan Özer, Birikim, Sayı: 25, Mayıs 1991.
K. Marx, *Kapital I*, çev. Alaattin Bilgi, Sol Yayınları, 19.
K. Marx, *Artı-Değer Teorileri, İkinci Kitap*, çev. Yurdakul Fincancı, Sol Yayınları, 1999.
K. Marks-Friedrich Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, çev. M. Kabagil, Sol Yayınları, 1989.
K. Marx, *Felsefenin Sefaleti*, çev. Ahmet Kardam, Sol Yayınları, 1979.
Kemal Okuyan, *Haftaya Bakış,* Sol Portal, 27 Ekim 2013.
Kemal Okuyan, *Marx Cumhuriyetçiydi*, Sol Portal, 29 Ekim 2013.
Kemal Okuyan, *Boyun Eğmeyenler İzmir'de de Buluşuyor*, Sol Portal, 27.06.2013.
Kemal Okuyan, *Bayrağı Sorun Etmek*, Sol Haber, www. sol.org.tr, sayı.73.
Kemal Okuyan, *Emekçi Halkın Cephesi Geliyor*, Sol Portal, 29 Ekim 2013.

Kemal Okuyan, *Sovyetler Birliği'nin Çözülüşü Üzerine Anti-Tezler,* Yazılama Yayınları, 2009, s.135.
Kemal Okuyan, *Sosyalist İktidar Perspektifinden Kürt Sorunu*, Gelenek, 98.sayı, Şubat 2008.
Kemal Okuyan, *Enternasyonalizm ve Sovyetler Birliği Türkiye'den Bir Bakış*, Gelenek, sayı 74, Haziran 2002.
Kemal Okuyan, *Türkiye Solunun Yurtseverlik Sorunu*, Yazılama Yayınevi, 2013.
Kenan Çözer, *Sovyetler Birliği'nde Son Gelişmeler ve Bazı Olasılıklar*, Gelenek Dergisi, Sayı 34, Nisan 1991.
Lenin, *Seçme Eserler*, Cilt 9, çev. Süheyla Kaya, İnter Yayınları, 1997.
Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, çev. Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, 2007.
Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, çev. Yurdakul Fincancı, Sol Yayınları, 1993.
Lenin, *Sovyet İktidarı ve Dünya Devrimi*, çev. Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2010.
Lenin, *Yenilgicilik ve Enternasyonalizm*, çev. Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2009, s.174.
Lenin, *Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky*, çev. Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2011.
Lenin, *Eğitim Politikası ve Pedagoji Üzerine*, çev. Zülfü Dicleli, Konuk Yayınları, 1977.
Lenin, *Devlet ve İhtilâl,* çev. Süleyman Arslan, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1978.
Lenin, *Ekim Devrimi Dosyası*, çev. Kenan Somer, Sol Yayınları,1999.
Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, Sol Yayınları, çev. Muzaffer Erdost, 1977.
Lenin, *Marks-Engels-Marksizm*, Sol Yayınları, çev. Vahap Erdoğdu, 1977.
Lenin, *Aydın Kesimi Üstüne*, çev. Nemciye Alpay, Başak yayınları, 1988.
Marcel Liebman, *Lenin Döneminde Leninizm*, Cilt 2, çev. Osman Akınhay, Belge Yayınları, 1992.
Metin Çulhaoğlu, *Sosyalizmde Devlet: Farklı Bir Yaklaşım Denemesi*,Gelenek, 85. sayı, Eylül 2005.
Metin Çulhaoğlu, *Gorbaçov Açılımları ve Enternasyonalizm*, Gelenek Dergisi, sayı 10, Eylül 1987.
Mihail Gorbaçov, *Her şey İnsan İçin*, çev. Ali Rıza Dirik, Dönem Yayıncılık,1988.
Mihail Gorbaçov, *SBKP 27. Kongresi'ne Sunulan SBKP Merkez Komitesi Politik Raporu,* TKP Yayınları, 1986.
Mihail Gorbaçov, *SBKP 19. Parti Konferansına Sunulan Rapor*, Onur Yayınları, 1988.
Mihail Gorbaçov, *Perestroika,* Güneş Yayınları, 1988.
Mihail Gorbaçov, *SBKP MK 28. Kongre Siyasal Raporu*, Sorun Yayınları, 1990.
Moshe Lewin, *Lenin'in Son Mücadelesi*, çev. Seyfi Öngider, Mer Yayınları,1992.
P. N Fedoseyev, *Leninciliğin Sosyalist Devrim Teorisi*, çev. Nihat Özkan, Konuk Yayınları, 1978.
R.Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm*, İşçinin Sesi Yayınları, 1982.
SBKP 19.ve 20. Parti Kongre Raporları, çev. İsmail Yarkın, İnter Yayınları, 1989.
Sovyetler Birliği Komünist Partisi Programı, TKP Yayınları, 1986.
SSCB Ekonomi Enstitüsü Bilimler Akademisi, Politik Ekonomi Ders Kitabı Cilt II, Almanca Baskı, 1955, çev. İsmail Yarkın, İnter Yayınları, 1996.
Stalin, *Son Yazılar* 1950-1953, çev. M. Gaziturhan, Sol Yayınları, 1976.
Stalin, *Leninizmin Sorunları*, çev. Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, 1977.
Stalin, *S.S.C.B.'de Sosyalizmin Ekonomik Sorunları,* çev. Kemal Savaş, Günce Yayınları, 1979.
Sungur Savran, *Türkiye'de Sınıf Mücadelesi*, Yordam Kitap, 2010.
Tarık Demirkan, *Devrim devrim diye diye*, Amaç Yayınları, 1989.
TKP Yayınları, *TKP Merkez Komitesi, 90.Yıl Tezleri*, http://www. tkp. org.tr. Kasım 2010.

TKP Yayınları, *2008 Yılında Türkiye Cumhuriyeti Felaketin Eşiğinde*, http://www. tkp. org.tr, 2008.
TKP Yayınları, *TKP 2004 Konferans Raporu,* http://www. tkp. org.tr, 07.10.2004.
TKP Yayınları, *8. Kongre Raporu*, http://www. tkp. org.tr, 28 Aralık 2006.
TKP Yayınları, *TKP 9. Kongre Siyasi Raporu*, Kapitalizmin Krizi Derinleşirken TKP'nin Görevleri, http://www. tkp. org.tr, 2009.
TKP Yayınları, *TKP 10. Kongre Raporu*, http://www. tkp. org.tr. 2011.
TKP Siyasi Komitesi, *Yol Ayrımında*, Sol Portal, 29 Ekim 2008.
TKP Yayınları, *Sorularla TKP*, http://www. tkp. org.tr, 12.09.011.
TKP Yayınları, *Türkiye Komünist Partisi Aday Üye Eğitim Kitabı*.
TKP Yayınları, *Parti Programı.*
TKP Yayınları, *100 Soruda Türkiye Komünist Partisi*, Şubat 2011.
TKP'nin Sesi, *20 Haziran 2009 tarihli TKP Siyasi Büro Haftalık Bülteni.*
TKP Yayınları, *Barış, Kardeşlik ve Birlik Bildirgesi*, Sol Portal, 11Ağustos 2009.
TKP Yayınları, *Türkiye Komünist Partisi 11. Kongre Siyasi Rapor*,Haziran 2012.
Tony Cliff, *Kuşatılmış Devrim* Cilt 3, çev. Bernar Kutluğ, Z Yayınları, 1996.
Ulf Wollter, *İşçiler Ve Toplum*, sayı 7.
V.İlyiç Lenin Biyografi, çev. Gönül Özen Sezer, Sorun Yayınları, Şubat 2000.
Yurtsever Cephenin Önünü Açmak, Gelenek, 87.sayı, Temmuz 2006.

ARKA KAPAK

TKP adı tarihsel bir değere sahiptir ve hiç kimsenin ipoteği altında değildir. İsteyen her komünist eğilim kendine TKP adını verebilir. Önemli olan şudur: TKP adını almış bir siyasi eğilim, komünist partisine uygun bir teoriye-politikaya-pratiğe sahip midir?

Bu çalışma 2001 yılında siyaset sahnesine Türkiye Komünist Partisi (TKP) olarak çıkan hareket üzerinedir. TKP'nin teorisi ve politikası partinin kendi belgelerine dayanılarak incelenmiştir.

TKP'nin Türk burjuva devrimine bakışı, yurtseverlik anlayışı, ulusal soruna yaklaşımı, sosyalizm anlayışı, Sovyet tarihine karşı tutumu, Sovyetler Birliği'nin çözülüşüne verdiği yanıtlar araştırmanın temel başlıklarını oluşturmaktadır.

TKP'nin teori ve siyaseti, devrimci Marksizmin ölçütlerine vurularak bir kıyaslama yapılmıştır. TKP'nin Marksizm anlayışı eleştirel biçimde gözden geçirilmiştir.

"TKP ideolojik-politik olarak nasıl bir partidir?" sorusuna yanıt aranmıştır.